

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÂNE
Institutul de Istorie și Filosofie

STUDII

Revistă de istorie și filosofie

III

ANUL 4

IULIE – SEPTEMBRIE 1951

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE
www.dacoromanica.ro

**„STUDIIC” REVISTĂ DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
APARE TRIMESTRIAL**

COMITETUL DE REDACȚIE:

ACAD. CONSTANTIN BALMUŞ, ACAD. PETRE CONSTANTINESCU-IAŞI,
PROFESOR UNIVERSITAR MIHAIL FRUNZĂ, ACAD. MIHAIL RALEA
ACAD. MIHAIL ROLLER: REDACTOR RESPONSABIL

SECRETARIATUL DE REDACȚIE: { PROF. UNIV. C. I. GULIAN
CONF. LETIȚIA LĂZĂRESCU-IONESCU

BUCUREŞTI B-DUL GENERALISSIMUL STALIN NR. 1, TEL. 2.87.43

ABONAMENTE: CENTRUL DE DIFUZARE A PRESEI, STR. SĂRINDAR 14, TEL. 3.28.90, și
LIBRĂRIA ACADEMIEI R. P. R., CALEA VICTORIEI 27, TEL. 4.08.50

www.dacoromanica.ro

ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMANE
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE

STUDII

Revistă de istorie și filosofie

III

ANUL 4

IULIE—SEPTEMBRIE 1951

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

www.dacoromanica.ro

.S T U D I I " R E V I S T Ă D E I S T O R I E Ș I F I L O S O F I E
A P A R E T R I M E S T R I A L

COMITETUL DE REDACȚIE :

**ACAD. CONSTANTIN BALMUŞ; ACAD. PETRE CONSTANTINESCU-IAŞI;
PROFESOR UNIVERSITAR MIHAIL FRUNZĂ; ACAD. MIHAIL RALEA
ACAD. MIHAIL ROLLER; REDACTOR RESPONZABIL**

**SECRETARIATUL DE REDACȚIE: { PROF. UNIV. C. I. GULIAN
CONF. LETIȚIA LĂZĂRESCU-IONESCU**

BUCUREŞTI B-DUL GENERALISSIMUL STALIN NR. 1, TEL. 2.87.43

**ABONAMENTE : CENTRUL DE DIFUZARE A PRESEI, STR. BĂRINDAR 14, TEL. 5 28 90, și
LIBRĂRIA ACADEMIEI R. P. R., CALEA VICTORIEI 27, TEL. 4 08.50**

C U P R I N S U L

Pag.

Cuvântarea tovarășului Vasile Luca la adunarea festiva în cinstea celei de a 7-a aniversări a eliberării României	5
Cuvântarea tovarășului K. E. Vorosilov rostită cu prilejul adunării festive în cinstea celei de a 7-a aniversări a eliberării României	21
Hotărîrea Sesiunii Generale Științifice a Academiei R.P.R. din 21—25 Martie 1951	27
Hotărîrea Sesiunii lărgite a Secțiunii a VI-a (Știința limbii, Literatură și Arte) a Academiei R.P.R.	32
★	
Prof. N. PASCU : Principiile predării limbii în U.R.S.S. și rolul lingviștilor în ridicarea nivelului predării limbii ruse în R.P.R	67
Prof. Ing. ȘT. BALAN : Importanța fixării unei terminologii tehnice unitare pentru răspândirea cunoștințelor tehnice în Republica Populară Română	91
★	
B. F. PORŞNEV : Formele și căile luptei țărănimii împotriva exploatarii feudale	106
C. C. B. : Inscriptia slavă din Dobrogea din anul 943	122
MIHAEL ROLLER : O recenzie neprincipială	135
Conf. Univ. V. MACIU : Despre însemnatatea istorică a lui Tudor Vladimirescu	138
Şef de lucrări RADU PAUL : Date asupra acaparării și jefuirii petrolierului românesc de către imperialiștii anglo-americani	149
D. DOGARU : Fascizarea vieții social-politice în U.S.A.	168
★	
N. ZOLTAN : Despre raportul dintre pedagogie și psihologie	174
★	
NOTE ȘI RECENZII : D. I. PISAREV : Studii filosofice și politico-sociale (<i>N. Profeanu</i>) ; Carti sovietice de psihologia copilului (<i>G. Cristian</i>) ; N. POPESCU-DOREANU : Revoluția din 1848 în România și Nicolae Balcescu (<i>B. Colcher</i>) ; *Documente privind Istoria României ; Analele Româno-Sovietice, Seria Istorie-Filosofie, Nr. 6, 7, 8, 1951 (<i>M. Ursu și S. Tamaș</i>)	183

CUVÂNTAREA TOVARĂŞULUI VASILE LUCA LA ADUNAREA FESTIVĂ ÎN CINSTEA CELEI DE A 7-a ANIVERSĂRI A ELIBERĂRII ROMÂNIEI

Tovarăși.

Oamenii muncii din Republica Populară Română sărbatoresc astăzi a 7-a aniversare a eliberării patriei noastre de sub jugul cotropitorilor hitleriști, de către glorioasa Armată Sovietică. (Aplauze).

In ziua de 23 August 1944, forțele patriotice, sub conducerea Partidului Comunist Român — folosind faptul ca Armata Sovietică a spart frontul la Iași și și-a deschis calea înaintării vijelioase spre București — au răsturnat clica fascisto-antonesciană și au împiedicat în felul acesta planurile forțelor militare antonesciene de a se retrage pe o altă linie de apărare și de a continua lupta alături de Germania hitleristă.

România a eșit din războiul criminal în care a fost aruncată de clica fascisto-antonesciană, clică sprijinită de toate partidele burgozo-moșierești — inclusiv social-democrația de dreapta. Armata română a înlors armele împotriva cotropitorilor hitleriști.

Ziua de 23 August ziua eliberării patriei noastre de către glorioasa Armată Sovietică, ziua răsturnării dictaturii fascisto-antonesciene, a însemnat totodată o cotitură istorică în viața poporului nostru, înspre cucerirea independenței sale, înspre eliberarea sa națională și socială. De aceea, ziua de 23 August a devenit cea mai mare sărbatoare națională a poporului român.

„Eliberarea României de către Armata Sovietică” — spunea tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej — „n'a însemnat numai eliberarea națională a țării noastre, dar ea a creat condițiile necesare și toate premizele pentru zdrobirea claselor dominante — moșieri și capitaliști — a făcut posibilă desfașurarea luptei poporului și efectuarea de reforme cu caracter revoluționar, a ferit țara noastră de intervenția armată a puterilor imperialiste, a facut cu puțință rapidă desvoltare a puterii populare și trecerea la regimul de democrație populară — formă a dicturii proletariatului“.

Faptul că România a fost eliberată de sub jugul fascismului de către Armata Sovietică, faptul că Armata Sovietică și nu o armată a imperialiștilor anglo-americani a intrat în țara noastră — a avut o însemnatate hotărîtoare asupra desvoltării ulterioare a vieții poporului nostru.

Armatele imperialiștilor au călcat în țările paralele de hitleriști, ea ocupante și asupratoare.

Prima grija a armelor anglo-americane intrate în Grecia, Franța, Italia și în alte țări, a fost să dezarmeze forțele patriotice care au luptat cu arma în mâna împotriva ocupanților hitleriști, să împiedice democratizarea acestor țări, sprijinind prin toate mijloacele venirea la putere a unor guverne fascisto-reacționare, marionete ale imperialismului american. Armele anglo-americane au întărit astfel regimul de exploatare burghezo-moșierească, au înăsprit robia economică, politică și națională, creând pericolul de renastere a fascismului.

Imperialiștii anglo-americani, cu ajutorul reacțiunii burghezo-moșierești și a social-democrației de dreapta, prefaț aceste țări în baza militare de agresiune împotriva Uniunii Sovietice și a țărilor de democrație populară.

Armata Sovietică victorioasă a pășit pe teritoriul țării noastre ca armată eliberatoare și a fost primită de poporul român și de toate naționalitățile conlocuitoare cu entuziasm de nedescris, pentru că poporul a simțit și a știut că glorioasa Armată Sovietică îi aduce libertatea. (Aplauze puternice).

Armata Sovietică, izgonind pe cotropitorii hitleriști, a redat poporului nostru independența sa națională, suveranitatea statului său, a întins o mâna de ajutor poporului român, spre a ești din prăpastia în care fusese aruncat de politica nefastă, antinațională și anti-democratică dusă de partidele burghezo-moșierești, sprijinite de social-democrația de dreapta — politică al cărei rezultat a fost fascizarea țării, pierderea independenței naționale, jefuirea țării noastre de către Germania fascistă, transformarea poporului român în carne de tun pentru mașinaria de război hitleristă.

Armata Sovietică a sprijinit lupta poporului nostru pentru lichidarea fascismului și l-a ajutat să pășească pe o cale nouă, pe calea libertății sale naționale și sociale, pentru a-și construi o nouă viață, după propria sa voință.

In cei șapte ani de luptă și de muncă a poporului nostru pentru libertate, independență națională, pace, democrație și socialism — luptă și muncă în care forța principală a fost clasa muncitoare în alianță cu țărăniminea muncitoare, am înregistrat, din an în an, tot mai mari succese, care au schimbat complet înfățișarea și conținutul patriei noastre.

Sub conducerea partidului comunist, poporul român — dormit de pace și libertate — a respins atâțarea sălbatică, naționalist-șovinistă deslanțuită de partidele burghezo-moșierești, ajutate de elemente social-democrate de dreapta. Aceste partide voiau să spar-

ga frontul unic muncitoresc, să spargă unitatea forțelor democratice, provocând noi și noi ciocniri sângeroase între români și naționalitățile conlocuitoare.

Deasemeni, poporul român a respins toate încercările reacțiunii de a crea o atmosferă antisovietică și de pioconeală slugarnică, cosmopolită, față de imperialiștii anglo-americanî.

Ațâțarea unui naționalist-șovine împotriva naționalităților conlocuitoare, încercarea de a crea un curent antisovietic și de a izola patria noastră de U.R.S.S., propagarea unui nou război împotriva Uniunii Sovietice pentru a arunca țara noastră, eliberată de către Armata Sovietică de sub jugul hitleristo-antonescian, în brațele imperialismului anglo-american — acestea erau principalele arme și scopul reacțiunii burghezo-moșierești și al social-democrației de dreapta.

Sub steagul internaționalismului proletar, în spiritul învățăturii marxist-leniniste în problema națională, Partidul Comunist Român a dus luptă hotărîtă, fără compromis, împotriva oricărui curent naționalist-șovinist și antisovietic.

Infrângerea reacțiunii de către clasa muncitoare și aliații săi, sub conducerea Partidului Comunist Român, a însemnat înfrângerea naționalismului burghez și a cosmopolitismului în țara noastră, a însemnat totodată o strălucită victorie a patriotismului adevărat și a internaționalismului proletar. (Aplauze puternice).

Această victorie a internaționalismului proletar asupra naționalismului burghez a fost o victorie de o însemnatate hotărîtoare pentru desvoltarea ulterioară a țării noastre; ea a constituit izvorul tuturor succeselor viitoare ale clasei muncitoare din Republica Populară Română. (Aplauze).

Această victorie a internaționalismului proletar a salvat România de jugul imperialismului apusean; pe baza acestei victorii, poporul român a putut cucerî un loc de cinste în marea familie a popoarelor care luptă pentru pace, democrație și socialism, în frunte cu marea Uniune Sovietică. (Aplauze, ovații).

Dintr-o țară vasală imperialismului apusean și jefuită de acesta, România a devenit o țară liberă și independentă. Ea se încadrează în rândul acelor țări și popoare care, scuturînd jugul imperialismului, se desvoltă neîncetă, pe baza ajutorului reciproc, în cadrul colaborării economico-politico-culturale, „pe baza principiilor internaționalismului proletar, pe baza principiilor lui Lenin-Stalin, sub călăuzirea cărora a fost creată și este întărită colaborarea multilaterală dintre popoarele care s-au smuls din robia capitalistă. Această colaborare se întemeiază pe recunoașterea egalității în drepturi a popoarelor mari și mici, pe ajutorul reciproc fratesc dintre ele și pe lupta comună pentru cauza victoriei socialismului sub steagul lui Lenin-Stalin“. (V. M. Molotov, la a 7-a aniversare a eliberării Poloniei).

Pe baza acestor principii au fost încheiate tratate de prietenie și de asistență mutuă www.dacozomanaica.ro Uniunea Sovietică —

în primul rând — și apoi între R.P.R. și celelalte țări de democrație populară — tratate care garantează independența noastră națională și apără pașnica desvoltare economico-culturală a Republicii Populare Române. (Aplauze prelungite).

Pe baza relațiilor de tip nou între popoare, s-au creat și s-au desvoltat relațiile noastre economice și culturale cu U.R.S.S. și cu țările de democrație populară; pe baza acestor relații, pătrunse de principiul internaționalismului proletar, primim tot ajutorul necesar pentru a putea lichida înapoierea economico-industrială și agrară a patriei noastre, pentru a construi baza economică a socialismului în țara noastră.

Datorită acestui nou tip de colaborare între popoarele mari și mici, realizată de U.R.S.S., țara noastră nu mai este o țară izolată, supusă presiunii capitalului monopolist internațional.

Astfel, s'a produs o schimbare fundamentală și în relațiile dintre țara noastră și țările capitaliste.

În trecut, capitalul străin pătrundea la noi în țară în condițiuni înrobitoare, atât din punct de vedere economic cât și politic. Am fost o țară producătoare de materii prime pentru industria capitalistă de peste graniță și un rezervor de brațe eficiente de muncă pentru capitaliștii străini. Astăzi, nu tratăm cu țările capitaliste în nici o chestiune, decât pe picior de egalitate și realizăm un asemenea schimb economic ce servește reciproc interesele ambelor țări și nu atinge cu nimic independența și suveranitatea țării noastre.

După ce s-au prăbușit manevrele imperialiștilor anglo-americanii care căuta să înrobească din nou țara noastră cu ajutorul reacțiunii burghezo-moșierești, al social-democrației de dreapta și al unor elemente trădătoare de tipul lui Pătrășcanu, imperialiștii — sără a renunță la diversele feluri de provocări, de acțiuni diversio-niste, sabotaj, spionaj, etc. — au încercat și încearcă să pună pie-dici desvoltării economiei noastre socialiste.

Țările de democrație populară, chiar cele mai înapoiate din punct de vedere economic, n'au putut și nu pot fi însă îngenunchiate de nici un fel de plan Marshall, de nici un fel de discrimi-nări, de refuzul de a livra diferite materii prime, semifabricate sau utilaj industrial, cu care U.S.A. sănăjează țările marshallizate.

Cu ajutorul Uniunii Sovietice, cu ajutorul sistemului de colab-oare economică pe baza principiului internaționalismului proletar, țara noastră construеște într'un ritm necunoscut industria sa socialista și merge înainte pe calea transformării socialiste a agri-culturii sale, introducând mecanizarea și tehnica avansată.

Tovarăși,

Victoria internaționalismului proletar asupra naționalismului și cosmopolitismului în țara noastră a dus nu numai la întărirea independenței naționale și a securității patriei noastre, în cadrul luptei comune a popoarelor pentru pace, dar a dus și la o schim-

bare fundamentală a relațiilor între poporul român și naționalitățile conlocuitoare.

În lupta împotriva reacțiunii burghezo-moșierești, împotriva urii șovine răspândite de aceasta, naționalitățile conlocuitoare au urmat cu încredere chemarea Partidului Comunist Român care — dela înființarea sa — a dus o luptă consecventă, fară compromis, împotriva asupririi naționale, pentru rezolvarea problemei naționale pe baza învățăturii lui Lenin și Stalin.

Sub steagul internaționalismului proletar, oamenii muncii dela orașe și sate, fără deosebire de naționalitate, s-au unit la chemarea Partidului Comunist Român în luptă pentru alungarea primarilor și a prefecțiilor reaționari din fruntea comunelor și județelor și înlocuirea lor cu elemente democratice prin acțiuni politice de masă. Aceasta, în perioada când încă guvernul se compunea, în majoritatea sa, din elemente militare și burghezo-moșierești reaționare, care sabotau democratizarea aparatului de stat.

Sub steagul internaționalismului proletar, ajutată de clasa muncitoare, țărănamea săracă română, maghiară și de altă naționalitate, a pus stăpânire pe pământul moșierilor români, unguri, germani, etc.; în felul acesta, realizarea reformei agrare și lichidarea rămășișelor feudale s'a început pe calea acțiunilor revoluționare, peste capul guvernului, care — fiind compus în majoritate din reprezentanți ai moșierilor și capitaliștilor — a sabotat înfăptuirea acestei reforme, cerută de reprezentanții Partidului Comunist Român în guvern.

Sub conducerea P.C.R., prin uriașe acțiuni de masă, milioanele de muncitori, țărani, intelectuali și alte categorii sociale, fără deosebire de naționalitate, au răsturnat unul după altul guvernele cu majoritate reaționară și au cucerit noi și noi poziții pentru forțele democratice populare în guvern, în conducerea județelor și comunelor, până la înlăturarea totală și definitivă a reacțiunii și a sprijinului ei de bază — monarhia — făurind regimul de democrație populară — Republica Populară Română. (Ap'auze).

In cei 7 ani de luptă și muncă comună a celor ce muncesc dela orașe și sate și a tuturor forțelor progresiste ale poporului român și ale naționalităților conlocuitoare pentru făurirea regimului de democrație populară și construirea socialismului în patria noastră, s'a creat o atmosferă de încredere reciprocă între oamenii muncii de naționalitate română, ungară și celealte naționalități. Această încredere a permis rezolvarea democratică a problemei naționale în R.P.R.

In Republica Populară Română, drepturile sunt egale pentru toți cetățenii, în cadrul legilor țării, fără deosebire de naționalitate, sex sau religie. Drepturile naționalităților conlocuitoare sunt garantate, de constituție și legi.

S'a desființat orice discriminare națională ce a existat sub vechiul regim burghezo-moșieresc, orice privilegiu pentru populația de naționalitate română www.datoromanica.ro conlocuitoare.

Principiul stalinist de dezvoltare a culturii naționale ca formă și socialiste în conținut, este aplicat cu fermitate în țara noastră.

Uriașele investiții capitale pentru construirea bazei economice a socialismului, pentru ridicarea regiunilor țirute în stare de înAPOERE de către vechiul regim, garantează baza materială a dezvoltării economico-culturale a regiunilor locuite de naționalitățile conlocuitoare, precum și ridicarea nivelului economic al acestora.

Desvoltarea culturală a tuturor naționalităților din R.P.R. în limbă lor maternă este asigurată prin existența unui număr de 3.530 școli de toate gradele în limbile naționalităților conlocuitoare, ca : școli elementare, școli medii și o universitate de stat în limbă maghiară, numeroase ziară, reviste, teatre, cămine culturale, biblioteci, etc., susținute de stat.

Naționalitățile conlocuitoare participă în Sfaturile Populare comune, raionale și regionale, prin deputații lor aleși. Deasemenea participă în Marea Adunare Națională, în Guvernul R.P.R. și în Prezidiul Marii Adunări Naționale.

Toate aceste fapte vorbesc despre noul fel de conviețuire între oamenii muncii, de toate naționalitățile în patria noastră.

Rezolvarea marxist-leninistă a problemei naționale în Republica Populară Română, înfăptuită sub directa conducere a partidului clasei muncitoare, a dus la înfrâștirea poporului român și a naționalităților conlocuitoare, la întărirea unității de luptă a poporului muncitor din R.P.R., a strâns și mai mult rândurile tuturor celor ce muncesc, indiferent de naționalitatea lor, în luptă pentru apărarea patriei noastre și consolidarea cuceririlor dobândite.

Rezolvarea democratică a acestei importante probleme a însumat și a mărit elanul creator al tuturor oamenilor muncii din țara noastră, indiferent de naționalitate. Ei își manifestă mulțumirea și recunoștința lor față de partid și guvernul țării, se înrolează cu tot mai mult elan în marea luptă de construire a socialismului în Republica Populară Română.

Unitatea oamenilor muncii din țara noastră, fără ideosebire națională, pentru construirea socialismului și pentru apărarea păcii, a fost recent demonstrată prin cele peste 11 milioane de semnături pe Apelul Consiliului Mondial al Păcii. (Aplauze).

Tovarăși,

In cei 7 ani care au trecut dela eliberarea patriei noastre de către victorioasa Armată Sovietică, oamenii muncii dela orașe și sate au dus lupte grele împotriva reacțiunii, care sabota refacerea economică a țării și uneltea — alături de cercurile imperialiste — împotriva independenței naționale a poporului român, pentru a transforma țara într'un cap de pod contra Uniunii Sovietice și pentru a mâna din nou poporul nostru în măcelul războiului, în slujba imperialiștilor www.dacoromanica.ro

In fața Partidului și a clasei muncitoare a stat sarcina de a rezolva cea mai grea problemă, aceea de a lichida urmările războliului și de a reface economia țării.

Indeplinirea acestei sarcini a fost îngreunată de secetă — cu grelele sale consecințe — care a lovit țara noastră ani de înainte.

Situatia creată de secetă a fost folosită de cercurile imperialiste și de agentura lor din țară de la noi, care credeau că prin foamea și ruină economică vor putea îngenunchia poporul român și să vor putea obliga să-și vândă libertatea pentru o coajă de pâine.

Imperialiștii și agenții lor s-au înșelat amarnic. Poporul român a respins cătușele imperialiste, a învins foamea — cu ajutorul generos al U.R.S.S. și al țărilor de democrație populară.

In anii de luptă pentru înlăturarea urmărilor războliului și a secetei, precum și în lupta pentru lichidarea rămășițelor fasciștilor și pentru reala democratizare a țării, imensă majoritate a poporului s-a convins de faptul că drumul păcii, al independenței naționale, al democrației și al refacerii economico-financiare a țării, este drumul ales de clasa muncitoare în frunte cu Partidul Comunist Român.

Clasa muncitoare și massele largi populare, strângând rândurile în jurul Partidului Comunist Român — recunoscut ca singură forță conducătoare a luptei pentru pace și democrație — au creat condițiunile pentru unificarea politică, pentru crearea Partidului Muncitoresc Român, continuatorul gloriosului partid comunist. De asemenea, au creat condițiunile pentru înlăturarea ultimelor grupări burghezo-moșierești din guvern, precum și pentru înlăturarea monarhiei. Puterea politică a trecut definitiv în mâinile clasei muncitoare, în alianță cu țărăniminea muncitoare.

Abia în 1948, după înlăturarea claselor exploatatoare și a monarhiei, a fost posibilă luarea unor serioase măsuri pentru refacerea economico-financiară a țării, pentru începerea marilor construcții sociale și pentru ridicarea nivelului de trai și cultural al oamenilor muncii dela orașe și sate.

Clasa muncitoare a întâmpinat cu entuziasm actul naționalizării principalelor mijloace de producție industrială și de transport, naționalizarea întreprinderilor miniere, a băncilor și a societăților de asigurare.

Datorită avântului revoluționar cu care oamenii muncii au pornit să stăpânească, să reconstruiască și să desvolte industria noastră pe baze noi, socialiste, în scurt timp — numai în cele două planuri anuale — producția industrială a crescut de 2,4 ori față de 1948, adică mai mult decât într'un sfert de veac sub regimul burghezo-moșieresc.

In timpul scurt care a trecut dela naționalizare, în țara noastră s'a desvoltat industria de construcții de mașini, unele și utilaj industrial care era aproape inexistentă.

Astăzi suntem în stare să producем aproape în întregime utilaj petrolier, diferite mașini, unele, mii de ciment, rulmenți, dife-

rite motoare electrice, vase maritime și fluviale, turbogeneratoare și multe alte produse ale metalurgiei prelucrătoare — produse care altădată erau importate din țările capitaliste.

In acest scurt timp a fost creată în țara noastră și a luat o rapidă dezvoltare industria electrotehnică, care nu a existat deloc sub vechiul regim burghezo-moșieresc.

Sub vechiul regim, capitaliștii străini care stăpâneau în cea mai mare parte petrolul țării noastre, au practicat o exploatare de jaf și de rapidă secătuire a sondelor, fără să investească aproape nimic pentru explorări, fără să ia măsuri tehnice de intervenție spre a împiedica scăderea productivității acestora.

Deasemenea nu s-au investit capitaluri pentru cercetări geologice și foraje de explorare, pentru descoperirea noilor zăcăminte de petroli. Producția petrolului scădea din an în an, iar documentele găsite în urma naționalizării întreprinderilor petroliifere arată că planul capitaliștilor era de a micșora extracția de petrol la 2 milioane tone pe an.

In cei trei ani de după naționalizare, producția de petrol a crescut și ritmul creșterii ei se mărește anual, planul pe 1951 realizându-se cu depășire.

Cercetările geologice și forajele de explorare au avut rezultate importante; ele au deschis perspective unei dezvoltări a extracției petrolierului la un nivel mult superior producției petroliifere a României capitaliste.

Cu mare succes se reconstruiește industria siderurgică și se ridică neîncetat producția ei; în cadrul primului nostru plan cincinal, început în anul acesta, este proiectată construirea unui nou centru siderurgic. Se construiesc întreprinderi chimice, noi cocsării, fabrici de ciment și de materiale de construcție.

Rezultatele bune ale cercetărilor geologice și ale explorării deschid mari perspective pentru largirea extragerii minereurilor de metale feroase și neferoase, a cărbunei și a altor feluri de bogății ale subsolului țării noastre, care vor fi puse în exploatare în cadrul primului nostru plan cincinal.

In cadrul planului de electrificare a țării, inițiat de tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej și pregătit sub îndrumarea sa (aplauze puternice, asistența ovăționeză îndelung pentru tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej), se realizează lucrări uriașe de construcție, hidro- și termocentrale care sub vechiul regim erau doar un vis irealizabil.

Hidrocentrala „V. I. Lenin“, de exemplu, a cărei construcție a început, face parte din cele mai mari construcții de acest fel din lume. La fel construcția Canalului Dunăre-Marea Neagră înaintează într-un ritm mai rapid decât a fost prevăzut inițial. Aceste lucrări uriașe vor permite irigarea a sute de mii de hectare de pământ, vor transforma însăși natura secetoasă a regiunilor, vor permite dezvoltarea și înșorirea agriculturii, vor procura energie electrică industrială noi ce se construiește în aceste regiuni, vor lumina satele și vor desvola transportul ~~www.dacromania.ro~~ în stare de în-

poierea economico-culturală de trecutele regimuri, vor fi transformate în regiuni înfloritoare, chiar în cadrul primului plan cincinal.

Deasemenea au fost terminate două mari lucrări de artă: linia ferată Bumbești-Livezeni și Salva-Vișeu. Se înalță „Casa Scânteii” — mare centru al industriei poligrafice, care face parte din cele mai frumoase lucrări de construcții moderne.

Pentru ridicarea nivelului de trai material și cultural al oamenilor muncii și pentru a îmbunătăți permanent aprovisionarea acestora, partidul și guvernul dau o importanță deosebită dezvoltării industriei ușoare și alimentare, precum și dezvoltării industriei locale și a cooperativelor meșteșugărești, în scopul largirii neîncetate a producției de bunuri de larg consum, industriale și alimentare.

Folosind din ce în ce mai mult experiența și metodele inovatorilor și stăhanoviștilor sovietici, crește productivitatea muncii, scad prețurile de cost, iar întreprinderile noastre devin din ce în ce mai rentabile, aducând venituri importante statului, asigurându-se astfel din an în an mai mult îmbunătățirea traiului oamenilor muncii din țara noastră, putința de a face noi investiții capitale pentru ridicarea economiei și culturii în Republica Populară Română.

Un rol de frunte în dezvoltarea industriei noastre naționale îl îndeplinește societățile sovieto-române create pe baza unei colaborări economice de egalitate și de interes reciproc. Aceste întreprinderi sunt fruntașe în producție și ele constituie cel mai mare ajutor dat din partea U.R.S.S. construcției socialiste a Republiei Populare Române. (Aplauze).

Acestea sunt numai câteva exemple de mari construcții și de dezvoltare a industriei noastre socialiste.

Desvoltarea industriei noastre socialiste într'un ritm rapid, precum și marile succese obținute de întreprinderile industriale în toate ramurile, n'ar fi fost cu putință fără ajutorul Uniunii Sovietice, din partea căreia am primit cele mai moderne mașini-unelte și utilaj industrial, materii prime, ajutor tehnic și științific, în cadrul colaborării economice între țările de democrație populară și U.R.S.S. (Aplauze).

Noul tip de relații între popoare ce există între U.R.S.S. și țările de democrație populară și pe sărăram economic se deosebește fundamental de relațiile între țările capitaliste, unde domină concurența, asuprirea și exploatarea.

Relațiile economice între U.S.A. și celelalte țări imperialisante-capitaliste se bazează pe principiul jefuirii celui mai slab de către cel mai puternic. Astfel, capitalul monopolist din U.S.A. folosește tot felul de săntaje și amenințări față de toate țările ale căror popoare n'au reușit încă să scuture jugul capitalist: le acaparează piețele de desfacere, le desfințează industria producătoare de mașini, utilaj și de mărfuri de larg consum, împingând aceste țări la mari cheltuieli pentru pregătirea de război. Toate acestea agravează situația economico-financiară a acestor țări, provoacă creșterea șo-

majului, a mizeriei, foamei și aduce degradarea fizică și morala în sănul populației țărilor marshallizate.

Astăzi, popoarele țărilor marshallizate știu, din propria lor experiență, că planul Marshall nu este altceva decât înăsprirea robiei economice și naționale, încercarea capitalului monopolist din U.S.A. de a scăpa de criza economico-financiară, pe socoteala jefuirii altor popoare și prin pregătirea și deslăնuirea a noi războaie de agresiune împotriva U.R.S.S. și a țărilor de democrație populară.

Această politică de jefuire și asuprire a țărilor marshallizate de către U.S.A. este înlesnită de trădarea națională a burgheziei reacționare și a social-democrației de dreapta, care, la putere fiind, preferă pierderea independenței naționale a țării lor, jefuirea acesteia de către monopolistii nord-americanii, în locul democrației, al păcii și colaborării economice cu U.R.S.S. și țările de democrație populară.

Clica fascistă a lui Tito, compusă din renegați, agenți provocatori și spioni în slujba imperialismului, menținându-se la putere prin teroare sălbatică, a izolat Iugoslavia de Uniunea Sovietică și de țările de democrație populară, a pregătit renașterea capitalismului în această țară, pe care a transformat-o într-o bază militară de agresiune în slujba imperialismului anglo-american.

În timp ce poporul iugoslav suferă de foame, uzurpatorii fasciști trimis produsele alimentare, materiile prime ale Iugoslaviei, în U.S.A. și în alte țări imperialiste, în schimbul armamentului necesar marșării armatelor lor mercenare.

Cu toate încercările monopolistilor din U.S.A. și ale guvernului lui Truman de a scăpa de criza economică, de a se îmbogăți mai departe pe socoteala altor popoare, în U.S.A. cresc prețurile în general și ale mărfurilor de larg consum în mod special, fapt care arată adâncirea inflației și scăderea puterii de cumpărare a maselor muncitoare; crește șomajul, cresc foamea și mizeria în rândurile populației sărace și muncitoare din U.S.A.

Pentru a putea din ce în ce mai mult înăspri exploatarea celor ce muncesc, a pune pe spinarea acestora cheile tuelile unei înarmări nebune și pentru a înlesni trecerea la noi aventuri războinice, monopolistii din U.S.A. și guvernul lui Truman înăspresc teroarea polițistă împotriva organizațiilor muncitorești și progresiste.

Politica U.S.A. față de celealte țări capitaliste deci, nu numai că nu a înăaturat criza economică în U.S.A., dar a adâncit-o; în acelaș timp, această politică adâncește haosul economic în țările marshallizate și criza economico-financiară în întregul sistem capitalist; provoacă ascuțirea contrazicerilor în sănul lagărului imperialist și ascuțirea luptei masselor muncitoare și a forțelor democratice împotriva asupririi imperialiste și a exploatației capitalisto-moșierești.

Acestea sunt relațiile economice între țările capitaliste, relații de exploatare și asuprire economică, politică și națională.

Relațiile pe tărâm economic între U.R.S.S. și țările de democrație populară se bazează pe principiul ajutorului reciproc fără concurență, asuprire sau ~~www.dacoremanica.ro~~ politică. Aceasta — în

practică — pentru noi înseamnă că în schimbul produselor noastre, primim din Uniunea Sovietică și din țările de democrație populară cele mai moderne mașini și utilaj industrial, care asigură construirea industriei noastre socialiste — atât a industriei grele, producătoare de mașini și utilaj, cât și a industriei ușoare, producătoare de bunuri de larg consum, precum și mecanizarea agriculturii în Republica Populară Română.

Tovarășl.

In cei 7 ani dela eliberarea țărli noastre, s-au produs schimbări adânci în agricultură și în viața țărănimii muncitoare. Țărănamea muncitoare a fost eliberată de apăsarea dijmei, a impozitelor insuportabile care o aduseseră la sapă de lemn, de jaful moșierilor și al capitaliștilor, de bătaia și batjocura jandarmilor vechiului regim burghezo-moșieresc.

Sub regimul de democrație populară, nivelul de trai și cultural al țărănimii se ridică neîncetat.

Exproprierea moșierilor și împărțirea pământului moșieresc țărănimii sărace, ajutorul multilateral acordat de către stat țărănimii muncitoare sub formă de credite, sămânță, posibilități de muncă în industrie și construcție, transport, etc., care permit familiei țărănești să-și completeze veniturile sale, precum și măsurile luate de către stat pentru îngrădirea chiaburimii, toate aceste măsuri și ajutoare au dus la ridicarea neîncetată a bunei stări a țărănimii muncitoare.

Prin rețeaua cooperăției de consum ce cuprinde întreaga țară, cooperăție de tip socialist care numără peste 5.500.000 membri, țărănamea primește mărfuri industriale din ce în ce mai multe. De exemplu, în anul 1950 a primit mărfuri industriale în valoare de 60.293.966.000 lei, iar în 1951 e prevăzut să primească în valoare de 84.000.000.000 lei.

Deasemenea, țărănamea muncitoare își valorifică produsele sale din ce în ce mai mult, prin cooperăția de consum, fără intermediul speculantului. Astfel, în 1949, valorificarea produselor agricole țărănești prin cooperăție, a atins suma de 4,5 miliarde lei; în 1950 — 14,518 miliarde lei, iar în 1951 a fost prevăzută suma de 37 miliarde lei — cifră care fără îndoială va fi cu mult depășită prin strângerea unei bogate recolte de cereale, zarzavaturi, legume și fructe, a căror valorificare va îmbunătăți aprovisionarea orașelor și a centrelor muncitorești.

In agricultura țării noastre au fost create, pe baza rezoluției C.C. al P.M.R. din 3—5 Martie 1949 asupra întăririi alianței între clasa muncitoare și țărănamea muncitoare și asupra transformării socialiste a agriculturii, și ca urmare a muncii partidului la sate, noi tipuri de gospodării — gospodării socialiste — gospodării agricole de stat și gospodării agricole colective.

Gospodăriile agricole de stat, cu toate deficiențele începutului, joacă un rol foarte important atât în producția de cereale, de an-

male, cât și a plantelor industriale — mai ales în producerea bum-bacului — fapt care va permite ca la sfârșitul primului nostru plan cincinal să nu mai importăm această materie primă pentru nevoile industriei noastre textile.

Gospodăriile agricole de stat produc semințe selecționate, se ocupă cu creșterea vitelor și a păsărilor de rasă, ajutând în aceasta direcție și țărăniminea din gospodăriile colective și individuale să-și îmbunătățească rase de animale și păsări.

Gospodăriile de stat, împreună cu S.M.T.-urile și primele gospodării colective — care în timp de doi ani au atins un număr de 1.083 — au deschis o cale nouă, spre o viață liberă și îmbelșugată, spre o viață culturală înaltă, necunoscută țărănimii sub vechiul regim burghezo-moșieresc. Gospodăriile de stat, gospodăriile colective și S.M.T.-urile îmlesnesc trecerea țărănimii noastre muncitoare pe calea transformării socialiste a agriculturii.

Trăgând învățăminte din unele abateri dela linia partidului să-vârșite de un șir de organe locale de partid și de stat, care la creația gospodăriilor agricole colective au folosit metode straine principiului convingerii și al liberului consimțământ, partidul combat lipsurile și greșelile, luptă pentru aplicarea cu stricteță a principiului liberului consimțământ, întărind astfel alianța clasei muncitoare cu țărăniminea muncitoare.

„Partidul — spunea tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej — a subliniat în repetate rânduri că orice fel de grabă, orice fel de „întrecere“ pentru obținerea de rezultate spectaculoase, dar lipsite de trăinicie, orice presiune asupra țăranului muncitor în opera de transformare socialistă, sunt daunătoare cauzei socialismului și nu pot decât să slăbească alianța dintre clasa muncitoare și țărăniminea muncitoare. Transformarea socialistă a agriculturii este o operă îndelungată, o prefacere adânc revoluționară, care și are caracteristicile ei proprii“.

S.M.T.-urile, care ating azi un număr de 180, vin nu numai în ajutorul gospodăriilor colective, dar ele dau un ajutor prețios chiar gospodăriilor agricole individuale.

Datorită existenței S.M.T.-urilor și muncii de lămurire duse în sâmul țărănimii muncitoare, sute de mii de țărani se asociază — deși până acum încă nu în mod permanent — pentru lucrarea pământului lor în comun, mărind astfel productivitatea pamântului și ridicarea buneistării a gospodăriilor lor.

Tovarăși,

Creșterea neîncetată a producției și a productivității muncii — iar prin aceasta a însuși venitului național — asigură nu numai ritmul crescând al industrializării și al mecanizării agriculturii, dar — paralel cu aceasta — și ridicarea din an în an a nivelului economic și cultural al oamenilor muncii din toate ramurile de activitate, în fabrici, uzine și mine, pe ogoare în administrație sau în instituții de cultură, știință și de sănătate.

Crizele economice însoțite de șomaj, mizerie și foamete au disparut și nu vor mai reveni niciodată; aceasta dovedește superioritatea regimului de democrație populară față de regimul burghezo-capitalist, chiar în perioada de început a construirii socialismului.

Sistemul socialist de salarizare — salarizare după cantitatea și calitatea muncii — precum și sistemul premial stimulează creșterea cantitativa și calitativa a producției și productivității muncii, da posibilitatea fiecarui om al muncii să-și marească veniturile sale în raport cu munca depusă și creează în acelaș timp condițiuni pentru reducerea prețului de desfacere a produselor — deci mărește puterea de cumpărare a sărăcilor, fară a micșora acumularile necesare dezvoltării economico-culturale a patriei noastre.

Asigurările sociale de stat, acordarea de medicamente în mod gratuit, crearea posibilității de a trimite copiii la școli de toate gradele, cu puține cheltuieli, distribuirea pe cartelă a unui număr însemnat de mărfuri la un preț mult sub nivelul prețului comercial, platirea concesiilor de odihnă, trimiterea anuală în stațiuni balneoclimaterice, a sute de mii de oameni ai muncii, construirea de locuințe și altele — toate acestea contribue la ridicarea buneîstării a celor ce muncesc.

Deși am avut unele greutăți în aprovisionarea populației cu carne și grăsimi, datorita lipsei de furaje și unor lipsuri de prevedere și de organizare, aprovisionarea cu pâine, zarzavaturi, legume, brânzeturi, etc. s'a îmbunătățit și avem toate posibilitățile și condițiunile de a lichida treptat și definitiv lipsurile noastre în aprovisionarea clasei muncitoare și a întregii populații orașenești, cu produse agricole-alimentare. (Aplauze).

Nu mai puține sunt realizările — în acești 7 ani de munca și luptă ce au trecut dela eliberarea patriei noastre — în domeniul științei și al culturii.

Pentru prima dată în istoria țării noastre au fost create asemenea condițiuni materiale oamenilor de știință, încât să poată trai în bunăstare, să muncească nestingherit în domeniul științei. Pentru prima dată în istoria țării noastre, Academia de Științe are asigurate toate condițiunile de a lucra și de a pune știința în slujba ridicării economico-culturale a țării și a poporului. Astazi descoperirile oamenilor de știință nu mai stau în arhive, ci se realizează în practică, în marile construcții sociale.

Pentru promovarea științei și intensificarea cercetărilor științifice în toate sectoarele vieții noastre economico-sociale, s'a alocat în anul 1951 suma de 2,5 miliarde lei.

Pentru finanțarea acțiunilor sociale-culturale pe 1951, s'au prevăzut 104,7 miliarde lei. Această sumă uriașă este folosită pentru construirea noilor instituții social-culturale, pentru înzestrarea și completarea lor cu laboratoare, instrumente; este folosită pentru mărirea numărului elevilor și al studenților, pentru largirea astenției școlare, etc.

Sute de cămine culturale și biblioteci sunt create anual în satele noastre; acolo unde burghezia și moșierimea au sădit ignoranță și întunericul, acum pătrunde cultura și lumina.

Toate aceste cifre, precum și recenta hotărîre a guvernului, prin care a fost alocată suma de 3 miliarde lei pentru mărirea salariilor învățătorilor, profesorilor, directorilor de școli, etc., dovedesc grija partidului și guvernului pentru ridicarea științei și culturii în țara noastră și pentru crearea condițiunilor materiale și culturale din ceea ce mai ridicate, celor ce muncesc în toate ramurile de activitate.

Tovarăși,

Noi sărbătorim a 7-a aniversare a eliberării patriei noastre, în condițiunile încordării situației internaționale și a ascuțirii luptei de clasă în interiorul țării noastre, sărbătorim această aniversare în condițiunile luptei încordate pentru pace a popoarelor, în fruntea căroră stă puternica Uniune Sovietică. (Aplauze puternice).

Cu tot eșecul planurilor imperialiștilor americanii, de a îngunchia și înrobi viteazul popor coreean și de a-i preface țara într-o bază militară de agresiune împotriva Uniunii Sovietice, a Republicii Populare Chineze și a altor țări din Asia, care luptă pentru scuturarea jugului imperialist și pentru eliberarea lor națională, armatele americane și mercenarii lor continuă mărșava agresiune în Coreea. Imperialiștii americanii sabotează încheerea armistițiului și continuă acțiunile lor bestiale de exterminare a populației pașnice și de distrugere totală a orașelor și satelor coreene. Ei continuă cursa nebună a înarmărilor, largesc și întăresc bazele militare de agresiune și în Europa, împotriva Uniunii Sovietice și a țărilor de democrație populară.

Imperialiștii americanii înarmează cainii lor de pază, pe Tito, Franco și monarho-fasciștii greci, etc., remilitarizează Germania Occidentală și refuză încheerea unui Pact al Pacii între cele 5 mari puteri : U.R.S.S., U.S.A., China, Anglia și Franța.

Toate aceste fapte vin în contracicere vădită cu apărțe de pe care urmăresc să le creeze ultimele manevre ale lupilor imperialiști — care încearcă să înșele și să adoarmă vigilența proprietarilor popoare și a tuturor celorlalte popoare care în frunte cu U.R.S.S. luptă pentru pace.

Sub conducerea Partidului Muncitoresc Român, poporul nostru a pornit în cadrul primului său plan cincinal la ridicarea de șirășe construcțiilor pașnice, în vederea construirii bazei economice a socialismului în R.P.R. El dorește pacea, el nu nutrește nici un gând de agresiune față de nici o altă țară.

Poporul român este conștient însă de pericolul ce-l reprezintă uneltele imperialiștilor, care vor să deslăntuie noi ciocniri armate, noi războiuri.

De aceea, el întărește lupta sa pentru pace, pentru unitatea sa, întărește puterea de apărare a cuceririlor sale împotriva oricărui

agresiuni din afară și împotriva oricărora unelturi din lăuntrul țării noastre, din partea agenților, spionilor și diversioniștilor în slujba imperialiștilor americană-nglezi și a fasciștilor titoiști.

Poporul nostru stă neclintit în lagărul păcii și al socialismului, în fruntea căruia se găsește puternica și invincibila Uniune Sovietică. (Aplauze, ură).

Cu cât ne umplu inimile de bucurie și înândrie marile succese obținute de oamenii muncii din țara noastră sub conducerea P.M.R., cu atât crește ura dușmanilor poporului împotriva regimului de democrație populară, cu atât crește svârcolirea lor furioasă. El fotosec orice mijloc și orice metodă pentru a sabota construcția socialistă, pentru a cauza distrugeri, pagube, a organiza diversiuni, crimi, spionaj, în slujba imperialismului apusean.

Aceasta înseamnă că lupta de clasă se ascute și dușmanii nutresc speranța intervenției agresive din afară, din partea imperialiștilor și a cainilor lor de pază, printre care și clasa fascistă a lui Tito. Ei cred că prin ajutorul agresiv din afară vor putea din nou înrobi clasa muncitoare și țărăniminea, vor putea restabili vechiul regim de jaf și exploatare burghezo-moșierească.

Iată de ce trebuie — în interesul păcii și al securității marilor construcții sociale — să întărim vigilența de căsă peste tot, în fabrici, uzine, mine, la sate, în gospodăriile agricole de stat și colective, în instituții centrale și locale.

Dușmanul de clasă devine periculos acolo unde lipsește vigilența, unde el poate folosi greșelile și lipsurile noastre pentru a încerca să slăbească în primul rând alianța clasei muncitoare cu țărăniminea muncitoare.

Dușmanul poate să lovească mai lesne acolo unde slăbește disciplina și responsabilitatea personală în muncă.

Iată de ce trebuie să luptăm cu toată puterea noastră împotriva greșelilor și a lipsurilor noastre, să le descoperim, să le înlăturăm la timp cu ajutorul masselor, să întărim alianța clasei muncitoare cu țărăniminea muncitoare, să întărim disciplina de partid, disciplina de stat, disciplina în muncă, să întărim controlul și responsabilitatea personală, de la cel mai mic post de comandă până sus în instituții centrale de stat, ministere și guvern.

Indeplinirea acestor sarcini este garanția victoriei definitive a regimului de democrație populară, garanția viitoarelor mari succese în construirea socialismului, garanția întăririi puterii de apărare a patriei noastre, împotriva uneltirilor imperialiste războinice.

Indeplinirea acestor sarcini face ca țara noastră să fie un pivot puternic în lagărul păcii, democrației și socialismului, în marea familie a popoarelor iubitoare de pace, care — cu încredere în victoria forțelor păcii asupra forțelor războiu — și strâng rândurile în jurul Uniunii Sovietice și al marelui steag al păcii, Iosif Vissarionovici Stalin. (Aplauze puternice, ovăzii).

Succesele obținute în cei 7 ani dela eliberarea patriei noastre, entuziasmul cu care www.dacoromana.ro chemării partidului și

guvernului pentru realizarea marilor construcții socialiste, inițiativa creatoare a masselor, a inovatorilor, a tehnicienilor, inițiativa de a îndeplini sarcinile de producție ale planului pe 1951 în 11 luni, rezultatele întrecerii socialiste, etc., deschid minunate perspective înspre realizarea și depășirea primului nostru plan cișnădui, spre noi și mărățe realizări în domeniul economiei și culturii, spre a crea poporului nostru o viață fericită și îmbelșugată.

Oamenii muncii din Republica noastră Populară sărbătoresc astăzi a 7-a aniversare a eliberării patriei lor de sub jugul cotropitorilor hitleriști, de către invincibila Armată Sovietică; ei păstrează adâncă recunoștință, prietenie și dragoste nemărginită față de Uniunea Sovietică, de Guvernul său, față de Partidul Comunist (boșevic) și de marele învățător și conducător al oamenilor muncii din lumea întreagă — I. V. Stalin. (Aplauze prelungite, asistența aclamă în picioare și scandează numele marelui Stalin).

Sub steagul internaționalismului proletar, în spiritul dragostei și al devotamentului față de patria noastră, Partidul Muncitoresc Român va conduce poporul muncitor din Republica Populară Română înspre noi și noi victorii, pe drumul construirii societății fără de clase, fără de exploatarea omului de către om.

Trăiască a 7-a aniversare a eliberării patriei noastre ! (Aplauze).

Trăiască Republica Populară Română ! (Aplauze).

Trăiască Partidul Muncitoresc Român ! (Aplauze).

Trăiască prietenia veșnică între poporul român și popoarele Uniunii Sovietice ! (Aplauze).

Trăiască U.R.S.S. și glorioasa sa Armată Sovietică, eliberatoarea țării noastre ! (Aplauze).

Trăiască marele Front al Păcii în frunte cu Uniunea Sovietică ! (Aplauze).

Trăiască Guvernul Sovietic ! (Aplauze).

Trăiască Partidul Comunist (boșevic) al U.R.S.S., în frunte cu cel mai iubit prieten al poporului nostru, marele dascăl al oamenilor muncii din întreaga lume, marele stegar al internaționalismului proletar, al păcii, democrației și socialismului — Iosif Vissarionovici Stalin ! (Aplauze, ovații entuziaste, minute în sir asistența ovăznează pe tovarășul Stalin).

CUVÂNTAREA TOVARĂŞULUI K. E. VOROŠILOV ROSTITĂ CU PRILEJUL ADUNĂRII FESTIVE ÎN CINSTEA CELEI DE A 7-a ANIVERSĂRI A ELIBERĂRII ROMÂNIEI

Tovarăși,

In numele Guvernului Sovietic și al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice în numele poporului sovietic și al forțelor armate ale Uniunii Sovietice, cât și personal din partea marelui Stalin, delegația sovietică vă salută cu căldură și vă felicită din toată inima pe Dvs. și întreg poporul român cu prilejul sărbătoririi celei de a 7-a aniversări a eliberării României de sub jugul fascist. (Aplauze, urale nesfârșite).

Acum 7 ani victoriile strălucite ale Armatei Sovietice asupra hoardelor Germaniei fasciste au permis poporului român, condus de slăvitul său Partid Comunist, să sfârâme pentru totdeauna cătușele dictaturii fasciste și cot la cot, umăr la umăr cu poporul sovietic, să se ridice la luptă împotriva dușmanului său de moarte, Germania fascistă.

Odată cu eliberarea României de sub jugul imperialismului străin și al dictaturii interne monarho-fasciste a lui Antonescu a început o eră nouă în istoria poporului român, eră care înseamnă adevarata sa renaștere națională și socială și crearea unor condițiuni necunoscute până acum de rapidă transformare politică, economică și culturală a țării.

Clasa muncitoare din România în alianță frătească cu țărani-mea muncitoare, în frunte cu Partidul Comunist, unind în jurul ei toate elementele progresiste, a devenit forța conducătoare a poporului român, făuritorul orânduirii noi socialiste și a creat Republica Populară Română.

Tovarăși.

Lupta poporului român pentru libertate și independență, pentru construirea bazelor socialismului, este astăzi condusă de Partidul Muncitoresc Român, călit în lupte, a cărui a 30-a aniversare a fost de curând sărbătorită de întreaga țară și de toate partidele comuniste și muncitorești frățești din lume. Sub conducerea lui, oamenii muncii din România au zdrobit cu succes rezistența dușmanilor poporului, au lichidat monarhia burghezo-moșierească, au smuls moșierilor latifundurile lor, și prin aceasta, le-au răpit dreptul de a ieși și asupri țărăniminea muncitoare, au realizat în interesele poporului reforma agrară revoluționară, au naționalizat întreaga industrie, transportul și băncile. În timp scurt au fost puse bazele solide ale construirii fundamentalului socialismului în țară. În scurt timp Republica Populară Română s'a transformat — ea a devenit întradevăr populară. (Aplauze).

Poporul român, rezolvând cu succes principalele sarcini ale desvoltărilor economice a țării sale, acordă deosebitenți o atenție uriaș problemelor științei și culturii, făcând ca ele să devină un bun al întregului popor. Republica Populară Română a trecut la conducerea planificată a economiei naționale. În urma acestui fapt, în cei doi ani precedenți producția industrială a țării s'a dublat și a întrecut cu mult nivelul cel mai înalt dinainte de război. Burghezia română cu tot suportul ei monarchic n'ar fi putut nici să viseze asemenea rezultate strălucite.

Transformări radicale au avut loc și în agricultura Republicii. Ajutorul permanent al Guvernului Român și al Partidului Muncitoresc asigură țărănimii succese importante pe tărâmul treptate dela gospodăria individuală la gospodăria colectivă. Țărăniminea muncitoare din România, constituind împreună cu clasa muncitoare sprijinul de bază al noului stat, acordă un ajutor eficace Guvernului său și Partidului Muncitoresc în eforturile de transformare socialistă a patriei lor.

Poporul român a repurtat mari succese în domeniul culturii, științei și artei naționale. El a făcut să renască și a chemat la viață din adâncurile poporului, forțele creative și valorile culturale, care erau gâtuite și disprețuite în timpurile de dominație a orânduirii burghezo-moșierești.

Tovarăși,

Dela începutul acestui an oamenii muncii din Republica Populară Română, plini de încredere în forțele lor, urmând neclintit îndrumările Partidului lor Muncitoresc și ale Guvernului, au pornit cu entuziasm la realizarea primului lor plan economic cincinal și a planului de zece ani de electricificare a țării. Planul cincinal al Republicii voastre este un program mareț de construire a bazelor economice ale socialismului. Spre sfârșitul acestui plan cincinal, Re-

publică Populară Română se va transforma — suntem cu toții convingiți de acest lucru — într-o țară cu o industrie socialistă dezvoltată și cu o agricultură în mare parte mecanizată. Nivelul de trai al oamenilor muncii va fi în anul 1955, conform planului, cu 80% mai înalt decât în anul 1950.

Rezultatele îndeplinirii planului pe primele 6 luni ale primului an al planului cincinal ne permit să sperăm că mulțumită entuziasmului în muncă și a răspândirii formelor socialiste ale procesului de muncă printre massele muncitoare din România, planul primului an, ca și întreg planul cincinal, va fi fără doar și poate îndeplinit. Chezășia o constituie conducerea Partidului Muncitoresc Român, în frunte cu Gheorghiu-Dej, a Guvernului Român de sub președinția lui Petru Groza, alianța și prietenia trainică dintre Uniunea Sovietică și Republica Populară Română, precum și ajutorul și sprijinul permanent, moral și material pe care-l acordă României Uniunea Sovietică și personal marele și permanentul prieten al poporului român, tovarășul Stalin. (Aplauze puternice, asistența ovăționează în delung pe tovarășul Stalin).

Prietenia dintre popoarele noastre este veche și are rădăcinile în trecutul îndepărtat. Această prietenie, încheiată istoricește, su-dată prin sângele celor mai buni fii ai popoarelor noastre în luptă pentru independență împotriva subjugătorilor turci, a fost călcată împotriva voinei poporului român după primul războl mondial de către conducătorii de atunci ai României în interesul imperialiștilor americani, englezii și francezii. Acum 7 ani, în focul luptelor crâncene împotriva dușmanului comun, agresorii fasciști germani, această prietenie a reînviat și a căpătat o nouă bază politică și socială. Această bază este lupta comună a popoarelor noastre pentru pace, democrație și socialism.

In ultimii 15 ani s'a creat o situație deosebit de încordată în relațiile internaționale. Imperialismul mondial a devenit astăzi și mai impertinent și mai bestial. Aceasta e ușor de înțeles. Capitalismul a intrat în cea mai grea eră a dominației sale. El agonisează și în starea lui agonisantă „se cățără pe ziduri“, pe acele ziduri de pe care s'a rostogolit atât de rușinos în neființă Hitler.

Tovarăși.

Prietenia dintre popoarele român și sovietic ca și dintre celelalte popoare trebuie să se întărească și să se desvole te neîncetă. O strălucită manifestare a înțelegerii reciproce și a legăturilor strânse sovieto-române o constituie tratatul de prietenie, colaborare și asistență mutuală dintre țările noastre.

Neobosită luptă comună pentru pace, pentru pacea tuturor popoarelor, legăturile strânse economice și comerciale, schimbul de experiență tehnică și de producție, legăturile permanente dintre oamenii de știință, cultură și artă, precum și dintre organizațiile de

massă obștești din țările noastre sunt verigi din cele mai importante ale acestor relații prietenești care se întăresc pe zi ce trece.

Aceste relații noi, necunoscute încă în istorie, care s-au încheiat în ultimii ani între popoarele Uniunii Sovietice și României, constituie un tip nou de relații, dacă îmi este permis să mă exprim astfel, un cod nou de relații între popoare și state, care se desvoltă pe baza principiilor internaționalismului proletar, pe baza politiciei externe leninist-staliniste. Aceste principii în relațiile internaționale izvorăsc din recunoașterea deplinei egalități, în drepturi a tuturor statelor și popoarelor mari și mici, ele sunt întărite prin înțelegerea reciprocă frătească și lupta comună pentru socialism, pentru viitorul luminos al omenirii, sub steagul victorios al lui Lenin și Stalin. (Aplauze puternice).

Aceste principii de nesdruncinat ale internaționalismului proletar se contrapun ideologiei sălbaticice a imperialismului agresiv contemporan și a naționalismului burghez, care este baza relațiilor dintre statele din lagărul imperialist. Relațiile dintre Statele Unite și „aliații” lor pot fi comparate cu relațiile dintre un stăpân, îngrașat de bogăție și devenit impertinent din cauza aurului și puterii, și dintre niște întreținuți săraciți, gata de orice servicii și joscicăi. Jaful deschis, exploatarea neînfrânată a bogățiilor naționale ale țărilor marshallizate de către monopolistii americanii — iată modelul și rezultatul acestor aşa numite relații reciproce.

Jalnică este soarta Iugoslaviei de astăzi, vecinul vostru din Apus. Guvernările acestei țări au trădat poporul lor cinsit și foarte bun, au trădat lagărul socialismului și democrației, au dezertat în lagărul capitalului și al celei mai negre reacțiuni. Mercenarii odioși ai imperialiștilor anglo-americanii — Tito, Kardelj, Rankovici și Co. — au restabilit în țară rânduirea capitaliste și, lichidând treptat cucericile democratice ale poporului iugoslav, au întronat în țară un regim fascist săngeros în interesul și la cererea stăpânilor lor de peste ocean. Dar silnicile sălbaticice și teroarea bandiților titoiști exercitată împotriva poporului iugoslav, vânzarea fătășă a intereselor sale și săngelui său nu pot să dureze mult. Popoarele Iugoslaviei vor găsi calea și mijloacele pentru lichidarea regimului titoist-fascist, calea și mijloacele pentru eliberarea mult chinuitei lor patrii.

Tovarăși,

In condițiunile actuale, consolidarea solidarității proletare și a co-aborării dintre toate forțele socialiste și democratice, întărirea continuă a prieteniei și frăției Republicii Populare Române și a tuturor țărilor de democrație populară cu Uniunea Sovietică are o importanță deosebită de mare și actuală pentru cauza păcii, pentru cauza socialismului. (Aplauze).

Blocul anglo-american al puterilor imperialiste a pornit pe calea cursei înarmărilor, a trecut la acte de agresiune directă împotriva popoarelor libere; aceasta o dovedește săngheroasa intervenție a co-

tropitorilor și asasinilor americană-nglezi în Coreea. Atrocitățile nemaiomenite comise de intervenționii americană-nglezi în Coreea întrec prin sălbăticia și bestialitatea lor tot ce a cunoscut pâna azi istoria. Prost stau treburile voastre, domnilor Mac Arthur, Ridgway și ceilalți, specialiști militari anglo-americană fără rușine și fără onoare, dacă aplicați atât de „eroic“ „strategia“ și „tatica“ voastră aeriană împotriva copiilor, femeilor și bătrânilor lipsiți de apărare și acoperiș din Phenian și celealte orașe și sate ale eroicei Coree!

Dar șacalii imperialiști nu se mulțumesc cu aceste acte bandiștești sășișe în Extremul Orient. Ei nu se dau înlături dela niciun mijloc pentru a împiedeca construirea comunismului în U.R.S.S., pentru a submina construirea vieții noi în China, pentru a face rău cu orice mijloc țărilor de democrație populară. Dar nemărginile năzuinții ale imperialismului în această direcție sunt limitate de posibilitățile sale modeste.

In aceste condiții toate popoarele iubitoare de pace și mai cu seamă statele care luptă pentru pace, trebuie să-și intensifice cât mai mult vigilența pentru a preîntâmpina, pentru a nu permite războiul și pentru a apăra pacea. Noi nu trebuie să uităm nicio clipă avertismentele marelui Lenin, că „burghezia este gata de orice sălbăticie, ferocitate și crima pentru a apăra robia capitalistă aflată în agonie“.

„Popoarele lumii — ne arată marele Stalin — nu vor repetarea nenorocirilor războiului. Ele luptă cu fermitate pentru consolidarea păcii și securității“.

Un strălucit exemplu în acest sens este puternica campanie internațională pentru încheierea unui Pact al Păcii între cele cinci mari puteri. Comunicatul recent publicat de Serviciul Informativ al Consiliului Mondial al Păcii cu privire la mersul străngerii semnăturilor pe Apelul pentru încheierea unui Pact al Păcii, demonstrează din nou forța de neînfrânt a uriașei mișcări a vremurilor noastre — mișcarea oamenilor din întreaga lume pentru pace, pentru consolidarea lagărului popoarelor și țărilor iubitoare de pace, pentru preîntâmpinarea unui nou incendiu mondial.

Forțele păcii cresc și se întăresc pe zi ce trece. În avantgardă acestei lupte fără precedent pășește puternicul Stat Sovietic — fortăreața păcii și securității tuturor popoarelor. Cauza păcii este apărătă cu hotărire și cinste de țări de democrație populară. (Apăuze).

Tovarăși,

In decursul ultimilor 7 ani, poporul român a pășit sub conducerea Partidului său Muncitoresc pe calea sigură a întăririi legăturilor frătești cu Uniunea Sovietică și țările de democrație populară a luptat împreună cu ele pentru pace, pentru socialism. Aceasta este singura politică justă, ea este temelia de granit a cuceririlor demo-

cratice, chezășia libertății și independenței României, chezășia succesorului construirii societății socialiste și a viitorului fericit al minunatului popor român, popor-luptător, popor-constructor al unei vieți noi. (Apauze).

Delegația sovietică urează încă odată din toată inima poporului român, guvernului său și Partidului Muncitoresc noi succese în lupta pentru construirea societății socialiste, în lupta pentru o pace adevarată în întreaga lume. (Aplauze).

Trăiască prietenia frătească, de nezdruncinat între Uniunea Sovietică și Republica Populară Română! (Aplauze).

Trăiască poporul român, care merge cu pași fermi spre socialism, sub conducerea Partidului Muncitoresc Român și a Comitetului său Central, în frunte cu tovarășul Gheorghiu-Dej! (Aplauze).

Trăiască guvernul Republicii Populare Române, în frunte cu Petru Groza! (Aplauze).

Săvă marelui conducerător și învățător al întregii omeniri progresiste, celui mai bun prieten al poporului român și al oamenilor muncii din întreaga lume, — Stalin al nostru! (Într'o atmosferă de entuziasm de nedescris asistența ovătionează pe marea stegar al păcii și scandează minute în sir numele marelui Stalin).

H O T Ă R Î R E A SESIUNII GENERALE ȘTIINȚIFICE A ACADEMIEI R.P.R. DIN 21-25 MARTIE 1951

Sesiunea Generală Științifică a Academiei R.P.R. din 21—25 Martie 1951, în urma comunicărilor și discuțiilor care au avut loc, constată că în ultimul an Academia R.P.R. și Institutele ei de Cercetări Științifice au desfășurat o activitate pozitivă, obținând succese serioase.

Aceste succese se datorează condițiilor deosebit de favorabile pe care Partidul Muncitoresc Român și Guvernul R.P.R. le-au creat muncii științifice și faptului că mareea majoritate și cei mai valoroși oameni de știință ai țării noastre au început să se orienteze tot mai mult în activitatea lor științifică după concepția materialismului dialectic, să-și însușească cuceririle științei sovietice și să pună cunoștințele lor și puterea lor de muncă în slujba înfloririi Patriei și a practicei construirii socialismului în Patria noastră.

Sesiunea Generală a fost închinată importanței deosebite pe care o au genialele lucrări ale tovarășului Stalin cu privire la lingvistică pentru dezvoltarea muncii științifice din țara noastră. Desbaterile au arătat străduința oamenilor de știință din R.P.R. de a pătrunde cât mai adânc învățăturile cuprinse în aceste lucrări, de a și le însuși și a le aplica în toate sectoarele lor de muncă, pentru a asigura astfel muncii lor științifice creațoare cea mai mare înflorire spre binele Patriei și poporului nostru.

Sesiunea aprobă hotărîrea exprimată în cursul desbaterilor de cercetătorii din toate domeniile de a folosi mai larg și mai adânc experiența științei sovietice, drept bază a muncilor creațoare — ceea ce reprezintă chezășia unor succese mereu sporite ale științei din țara noastră.

Prin folosirea experienței științifice sovietice au fost de pe acum dobândite rezultate remarcabile, cum ar fi, aportul pe care Academia l-a dat în întocmirea planului decenal de electrificare a țării.

Sesiunea subliniază de asemenea îmbunătățirea acțiunii de îndrumare, controlare și coordonare a muncii științifice din partea conducerii Academiei R.P.R.

Lucrările Sesiunii au scos în evidență faptul că, în anul 1950, munca în cadrul Academiei R.P.R. s'a desfășurat într'un ritm mai vîn-

și mai intens, a fost mai bine planificată, iar cercetătorii s-au orientat tot mai mult spre problemele de bază ale dezvoltării țării noastre pe drumul socialismului. Ca urmare au fost rezolvate printre altele, problemele: analiza chimica prin raze X, becurile solare, materiale de protecție destinate radiologilor și sudorilor, analiza prin raze X a figurilor ceramice, backelizarea lemnului, izolații plastici, parțial problema industrializării gazului metan, problema legării neutrului la pamânt, problema produselor foresteritice din silicăți de magneziu natural prin adăugarea de magnezie marină, producerea zincului pur pe cale uscată, valorificarea deșeurilor de electron, rășini pe baza de furfurol, metode noi aplicate flambajului tălpilor comprimate la poduri metalice. S'a obținut sinteza acetilenei, un ciment pentru baraje, o sticlă de laborator de tip Jena Durand. În domeniul medicamentelor s-au obținut preparate antisifilitice de bună calitate și un preparat antituberculos.

In domeniul științelor agricole s-au facut cercetări privitoare la introducerea complexului Docuceav-Costicev-Viliams. Se lucrează la harta raionării agricole a teritoriului R.P.R. Colectivul Flora R.P.R. a terminat primul volum din lucrarea „Flora R.P.R.“, care se găsește sub tipar. În domeniul științelor sociale, a apărut primul volum de „Documente privind istoria României“, s'a dus o intensă activitate în cadrul Institutului de Istorie și Filosofie, Istoria Literară și Folklor, etc.

Volumul și importanța lucrărilor imprimate în anul 1950 fac dovada rodnicei activități științifice și a unei cotituri sănătoase în orientarea acestei munci.

* * *

Cu toate marile succese înregistrate, discuțiile desfășurate la Sesiune au scos la lumină și anumite lipsuri care mai dăinuie în activitatea Academiei. Împotriva acestora trebuie dusă o luptă hotărâtă, folosind în acest scop, cu curaj, critica și autocritica, cunoscută fiind învățatura stalinista ca desvoltarea științei nu poate fi concepută fără discuția critică, fără luptă de idei. Aceste lipsuri sunt:

- Planificarea muncii nu a cuprins în măsura suficientă activitatea Academiei. Această insuficientă planificare s'a manifestat în faptul că problemele luate în cercetare nu au fost întotdeauna determinante de gradul lor de urgență și de importanță. Cu tot succesul realizat în ce privește legătura dintre munca științifică și problemele practicei, în multe secloare de activitate aceasta legătură este încă insuficientă, ca de pilda în Institutele tehnice și într-o serie de Institute medicale. În unele lucrări științifice, s'au putut semnala abateri cu caracter idealist și cosmopolit.

— Cauza acestor lipsuri sta, pe de o parte, în insuficiența înșură a bazelor marxism-leninismului de către cercetatorii științifici, pe de alta, în organizarea pe alocuri încă defectuoasă a legăturii cu Ministerele. La aceasta se adaugă, în unele cazuri, spiritul indivi-

dualist, moștenit din trecut, care a făcut ca unii colaboratori să nu aprecieze în deajuns munca în colectiv și sa continue a sta izolați în preocupările lor.

— Unii colaboratori științifici ai Academiei R.P.R. nu au fost pătrunși de importanța misiunii lor, lăsând activitatea de cercetare pe plan secundar.

— Nelucrându-se în contact destul de strâns cu Ministerele și Departamentele, s'a întâmplat ca unele dintre problemele rezolvate din punct de vedere științific, să nu fie urmărite până la realizarea lor în întreprinderi, până la procesul de industrializare.

— Preocuparea pentru ridicarea cadrelor tinere a avut un caracter nesistemtic și neorganizat.

— Nu s'a folosit suficient arma criticii și autocriticicii, lupta de idei și opinii, atât în Secțiunile Academiei cât și în Institutele și Colectivele de lucru.

— Conducerea Institutelor și Comitetelor de Redacție ale periodicelor Academiei nu au fost întotdeauna destul de vigilente, pentru că nivelul științific și ideologic al lucrărilor imprimate să fie corespunzător nivelului general al muncii în Academia R.P.R. și nu au veghiat ca periodicele să apară la timp.

— Institutele și Colectivele, în cea mai mare parte, nu și-au executat sarcina statutară de a redacta manuale, monografii, lucrări de popularizare a științei și nici nu au participat suficient la acțiunea de raspândire a științei prin Societatea care urmărește acest scop.

— Una din cauzele care au dus la aceste deficiențe este faptul că secțiile Academiei R.P.R. nu au dat atenția cuvenită analizei activității Institutelor, îndrumării teoretice și practice a activității lor, fapt care s'a resimțit negativ în munca Institutelor și Colectivelor.

— Secretariatul Academiei R.P.R. s'a lăsat uneori antrenat în treburile administrative, ceea ce a dus la deficiențe în îndeplinirea rolului său esențial de organ executiv al Prezidiului însărcinat cu controlul muncii științifice.

— Sesiunea constată ca o lipsă a conducerii Academiei faptul că ea nu a reușit până în prezent să asigure unitatea de concepție și de metode în cercetare, între diferitele Institute care urmăresc țeluri similare.

Având în vedere cele de mai sus, Sesiunea Generală Științifica a Academiei R.P.R. din 21—25 Martie 1951:

1. Aprobă planul de lucru pe anul 1951 al Academiei R.P.R., apreciind ca pozitiv faptul că el a fost întocmit corespunzător Planului cincinal și de electrificare a R.P.R., prin colaborarea Secțiilor și Institutelor cu reprezentanții Ministerelor interesate și ai întreprinderilor importante din țară; însărcinează Prezidiul să analizeze proponerile facute în cursul desbaterilor, să includă pe cele utile și realizabile în planurile Institutelor de Cercetări, care astfel completează vor fi înaintate Consiliului de Miniștri;

Hotărăște ca în repartizarea forțelor și serierea problemelor din planuri să se dea precadere problemelor date de Ministere și să se

respecte cu strictețe termenele prevăzute în planuri pentru fiecare problemă, pentru ca activitatea Institutelor Academiei să fie într-o devăr să sprijină puternic dezvoltarea producției.

2. Recomandă Prezidiului și Secțiilor Academiei R.P.R. să întărească coordonarea, îndrumarea și controlul în munca științifică. De asemenea recomandă Secretariatului Academiei R.P.R. să-și orienteze atenția spre controlul executării hotărârile Partidului și analizarea muncii științifice a Institutelor, pentru a preîntâmpina astfel întârzierile în rezolvarea problemelor și orientarea greșită în cercetările științifice.

3. Aprobă largirea activității Institutului de Studii Româno-Sovietice, dată fiind necesitatea din ce în ce mai mare ce o resemnă Institutelor de cercetări a sprijinului neprețuit al științei sovietice, cea mai înaintată știință din lume.

4. Iși însușește hotărârea Prezidiului din 17 Ianuarie 1951, cu privire la îmbunătățirea muncii organizatorice a Academiei R.P.R.

5. Recomandă Comitetului de Editură al Academiei R.P.R., Secțiunilor și Comitetelor de Redacție ale Publicațiilor Academiei să-și mărească exigența științifică și principialitatea pe care trebuie să o aibă față de tipăriturile Academiei R.P.R.

6. Acceptă propunerea Prezidiului ca în cursul anului 1951 să aibă loc Sesiuni ale unora din Secțiunile Academiei R.P.R., pentru a prelucra în lumina învățăturii marxist-leniniste problemele fundamentale care intră în sfera de preocupări a acestor Secții.

Se vor ține:

a) Sesiunea unită a Secțiunilor I-a (Științe Matematice și Fizice) și a III-a (Științe Tehnice și Chimice), largită cu participarea reprezentanților Institutelor de Cercetări ale Ministerelor interesate și a principalelor Institute superioare de Invățământ tehnic. Sesiunea se va ține într-unul din mariile centre industriale ale țării și va avea ca obiectiv să analizeze felul cum decurge îndeplinirea planului de lucru, mai ales în ce privește legarea cercetărilor științifice cu nevoieștile practice ale îndeplinirii Planului de Stat pe anul 1951.

b) Sesiunea Secțiunii a VI-a (Știința Limbii, Literatură și Arte) cu participarea Ministerului Invățământului Public, a Institutelor pedagogice, a catedrelor universitare de specialitate și a Uniunii Scriitorilor din R.P.R., în vederea aplicării concrete a învățăturii lui I. V. Stalin la studiul limbii române, cu scopul de a asigura metodele juste de predare a limbii române în școli, institute și universități și a elabora principiile de întocmire a gramaticii, a ortografiei, dicționarului limbii române și a manualelor școlare de limba română.

c) Sesiunea Secțiunii a IV-a (Științe Medicale) cu participarea Ministerului Sănătății, a Institutelor de cercetări Medicale și a Institutelor Medico-Farmaceutice din țară. Această sesiune va analiza mijloacele în vederea orientării cercetărilor științifice medicale pe baza concepției pavloviste, singura concepție științifică care poate asigura dezvoltarea cercetărilor medicale din țara noastră și ridicarea pe o

HOTĂRIREA SESIUNII GENERALE ȘTIINȚIFICE A ACADEMIEI R. P. R.

noua treaptă a luminoaselor ei tradiții, precum și mijloacele de combatere a concepțiilor idealiste virchoviene și morganiste.

7. Obligă Institutele de Cercetări Științifice să strângă legătura lor cu întreprinderile și Instituțiile interesate. Institutele de Cercetări Științifice vor preda Prezidiului Academiei problemele rezolvate, în forma în care producția să le poată folosi imediat.

8. Pune în vedere tuturor oamenilor de știință nobila îndatorire ce o au de a nu-și crăta eforturile pentru creșterea de cadre tinere de cercetători științifici. Conducerile Institutelor și Colectivelor Academiei R.P.R. sunt răspunzătoare pentru aducerea la înndeplinire a politicei Academiei R.P.R. în privința bursierilor și aspiranților și cercetătorilor tineri.

9. Insărcinează Prezidiul să studieze în cursul acestui an posibilitatea înființării unui Institut de Economie, transformarea Secțiunii de Filosofie a Institutului de Istorie și Filosofie din București într-un Institut de Filosofie, precum și largirea cercetărilor agronomice în cadrul Filialelor Iași și Cluj ale Academiei R.P.R. în vederea cuprinderii problemelor ce se ridică în legătură cu transformarea socialistă a agriculturii.

10. Își însușește propunerea Prezidiului în legătură cu declararea locurilor vacante în Secțiunile Academiei R.P.R.

11. În numele tuturor oamenilor de știință și cultură, cercetătorilor, profesorilor universitari din Republica Populară Română își însușește în întregime Apelul Consiliului Mondial al Păcii pentru încheierea unui Pact al Păcii și înfierează acțiunile agresive ale imperialiștilor americani și englezi care vor să raspândească în întreaga lume flăcările războiului aprinse de ei în Coreea.

12. Invită pe toți oamenii de știință să acorde sprijinul lor integral muncii atât de necesare pentru ridicarea nivelului cultural al poporului nostru pe care o desfășură Societatea pentru Răspândirea Științei și Culturii.

13. Sesiunea Generală Științifică din 21—25 Martie 1951 a Academiei R.P.R., aproba hotărîrile luate de Prezidiul Academiei R.P.R. în perioada scursă dela ultima sesiune.

* * *

Oamenii de știință, profesorii, intelectualii, întruniți în Sesiunea Generală Științifică a Academiei R.P.R., cheamă pe toți cercetătorii științifici din țara noastră să aplice în mod creator în munca lor, geniala învățătură marxist-leninistă, îndrumările marelui Stalin, să pună toate cunoștințele lor și toată puterea lor de muncă în slujba dezvoltării științei, în slujba practicei construirii socialismului în Patria noastră, pentru binele poporului și înflorirea Republicii Populare Române, în slujba apărării păcii.

HOTĂRÎREA SESIUNII LÂRGITE A SECTIUNII A VI-a (ȘTIINȚA LIMBII, LITERATURĂ ȘI ARTE) A ACADEMIEI R. P. R.

Sesiunea lărgită a Secțiunii a VI-a a Academiei R.P.R. (Știința limbii, Literatură și Arte) organizată în colaborare cu Ministerul Invățământului Public și Uniunea Scriitorilor din R.P.R. în zilele de 2, 3, 4 Iulie, la care au participat numeroși lingviști, profesori, scriitori și alți oameni de cultură din toată țara, a scos la iveală încă odată importanța uriașă pe care o au lucrările lui I. V. Stalin despre lingvistică pentru orientarea și desvoltarea științei limbii și a tuturor științelor.

I. V. Stalin a rezolvat în mod științific problemele fundamentale ale lingvisticii: locul limbii — mijloc de comunicare între oameni, armă de luptă pentru desvoltarea societății — între fenomene sociale, legile interne de desvoltare a limbii, elementele fundamentale ale limbii și relațiile dintre ele, legătura dintre limbă și gândire, dintre istoria limbii și istoria poporului care este creatorul și purtătorul limbii.

Lucrările lui I. V. Stalin au o importanță excepțională pentru studierea și predarea limbii în școală, mijloc important de educare a tinerei generații de constructori ai socialismului în R.P.R. Sesiunea a arătat deasemeni că tezele staliniste cu privire la legătura dintre limbă și societate, cu privire la relațiile dintre dialectele teritoriale și limba națională comună întregului popor au o mare importanță pentru desvoltarea literaturii, a criticii literare și a istoriei literare din țara noastră.

* * *

I. Din rapoarte și discuții a reesit că în țara noastră adevărații cercetători de pe tărâmul științei limbii s-au străduit să creeze lăcriți meritorii cu privire la limba română, în ciuda condițiilor grele create de regimul burghezo-moșieresc.

Cu toate aceste eforturi, în perioada dictaturii burghezo-moșierești lingvistica românească a fost dominată de diferite concepții idealiste susținute de clasele exploatatoare, dușmane ale culturii po-

porului. Influența teoriilor cosmopolite în lingvistică a crescut mai cu seamă după primul război mondial când în lingvistica noastră au dominat concepțiile antiștiințifice, saussuriene și structurale. Adoptând servil aceste teorii importate din Apus, o parte însemnată a lingviștilor din țara noastră considerau limba ca un sistem de simboluri convenționale care nu au nimic comun cu gândirea, nimic comun cu viața poporului și cultivau antiistorismul în studiul limbii. Din cauza acestor teorii reacționare mulți lingviști din țara noastră nu au știut să facă distincție între obiectul și funcțiunile gramaticii și cele ale vocabularului și au subordonat gramatica lexicologiei; deasemenea nu au reușit să rezolve în mod just problema raporturilor între morfologie și sintaxă, ca elemente componente de egală însemnatate ale gramaticii.

Aceste teorii antiștiințifice, antinaționale, au împins pe unii lingviști în tabăra dușmanilor poporului nostru, în tabăra șovinișmului, fascismului și trădării de Patrie (Pușcariu, Candrea, Sever Pop, etc.).

Ploconirea servilă în fața acestor curente idealiste și metafizice a mers atât de departe încât până și lucrările cu privire la problemele limbii românești se publicau în limbi străine.

Cosmopolitismul a constituit o piedică serioasă în calea dezvoltării lingvisticii în țara noastră. De aceea încă nu avem o gramatică științifică a limbii române, un dicționar științific, ortografsie științifică. Chiar după 23 August 1944, cu tot sprijinul dat de partid și guvern, unii lingviști din țara noastră au rămas înfeudați concepțiilor idealiste apuse (de ex. acad. A. Rosetti, cu lucrările „Le mot“, „Mélanges de linguistique et d'histoire“; acad. Iorgu Iordan, cu lucrarea „Limba română actuală — o gramatică a „greșelilor“, etc.). Aceștori vechi influențe idealiste li s'a adăugat influența teoriilor vulgarizatoare ale lui N. I. Marr, care s'a manifestat mai ales în periodicele „Studii și cercetări de lingvistică“ al Institutului de lingvistică din București al Academiei R.P.R. și „Cum vorbam“ al Societății de Istorie, Filologie și Folklor (redactor responsabil prof. Al. Graur), care dă o atenție exagerată unor probleme fără mare importanță și ocolește problemele mari, principiale, ale științei limbii.

Apariția genialei lucrări a lui I. V. Stalin „Marxismul și problemele lingvisticii“ a scos la iveală cu și mai multă vigoare sterilitatea teoriilor idealiste în lingvistică și a arătat și lingviștilor din țara noastră calea sigură spre o activitate științifică pozitivă și rodnică.

In anul care s'a scurs dela apariția lucrării lui I. V. Stalin cu privire la marxism în lingvistică, în țara noastră, unii lingviști au căutat sincer să părăsească vechile poziții idealiste, pentru a-și însuși concepția stalinistă despre limbă. Cu toate acestea, Sesiunea constată că părere de rău că până astăzi nu a apărut nicio lucrare de analiză critică a operelor filologilor noștri din trecut, nicio lucrare de critică a curențelor idealiste și cosmopolite în lingvistica din țara noastră; activitatea Institutului de lingvistică din București al Academiei R.P.R. (director acăd. Iorgu Iordan), de pildă, se menține

departe de problemele practice ale școlii, ale literaturii, de probleme fundamentale ale revoluției noastre culturale.

Deși acad. E. Petrovici are merite în rezolvarea justă a mai multor probleme de lingvistică, Sesiunea constată că raportul intitulat „Lucrările lui I. V. Stalin în lingvistică și sarcinile lingviștilor din R.P.R.” nu a desvăluit până la capăt cauzele care împiedică dezvoltarea lingvisticei în R.P.R. Or, este știut că înlăturarea acestor cauze este una din condițiile principale ale progresului lingvisticii române.

Ascultând rapoartele și desbaterile, Sesiunea constată că astăzi, datorită apariției genialelor lucrări ale lui I. V. Stalin cu privire la lingvistică, datorită ajutorului științei sovietice și condițiunilor create de partid și guvern există toate posibilitățile ca lingviștii din R.P.R. să scoată lingvistica din starea de stagnare în care se află și să rezolve cu succes problemele ei fundamentale.

Pentru aceasta se cere în primul rând lingviștilor noștri să rupă pe deplin și definitiv cu concepțiile idealiste neștiințifice, să-și însușească bazele marxism-leninismului și concepția stalinistă despre limbă. Lingviștii noștri trebuie să păsească cu hotărâre pe calea largă arătată de lingvistica sovietică, pe calea legării cercetărilor lingvistice cu școala, cu practica, cu problemele mari ale construirii socialismului în Republica Populară Română.

* * *

II. Invățământul limbii române în școlile din R.P.R. a obținut succese importante după reforma invățământului. A fost eliminată din manuale și programe propaganda reacționară, mistică și șovină cu care școala burghezo-moșierească otrăvea mintile elevilor. Cu toate acestea, situația nefavorabilă din lingvistică a influențat negativ și invățământul. Atât programele școlare cât și manualele — inclusiv cele apărute după reforma invățământului — nu au ținut seamă de importanța gramaticii în predarea limbii, morfologia a fost subestimată în favoarea sintaxei, studiul foneticii a fost programat după cel al sintaxei, iar desvoltarea unor deprinderi ortografice la elevi a fost neglijată. Programele și manualele de limba română nu leagă studiul gramaticii de desvoltarea gândirii elevilor, nu țin seama de principiul istorismului în tratarea fenomenelor de limbă.

Programele și manualele nu dau importanță cuvenită bogăției lexicale a limbii noastre contemporane, nu dau importanță cuvenită literaturii clasice românești, mijloc principal de îmbogățire a limbii elevilor. În redactarea programelor și manualelor s'a ținut prea puțin seama de principiile pedagogice de bază în predarea limbii.

Datorită politiciei naționale juste a partidului și guvernului nostru, în R.P.R. s-au creat sute de școli pentru naționalitățile conlocuitoare cu limba de predare maternă. Predarea limbii materne în aceste școli suferă în general de aceleași lipsuri ca și predarea limbii române în școlile cu limba de predare română. În plus în aceste școli nu s'a dat suficientă atenție nici problemei programelor, manua-

lelor și metodicii de predare a limbii române, ca mijloc de comunicare și factor de unire a tuturor oamenilor muncii din patria noastră, în lupta lor pentru pace și socialism. Astfel, pentru școlile tuturor naționalităților conlocuitoare există un singur manual de limba română. În școlile naționalităților conlocuitoare, limba română nu se studiază în legătură directă cu limba maternă, ceeace este greșit din punct de vedere științific și didactic.

Sesiunea constată că în învățământul superior programele de limba română nu sunt unitare, nu țin seama de nivelul de pregătire al studenților. La facultățile de filologie se acordă o importanță exagerată dialectologiei și limbii române vechi în dauna limbii contemporane a poporului român (prof. Iordan, Rosetti, etc.). Studiul istoriei limbii este considerat ca având valoare „în sine“ și nu ca un studiu care ajută la cunoașterea limbii actuale sub aspectul dezvoltării istorice.

Predarea limbii române în facultățile de filologie se face încă în mod abstract, fără să se țină seama de cerințele practice ale școlilor medii. Din această cauză absolvenții părăsesc facultatea fără a avea cunoștințele de gramatică, ortografie, etc., necesare unui profesor de limba română. Ministerul Invățământului Public nu a luat la timp măsuri pentru îmbunătățirea predării limbii române în facultățile noastre.

* * *

Introducerea studiului limbii ruse în școlile din R.P.R. constituie un eveniment important în viața culturală a poporului nostru. Cunoașterea cât mai profundă a limbii marei popor rus este un factor important în revoluția noastră culturală.

In predarea limbii ruse în școală s-au obținut succese importante. Sesiunea constată însă că lingviștii, profesorii și scriitorii din țara noastră ar putea da Ministerului Invățământului Public un ajutor esențial pentru înălțarea numeroaselor lipsuri existente în acest domeniu.

Lipsa programelor a creat o situație grea în domeniul predării limbii ruse. Manualele de limba rusă în vigoare nu țin seama de principiile pedagogice fundamentale, în predarea limbii; ele conțin o serie de grave greșeli științifice și didactice.

Profesorii și elevii nu au la dispoziție materialul didactic auxiliar pentru studierea limbii ruse, dicționare, crestomații, o gramatică comparativă a limbii ruse și române, literatură pentru copii, etc. Nu s'a întocmit o bună metodică care să rezolve problemele practice și specifice ale predării limbii ruse în R.P.R.

* * *

Având în vedere cele de mai sus, Sesiunea hotărăște următoarele :

I. In ceeace privește Instituturile de lingvistică ale Academiei R.P.R.

1. — Institutele de lingvistică ale Academiei R.P.R. vor organiza în cursul acestui an, în periodicele de specialitate, o analiză critică în lumina învățăturii lui I. V. Stalin, a activității din trecut pe tărâmul cercetărilor lingvistice și vor întocmi și publica lucrări de specialitate în care să aplice învățăturile lui I. V. Stalin la studiul limbii române și astfel să aducă o contribuție la dezvoltarea limbii și a culturii noastre naționale.

2. — Institutele de lingvistică își vor revizui planurile de lucru pe anul 1951, dând precădere problemelor ridicate de necesitățile școlii noastre;

a) Vor ajuta Ministerul Învățământului Public la alcătuirea planurilor de învățământ pentru școlile superioare și a programelor și manualelor pentru învățământul de toate gradele, în spiritul învățăturii lui I. V. Stalin.

b) Vor ajuta Ministerul Învățământului public la elaborarea unor metodici științifice de predare în școli a limbii române, a limbii ruse și a limbilor străine.

c) Vor întocmi și da la tipar, în prima jumătate a anului 1952, un dicționar al limbii române pentru uzul elevilor și studenților.

d) Vor întocmi și da la tipar, până la sfârșitul anului 1952, gramatica limbii române prevăzută în plan.

e) Vor întocmi și da la tipar, în prima jumătate a anului 1952, dicționarul ruso-român și dicționarul româno-rus.

f) Vor include în planul lor de muncă alcătuirea unei gramatici comparative a limbilor română și rusă.

3. — Institutele de lingvistică ale Academiei R.P.R. vor asigura apariția regulată a revistei „*Studii și cercetări de lingvistică*“ și vor ajuta la ridicarea nivelului științific al revistei „*Cum vorbim*“, combătând tendințele de vulgarizare a marxismului și transformând această revistă într-o tribună de propagare a principiilor lingvisticii materialiste.

4. — Institutele de lingvistică ale Academiei R.P.R. vor colabora cu colectivele Lexiconului Tehnic pentru toate problemele necesare, contribuind la desăvârșirea în cât mai bune condiționi a acestei opere; de asemenei vor ajuta Institutele tehnice la întocmirea unei terminologii tehnice unitare. Institutele de lingvistică ale Academiei R.P.R. vor intensifica colaborarea cu Institutul de Studii Româno-Sovietice pentru ca marile căceriri obținute de lingvistica sovietică pe baza învățăturilor lui I. V. Stalin să devină mai accesibile lingviștilor din patria noastră.

5. — Institutele de lingvistică ale Academiei R.P.R. vor da cea mai mare atenție pregătirii cadrelor, formării de tineri specialiști și vor atrage în activitatea pe tărâmul lingvisticii cercuri cât mai largi de profesori și învățători.

6. — In ceeace privește ortografia, Sesiunea propune Prezidiului Academiei R. P. R. numirea unei comisii care, pe baza desbaterilor începute în Sesiunea actuală, să alcătuiască un proiect al ortografiei,

limbii române. Acest proiect, după ce va fi discutat și înșușit de Sesiunea Generală din toamna anului 1951 a Academiei R. P. R., va fi înaintat spre aprobare guvernului R. P. R.

H. În ceeace privește învățământul limbii române în școli :

1. — Sesiunea consideră că la baza predării limbii române în școlile de toate gradele trebuie să stea gramatica, întrucât „tocmai datorită gramaticii, limba capătă posibilitatea de a îmbrăca gândurile umane în învelișul material al limbii“ (I. V. Stalin). Predarea gramaticii trebuie să contribue la dezvoltarea gândirii logice a elevilor.

2. — Morfologia și sintaxa fiind părți componente și de egală însemnatate ale gramaticii, trebuie să se lichideze subaprecierea morfologiei și să se rezolve în mod concret în predarea gramaticii, pentru fiecare treaptă de învățământ, relațiile juste dintre morfologie și sintaxă.

3. — Sesiunea consideră că este necesar ca noțiunile de fonetică să fie introduse în program începând din clasa a II-a elementară, pentru a pregăti înșușirea morfologiei și înțelegerea relațiilor dintre pronunțarea și scrierea corectă. În același timp, studierea eficace a ortografiei și punctuației se poate obține prin legarea lor organică de predarea cunoștințelor de morfologie, sintaxă și fonetică.

4. — Sesiunea subliniază necesitatea studierii în școală a vocabularului limbii române și a înșușirii treptate de către elevi, în fiecare clasă, a unui vocabular minimal. În acest scop Sesiunea socotește necesar să se dea atenție deosebită introducerii în manualele claselor I—VII a celor mai alese pagini din literatura română clasică și populară.

5. — Sesiunea subliniază necesitatea ca în orele de gramatică analiza sensului cuvintelor și expresiilor să fie subordonată sarcinii studierii bazelor gramaticii și desvoltării gândirii elevilor, ca tratarea formelor limbii să se facă în lumina perspectivei istorice, dezvoltarea limbii noastre fiind legată de istoria poporului nostru. Este important ca, pe baza lucrărilor lui I. V. Stalin cu privire la lingvistică, să se dea elevilor noțiuni despre limbă ca fenomen social, despre rolul limbii ca mijloc de comunicare între oameni.

6. — În ce privește predarea limbii române în școala naționalităților conlocuitoare, Sesiunea consideră necesară întocmirea unor programe și manuale speciale pentru fiecare naționalitate în parte.

Studierea limbii române în aceste școli trebuie să se sprijine pe cunoașterea limbii materne de către elevi și pe studiul comparativ al fenomenelor gramaticale ale ambelor limbi.

7. — Studierea lucrărilor lui I. V. Stalin despre limbă trebuie să formeze obiectul unui capitol special în programa clasei a X-a.

Studiul limbii române trebuie să devină un instrument de educare a tineretului nostru studios, în spiritul luptei pentru pace, al dragostei nemărginite față de Patria noastră, în spiritul internaționalismului orașelor; studiul limbii române trebuie să devină un în-

trument al educației comuniste a tinerei generații de constructori ai socialismului în țara noastră.

Sesiunea cheamă pe oamenii de știință lingviști din R. P. R. să combată concepțiile idealiste și influențele marriste, punând în centrul activității lor problemele mari pe care le ridică opera de construire a socialismului, și a culturii socialiste, probleme pe care să le trateze pe baza adevărului științific al concepției marxist-leniniste la un înalt nivel științific și ideologic.

Oamenii de știință trebuie să lupte, așa cum ne învață tovarășul Stalin, pentru „*înflorirea științei care nu se separă de popor, care nu se ţine departe de popor, care este gata să slujească poporului, gata să predea poporului toate cuceririle științei și să servește poporul nu cu sila, ci de bunăvoie și cu placere*”.

* * *

In ședința din 18 Iulie 1951, Prezidiul Academiei R.P.R. a aprobat prezenta *Hotărîre* și a însărcinat Secretariatul Prezidiului cu controlul execuțării hotărîrilor luate.

PRINCIPIILE PREDĂRII LIMBII ÎN U.R.S.S. ȘI ROLUL LINGVIȘTIILOR ÎN RIDICAREA NIVELULUI PREDĂRII LIMBII RUSE ÎN R. P. R. *)

de PROF. N. PASCU

Prorector al Institutului „Maxim Gorki”

Cu câțiva ani înainte de Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, Vladimir Ilici Lenin scria despre rolul limbii ruse pentru întărirea unității de luptă împotriva țarismului : „Noi vrem ca între clasele asuprите, indiferent de naționalitate, să se stabilească cea mai strânsă legătură și unitate frățească. Si noi suntem pentru ca fiecare locuitor al Rusiei să aibă posibilitatea de a invăța marea limbă rusă“.

Din timpul în care marele geniu al revoluției scria aceste rânduri au trecut aproape 40 ani. Clasele asuprите despre care vorbea Lenin s-au desprimit, s-au unit într-o familie de sute de milioane și sub conducerea Marei Partide Bolșevic au terminat construirea socialismului și lucrează astăzi la construirea comunismului.

Marea limbă rusă, despre care Lenin scria că toți locuitorii Rusiei trebuie să cunoască, a devenit într'adevăr a doua limbă maternă a tuturor națiunilor neruse ale Uniunii Sovietice. Sub influența directă a limbii ruse, a literaturii ruse și sovietice, s-au imbogățit limbile celor-lalte națiuni sovietice, s'a desvoltat literatura lor, a luat un ne mai potrivit avânt cultura lor națională după formă, și socialistă după conținut.

Republicile Naționale ale Uniunii Sovietice, care înainte de 1917 erau simple colonii țărănești cufundate în incultură și mizerie, în anii Puterii Sovietice au devenit republici cu cea mai înaintată cultură din lume — cultura socialistă.

Sunt caracteristice cuvintele marelui pedagog georgian Iacob Go-beavașvili : „Poporul nostru, spunea el, dorește să cunoască limbă rusă. Si această dorință este atât de mare încât orice școală din care lipsește limbă rusă nu poate să cucerească simpatia poporului“.

In republica Hacasa, poeții, prozatorii și oamenii de știință sub influența literaturii ruse și sovietice crează opere literare și științifice de valoare. In îndepărtata republică Tuvină, care și-a primit alfabetul abia în 1930, scriitorii tuvini scriu în limba maternă, traduc opere lite-

*) Comunicare făcută la Sesiunea largită a Secțiunii a VI-a a Academiei R.P.R., în ziua de 3 iulie 1951.

rare și științifice din limba rusă. Aceeași influență binefăcătoare a limbii ruse și a literaturii ruse și sovietice a avut ca rezultat înflorirea culturii naționale a Kazahstanului, Republicilor Baltice, Moldovei, Uzbekistanului, Chirchiziei și a tuturor celorlalte Republici.

Pentru predarea limbii ruse în școlile ruse și neruse ale Uniunii Sovietice au fost înființate sute de Institute pedagogice care au pregătit zeci de mii de profesori de limba rusă. În mod continuu s'a dus o uriașă muncă de îmbunătățire a programelor de predare limbii ruse în școlile de toate gradele, a manualelor, a materialului didactic și s'a creat o vastă și variată literatură pentru tineretul studios. Problemele pre-dării limbii ruse în școală au alcătuit una din cele mai importante preocupări ale Comitetului Central al Partidului Comunist (bolșevic) și Guvernului U.R.S.S. Numeroase sunt hotărîrile Partidului Bolșevic și ale Guvernului Sovietic îndreptate în sprijinul îmbunătățirii procesului de predare a limbii ruse, în sprijinul îmbunătățirii conținutului științific al manualelor și programelor. Comitetul Central al Partidului Bolșevic a știut să apropie, să canalizeze, să lege activitatea lingviștilor de nevoile școlii de toate gradele. Această unitate între practica pre-dării limbii ruse în școală și teoria limbii a avut ca rezultat îmbunătățirea continuă a programelor, manualelor și literaturii cu caracter de perfecționare a metodelor de predare. Din an în an, cunoștințele elevilor și studenților în domeniul limbii ruse au devenit mai adânci, mai temeinice.

E interesant și foarte instructiv pentru noi, cadrele didactice și oamenii de știință ai Republicii Populare Române, să cunoaștem drumul parcurs de școala sovietică în direcția îmbunătățirii procesului de predare a limbii ruse, să cunoaștem greutățile ce au fost întâmpinate și felul cum au fost înfrânte aceste greutăți.

Despre nivelul științific de predare a limbii ruse în școlile medii ale Rusiei țariste vorbea, în anul 1903, profesorul Universității din Moscova Feodor Feodorovici Fortunatov. „Studiul gramaticii limbii materne — scria Fortunatov — dă în momentul de față rezultate din cele mai nedoreite. Aceasta în sensul că studiul despre care e vorba dă elevilor noțiuni foarte neclare despre fenomenele și faptele limbii, în general, din care cauză, nu rareori, provoacă desgust pentru studiul problemelor teoretice ale limbii. (Din „Lucrările Primului Congres al profesorilor de limba rusă din institutele militare de învățământ“, pag. 372). Si mai aspru a criticat cunoștințele în domeniul limbii ruse ale absolvenților școlii medii profesorul universitar din Petrograd, I. A. Baudoïn de Courtenag. „Cu părere de rău — spunea el — trebuie să constatăm că, mulțumită „străduințelor“ școlilor medii, capetele absolvenților sunt într'atât de îmbâcsite cu nimicuri în ceeace privește lingvistica, încât înainte de a trece la introducerea unor sănătoase cunoștințe științifice, e necesară efectuarea unei serioase curătenii de gunoiul ce s'a acumulat în capetele lor în timpul celor opt ani de studiu școlar“. („Lecții de introducere în lingvistică“, 1917, pag. 5).

Cunoștințele sărăce în domeniul limbii ruse ale elevilor școlilor medii din Rusia țaristă se datorau lipsei unor asemenea manuale de limba rusă, care să satisfacă cerințele științei despre limbă. Asemenea manuale ar fi putut fi elaborate însă numai în condițiunile în care ar fi existat o legătură între practica pre-dării limbii ruse în școli și activitatea lingvistică a cercetătorilor de știință în domeniul limbii.

O asemenea legătură n'a putut fi stabilită dintr'un singur motiv: majoritatea lingviștilor ruși dela sfârșitul veacului trecut trăiau pro-

blemele de lingvistică în spirit idealist; ei nu vedeaau necesitatea stabilirii unor raporturi de condiționare între practica lingvistică și teoria lingvistică, după cum negau orice legătură între limbă și gândire.

Dacă aceasta era situația predării limbii ruse în școlile rusești de până la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, la un nivel cu atât mai scăzut se preda limba rusă în școlile neruse ale Rusiei țariste.

Predarea limbii ruse în aceste școli era pusă în sluțba jafului colonial al țarismului și politicii de rusificare a națiunilor. Ca deobicei, limba rusă era studiată de un număr restrâns de „aleși“ din sănul burgheziei națiunii respective, ca de exemplu fiil de moșieri, capitaliști, chiaburi, ș. a., care se pregăteau în felul acesta să intre în rândurile clasei conducătoare pentru a întări și mai mult regimul de exploatare asupra țărănilor și muncitorilor propriului lor popor. Din asemenea reprezentanți ai burgheziei și moșierimii locale, regimul țarist își pregătea instrumente ascultătoare în lupta pentru înăbușirea mișcării de eliberare națională a popoarelor. Aceste slugi țariste trebuiau să cunoască limba rusă pentru a se putea înțelege cu stăpânii lor. Se înțelege că despre desvoltarea culturii naționale a națiunilor conlocuitoare nici nu putea fi vorba; această cultură națională era socrată inferioară și sortită la pieire, după cum toate națiunile asuprите erau condamnate la foamete, analfabetism și treptata exterminare.

Numai după ce Marea Revoluție din Octombrie a sfârșimat lanțurile țarismului și a dat puterea politică în mâinile proletariatului, s'a putut infăptui legătura între lingvistică și practica predării limbii ruse în școală. Pe de altă parte, odată cu lichidarea regimului de exploatare și înrobire națională, limba rusă în mâinile Puterii Sovietice devine un puternic mijloc de legătură între popoare, un puternic factor de promovare și popularizare a culturii socialiste printre națiunile U.R.S.S. În aceste condiții, s'a dat curs introducerii bazelor științei în școală. În ceeace privește domeniul limbii, au fost atrași o serie de profesori practicieni și lingviști în activitatea pentru refacerea și reformarea sistemei predării limbii ruse. Au fost alcătuite programe și manuale noi. Trebuie de spus însă că, chiar după 1917, manualele mai prezintau o serie de defecțiuni; și aceste defecțiuni se datorau în primul rând faptului că în domeniul lingvisticii lipseau lucrările științifice despre limba rusă contemporană. Să nu uităm că până la Revoluția din Octombrie în universități nu se preda aproape deloc un curs de limba rusă contemporană.

Pe de altă parte, știința despre limbă în U.R.S.S. a întâmpinat în desvoltarea ei de până în anul 1930 unele greutăți; pe de o parte ea trebuia să lupte împotriva tendințelor extremiste ale curentului „gramaticii formale“, pe de altă parte adevarata știință despre limbă trebuia să se desvolte în condițiile dominației ideologice și practice a curentului numit „noua teorie a limbii a lui Marr“.

Cu toate acestea, în această epocă, lingviștii sovietici au creat importante lucrări în domeniul științei despre limbă. Au apărut astfel „Sintaxa limbii ruse“ a Acad. Șahmatov, „Sintaxa limbii ruse“ a Prof. Peșcovschi, articolele bogate în conținut ale Acad. Șcerba și în sfârșit importanta lucrare în două volume a Acad. Vinogradov „Limba rusă contemporană“.

Având la bază aceste lucrări științifice în domeniul limbii ruse contemporane, s'au creat condițiile necesare elaborării de manuale școlare de limbă rusă. Si aceste manuale n'au întârziat să apară. Dintre

ele cele mai importante sunt acele redactate de Acad. Scerba și manualele de limba rusă pentru școlile pedagogice sub redacția Acad. Vinogradov.

Introducerea acestor manuale în școala medie sovietică a determinat un mare progres în îmbunătățirea cunoștințelor elevilor în domeniul studiului limbii ruse și a ridicat nivelul predării limbii ruse în școli la nivelul cerințelor științei lingvistice.

Este destul de interesantă poziția ocupată de grupa marristă în ceea ce privește activitatea dusă în direcția îmbunătățirii conținutului științific al manualelor. Această poziție se caracterizează prin critica răuvoitoare, neconstructivă, prin defăimarea și discreditarea manualelor stabile.

Trebue de spus însă că, din fericire, Marr și discipolii săi n-au reușit să influențeze asupra manualelor. Influența marristă și-a exercitat acțiunea sa asupra predării limbilor prin publicațiile de specialitate, prin ziar, reviste, conferințe și alte materiale cu caracter metodic. În mod serios s'a exercitat influența marristă asupra procesului de predare a limbii ruse prin directivele Ministerelor Invățământului, prin activitatea Institutelor de Perfectionare a cadrelor didactice, secțiunilor regionale și chiar, în unele locuri, prin activitatea secțiunilor raionale de invățământ. Datorită acestei presiuni a regimului lingvist instaurat de Marr și adeptii săi, în ultimii ani studiul limbii în școlile U.R.S.S. a întâmpinat unele însemnate greutăți. Cu toate acestea, marea falangă a corpului didactic sovietic a găsit mijloace pentru ca și în aceste condiții să poată să perfectioneze metodele de predare în școli, asigurând astfel predării limbii ruse și celorlalte limbi nivelul științific curențit.

Mulțumită intervenției personale a tovarășului Stalin în discuția lingvistică, studiului limbii materne și al celorlalte limbi în școlile Uniunii Sovietice i s-au creat noi condiții pentru îmbunătățirea conținutului său științific și perfectionarea formelor de predare.

In genialele sale lucrări lingvistice, I. V. Stalin a clarificat o serie de probleme care au o însemnatate teoretică și practică pentru dezvoltarea tuturor științelor. Pentru știința despre limbă însă, pentru lingvistică și lingviști, pentru marea falangă a invățătorilor și profesorilor ce predau limba maternă sau alte limbi tineretului studios, începând dela invățământul elementar și terminând cu invățământul superior, lucrările lingvistice ale tovarășului Stalin au o însemnatate cu totul deosebită. Această însemnatate constă în următoarele :

1. Tovarășul Stalin a determinat specificul limbii, arătând în felul acesta direcția în care trebuie să fie îndreptată activitatea cercetărilor științifice și activitatea practică ce trebuie să stea la baza invățământului în domeniul studiului limbii. „Gramatica limbii, a spus tovarășul Stalin, și fondul principal de cuvinte alcătuesc baza și specificul limbii“.

In această scurtă dar cuprinzătoare formulă stalinistă este determinat obiectul studiului științei lingvistice și invățământului de toate gradele în domeniul limbii. Cu alte cuvinte, în sfera preocupărilor științei lingvistice trebuie să intre în primul rând gramatica limbii și fondul principal de cuvinte al limbii. Această punere la punct științifică este cu atât mai importantă, cu cât știm cu toții că Marr și marriștii principial nu recunoșteau gramaticii dreptul de a alcătui un capitol independent al științei lingvistice.

2. Vorbind despre gramatică, tovarășul Stalin a spus: „Mulțumită gramaticii limba are posibilitatea de a da gândirii formă materială”.

Prin aceste cuvinte, tovarășul Stalin stabilește enormă însemnatate pe care o are limba în procesul gândirii; această precizare stalinistă nu lasă nici un loc vorbărei idealiștilor, care, după cum se știe, despart în mod artificial limba de gândire.

3. Tovarășul Stalin învață că „principala preocupare a lingvisticei trebuie să constituie studierea legilor interne de dezvoltare a limbii”. Această precizare stalinistă are o deosebită importanță principală mai ales pentru metodica predării limbii. După cum se știe, Marr și marriștii atribuiau gramaticii și studiului ei numai o însemnatate teoretică. Tovarășul Stalin atrage atenția asupra însemnatății ei practice; căci numai mulțumită studiului gramaticii noi învățăm cum trebuie să vorbim pentru a ne putea exprima gândurile. Numai mulțumită studiului gramaticii ne putem însuși deprinderile scrisului corect și limba literară, însușiri pe care trebuie să le stăpânească orice om cult.

Dealungul existenței sale, școala sovietică a acumulat o bogată experiență în domeniul predării limbii materne și nematerne. Discuția lingvistică din U.R.S.S. a confirmat în întregime justețea principiilor generale de predare a limbilor materne și nematerne în școlile din Uniunea Sovietică.

Așa dar, care sunt aceste principii?

Principiile de bază ale predării limbii în școlile Uniunii Sovietice sunt șase, anume:

1. Principiul educativ în predarea limbii.
2. Principiul intuitiv.
3. Principiul participării conștiente și active a elevilor.
4. Principiul însușirii temeinice.
5. Principiul sistematizării și continuății.
6. Principiul accesibilității și capacitatea la învățătură.

Să ne oprim pe scurt asupra fiecăruia în parte.

1. Cum trebuie să fie predată limba pentru a satisface cerințele principiului educativ?

In primul rând, predarea trebuie să fie organizată în aşa fel, încât să ajute formarea concepției materialiste despre lume a elevilor, să ușureze dezvoltarea și desăvârșirea gândirii logice, să înlesnească formarea unei întregi serii de calități morale, indispensabile constructorilor societății sociale.

Școala sovietică și-a îndeplinit cu succes această îndatorire. Manualele de limba rusă, manualele de gramatică, texte de citit și cele destinate pentru efectuarea exercițiilor gramaticale, ca și literatura extrașcolară, toate acestea au contribuit la aceea că studiul limbii materne în școlile din Uniunea Sovietică să satisfacă în cel mai înalt grad cerințele educației comuniste a tineretului. Manualele pentru studiul limbii materne conțin texte ce corespund unui înalt nivel ideologic prin actualitatea lor, prin faptul că oglindesc multilateralele aspecte ale realității sovietice, începând cu cea mai apropiată, cunoscută, familială elevului. Manualul sovietic, în măsura înțelegerii elevilor cărora li se adresează, infățișeză această adâncime a vietii sovietice oglindită în muncă, tehnică, știință, artă, cultură, lămurind acestora, în modul cel mai clar și convingător, locul și rolul istoric ce aparțin Uniunii Sovietice în viața omenirii. Evident, toate textele destinate exerci-

țiilor gramaticale și ortografice sunt axate în aceeași direcție: de a lărgi sfera cunoștințelor elevilor, de a forma gândirea lor. Pentru aceasta textele nu sunt alcătuite întâmplător; ele oglindesc diferite aspecte ale vieții înconjurătoare, ce vorbesc despre eroismul oamenilor sovietici, despre devotamentul lor în muncă, despre bogățile U.R.S.S. și frumusețile peisajului sovietic.

Tot acest material, prezentat de manual și expus de profesor în mod viu și atrăgător, nu lasă pe elevi indiferenți, ci trezește în ei simțul patriotic, simțăminte de dragoste față de țară și de ură față de dușmanii patriei lor.

Dacă la toate acestea adăugăm înaltul nivel ideologic al învățătorului și profesorului sovietic, atunci înțelegem de unde se trag acele adânci rădăcini ale patriotismului sovietic, care a uimit lumea întreagă în timpul războiului de eliberare și o uiemește acum în timpul muncii constructive pașnice.

2. Principiul educativ în predarea limbii materne nu poate fi realizat însă pe baza unor noțiuni abstrakte. Cel de al doilea principiu, „principiul intuitiv subînțelege necesitatea de a se preda în așa fel materialul, încât reprezentările și noțiunile formate de școlari să se poată baza pe o percepție nemijlocită a fenomenelor studiate, sau a imaginelor lor“ (Kairov — Pedagogia, — Ed. de Stat, 1949, pag. 85). Învățătorii și profesorii sovietici înțeleg să aplique în practică recomandația marelui pedagog rus Ușinski, care spunea: „Natura copilului necesită desigur intuiția; îmbrăcând învățământul elementar în forme, culori, sunete, noi facem, odată cu aceasta, ca instrucția noastră să-i fie accesibilă copilului și întrăm noi însine în lumea gândirii lui“. (Ușinski — Opere pedagogice alese — vol. II, pag. 156, ed. rusă).

In predarea limbii, învățătorii sovietici întrebuintează, din prima zi de școală, pe o scară foarte largă, materialul intuitiv. În clarificarea denumirilor obiectelor și insușirilor lor, sunt prezentate obiectele respective. În lămurirea regulilor gramaticale și categoriilor sintactice sau morfologice, sunt întrebuintate scheme, grafice, desene și a. În acest fel, ei se străduiesc ca fenomenele limbii să actioneze asupra căt mai multor simțuri și să treacă în conștiință prin toate organele capabile să le perceapă. Dacă este vorba despre predarea limbii ruse elevilor neruși, limba maternă a acestora dă posibilitate profesorului de a compara legile gramaticale ale limbii materne cu cele ale limbii ruse, usurând astfel perceperea noțiunilor legate de structura acesteia din urmă.

Oricât ar fi de important rolul materialului didactic pentru procesul de însușire a limbii ruse, cel mai prețios material intuitiv rămâne exprimarea profesorului; se exprimă acesta într-o limbă literară, nu face greșeli de pronunțare, duce continuă luptă împotriva îmbăcsirii vorbirii elevilor cu cuvinte de prisos, neexpresive, neliterare, iată cea mai importantă sursă a succesului în predarea limbii ruse. De aceea problemei pregătirii cadrelor didactice bine pregătite pentru predarea limbii ruse î se dă o importanță capitală. Cât privește pregătirea cadrelor pentru școli neruse, se urmărește ca acestea să cunoască în mod desăvârșit limba maternă a elevilor, pentru a se putea folosi de cunoștințele lor în domeniul limbii materne cu scopul de a lămuri în mod comparativ — firește acolo unde este nevoie — fenomenele gramaticale și lexicologice ale limbii ruse. Pentru a ușura înfăptuirea acestei sarcini, în majoritatea școlilor neruse, programa predării limbii ruse a fost restructurată în așa fel după discuția lingvistică ca explicarea formelor

gramaticale aparținând limbii materne să premeargă explicării acelorași forme din gramatica limbii ruse.

3. La baza realizării principiului participării conștiente și active a elevilor în procesul de însușire a limbii ruse, profesorii sovietici au pus sfatul lui V. I. Lenin, care spunea: „Comunismul să nu fie ceva învățat pe de rost, ci ceva ce este gândit de voi însivă“. Cum este realizat în mod practic acest principiu în domeniul predării limbii ruse. În primul rând, regula gramaticală nu este învățată în mod mecanic pe de rost. Pe baza exemplelor clare și concrete, conținutul unei sau altei reguli gramaticale este explicat în aşa fel, încât elevii sunt aceia care formulează regula. Această regulă alcătuită de ei, formulată de ei pe baza exemplelor înfățișate de către profesori, este apoi comparată cu aceea din manual, numai pentru a-i da o formă definitivă. În felul acesta, fenomenul gramatical studiat este însușit în mod temeinic, pentru că el a fost gândit și analizat de către elevii însiși.

In al doilea rând, principiul participării conștiente și active a elevilor este realizat în procesul studiului limbii ruse prin felul de a trezi și dirija efortul personal și independent al elevilor. Astfel, în timpul orei, profesorul sovietic nu substitue activității clasei, activitatea sa personală. Cu alte cuvinte el vorbește și acționează numai atât cât este necesar pentru a crea condiții desvoltării activității elevilor; elevii, în schimb, răspund la întrebările lui, și corectează unul altuia greșelile de scris sau exprimare, și pun unul altuia întrebări.

Ca buni cunoșători ai psihologiei copilului, profesorii sovietici cunosc corelația ce există între participarea conștientă și activă a elevului și varietatea de forme ce intră în calitate de părți componente în structura lecției.

4. Unul din cele mai importante principii ce stau la baza studiului limbii ruse este acela cunoscut sub denumirea de principiu însușirii temeinice. În decizia sa din 25 August 1932, Comitetul Central al P. C. (b) al Uniunii Sovietice cerea chiar o reducere parțială a programelor anumitor obiecte de învățământ, pentru că, în felul acesta, să poată fi asigurată o asimilare și consolidare trainică și sigură a bazelor fizice și științe. E natural că mai mult decât oricare alt obiect, studiul limbii ruse în școală sovietică rusă necesită una din cele mai temeinice însușiri, pentru singurul motiv că toate obiectele se predau în limba rusă; gradul de cunoaștere a limbii ruse determină gradul de însușire a celorlalte obiecte. Practica școlii sovietice a stabilit că însușirea temeinică a materialului limbii ruse depinde de 4 factori: 1) de claritatea și precizinea expunerii materialului de către profesorul însuși; 2) de felul cum profesorul știe să stabilească o legătură organică cu materialul assimilat anterior; 3) de felul în care se întărește materialul predat; 4) de felul cum profesorul știe și manualul îl ajută să repete materialul predat.

E necesar să ne oprim numai la cei din urmă doi factori.

In referatul său la sesiunea științifică unită a secției literare și lingvistice a Academiei de Științe a U.R.S.S. și Academiei de Științe Pedagogice a Republicii Federative Ruse, Profesorul Dobromăsliv vorbea despre 4 stadii în explicarea oricărui fenomen gramatical:

1) Formularea regulei; 2) ilustrarea ei prin exemple; 3) întrebuirea ei în practică; 4) generalizarea regulei. În cazul de față pentru realizarea principiului însușirii temeinice o mare însemnatate au stadiul al treilea și al patrulea, despre care vorbea Profesorul Dobromăsliv.

Întrebuințarea în practică a regulei învățate se înfăptuește în cadrul activității independente a elevului, mai întâi în clasă, apoi acasă. Acest moment are loc în cadrul lecției, de obicei după momentul despre care am vorbit, când elevii formulează regula gramaticală sau trag concluzii din cele explicate de profesor și pe baza exemplelor ilustrate de acesta.

Activitatea independentă a clasei în direcția aplicării în practică a cunoștințelor noi căpătate este cel mai bun mijloc de a înțelege și însuși materialul explicitat. Profesorii sovietici se pregătesc foarte amănuști, mai ales în vederea organizării și efectuării acestui moment al lecției. Această pregătire merge pe două linii: 1) se stabilește ce texte se vor întrebuița pentru desfășurarea activității independente a clasei; 2) se stabilește felul în care se va controla gradul de însușire a materialului asupra căruia se lucrează.

Profesorii fruntași ai Uniunii Sovietice de obicei individualizează activitatea independentă a elevilor. În mod practic, profesorul rezolvă acest lucru în felul următor: în procesul pregătirii pentru lecție, alcătuiește pentru fiecare elev în parte un sistem de exerciții cu aplicarea regulei gramaticale învățate — ținând cont de gradul de pregătire al fiecarui elev. Aceste exerciții sunt scrise pe file separate. În cadrul activității independente, filele sunt împărțite fiecarui elev, care rezolvă în cașe problema gramaticală indicată în fila primită. La lecția următoare filele se împart în altfel, însă ținând totuși cont ca fiecare elev în parte să fie atras în mod treptat în rezolvarea exercițiilor complicate. Rezultatul activității individuale este controlat în clasă în cadrul orei următoare. Tema pe care elevii o primesc pentru acasă este strâns legată de materialul asupra căruia s'a lucrat în clasă. Trebuie spus, că, cu cât mai intensiv a decurs activitatea independentă a elevilor în clasă, cu atât mai bine ei sunt pregătiți pentru efectuarea temei în bune condiții — acasă.

„Unul dintre retelele și nenorocirile cele mai mari care au rămas dela societatea capitalistă veche — spunea Lenin — este o totală ruptură între carte și viață practică“ (Lenin, vol. 30, pag. 404, ed. rusă). Mulțumită unei exemplare organizării a activității independente a elevilor, mareea majoritate a învățătorilor și profesorilor sovietici au lichidat acest rău — despre care vorbea Lenin. Ruptura dintre teorie și practică în procesul predării limbii este pe cale de a fi cu desăvârșire lichidată. Nu este deloc întâmplător faptul că tocmai școala sovietică a rezolvat just problema desvoltării independenții și activității elevului în procesul de învățământ. Numai societatea socialistă are nevoie de oameni în stare să acționeze independent, cu spirit de inițiativă. Dimpotrivă, societatea burgheză cu școala ei caută să înăbușe orice activitate reală și independentă a elevilor; și aceasta pentru că rolul școlii burgeze constă în aceea de a educa servitori supuși și ascultători.

5. Principiul sistematizării și continuității în studiul limbii ruse, de altfel ca și în studiul altor obiecte, a fost incetătenit numai după anul 1931. Până în acest an, începând cu 1922, în școala sovietică a predominat aşa zisă metodă a complexelor, metodă ce excludea necesitatea și a programei, și a manualului stabil și prin urmare și a oricărei expuneri sistematice.

Terminând școala medie, elevii nu aveau nici cele mai elementare deprinderi ale scrisului corect și vorbirii literare, fiind astfel puși în situația de a nu putea face față greutăților învățământului în instituții de Invățământ Superior. De aceea, decizia Comitetului Central a

P. C. (b) din 25 August 1932, a fost foarte bine venită. Ea recomanda profesorului să predea materia în mod sistematic și succint, iar Ministerelor Invățământului, să ia toate măsurile pentru a fi elaborate manuale care să aibă la bază o sistematizare din cele mai precise a materialului de invățământ pe clase și tipuri de școli. De la apariția acestei hotărâri a Comitetului Central au trecut 19 ani. În ziua de azi, se poate spune că nu există în nici o școală din lume programe și manuale de limba maternă, materialul cărora să fie asa de sistematizat ținând seama de cerințele didactice, de vîrstă și interesele elevilor, de cerințele educației comuniste. În afara manualului și programei școlare, un rol foarte însemnat în asigurarea sistematizării și continuității în procesul predării limbii îl are planul calendaristic anual, alcătuit de către profesor, pe baza programei și în limitele manualului stabil. În acest plan calendaristic, după temele gramaticale mari ca volum sunt prevăzute lucrări de control pentru a se constata în ce măsură a fost asimilat materialul prelucrat. În repartizarea timpului necesar însușirii diferitelor capitole gramaticale, se ține cont de prevederile principiului didactic care prevede că deprinderile ortografice, practice, legate de aplicarea unei reguli, se însușesc cu mult mai greu decât conținutul teoretic al regulei.

Cu scopul asimilării temeinice și sistematice a materialului, noțiunile gramaticale cu care elevii au făcut cunoștință sunt introduse în textele temelor și exercițiilor următoare, la început în fiecare lecție, apoi peste o lecție, pentru ca, în mod treptat, intervalele între revenirile la materialul studiat să se mărească. Despre această sistematică revenire asupra materialului studiat, vorbesc foarte des elevii sovietici. Astfel, pe paginile ziarului „Pionerskaia Pravda“, un pionier din orașul Tombov, scria: „nouă ni se pare că nu facem altceva decât să repetăm. Dar, în același timp, la sfârșitul anului școlar, constatăm că am invățat foarte multe lucruri“.

Pedagogii Uniunii Sovietice în general, profesorii de limba rusă în special, ca și tineretul studios sovietic, îndeplinesc cu sfîrșenie sfatul lui Mihail Ivanovici Kalinin, care într-un mod deosebit de sugestiv și convingător a arătat rolul uriaș al școalei în a da tineretului cunoștințe sistematice în toate domeniile: „Deaceea — spunea M. I. Kalinin — trebuie să folosim școala din clasa I-a până la clasa X-a cât mai complet, ca pe un isvor de cunoștințe sistematizate“, M. I. Kalinin „Despre educația comunistă“, pag. 58—59).

6. Principiul accesibilității și capacitatea în invățătură are în vedere stabilirea unei concordanțe între volumul și caracterul materialului prevăzut în programul de invățământ și particularități de vîrstă ale copiilor din fiecare etapă de invățătură. Aceasta înseamnă că în stabilirea sferelor programului limbii ruse pe un an de invățământ trebuie să se fixeze gradul de complexitate și adâncire a explicării materialului dat, accesibil pentru copii de o anumită vîrstă și nivel de dezvoltare. În predarea limbii ruse, mai ales în școlile neruse, profesorii sovietici țin seama de particularitățile individuale ale fiecărui elev în parte. Astfel, mai ales după introducerea obligativității invățământului de 7 ani, clasele a V-a sunt compuse din elevi cu cunoștințe uneori foarte variate. În asemenea clase, nu poate fi vorba despre îndeplinirea programei de curs la limba rusă, fără a ține cont de cunoștințele pe care le are fiecare elev în parte. Dealungul întregului an școlar, profesorul de

limba rusă organizează activitatea în aşa fel, încât către sfârşitul anului școlar elevii clasei au același nivel de cunoştințe.

Invățătorii și profesorii fruntași de limbă rusă ai Uniunii Sovietice mărturisesc că cheia succesului lor în munca pedagogică constă în aceea că știu să se apropie individual de elevi pentru a cunoaște lipsurile și calitățile pozitive ale fiecărui în parte. „Apropierea individuală — scrie Kairov — cere o atitudine plină de grijă și sensibilitate deosebită față de toți copiii pentru că, în condițiile de viață colectivă și de lucru în clasă, să-i ajute cât mai mult în vederea unei învățături productive, a dezvoltării tuturor puterilor și capacitaților fiecărui elev“ (Kairov, Pedagogia, pag. 98).

I

Vorbind despre principiile predării limbii ruse în școlile U.R.S.S., nu putem să nu spunem câteva cuvinte despre ceeace este nou în predarea limbii după discuția lingvistică și seria genialelor lucrări ale tovarășului Stalin în legătură cu probleme de lingvistică. După cum se știe, Marr și discipolii săi au încercat să stabilească o legătură între formele gramaticale și conținutul textelor pentru citit; ei au rupt vocabularul de gramatică, cereau profesorilor să se ocupe de stabilirea familiilor de cuvinte, treceau pe primul plan sintaxa și neglijau morfologia, ceeace atragea după sine desconsiderarea formării unor deprinderi ortografice la elevi. În general, studiul gramaticei era desconsiderat și centrul atenției era ocupat de analiza conținutului textelor.

Discuția lingvistică a arătat anormalitatea unei asemenea situații și a stabilit că la baza studiului limbii ruse în școală, trebuie pus studiul gramaticii. S-au lămurit și raporturile dintre cele două părți ale gramaticii, morfologia și sintaxa, ca având o importanță egală, fiind legate între ele, dar fiecare păstrând specificul său.

Discuția lingvistică a subliniat necesitatea de a introduce în cursul gramaticii limbii ruse elemente de fonetică elementară indispensabile înșușirii pronunțării corecte și deprinderilor ortografice.

Subliniind locul de frunte pe care-l ocupă studiul gramaticii în școală, s'a accentuat asupra necesității studiului conținutului vocabularului limbii, în cadrul orelor de cetire explicativă.

Paralel cu studiul gramaticii și vocabularului limbii ruse, trebuie să fie lămurite chestiunile istorice legate de rolul limbii pentru societatea omenească.

In țecursul desbaterilor problemelor ce privesc predarea limbii ruse în școlile neruse, s'a recomandat a se da atenție înșușirii practice a limbii ruse. În procesul studiului limbii ruse de către elevii școlilor neruse, trebuie să fie folosite cunoștințele elevilor în domeniul limbii materne, pentru a fi comparate cu fenomenele gramaticale sau lexicale ale limbii ruse. Pentru aceasta, în mod deosebit s'a subliniat necesitatea ca profesorul de limbă rusă în școală nerusă să fie un bun cunoșător al limbii materne a elevilor. Știința pedagogică sovietică a eșit întărîță din discuția lingvistică. Invățătorii și profesorii sovietici, trăgând învățăminte practice din cele discutate, au pornit la muncă cu un nou avânt; și rezultatele primului an de învățămînt după discuție arată că s'au îmbunătățit cunoștințele tineretului studios în domeniul studiului limbilor în general și al www.dacoremaniciato

II

Pentru orice cunoșcător al istoriei poporului nostru e un fapt cunoscut că nu se poate vorbi despre formarea poporului român fără a lăua în considerație amestecul cu slavii. Pentru orice cercetător al istoriei culturii poporului nostru, este o problemă rezolvată faptul că dezvoltarea limbii și culturii Tărilor Române este legată de dezvoltarea limbii și culturii ruse dealungul secolelor. Este cunoscut faptul că slavona a fost limba oficială la curtea domnească, în administrația și diplomația de abia înghebatului Stat al Moldovei, că această limbă a fost limba oficială a Tărilor Române până în secolul XVII și XVIII și că numai prin mijlocirea limbii ruse s'a resfrânt și asupră noastră influența marilor centre culturale din Kiev, Moscova și altele. Cărturarii Tărilor Române au folosit slavona rusă bisericească și mai târziu și-au însușit și limba literară rusă. Trebuie să amintim iarăși că în veacul al XVIII-lea au apărut manuale în limba rusă pentru români.

In prima jumătate a veacului al XIX-lea nu era considerat cu adevarat om cult acela care nu stăpânea limba rusă. Un mare număr de scriitori și oameni politici ai veacului trecut știau limba rusă; printre ei Asachi, Negrutzi, Kogălniceanu și alții.

Cauzele care au făcut ca evoluția Tărilor Române să fie legată de evoluția poporului rus au fost multe; cea mai importantă însă trebuie socotită sprijinul pe care ni l-a dat Rusia în lupta de secole pentru scuturarea jugului otoman și cucerirea independenței naționale.

In afară însă de aceasta, a determinat această legătură însăși marea valoare a limbii și literaturii ruse.

In această ordine de idei sunt larg cunoscute cuvintele lui Friedrich Engels care, vorbind despre limba rusă, și-a exprimat admirarea pentru „*bogăția resurselor stilistice, vigoarea și originalitatea ei*“. Engels numește limba rusă „*Una din cele mai puternice și mai bogate limbi vii ale lumii*“. De neprețuit sunt bunurile științifice și culturale ale umanității care au fost create în limba rusă de către oamenii de știință și de literații ruși.

Desvoltarea culturii noastre naționale sub influența binefăcătoare a culturii progresiste ruse a fost îngreunată însă odată ce destinele poporului nostru au încăput pe mâinile dinastiei străine de neam și de țară a Hohenzollernilor. Ea a fost foarte mult îngreunată mai ales după victoria Marei Revoluții Socialiste din Octombrie. Astfel regimul burghezo-moșieresc din țara noastră a căutat să împiedice poporul nostru de a lua cunoștință de avântul necunoscut în istorie pe care l-a luat știința și literatura sovietică. Aservind România intereselor imperialismului, regimurile „istorice“ au dus în permanență o politică antisovietică, considerând — după cum ne putem prea bine aminti — limba rusă ca o limbă subversivă.

A declarat limba rusă „limbă subversivă“ o puteau face numai oamenii lipsiți de orice respect pentru cultura umană, pentru ceea ce a intrat în patrimoniul întregii umanități. A interzice studiul limbii lui Lomonosov, Pușkin, Lermontov, Cernăevschi, Necrasov, Tolstoi, Cehov, Gorki, limba lui Mendelejev, Mecinovic, Lobacevski, Timiriștev și Pavlov, limba lui Miciurin și Lăsenco, limba lui Lenin și Stalin, putea să facă numai o clasă obscurantistă în cel mai înalt grad, aşa cum a fost burghezia română. Intre alte crime ale burgheziei române aceasta se poate enumera printre www.dacoromanica.ro

Burghezia și moșierimea română au interzis studiul limbii ruse în școală, dar n-au putut împiedica Partidul Comunist din România să cultive în rândurile muncitorimii și intelectualității progresiste dragoste pentru marea limbă rusă. Cu toată primejdia ce-i amenință, muncitorii au continuat în cei mai grei ani să citească presa și literatura sovietică.

In orice condiții s-ar fi găsit comuniștii, în beciurile Siguranței sau Prefecturii Poliției, în celulele Doftanei, Aiudului, sau Jilavei, dacă printre ei se găseau cunoșători ai limbii ruse, cunoștințele acestora erau absorbite cu lăcomie de cei încarcerati.

In multe cazuri fruntași ai Partidului și Statului nostru de democrație populară și-au însușit primele cunoștințe de limba rusă în cohdările închisorilor sau lagărelor de concentrare.

Puternica și invincibila armată sovietică a eliberat însă țara noastră și a făcut posibil ca poporul muncitor, condus de P. C. R., să sfarme lanțurile robiei sub care gemea de veacuri poporul român. S-au deschis porțile închisorilor și lagărelor de concentrare. S-au deschis larg în fața poporului nostru și posibilitățile de a studia limba rusă, de a cunoaște cultura sovietică în toată bogăția ei.

In școlile Republicii Populare Române, studiul limbii ruse a fost introdus ca obligatoriu, din anul 1948, odată cu efectuarea reformei învățământului public, inițiat de Partid și Guvern. Introducerea studiului limbii ruse în programul școlii din R. P. R. constituie un eveniment în viața poporului nostru.

Studiul limbii ruse crează condiții prielnice desvoltării și adâncirii revoluției noastre culturale. Experiența acumulată de U.R.S.S. în construirea societății socialiste ne este nouă tot așa de necesară, — cum de exemplu, este necesar aerul pentru desvoltarea organismelor vii. De însușirea justă a acestei experiențe depinde în mare parte mișcarea noastră înainte în toate domeniile de activitate.

Oamenii noștri au înțeles acest lucru. De aceea au folosit toate posibilitățile pentru a studia tot ce a fost acumulat și controlat — ca experiență — de către specialiști sovietici în diferite sectoare ale muncii.

Literatura de specialitate și beletristica sovietică noi le cunoaștem de obicei prin intermediul traducerilor. Trebuie să recunoaștem însă că, în stadiul actual, traducerea ca formă de cunoaștere a experienței sovietice, nu ne mai satisfacă. Si nu ne mai poate satisface din două motive: 1) pentru că oricât s-ar traduce este imposibil să fie tradus tot ce ne interesează pe noi — și pe noi ne interesează absolut tot ce se publică în U.R.S.S., 2) pentru că traducerile se efectuează cu întârzieri apreciabile.

De aceea, în momentul de față, se pune problema creerii unor condiții care să permită oamenilor muncii a-și însuși experiența sovietică direct din original, fără intermediul traducerii, pentru a putea grăbi ritmul desvoltării culturii noastre naționale.

Noi studiem limbă rusă pentru a ne însuși experiența U.R.S.S. în construirea societății socialiste. Noi o studiem și pentru aceea că ea este limbă marelui popor rus.

Noi studiem limbă rusă pentru că în această limbă sunt scrise operele științifice, literare, cele mai înaintate din lume, operele geniale ale lui Lenin și Stalin, pentru că în această limbă au scris marii scriitori ruși și sovietici Pușkin, Lermontov, Cernăevschi, Necrasov, Tolstoi, Cehov, Gorki, Malakov. www.dacromania.ro cunoașterea operelor că-

rora constituie un important factor de educație a oamenilor noștri în spirit umanitar și progresist.

Noi studiem limba rusă și pentru aceea că este limba aceluia popor care a eliberat țara noastră din robia fascistă și a deschis poporului nostru perspective largi de dezvoltare politică, economică și culturală.

Partidul Muncitoresc Român, forța conducătoare în cucerirea tuturor victoriilor regimului nostru de democrație populară, dă o mare atenție și un neprețuit ajutor rezolvării problemelor predării limbii ruse. Astfel, mulțumită inițiativei și ajutorului Partidului și Guvernului, a fost posibilă înfăptuirea unor prețioase acțiuni de către Arlus, datorită cărora peste 100.000 de oameni ai muncii și-au însușit cunoștințele elementare în domeniul limbii ruse.

Reforma învățământului public, — reformă în cadrul căreia problemele predării limbii ruse și-au găsit o justă rezolvare — a fost inițiată de Partidul Muncitoresc Român și ea corespunde dorinței sutelor de mii de oameni ai muncii, de tineri și tinere ai Republicii noastre de democrație populară de a-și însuși limba rusă.

Introducerea limbii ruse ca obiect de studiu în școlile de toate gradele a pus problema cadrelor pregătite pentru a predă limba rusă. Ministerul Invățământului Public a putut rezolva numai parțial această problemă. În vederea pregătirii unor cadre bine calificate în domeniul limbii ruse, a fost organizat Institutul Pedagogic de Limbă și Literatură Rusă („Maxim Gorki“), care dă în acest an prima sa promoție. În acelaș scop a fost organizată o școală pedagogică cu limba rusă ca limbă de predare; un rol important a jucat de asemenei predarea limbii ruse la facultățile de slavistică și școlile pedagogice superioare, ca și înființarea pe lângă Institutul „Maxim Gorki“ a unei Secțiuni prin corespondență și a cursurilor serale pentru oamenii din câmpul muncii, doritori să cunoască limba rusă.

In decursul vacanțelor trecute, sub conducerea Ministerului Invățământului Public, Institutul „Maxim Gorki“ a organizat, în diferite centre ale Republicii, cursuri pentru ridicarea calificării cadrelor didactice, cursuri audiate de peste 2000 profesori.

Folosul acestor cursuri este evident. Materialele de care dispune Ministerul Invățământului în legătură cu starea predării limbii ruse în școli vorbesc despre rezultatele pozitive la care au ajuns în munca lor profesorii de limba rusă participanți ai cursurilor de vară.

S-au organizat de asemenei cursuri de predare a limbii ruse la radio.

Mulțumită celor înfăptuite, se poate vorbi despre unele succese în ceeace privește îmbunătățirea cunoștințelor elevilor și studentilor în domeniul limbii ruse.

Sunt școli în capitală și în alte centre din țară unde elevii manifestă un interes deosebit pentru limba rusă; ei și-au însușit un serios vocabular, vorbesc și scriu corect în limba rusă.

Mulțumită ajutorului primit din partea U.R.S.S.-ului prin trimiterea de specialiști, se poate sublinia vădita îmbunătățire a activității Institutului „Maxim Gorki“. Cunoștințele studentilor în domeniul limbii și literaturii ruse și sovietice sunt mai adânci, iar deprinderile practice în însușirea limbii ruse devin din ce în ce mai temeinice.

Nu pot fi trecute deasemenea sub tăcere unele vădite îmbunătățiri în activitatea cadrelor de limbă rusă din cadrul universităților din București, Iași și Cluj.

Vorbind despre realizările noastre în domeniul predării limbii ruse în şcolile de toate gradele, trebuie însă spus că ele sunt prea mici în comparație cu acelea care ar fi trebuit să fie după aproape 3 ani dela reforma învățământului. și sunt prea mici realizările pentru că noi n'am folosit în întregime toate posibilitățile pe care le avem și de care dispunem, pentru a lichida rămânerea noastră în urmă pe acest tărâm.

Să ilustrăm cele spuse cu câteva exemple:

E cunoscută situația grea în ceeace privește cadrele didactice pentru predarea limbii ruse. Avem foarte puțini profesori buni față de nevoile învățământului elementar, mediu și universitar în etapa actuală. Sunt mii de clase în care nu se predă limba rusă, iar acolo unde se predă o predau oameni în marea lor majoritate fără o pregătire pedagogică. Se pune întrebarea: această situație, putea oare fi alta, prinț'o mai justă folosire a posibilităților de care dispunem? Fără îndoială că putea.

În activitatea sa de creștere a cadrelor didactice, pentru predarea limbii ruse, M.I.P. s'a folosit numai de forma îngustă a cursurilor de vară, pe termen de o lună, neîntrebuințând forma cursurilor pe o perioadă mai indelungată, formă ce a dat rezultate din cele mai bune în U.R.S.S. în etapa de pregătire a cadrelor didactice pentru şcolile neruse.

E de neprețuit experiența U.R.S.S. în domeniul organizării și desvoltării învățământului prin corespondență și cursuri serale.

Noi nu putem susține în mod serios că pe acest tărâm am înregistrat succese deosebite. Secția învățământului prin corespondență a Institutului „Maxim Gorki“ lucrează, deocamdată, mai mult decât nesatisfăcător. Studenții acestei Secții nu au manuale; din partea Institutului primesc programe și alte indicații, cu mari întârzieri. Sesiunile de vară cu studenții prin corespondență sunt pregătite și organizate în grabă, superficial și nu după gradul de pregătire al fiecăruia. Tot la același nivel se găsesc și cursurile serale care funcționează pe lângă Institutul „Maxim Gorki“.

In afara de aceasta, nu s'a făcut tot ce a fost posibil pentru ca să fie atrăși în învățământ toți acei care cunosc limba rusă și ar putea să o predea. Astfel, aproape în fiecare Instituție se pot găsi asemenea oameni care lucrează ca referenți tehnici, contabili, secretari și în alte calități.

Absolvenții sau studenții în anul 4 ai Institutului Maxim Gorki se pot întâlni în calitate de inspectori la poștă, contabili la căile ferate, referenți tehnici la Ministerul de Finanțe și alte Ministere.

Nu începe nici o îndoială că, folosind în mod activ și creator metodele sovietice în ridicarea cadrelor, noi n'am avea motive să vorbim astăzi despre situația grea creată de lipsa cadrelor didactice în domeniul predării limbii ruse.

III.

Este în deosebi cunoscut rolul important pe care-l prezintă programul predării oricărui obiect. Programul este acel document care conținează sferele de cunoștințe pe care elevii trebuie să și le însușească în fiecare an de învățământ și stabilește conținutul studiului obiectului respectiv pentru o anumită perioadă.

Profesorul sau învățătorul, înarmat cu acest document, știe că este obligat să traducă în viață prevederile lui, iar organele de control au

posibilitatea de a controla în ce măsură sunt îndeplinite sarcinile formulate în program.

Pe de altă parte, programul servește de bază în elaborarea manualelor. În momentul de față, noi nu putem spune că dispunem de un program de predare a limbii ruse, și lipsa lui se resimte în modul cel mai ascuțit.

In lipsa unui program, cadrele didactice au libertatea să prelucreze sau nu tot materialul cuprins în manual, să întrebuințeze atât timp cât găsesc singuri de cuviință, la studierea unor sau altor capitole.

Se înțelege că această situație dă rezultate din cele mai rele. Astfel, nu mai de mult decât anul trecut, la sfârșitul anului școlar, a eșit la iveală că, într-o serie de școli ale Capitalei, în tot cursul anului, elevii și-au însușit nu mai mult decât 5—6 lecții din manualul stabil, iar în altele încă nu se terminase studierea alfabetului.

E timpul să punem capăt bunului plac, anarhiei și lipsei de control în domeniul predării limbii ruse. Infăptuirea acestui lucru este posibilă numai atunci, când va fi elaborat un program pentru predarea limbii ruse și instituit un control serios al îndeplinirii lui.

Sesiunea comună a Secției Academiei de Științe a U.R.S.S. și Academiei de Științe Pedagogice a Republicii Federative Ruse, a analizat toate neajunsurile manualelor de limba rusă întrebuințate în școală sovietică. S'a subliniat că pe lângă elementele pozitive cuprinse în manuale există o prea mare abundență de material teoretic.

Care sunt neajunsurile manualelor stabile de limba rusă ce se întrebuințează în școlile noastre de toate gradele? „Gazeta Invățământului” a publicat în ultimul timp o serie de materiale documentare care dau răspuns la această întrebare. Fără a repeta cele arătate, ne vom opri numai asupra câtorva aspecte. Neajunsul general al manualelor constă în aceea că ele nu satisfac cele mai elementare cerințe didactice și anume:

- Nu satisfac cerințele principiului educativ.
- Nu e respectat nici un fel de sistem în alcătuirea lor.
- Nu crează condițiile unui serios studiu al gramaticii.
- Nu țin cont de particularitățile de vîrstă ale acelora către care se adresează.

Să ne oprim pe scurt asupra fiecărui aspect. Pentru ce manualele nu satisfac principiul educativ al invățământului? Mai întâi pentru că textele lor, în mare majoritate, nu au nici o valoare instructivă, politică sau literară. Despre marii conducători ai proletariatului, Marx și Engels, despre genialii întemeietori și conducători ai Statului Sovietic, sunt scrise numai câteva cuvinte, — aproape deloc nu se pomenește despre ei în manualele pentru școlile cu limbă de predare rusă. Aceleași texte nu oglindesc deloc realitățile Republicii noastre Populare. Ceeace este însă și mai curios, e faptul că din aceste manuale, menite să învețe pe elevi limba literară rusă, lipsesc aproape cu desăvârșire fragmente din operele marilor scriitori ruși și sovietici, în care tineretul nostru studios poate să cunoască măreția, frumusețea și puterea descriptivă de necomparat a limbii ruse. Abundă în schimb textele originale ale autorilor de manuale, scrise într-o limbă stâlcită, neliterară și în multe cazuri nerusă.

Din cea mai superficială analiză a manualelor existente, se poate trage concluzia că autorii lor sunt certați cu didactica. Altfel, cum

s'ar explica de pildă că, după ce manualul de clasa a IV-a acordă în-sușirii alfabetului rus 40 pagini, același alfabet manualul de clasa a V-a îi sacrifică tot același număr de pagini. Pe semne se presupune de către autorii: că elevii au uitat în timpul verii tot ce-au învățat în clasa a IV-a, și că e necesar să ia dela capăt în clasa a V-a. În manualul de clasa a IV-a, se întâlnește cuvântul *вождь* (conducător), cu același cuvânt elevii se mai întâlnesc tocmai în manualul de clasa a VII-a. Aceeași soartă o au de altfel multe cuvinte, care, negăsindu-și loc decât de câteva ori în texte, se uită.

Analizând vocabularul manualei de clasa a IV-a, rezultă că el conține:

- 341 substantive
- 99 verbe și numai
- 39 adjective.

Din aceasta reiese că autorul manualului recomandă elevilor să învețe cuvinte izolate, fără a avea posibilitatea să le lege în propoziții.

Tovarășul Stalin a pus în fața școalei sarcina ca, studiind gramatica limbii ruse, să desvolte gândirea elevilor, să-i învețe pe aceștia să observe, să analizeze și să compare elementele limbii, să stabilească între ele o legătură, să poată deosebi esențialul, să fie în stare să tragă concluzii. — După cum se vede, sarcina este grea. Poate ea fi rezolvată de profesorii noștri, care lucrează pe baza actualelor manuale de limba rusă? Hotărît, nu. — Manualul de clasa a IV-a, de exemplu, nu dă elevului nici o noțiune gramaticală. Dece? Autorul manualului crede oare că elevul care a studiat până la clasa a IV-a aproape toată gramatica elementară a limbii române, nu va înțelege cele mai elementare legi ale gramaticii limbii ruse?

In manualele pentru clasa a V-a—a VII-a, materialul gramatical se înfățișează fără nici un sistem, fără a fi formulată nici o regulă gramaticală.

Exerciții sunt foarte puține și textele lor sunt alcătuite nemetodic.

In aceste condiții, nu încape nici o îndoială că elevii vor absolvii școala medie fără a cunoaște cel puțin în linii generale gramatica limbii ruse.

Am spus că un alt neajuns al manualelor existente constă în aceea că nu țin cont de particularitățile de vîrstă ale elevilor. Astfel, elevii clasei a XI-a, din cauza lipsei unui manual special pentru clasa a XI-a, studiază pe același manual cu elevii de clasa a VII-a. E clar însă că particularitățile sufletești ale unui elev de 14—15 ani, nu aparțin unui alt elev, de 18—19 ani. De aceea, de aci decurge lipsa de interes intelectual în studiul limbii ruse în clasele a IX—XI-a pe baza manualelui de clasa a VII-a.

De altfel, în ceeace privește seriozitatea alcătuirii unui manual și răspunderea pe care o poartă autorul, la noi este o înțelegere nu în-deajuns de clară. Astfel, în ultimul timp se lucrează intens la o serie de manuale: manualul de limba rusă pentru tehnicieni, manual pentru ceferiști, manual pentru militari, pentru petroliști și alții.

După părerea noastră nu este nevoie de manuale pentru fiecare specialitate. E deajuns să elaborăm un bun manual pentru adulți care să dea elementele fundamentale ale limbii ruse, rămânând ca, prin folosirea dicționarului tehnic, fiecare specialist să-și înșuească terminologia necesară profesiei sale.

Din toate cele spuse, rezultă că manualele de limba rusă existente au nevoie de îmbunătățiri radicale. — Aceste îmbunătățiri pot fi făcute însă nu de amatori în materie de manuale, ci de un colectiv de lingviști și profesori practicieni care să lucreze după indicațiile forului superior științific al țării noastre: Academia R. P. R., sub conducerea directă a M. I. P.

Nu încape nici o îndoială că acest colectiv va pune la baza activității sale experiența acumulată de către autorii sovietici, în domeniul alcătuirii manualelor de limba rusă pentru școlile neruse.

In momentul de față, studiul limbii ruse în școlile noastre se efectuează numai pe baza manualului. Aceasta nu e just. Tineretul nostru studios trebuie să aibă posibilitatea de a-și lărgi vocabularul de cuvinte și a-și adânci deprinderile cititului, scrisului și traducerii cu ajutorul cititului literaturii extrașcolare în limba rusă.

După cum se știe, o asemenea posibilitate elevii noștri nu au. În ciuda faptului că există o foarte bogată literatură sovietică pentru copii și tineret, bibliotecile școlare nu dispun cel puțin de o cantitate minimală de asemenea literatură. Gazeta Pionierilor Sovietici „Pionerskaia Pravda”, constituie deosemenea o raritate în școlile noastre. Nu mai vorbim de faptul că aproape nu se întrebunează și alte forme pentru înșurarea limbii ruse ca: gazeta de perete în limba rusă, organizarea serilor literare cu referate, declamații și citire artistică în limba rusă, radio și altele.

Nu poate fi vorba despre crearea unor condiții prielnice studiului practic al limbii ruse, fără a pune la dispoziția tineretului nostru studiilor un bun dicționar ruso-român și româno-rus. Dicționarul existent alcătuit de Serghevschi și Martisevskala în mod vădit nu mai corespunde necesităților actuale. La baza alcătuirii noului dicționar trebuie pusă învățătura tovarășului Stalin despre fondul principal de cuvinte al limbii ruse.

In afară de acest nou dicționar, în timpul cel mai scurt, noi trebuie să punem în mânile celor ce studiază limba rusă, un bun dicționar ortografic. Dicționarul ortografic a lui Ușacov, într-o oarecare măsură redus însă și pus în concordanță cu ultimele cuceriri ale științei lingvistice, ar putea satisface pentru un timp oarecare cerințele studiului limbii ruse în Republica noastră.

Nivelul scăzut al predării limbii ruse în școlile noastre se datorează în mare măsură și lipsei unei bune metodice, care să rezolve problemele practice și în același timp specifice ale predării limbii ruse în școlile Republicii noastre.

De această lipsă, după cum se știe, s'au folosit anumite elemente pentru a-și exprima vederile lor cosmopolite în domeniul metodelor de predare. E vorba de cursul de metodică litografiat de către Institutul „Maxim Gorki” în 1948 pe paginile căruia este preamărită metodica americană. „Cursul” acesta în câteva sute de exemplare circulă și astăzi și recomandă profesorilor „metodele de predare americane” în domeniul limbilor străine. Pentru autorul acestui „curs”, limba rusă este o limbă străină. In modul cel mai autocritic, trebuie să recunoaștem că dacă s'au creat posibilități pentru ca elemente politice putrede și dușmanele regimului nostru să-și difuzeze „teoriile” lor, aceasta denotă o lipsă totală de vigilență din partea unor tovarăși cu mari răspunderi în domeniul învățământului și în același timp indică o totală lipsă de control, ce a existat — **www.dacoromanica.ro** mai continuă să existe

încă asupra conținutului cursurilor ce se litografiază și se difuzează studenților. Trebuie luate toate măsurile pentru acest curs să fie în modul cel mai grabnic retras din circulație. Înțând cont de pregătirea pedagogică a corpului didactic antrenat în predarea limbii ruse, având în vedere neajunsurile manualelor și lipsa literaturii metodice, schimbul de experiență între profesorii ce predau limba rusă, capătă o importanță deosebită. Trebuie spus că felul în care cercurile pedagogice popularizează cele mai bune metode de predare a limbii ruse, nici pe departe nu corespunde cerințelor actuale. „Gazeta Invățământului” deasemenea nu-și îndeplinește chemarea în acest domeniu. Intr-un centru școlar aşa de important cum este Capitala, cercurile pedagogice de limba rusă nu-și desfășoară activitatea. O asemenea situație nu poate decât neliniști secțiunea de invățământ a Capitalei. Celelalte cercuri pedagogice de limba rusă din țară duc o activitate care în niciun caz nu corespunde cerințelor procesului de invățământ. Ele nu înarnează pe profesori cu experiența profesorilor sovietici de limba rusă și nu desbat probleme specifice privind predarea limbii ruse în școlile din patria noastră. Aceasta se explică în parte și prin faptul că organele respective ale Ministerului Invățământului nu au dat atenție acestei importante chestiuni. Cercurile pedagogice pentru limba rusă n-au primit îndrumări în direcția planificării sau conținutului activității lor. Cu totul nemulțumitor a fost folosit ajutorul pe care l-au putut da catedrele de limba rusă și de pedagogie ale Institutului „Maxim Gorki” și catedrele similare ale altor Institute. Din toate cele spuse relativ la neajunsurile ce au loc în predarea limbii ruse, se pot trage câteva concluzii.

Principala cauză a lipsurilor arătate o constituie faptul că n-am folosit toate mijloacele pentru a ne însuși bogata experiență sovietică acumulată și controlată dealungul a mai mult de trei decenii în domeniul organizării Invățământului Public în general și al creerii de condiții prielnice predării limbii ruse în special.

Dacă Ministerul Invățământului ar fi folosit la maximum experiența sovietică în activitatea de creștere a cadrelor, de ridicare a calificării lor și asigurare a schimbului de experiență, fără îndoială că problema cadrelor necesare pentru predarea limbii ruse nu s-ar pune astăzi așa de acut.

A doua cauză care explică lipsa programelor a manualelor bine alcătuite, a literaturii metodice și extrașcolare, ca și a materialului didactic, se datorează lipsei oricărora legături între școală și Institutele științifice ale Academiei R.P.R., în cazul de față Institutele de Lingvistică din București, Cluj și Iași. E de neînțeles de altfel atitudinea de absolut desinteres a Institutelor de lingvistică față de problema elaborării manualelor, deși unii membri ai acestor Institute au fost activi în acest timp.

Cu elaborarea de manuale pentru predarea limbii ruse s-au ocupat oameni fără pregătire științifică și experiență practică; în școli, predarea limbii ruse se efectuează fără programe; lipsește literatura metodică și materialul didactic. De toate aceste probleme de cea mai mare actualitate, Institutele de Lingvistică ale Academiei R.P.R. s-au izolat și nu sint răspunderea pentru rezolvarea lor.

Se crează în felul acesta o situație care ne dă dreptul să credem că unii lingviști ai noștri nu s-au străduit să înțeleagă îndestul de clar importanță practică a schimbărilor survenite în lingvistică după lucrările tovarășului Stalin.

Astfel, a trecut aproape un an dela încheierea discuției lingvistice în Uniunea Sovietică, dar noi nu putem spune că unii lingviști din Republica Populară Română au tras concluzii pentru îmbogățirea științei despre limbă din țara noastră.

Cuvântările rostite ieri de Academicienii Iordan și Rosetti merită o analiză specială.

Căci poate fi oare considerată patriotică și științifică atitudinea academicienilor Iordan și Rosetti atunci când se refugiază în trecutul documentelor vechi, se rup de nevoile prezentului care le cer o bună gramatică a limbii române, o bună programă și îndrumări concrete în sensul alcătuirilor noilor manuale și programe pentru predarea limbii ruse?

Suntem astfel puși în fața unei evidente rupturi dintre teoria și practica pedagogică. Această ruptură este dintre cele mai primejdiațe. În Republica noastră, oamenii științei și oamenii practicii sunt interesati într-o căt mai strânsă colaborare. Mulțumită acestei colaborări, oamenii de știință își însușesc experiența practicii, iar practicienii primesc prețioase îndrumări științifice. E dela sine înțeles că de această colaborare depinde în întregime progresul în orice domeniu de activitate.

Scoala elementară și medie, ca și Institutele de Invățământ superior, așteaptă dela această sesiune indicațiuni precise de realizarea cărora depinde îmbunătățirea radicală a predării limbii ruse. Nu încape deasemenea nici o îndoială că Ministerul Invățământului Public va rezolva, că se poate de urgent, o serie de probleme organizatorice legate de îmbunătățirea predării limbii ruse. În linii mari, îmi permit să mă opresc la câteva obiective ce vor trebui să fie în centrul preocupărilor, atât ale Institutelor Lingvistice ale R.P.R., cât și ale Ministerului Invățământului.

1) Fără îndoială că problema cadrelor este cea mai importantă dintre toate problemele existente, ridicate de necesitatea îmbunătățirii predării limbii ruse. Pe lângă cursurile de vară, — conținutul cărora va trebui să fie în mod simțitor îmbunătățit — se simte nevoie organizării unor cursuri cu o durată mai lungă (5—6 luni) pentru pregătirea a nu mai puțin de 1000 de profesori de limba rusă pentru clasele IV—VII. După terminarea acestor cursuri, profesorii vor putea să-și ridice nivelul cunoștințelor în cadrul secției fără frecvență a Institutului „Maxim Gorki“. În modul cel mai hotărît, vor trebui luate măsuri pentru îmbunătățirea activității secției fără frecvență și cursurile serale ale Institutului „Maxim Gorki“, în sensul înzestrării lor cu cadre calificate; studenții scutiți de frecvență așteaptă din partea noastră o bună programă și un manual alcătuit în aşa fel încât să poată studia limba rusă fără profesor.

2) Documentul de bază pe care profesorul de limba rusă își organizează toată activitatea sa este programul de limba rusă. Până în momentul de față, acest document lipsește în toate unitățile noastre de invățământ. Fără îndoială că până la începutul noului an școlar programul de predare a limbii ruse, atât în scoala elementară și medie, cât și în scolile pedagogice superioare și Institutele de Invățământ superior va fi elaborat. Institutele Lingvistice ale Academiei R.P.R. vor trebui să ia parte în modul cel mai activ în organizarea colectivelor de elaborare a programelor și www.dacromania.ro pe care aceste colec-

tive vor trebui să le urmeze în cursul activității lor. Colectivele pentru elaborarea programelor vor trebui să țină cont de experiența sovietică acumulată în domeniul alcătuirii programelor pentru predarea limbii ruse în școlile neruse ale Uniunii Sovietice. Deasemenea vor trebui să țină cont de concluziile discuției lingvistice din U.R.S.S.

3) Înaintea școalei stau probleme mari în direcția realizării ideilor geniale ale tovarășului Stalin în domeniul limbii și introducerii lingvistică în practica școlară. Realizarea cu succes a acestor idei depinde în cea mai mare măsură de alcătuirea unor noi manuale, care să corespundă în cel mai înalt grad cerințelor științifice actuale.

Foarte important este rolul ce revine lingviștilor noștri în sensul acesta. Pe baza programelor ce vor trebui să fie elaborate nu mai târziu de începutul anului școlar, va trebui să păsim la alcătuirea manualelor de limba rusă. Până la această dată însă, reprezentanți ai Institutului de Lingvistică, ai Institutului „Maxim Gorki” și cei mai buni profesori de limba rusă vor trebui să studieze conținutul manualelor de limba rusă pentru școlile neruse ale Uniunii Sovietice și să aprofundeze studiul materialelor discuției lingvistice din U.R.S.S. În lumina acestor date, în manualul de cl. VII-a sau a VIII-a elevii vor trebui să găsească material despre lexicul limbii ruse.

După părerea noastră, acest curs trebuie să conțină date despre uriașul număr de cuvinte și expresii în limba rusă, despre sinonimica limbii ruse — una din cele mai bogate — despre întrebuițarea cuvintelor în mod figurat, despre formarea cuvintelor, despre îmbogățirea vocabularului limbii ruse pe socoteala vocabularului altor limbii, despre slavianisme, și altele. Tineretul nostru studios, părăsind școala medie, e foarte necesar să cunoască ideile fundamentale ale tovarășului Stalin în domeniul lingvisticăi. Pentru aceasta, trebuie analizată posibilitatea ca manualele de limbă și literatură pentru clasa a X-a sau a XI-a, să cuprindă un curs de 12—15 ore sub denumirea de „Bazele învățăturii Staliniste despre limbă”. E dela sine înțeles că profesorii vor trebui să aibă la indemână broșuri speciale care să le indice conținutul problemei lexicei limbii ruse și bazelor învățăturii staliniste despre limbă și, în același timp, să le dea indicații precise de felul cum trebuie să se orienteze în prelucrarea acestui material.

4) Din învățătura tovarășului Stalin că „Principalul scop al lingvisticiei constă în a studia legile interne de dezvoltare a limbii”, reiese că problema de bază a gramaticii, ca obiect științific și de învățământ constă în a formula și descrie legile limbii. Aceasta însemnează că elevii, mai întâi de toate, trebuie să studieze regulile și exemplele gramaticii ruse, pentru ca, pe baza acestor reguli și exemple, să se învețe să vorbească. În acest sens, viitorul manual de clasa a IV-a trebuie să dea elevilor unele cunoștințe elementare de gramatică. Aceste cunoștințe elevii și le vor însuși ușor, deoarece până la clasa a IV-a el învață gramatica elementară a limbii materne. Pentru a evita nenorocita practică a disolvării gramaticii în lexicul limbii ruse, în timpul cel mai scurt trebuie elaborate manuale de gramatica limbii ruse cu totul separate de manualele-crestomaii. Aceste manuale de gramatică trebuie să conțină reguli gramaticale și un număr apreciabil de exerciții, în procesul efectuării căror elevii să-și însușească în mod practic întrebuițarea în scris a ortogramelor respective. Discuția lingvistică din U.R.S.S., între multe altele, a lămurit și raporturile dintre morfologie și sintaxă.

Lingviștii noștri trebuie să stabilească însă etapele în care vor fi studiate aceste două părți componente ale gramaticii limbii ruse.

In școlile din U.R.S.S., până în clasa a III-a, morfologia și sintaxa nu se diferențiază. Numai dela clasa a III-a în sus morfologia se studiază separat de sintaxă. Cum vom proceda noi? Vom studia numai în clasa a IV-a morfologia și sintaxa limbii ruse în mod nediferențiat și, începând din clasa a V-a, vom studia morfologia și apoi sintaxa? Sau, ținând cont că elevii clasei a IV-a au noțiuni de morfologia și sintaxa limbii materne, vom hotărî ca chiar din clasa a IV-a elevii să facă cunoștință cu studiul diferențiat al morfologiei și sintaxei limbii ruse? La această întrebare va fi nevoie să răspundem cât mai urgent.

Discuția lingvistică din U.R.S.S. a subliniat importanța pe care o are pentru studiul limbii ruse întrebunțarea cunoștințelor gramaticale pe care elevii le au din domeniul limbii materne. În ce măsură trebuie de recurs însă la comparația fenomenelor gramaticale ale limbii ruse cu cele ale limbii române, fără a transforma studiul gramaticii limbilor române și ruse într'un studiu comparativ, iată o altă problemă importantă ce își așteaptă rezolvarea. Noi credem că, în rezolvarea acestei probleme, ar fi de un real folos profesorului de limbă rusă elaborarea unui manual de gramatică comparativă a limbilor română și rusă.

5) „Limba este cel mai important mijloc de comunicare între oameni” — scria Vladimir Ilici Lenin. Iosif Vissarionovici Stalin a desvoltat mai departe definiția leninistă despre limbă — „Limba este un mijloc, un instrument cu ajutorul căruia oamenii comunică între ei, fac schimb de idei și se înțeleg reciproc” (I. Stalin — Marxismul și problemele lingvistică — Ed. P.M.R., 1950, pag. 23).

„Limba este instrumentul gândirii”. A avea o atitudine usuratică față de limbă, însemnează a avea o atitudine usuratică față de gândire. Aceste cuvinte aparțin marelui scriitor sovietic Alex. Tolstoi. Din acestea reiese că trebuie să nu ne fie indiferent felul cum este desvoltată vorbirea la orele de limba rusă.

După cum se știe, manualele actuale nu dau posibilitatea profesorilor să desvolte deprinderile elevilor în domeniul desvoltării vorbirii în limba rusă. Lipsesc în școli tablouri pe baza cărora ar putea fi organizate con vorbiri în rusește. Nu este tipărit de asemenea nici un material care ar putea veni în ajutorul profesorului de limba rusă în direcția stabilirii conținutului și metodicii acestor con vorbiri. În rusește însă, pentru folosința școlilor neruse ale U.R.S.S., un asemenea material există. Autorul lui, Sovetkin, dă indicații foarte prețioase în acest sens. Traducerea și adaptarea acestui material la cerințele predării limbii ruse în școlile noastre, nu prezintă nici o greutate, în schimb folosul este de neprețuit. Este cunoscut în general faptul că profesorii noștri întrebunțează foarte puțin dictarea, expunerea și compunerea, ca forme de desvoltare a deprinderilor scrisului corect și gândirii logice a elevilor. Trebuie să spunem însă că nici până astăzi noi n'am dat profesorilor nici un material care să reprezinte o colecție de texte pentru dictări și expunerি. Acest neajuns va trebui să-l lichidăm în timpul cel mai apropiat.

6) Unul din cele mai efective mijloace pentru însușirea limbii ruse este cititul extrașcolar. Cititul de cărți în limba rusă ușurează însușirea practică a gramaticii limbii ruse și a vocabularului principal de cuvinte, arată întrebunțarea semnelor de punctuație și felul cum se alcătuiește o propoziție sau o frază. Citind în rusește, elevul își

însușește cuvinte noi, pe care, în mod treptat, începe să le întrebuițeze singur în conversație. De aceea, nu este deloc întâmplător că vorbirea și scrisul elevilor care citesc mult sunt corecte ca formă și literare din punctul de vedere al conținutului. Citițul extrașcolar are și o mare însemnatate educativă. Astfel, o carte bună în sens educativ dă rezultate mai multe și mai bune decât zeci de con vorbiri despre educație, mai ales dacă aceste con vorbiri sunt plăcute.

Pe de altă parte, pentru a-și însuși limba rusă, elevul trebuie să se găsească cât mai mult sub influența acestei limbi. În școală, el aude și vorbește rusește cel mult o oră în fiecare zi. Cartea în limba rusă pe care o citește acasă, trebuie să continue exercitarea influenței limbii ruse asupra elevului, atunci când el ieșe dintre zidurile școalei. După cum am mai spus și mai înainte, această formă de îmbunătățire a studiului limbii ruse nu-și găsește încă întrebuițarea în școlile noastre. E necesar să se editeze clasicii ruși și sovietici într-o ediție specială pentru elevi. Uniunea Scriitorilor poate să ducă la capăt o astfel de sarcină. În afară de aceasta însă, în momentul de față, noi dispunem de un fond imens de cărți în limba rusă.

Ministerul Invățământului are toate posibilitățile pentru a face ca aceste cărți, pentru copii și tineret, să ajungă în școli, să fie citite de elevi, discutate de către tineretul nostru studios. Organizarea citițului extrașcolar în limba rusă trebuie încredințată profesorilor de limba rusă. El trebuie să fie aceia care să organizeze con vorbiri cu elevii despre cele citite în limba rusă, conferințe, seri literare și de declamație sau citit expresiv în rusește.

7) Limba rusă pentru noi nu este și nu poate fi considerată o limbă străină. Înțând cont de importanța vitală pe care o prezintă pentru noi experiența acumulată de U.R.S.S. în construirea socialismului și având, de asemenea, în vedere rolul important jucat de cultura sovietică în educarea poporului nostru în spirit marxist, limba rusă îndeplinește, într-o mare măsură, funcțiile limbii materne. Pentru aceea și metodica predării limbii ruse în școlile noastre nu are nimic comun cu metodica predării limbilor străine. Sunt numeroase concluziile ce trebuie să le tragem din discuția lingvistică din U.R.S.S. în ceeace privește conținutul metodicii ca știință și formele ei practice.

Ne vom opri asupra câtorva mai importante.

a) Materialele discuției lingvistice accentiază asupra necesității studiului practic al limbii ruse în școlile neruse. Aceasta însemnează că, la fiecare lecție, pe cât e posibil, trebuie să învățăm pe elevi să vorbească și să scrie rusește.

b) Pentru ca elevii să poată însă cât mai mult vorbi, citi și scrie rusește în timpul lecției, e necesar să fie redusă la minimum partea teoretică a lecției. Cu alte cuvinte, trebuie să dăm cea mai mare atenție structurii lecției. Nu e de conceput ca ora să fie ocupată cu vorbe despre gramatică, iar activitatea independentă a elevilor să fie efectuată în cadrul temei pentru acasă, necontrolată și neîndrumată de către profesor.

c) Însușirea limbii ruse de către elevii noștri presupune desvoltarea armonioasă a deprinderilor vorbirii citițului și scrisului ortografic în procesul de studiere a limbii. Înțând cont de aceasta, în timpul cel mai scurt, vor trebui luate o serie de măsuri pentru a îmarma pe profesorii noștri de limba rusă cu literatură metodică de calitate și controlată din punct de vedere științific.

In ce ar trebui să constea aceste măsuri?

a) Nu mai târziu de începutul noului an școlar, e necesară apariția unei metodici elementare pentru predarea limbii ruse în lumina concluziilor discuției lingvistice din U.R.S.S., rămânând ca în primăvara anului 1952 să punem la dispoziția profesorului de limba rusă un curs complet, care să cuprindă tot materialul metodologic, teoretic și practic legat de predarea limbii ruse în școlile noastre. În această metodică profesorul trebuie să găsească răspunsuri clare la toate întrebările ce se ridică din practica de zi cu zi a predării limbii ruse în școală.

b) Cu apariția unei bune metodici noi n'am rezolvat însă toată problema. Va fi nevoie de editarea unei serii întregi de broșuri care să trateze problemele actuale ale predării limbii în general și ale predării limbii ruse în special. De o mare actualitate este, de pildă, problema realizării istorismului în predarea limbii ruse. În acest sens, profesorii de limba rusă vor trebui să înțeleagă în modul cel mai clar legile de dezvoltare a limbii, problemele schimbărilor și primenirii survenite în vocabularul limbii ruse și altele. Nu mai puțin importantă este și problema studiului comparativ al gramaticii limbii ruse și române, problema vocabularului minim pe care trebuie să și-l însușească elvei în diferite clase și multe altele care nu-și pot găsi dezvoltarea cuvenită într-un manual de metodică.

8) Odată cu elaborarea programelor, manualelor și a literaturii de îndrumare metodică, nu începe nici o îndoială că se va îmbogăți și activitatea cercurilor pedagogice. Această îmbunătățire nu va veni însă dela sine. Va trebui ca biroul pedagogic în cadrul Ministerului Învățământului să elaboreze tematica tuturor problemelor ce vor fi aduse în discuțiile cercurilor pedagogice, să indice bibliografia necesară și să controleze măsura în care activitatea acestor cercuri satisfac cerințele procesului de predare a limbii ruse. În Uniunea Sovietică, ultima Sâmbătă a fiecărei luni este zi de metodică; școlile nu lucrează, iar profesorii se stâng pe centre, unde ascultă referate și asistă la lecții practice. O asemenea practică introdusă și în sistemul nostru de realizare a schimbului de experiență ar da rezultate pozitive. Un rol foarte important în realizarea schimbului de experiență poate și trebua să-l joace „Gazeta Învățământului“. Apariția unui organ special în limba rusă cel puțin odată pe lună ar constitui un mare și real ajutor dat profesorilor de limba rusă.

9) Suntem în măsură să afirmăm că am înregistrat unele însemnante succese în ceea ce privește îmbunătățirea conținutului activității catedrelor de limbă și literatură rusă ale Institutului „Maxim Gorki“. Răspunsurile studentilor la examene, precum și nivelul științific al celor mai multe lucrări de diplomă prezentate de studenții anului IV ai acestui Institut, ne dău dreptul să facem această afirmație. Aceasta nu însemnează însă că și aci nu avem neajunsuri foarte serioase. Studenții anului III și IV stăpânesc încă destul de slab deprinderă vorbirii în limba rusă. Mai sunt încă studenți care fac greșeli în dictări și mai ales în expunerii și compunerii. În decursul acestui an de studii însă, cu ajutorul specialistilor sovietici, au fost introduce în Institutul „Maxim Gorki“ o serie de metode care trebuie cunoscute și însușite de Secțiile de limba rusă a celorlalte Institute de Învățământ Superior. E vorba despre planificarea www.dacoromanica.ro studiu, despre activitatea

tea seminariilor, despre îmbinarea formelor de studiu al limbii ruse la curs și în afara cursului și a.

Nu începe nici o îndoială că lipsa schimbului de experiență între Institutul „Maxim Gorki“ pe de o parte și Secțiile de limba rusă ale celorlalte Institute de Invățământ superior pe de altă parte, va trebui să fie lichidată în noul an universitar.

Operele tovarășului Stalin în legătură cu problemele lingvisticii deschid perspective din cele mai largi specialiștilor frontului pedagogic și le șurează, într-o uriașă măsură, sarcinile ce le revin în îmbunătățirea metodelor de predare și de educare a tineretului în spirit marxist.

Datoria noastră constă în aceea că, mulțumind tovarășului Stalin pentru acest neprețuit ajutor, în noul an de invățământ să muncim și mai bine și mai organizat, pentru ca să facem din școala noastră o instituție demnă de marea atenție pe care i-o acordă Partidul Muncitoresc Român și Guvernul Republicii Populare Române.

IMPORTANTĂ FIXĂRII UNEI TERMINOLOGII TEHNICE UNITARE PENTRU RĂSPÂNDIREA CUNOȘTIN- ȚELOR TEHNICE ÎN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

de PROF. ING. ȘT. BĂLAN

Pe drumul construirii socialismului, regimului de democrație populară din țara noastră i se pun spre rezolvare cele mai variate probleme; iar muncitorii, tehnicienii și oamenii de știință de toate specialitățile se străduesc să găsească pentru fiecare din ele soluțiile cele mai corespunzătoare.

Printre problemele care au ajuns în prezent să se ceară a fi rezolvate sunt și problemele de lingvistică.

Burghezia românească nu-și putea face o preocupare din ele — chiar dacă uneori constituiau subiect de discuții sterile în unele cercuri, — deoarece nu-i produceau niciun beneficiu, în timp ce analfabetismul și incultura permiteau înrobirea maselor și crunta lor exploatare.

Partidul Muncitoresc Român, permanent preocupat de educarea și culturalizarea maselor, a dat în studiul forurilor competente aceste probleme, pentru ca, prin rezolvarea lor, să se contribue la ridicarea nivelului cultural al poporului muncitor, la răspândirea cunoștințelor tehnice, la îmbunătățirea muncii, la crearea de noi cadre, la desvoltarea avântului tehnic în Republica noastră.

Importanța acestor probleme se desprinde clar din următoarea învățătură pe care o găsim în ultima lucrare privitoare la lingvistică a tovarășului Stalin: „Limba este un mijloc, un instrument, cu ajutorul căruia oamenii comunică între ei, fac schimb de idei și se înțeleg reciproc. Schimbul de idei este o necesitate permanentă și vitală, deoarece fără el este imposibil să se organizeze acțiuni comune ale oamenilor în lupta pentru producerea bunurilor materiale necesare, este imposibil să se obțină succese în activitatea de producție a societății, prin urmare este imposibilă însăși existența producției sociale. Fără o limbă înțeleasă de societate și comună pentru membrii ei, societatea își încetează producția, se destramă și încetează de a exista ca societate.

In acest sens, limba fiind un mijloc de comunicare, este în același timp și un instrument de luptă și de desvoltare a societății”.

Este limpede deci, că și o terminologie tehnică unitară — bine precizată, va lega mai strâns factorii activi din procesul de producție și

va constitui încă un element de progres — ceeace vredem că va rezulta și din expunerea ce urmează.

Noi tehnicienii, examinând această problemă — a importanței pe care o prezintă fixarea unei terminologii tehnice unitare în țara noastră — ne dăm seama de dificultățile ce se ridică în rezolvarea ei, întrevedem unele soluții și facem unele propunerile pentru îmbunătățirea situației prezente, precum și pentru o rezolvare cât mai completă și mai justă în viitor. Singuri însă, fără ajutorul specialiștilor în domeniul lingvisticii, nu vom putea să rezolvăm problemele ce ni se pun.

In primul rând, pentru că unele lucruri, care nouă ni se par dificil de rezolvat, se pot probabil soluționa ușor, dacă se iau unele măsuri simple, care să indice linia de urmat — măsuri pe care însă, noi nu putem să le luăm singuri.

In al doilea rând, pentru că în rezolvarea unor chestiuni noi nu avem toate datele necesare pentru a face propunerile cele mai bune.

In fine, pentru că adeseori noi nu vedem decât aspectul tehnic al problemei de lingvistică, aspectul de care ne îsbim zi de zi ca *tehnicienii*, pe când problema ar putea să fie mult mai complexă, să aibă și alte aspecte și să poată fi rezolvată complet numai de specialiști în lingvistică — soluțiile propuse de noi putând fi neviabile.

Considerăm deasemenea că, prin prezentarea unor aspecte vii ale problemei de lingvistică, cunoscute de noi în special datorită contactului pe care-l avem cu practica pe teren, comunicarea noastră să poată contribui, chiar și într'o măsură mai redusă, *pe de o parte* la tratarea justă a aspectului tehnic care ne interesează, iar *pe de altă parte* la rezolvarea problemei de lingvistică sub aspectul ei general, fapt care ne preocupă pe toți.

I.

Greutățile provocate de lipsa de unitate a terminologiei tehnice.

Suntem în primul an al Planului nostru cincinal.

In fața noastră stau sarcini importante și trebuie să căutăm să înălțăm din drumul nostru orice poate constitui o piedică în realizarea și depășirea obiectivelor propuse.

Lipsa de unitate și de precizie a terminologiei tehnice constituie o piedică, prin posibilitatea de confuzii sau chiar numai prin pierderea de timp pe care o prilejuește în rezolvarea unor probleme privitoare la :

- planificarea economiei,
- procesul de producție, și
- ridicarea de cadre tehnice.

Vom examina pe rând importanța pe care o are pentru fiecare din aceste domenii fixarea unei terminologii tehnice unitare.

a) In *planificarea economiei*. Greutățile pe care le provoacă lipsa de unitate și de precizie a terminologiei tehnice ating în primul rând activitatea de planificare industrială.

Astfel, o condiție esențială ca munca de planificare să se desfășoare în bune condiții este ca normativele de planificare, date de Comisia de Stat a Planificării sau de diversele servicii de planificare ale ministerelor sau întreprinderilor, să fie înțelese fără echivoc de toate unitățile economiei noastre.

Moștenirea lăsată de regimul burghezo-moșieresc constituie însă și în acest domeniu o serioasă piedică pentru desfășurarea muncii. Aceleși noțiuni sau aceleași operații au adeseori denumiri diferite, în majoritatea cazurilor de origină engleză, franceză sau germană, după fabrica din străinătate de care depindea firma importatoare din țara noastră, după clientela pe care că aveau în țară diferențele fabrici sau chiar numai cu scopul de a face pe cumpărători să-și procure un anumit produs.

Pentru a evita greutăți de asemenea natură și pentru a introduce numiri tehnice cât mai unitare, Comisia de Stat a Planificării a redactat un „*nomenclator minimal*”, indicând pentru relațiile de planificare o anumită terminologie tehnică.

De aceeași greutăți s'a lovit și Comisia de Stat a Standardizării, căreia îi revine sarcina elaborării normelor necesare reglementării tehnice a producției. În cursul muncii de standardizare, s-au ivit numeroase dificultăți provenind din lipsa de unitate și de precizie a terminologiei tehnice, iar soluțiile adoptate de nomenclatorul minimal nu au fost totdeauna satisfăcătoare.

Deasemeni, Lexiconul Tehnic a fost pus în situații foarte dificile, deoarece nu totdeauna era ușor de stabilit care termen să fie înscris în Lexicon, incât Lexiconul să și fost obligat de multe ori să consemneze toți termenii în circulație.

Aceleași greutăți au fost întâmpinate și de alte instituții și departamente, care, rând pe rând, sub o formă mai studiată sau mai întâmpătoare, au căutat o rezolvare a problemei în sectorul lor de lucru.

Totuși, neexistând un organ coordonator, s'a ajuns la situația ca diversele instituții să adopte adeseori termeni tehnici diferenți pentru aceeași noțiune, astfel încât formularele de planificare, nomenclatoarele produselor, formularele de depozite, liste de piese de rezervă, foile de comenzi și de furnisare trebuie să fie interpretate cu multă grijă pentru a putea fi înțelese și pentru a se evita confuziile.

De exemplu, nomenclatorul minimal numește „*aparat de mâna pentru sudură autogenă*” ceea ce în producție se cunoaște sub denumirea de „*brenăr*” sau „*suflai*”. Tot astfel se numește „*șift*” aceeași piesă care la Cugir se cunoaște sub denumirea de „*cui cilindric*”, iar în Manualul Inginerului Mecanic al Editurii Tehnice se numește „*spin*”.

In alte cazuri, s'a propus soluții noi, care se depărtează de termenii folosiți pe teren. Astfel, în producție, unealta folosită pentru filetat se numește „*ghivinbor*” — „*ghevinbor*” sau „*burghiu de ghivent*”; în locul acestor termeni, formularele de planificare și standardele de stat consacră alți doi termeni, respectiv „*burghiu de filetare*” și „*tarod*”; rămâne deci să se ia o hotărire definitivă fată de acești termeni care, în prezent, circulă concomitent cu aceeași putere.

In alte cazuri, diferențele sunt mai mici, constând doar în schimbarea unui sunet sau a formei pluralului, cum este cazul „*întrerupătoarelor*” din nomenclatorul minimal, care sunt „*întrerupători*” pentru Ministerul Energiei electrice. „*întreruptori*” pentru Comisia de Stat a Standardizării, „*întreruptoare*” pentru Lexiconul Tehnic, dar sunt „*saltere*” și „*hebluri*” pentru mulți tehnicieni din fabrici sau întreprinderi de montaj.

b) *In producție*, problema capătă un caracter de însemnatate deosebită, înțelegerea formularelor de planificare, depozit, comenzi, etc. impunând mobilizarea unui personal calificat suplimentar, eventual

chiar documentare suplimentară și corespondență lămuritoare, când terminologia nu este pe înțelesul tuturor.

Astfel, în industrie s-au moștenit și numeroși termeni dela vechile firme subordonate capitalului străin apusean. Pentru acelaș obiect, Steaua Română introducește termenul „robinet“ sau „robinet-vană“, Creditul Minier folosea „șubăr“ sau „șiber-ventil“, iar în comerț se folosea termenul „siber“.

Lipsa de precizie a terminologiei industriale se răsfrângă nu numai asupra activității de fiecare zi, impunând eforturi suplimentare de înțelegere pentru denumirile curente, dar — prin confuziile pe care le poate produce la denumirea obiectelor sau metodelor de lucru — poate duce la pagube materiale importante. Iată, de exemplu, că piesa care în nomenclatorul Reșiței este numită „prezon“, este trecută în nomenclatorul unor fabrici din regiunea Stalin sub denumirea „gujon“; iar operația care în unele fabrici este numită „polisare fină“, este cunoscută în alte fabrici sub numele de „lapping“.

Se înțelege ușor la câte neplăceri poate da loc într'un atelier confundarea sau neînțelegerea acestor termeni, din categoria cărora se pot da încă multe exemple.

O altă dificultate pe care o are tehnicienul sau muncitorul din industrie este aceea de care se lovește atunci când este mutat într'o uzină din altă regiune decât cea în care s'a format.

Atunci, el întâlneste termeni noi, nefolosiți în întreprinderea de unde a plecat, iar acest fapt constituie o piedică în muncă, mai ales în perioada de informare.

Nu numai atât; dar și schimbul de experiență suferă de pe urma neuniformității terminologiei din industrie.

Intr'adevăr, schimbul de experiență este folosit din ce în ce mai mult în țara noastră și rezultatele obținute sunt deosebit de bune. Muncitori din București au plecat în acest scop la Reșița, cei dela Reșița s-au dus în Orașul Stalin și așa mai departe.

Este dela sine înțeles că lipsa de unitate a terminologiei tehnice dăunează desfășurării în cele mai bune condiții a acestor schimburi de experiență, cu atât mai mult cu cât este greu de conceput că, într'o astfel de imprejurare, participantul are la indemâna dicționare tehnice sau nomenclatoarele întreprinderilor respective.

Aceste greutăți se ivesc mai ales în terminologia organelor de mașini, pentru care, de cele mai multe ori, nu avem încă o terminologie proprie, încât se recurge mai ales la termeni din catalogul țării de unde s'a importat mașina.

Iată, de exemplu, termenii sub care sunt cunoscute diferite unelte și piese în trei locuri diferite:

REGIUNEA STALIN	REȘIȚA	C.F.R.
vilbrochen	arbore cotit	vilbrechen
gujon	prezon	prezon
melc	s nec	melc
caneluri	nuturi	—
alezor	raibăl	—
jigler	duză	—

Aceasta, pentru a nu mai vorbi de mașinile ce se construiesc sub regimul nostru, pentru prima oară în țara noastră, și pentru care ade-

seori nu este încă fixată terminologia. În asemenea cazuri, uzina trebuie să recurgă la denumirea piesei printr'un număr, de exemplu: „*reper nr. 732*”, chiar și în cazuri când acest lucru nu este recomandabil.

Este evident că în aceste condiții, munca și schimbul de experiență se fac cu greutate.

c) Un aspect de reținut îl prezintă problema lingvistică și în *ridicarea cadrelor tehnice*, fapt care depinde în mare măsură de existența unui bogat material documentar, de manuale, broșuri, radio, presă, filme, etc.

In prezent, acest material folosește încă un limbaj neomogen. Studentul care își începe pregătirea ascultând cursurile unui profesor, întâlnește mai târziu în traduceri o altă terminologie, iar în manuale și formularul un limbaj și mai diferit pentru aceleasi noțiuni. Profesorii, autorii, traducătorii sau redactorii diferitelor publicații se află într-o permanentă dificultate atunci când este vorba să aleagă un termen sau altul; pentru a nu mai vorbi de acei specialiști care aleg termenii după criterii cu totul personale. Astfel, mai sunt profesori care, în loc de „*lucru mecanic*”, folosesc termenul „*travaliu*”, în loc de „*forță*” spun „*putere*”, iar în loc de „*putere*” spun „*muncă*”; tot așa, în loc de „*vaporii*” spun „*vapoare*”, în loc de „*cal-putere*” spun „*cal-vapor*”, etc.

Alte exemple sunt acelea când, pentru aceeași noțiune, se utilizează simultan termeni diferenți: *suprafețe subțiri* — *suprafețe autoportante* — *pânze subțiri* — *membrane*; *forță electromotrice* — *forță electro-motoare* — *tensiune electromotoare*; *curenți electrici în paralel* — *derivație* — *shunt*; etc.

Iată deci câte dificultăți se pot ivi în planificare, procesul de producție și pregătirea cadrelor, din cauza lipsei de precizie sau a lipsei de unitate în terminologia tehnică.

II.

Să arătăm acum câteva din *aspectele concrete sub care se prezintă dificultățile semnalate mai sus* și despre care am vorbit numai în general. Vom grupa cazurile ținând seama de specificul lor, după cum urmează:

1. Mai mulți termeni pentru aceeași noțiune.

Acesta este un caz foarte supărător; uneori, termenii variază dela întreprindere la întreprindere sau dela regiune la regiune, folosindu-se pentru aceeași noțiune un mare număr de termeni.

Astfel, „*arzătorul*” aparatului de sudură autogenă are nu mai puțin de șase termeni: *arzător*, *pipă*, *bec*, *suflai*, *brenăr* și *fluier*. Sau denumirile foarte variate pentru suportul scheletului unui vehicul: *sastu* (C.F.R.), *ramă* (Reșița), *cadru* (alte întreprinderi), *frem* (C.F.R.-Timișoara).

Partea cea mai gravă este că acești termeni au fost adoptați în mod diferit și de instituțiile de coordonare existente, ajungându-se astfel la o situație pentru a cări ilustră sădăcă de exemplu,

Lexiconul Tehnic	Standardizarea	Dicționarul Editurii Tehnice	Nomenclatorul minimal CSP	Alte forme uzuale
bucea	bucșă	bucea, bucșă	—	manșon
căldări (de abur)	cazane	căldări, cazane	cazane (de abur)	OBED (CFR) cazane (cu pres) căldări (f. pres.)
asfalt de petrol (bitum, smoală)	bitumuri	bitum	asfalt de petrol	—
blanșiurit	blanjiruit	—	blanșerit	—
cui Wagner	cui cu cap cilindric	—	ținte Wagner	—
doză	cutie de ramificație	—	—	doză
melc	melc	melc, șurub fără sfârșit	—	melc, șnec, șurub fără fine, șurub fără sfârșit
—	manșoane filetate	—	pantaloni frecători	—

Nu mai dăm aici alte numeroase exemple ce se pot culege din domeniul electricității, chimiei, textilelor, etc.

Alteori, termenii diferă chiar dela un sector de producție la altul, aceeași noțiune ajungând să-și creeze o nuanță specială și nejustificată, după locul unde este folosită. Astfel, se spune „contracția oțelului“ în industria metalurgică și „contragerea fibrelor“ în industria lemnului.

2. Lipsa unei terminologii proprii pentru noțiuni tehnice uzuale.

In asemenea cazuri, cuvântul stăin, care a fost importat cu obiectul sau operația respectivă, a căpătat adeseori o astfel de formă încât obiectul sau operația corespunzătoare devin adeseori greu de identificat, iar alteori nici nu mai au aceeași semnificație ca la originea. În această situație, trebuie să facem un discernământ serios dela caz la caz. Astfel, nu sunt supărători acei termeni care au intrat complet în uz făcând parte în prezent chiar din fondul principal de cuvinte, cum sunt: *piston*, *surub* sau altele asemenea acestora; nu supără *prea mult* nici cuvinte cu o pronunțare mai mult sau mai puțin precizată, cum sunt: *muștiuc* (dela Mundstück) sau *bonfaier* (dela Bogenfeile); dar supără „lapping“, care vrea să înlocuiască „polisarea fină“ sau „honing“ în loc de „rectificare și polisare“ sau alți termeni asemănători, cum sunt: „gazlift“ (exploatare cu presiune de gaze), „tubing“ (țevi de extracție), „self-sort“, „alabing“, etc. Sigur că trebuie judecat dela caz la caz, deoarece trebuie să avem în vedere că limba se îmbogățește mereu, iar termenii tehnici noi, dacă sunt necesari, și sunt adoptați de muncitori

și tehnicieni, trebuie păstrați, ajutându-i doar să-și găsească cea mai bună formă în limba noastră.

3. Lipsa unei terminologii proprii pentru noțiuni noi, care nu au intrat încă în patrimoniul tehnicii noastre curente.

Intr'adevăr, știința contribue mereu cu inovații, invenții și descoperiri la progresul tehnicii, creind noțiuni noi, corespunzătoare mașinilor, pieselor, materialelor și metodelor noi, care nu au pătruns încă în limbajul tehnic curent.

Uneori, tehnica din țara noastră nici nu a ajuns în faza de utilizare a noilor descoperiri, care se răspândesc numai pe cale documentară. De exemplu: *radar* — *radiolocație* sau alți termeni asemănători, care deabia au pătruns în limba noastră.

Alteori, se încearcă stabilirea unui termen dintre mai mulți, cum este cazul termenului privitor la procedeul de aglomerare sub formă de solid a pulberilor de metale sau de metaloizi și pentru care circulă diversi termeni, ca: *fritare*, *concreționare*, *coerare*, *sinterizare*, etc. Ar trebui să ajutăm inventarierea acestor termeni și fixarea celui mai corespunzător, pentru a nu-i lăsa timp să se deformeze sau să fie înlocuit cu termeni mai puțin nimeriți.

4. Existența termenilor comuni pentru noțiuni diferite.

In această grupă se situează o serie de termeni, care, fie că sunt de origini diferite fie că au o origină comună, au căpătat sensuri deosebite, după ramura de activitate în care sunt folosiți.

Astfel, un mecanic înțelege prin „*fus*“ porțiunea de arbore care se rotește în lagăr; arhitectul înțelege prin „*fus*“ porțiunea cilindrică a unei coloane; textilistul înțelege prin „*fus*“ o piesă pe care se înfășoară firul tors; pielarul înțelege prin „*fus*“ o unitate de măsură a ariei pielei; iar la acestea se mai adaugă o serie de noțiuni speciale, cum ar fi: *fusul orar*, *fusul sferic*, *fusul naval*, etc.

In această exemplificare nu este supărător faptul că se spune „*fus orar*“ și „*fus de tors*“; dar este supărător atunci când se spune odată că „*fusul*“ este unitate de suprafață (în pielărie), iar altă dată este unitate de măsurat unghiuri sau lungimi.

Aici, trebuie să se vină cu precizii, deoarece se pot naște confuzii.

Și se mai pot da astfel de exemple: *difuzori* (de radio sau în industria zahărului sau la turbinele hidraulice), *baiț* (vopsea specială pentru lemn sau decapant în metalurgie sau materie utilizată în industria alimentară), etc. Sigur însă că și aici nu se poate interveni decât dela caz la caz.

5. Termeni folosiți impropriu.

Acești termeni provin fie din cuvinte străine care au fost adoptate la întâmplare de tehnicieni nepreoccupați de o terminologie corectă, fie din cuvinte românești bazate pe asociații de idei nejustificate. De exemplu: se spune „*laizen*“ (dela L-Eisen, fier-cornier) la unele legături între piese metalice și ceeace este mai grav, uneori, chiar la piese de lemn; tot astfel se spune „*sare de lămâie*“ la produsul bine cunoscut, care nu este sare, fiind un acid, și nu este totdeauna acid citric, ci acid tartric. Dacă însă cel de al doilea termen este intrat în limbă și poate

rămâne aşa cum este, primul termen trebue combătut cu energie. Şi tot astfel termenii similari, ca de exemplu acela de care ne lovim zilnic, când spunem „*aparat de măsură*“ în loc de „*aparat de măsurat*“ sau „*măsura intensității*“ în loc de „*măsurarea intensității*“.

Să amintim apoi numeroși termeni care nu arată nimic altceva decât denumirea vreunei firme capitaliste și a produselor ei, ca de exemplu : *IGepal*, *IGepon*, *IGanil*, *IGalit*, *tanIGan*, — produse ale lui I. G. Farbenindustrie, pentru care putem găsi denumiri chimice corespunzătoare și în limba noastră. Sau termeni din pielearie ca : metoda „*goodyear*“ (cusutul tălpii pe ramă) și metoda „*Mc Kay*“ (cusutul tălpii cu branț).

Tot aşa, „butelia de aragaz“ este de fapt o butelie conținând gaz lichefiat, „*aragaz*“ ca și „*pebegaz*“ fiind la origină mărci comerciale (Ara înseamnă Astra — Româno-Americană, iar Peb înseamnă Petrol—București). De altfel, standardizarea a și înlocuit termenii aragaz și pebegaz prin numirile gazelor lichefiate respective.

Termeni de acest fel pot fi indicați destul de mulți, iar înlocuirea lor cu termeni proprii, care să reprezinte noțiunea corespunzătoare, ar aduce o importantă ușurare în înțelegerea noțiunilor și ne-ar scăpa de o serie întreagă de termeni cosmopoliti sau aducători aminte de firmele capitaliste care ne-au vândut cu bani grei produsele respective — „*burueni*“ cum numea acești termeni un scriitor sovietic.

6. Lipsa de termeni care să reprezinte noțiuni tehnice cunoscute.

O serie întreagă de noțiuni tehnice au fost lipsite de termeni proprii, exprimarea făcându-se deobicei prin perifraze și asociere de cuvinte. În ultimul timp, au fost adoptați termeni care mai prezintă încă ezitări și trebue deci să ajutăm fixarea lor. Astfel avem : călabilitate, care vrea să însemne proprietatea de a putea fi călit ; lucrabilitate, lipiciozitate, lubrifiantă ; interschimbabilitate — interșanjabilitate ; vid — vacuum — vacuum.

Dacă trebuie să fim ajutați la fixarea unora din termeni — cum sunt cei de mai sus, trebuie în schimb luată atitudine hotărâtă contra altora, ca :

- *ancolare* — *ancolaj*, care vrea să se impună în loc de încleire ;
- *cylinderstock*, în loc de reziduu de petrol ;
- *ring*, mașină pentru răsucirea firelor (în textile) ;
- *jack*, în loc de fișă telefonică.
- *cautilever*, în loc de consolă.

Deasemeni, trebuie să luptăm pentru a găsi termeni pentru piesele noi sau metodele noi, unde încă mai dăm specificații de forma „reper nr. 54“ sau „metoda nr. 9“. Bineînteleș, acest lucru nu va fi posibil pretutindeni, dar cel puțin acolo unde se poate, trebuie s'o facem. Astfel, au rămas lipsite de termeni corespunzători : numeroase culori, produse textile, etc.

Reglementarea unei terminologii corespunzătoare pentru aceste cazuri ar fi de mare folos și ar îmbogăți limba noastră.

Simboluri, notații și preșcurtări.

Paralel cu problemele de limbă propriu zisă, se ridică și problema simbolizării, care prezintă o deosebită importanță pentru munca de proiectare și de comunicare tehnică.

Deși s-ar părea că, prin caracterul ei general, simbolizarea a beneficiat de o oarecare reglementare, totuși, în cursul lucrărilor de standardizare, s'a constatat o destul de mare varietate la simbolizarea folosită în proiecte și manuale. Astfel, sunt cunoscute cazurile privitoare la simbolurile atât de diferite pentru unitățile de măsură, pentru notațiile chimice, pentru ajustaje și toleranțe, pentru indicațiile privitoare la netezimea suprafetelor metalice, etc.

Un exemplu mai mărunt din această categorie îl constituie simbolul pentru „cal-putere”, exprimat prin: *CP*, *CV*, *PS*, *HP*, folosit de fiecare după școala pe care a urmat-o. Nu mai insistăm asupra faptului că, deși notațiile *CP* și *HP* sunt utilizate curent una în locul celeilalte, totuși mărimele lor fizice corespunzătoare diferă cantitativ cu circa 1,4%. Sau umiditatea, care se notează cu *W*, *A*, *U* sau *Um*.

Este evidentă deci necesitatea unificării simbolurilor, notațiilor și prescurtărilor folosite în întocmirea proiectelor, în demonstrațiile matematice, standarde, etc.

Aspecte morfologice și ortografice.

Nu am putea face o enumerare a problemelor de terminologie, fără a semnala unele aspecte de morfologie și de ortografie, de un interes deosebit.

Scriș sub două forme, un termen poate ajunge să definească noțiuni diferite, creind variante noi, care pătrund în limbă cu semnificații diferite, aşa încât unele schimbări morfologice privitoare la terminații, formarea pluralului, forme lungi sau scurte, prezintă un interes deosebit pentru tehnicieni.

Astfel, prin simpla schimbare a terminației, s'au diferențiat noțiunile: „*operătie chirurgicală*” și „*operățiune mecanică*”. Alteori, treând la forme de plural diferite, termenul duce la formarea de noțiuni diferite, cum se întâmplă în cazul: *un conductor* — doi *conductori* sau două *conductoare*. Aci, doi „*conductori*” capătă înțeles de persoane care au o anumită ocupație, în timp ce „*conductoare*” reprezintă pluralul pentru materiale cu proprietăți de conductibilitate electrică. Mai cităm și cazurile: *melc* — *melci* — *melcuri*; *arc* — *arce* — *arcuri*; *nuclei* — *nucleuri*; *taluze* — *taluzuri*, etc.

Tot astfel, schimbările ortografice se pot resfrânge și asupra conținutului cuvântului. De exemplu, obiectul „masă” se scrie cu un *s*, în timp ce pentru noțiunea „masă” în sensul de caracteristică fizică sau cantitate, se folosește atât forma de scriere cu un *s* cât și cu doi *s*, încercându-se să se facă diferențierea noțiunilor pe cale ortografică. Același lucru pentru *casă* — *cassă*.

Deasemeni prezintă interes și următoarele cazuri:

— reglementarea scrierii cu sau fără *h* inițial, de exemplu:

hiperbolă — *iperbolă*; *hexagon* — *exagon*, etc.

reglementarea transcrierii și pronunțării în româneste a neologismelor în a căror componentă intră *qu*, de exemplu: *cuantă*, *cuart*, etc.

— reglementarea scrierii și pronunțării unor cuvinte cu mai multe forme în circulație: *circumferință* — *circumferență* — *circomferință*; *adaos* — *adaus* (deasemeni forma pentru plural: *adaose* sau *adaosuri*) etc.

— reglementarea scrierii în limba română a termenilor străini adoptați: *trolley* sau *troleu*; *bluming* sau *blooming*; *sellac* (în fabrici: *şerlac*) sau *shellac*; *feribot* sau *feribot*, *daconomica*, *clinker*, etc.

III

După ce am prezentat câteva din aspectele sub care se pune problema — pentru a putea stabili criteriile de reglementare a terminologiei tehnice — este necesar să arătăm și câteva din *cauzele care au dus la această situație* și care pot da naștere și de acum înainte la confuzii și dificultăți.

Una din cauzele cele mai adânci se datorează faptului că regimurile trecute dăduseră economiei noastre un caracter mai mult agricol, astfel încât aproape tot ce tinea de domeniul tehnicii era de proveniență străină. Puținele industrii care au luat ființă au avut stăpâni capitaliști străini, care și-au trimis aici reprezentanți și tehnicieni ca să le construiască și să le exploateze. Utilajul nefiind cunoscut la noi în țară, nu existau nici denumirile proprii corespunzătoare; metodele de lucru, la rândul lor, erau deasemeni, în cea mai mare parte, necunoscute în țara noastră. Tehnicenii străini au introdus termenii din țara lor de origină, termeni adaptați la noi și modificați mai mult sau mai puțin.

Starea de aservire a țării noastre față de țările capitaliste din apus făcea din ea o țară unde se putea trimite orice, inclusiv terminologie cosmopolită; iar unii tehnicieni dela noi, educați și plătiți, de cele mai multe ori, de firmele capitaliste din țările exportatoare, adoptau această terminologie, fără niciun discernământ și negând orice posibilitate pentru limba noastră de a-și crea termeni proprii sau chiar de a adapta în mod corespunzător termenii străini. Nu mai vorbim de cazarile când stăpâni capitaliști și impuneau pur și simplu denumirile lor, în scop de reclamă sau considerând că nu merita să-și bată capul să găsească termeni corespunzători în limba națională pentru care nu aveau nicio considerație. De aceea găsim că industria petrolierului abundă în expresii de origină anglo-saxonă (masă rotary, tubing, gazlift, cracking, reforming, etc.), metalurgia, mecanica și chimia abundă în termeni de origină franceză și germană (șașiu, marșarier, bujie, presetupă, bulon, vilbrochen, mișcă, forverm, ricstand, şmelț, etc.). Unii din termenii acestia au intrat în limbă și azi au ajuns să facă parte din terminologia tehnică de bază a limbii noastre, ca: *brac, valt, furnir, placaj, surub, gater, tolă, bobină, cofraj, sonetă, eprubetă, generator, filtru*, etc., îmbogățind limbă și putând să rămână foarte bine mai departe în limbă, făcându-se doar, acolo unde este cazul, unele precizări de natura celor indicate (*cofraj — cofrage; strunjire — strungire, etc.*).

De altfel, fenomenul acesta corespunde cu ceeace arată tovarășul Stalin: „desvoltarea continuă a industriei și agriculturii, a comerțului și a transporturilor, a tehnicii și a științei cere limbii completarea vocabularului cu cuvinte și expresii noi, necesare activității lor. Si limba, reflectând nemijlocit aceste nevoi, și completează vocabularul cu cuvinte noi, și perfecționează structura ei gramaticală“.

Sunt însă și termeni care se mențin în limbă numai din cauză că nu avem încă definitivat un termen propriu, termen care, cu oarecare eforturi, s-ar putea preciza și ar fi de dorit să se preciseze cât mai curând, cum este cazul pentru: *halbvole* (jumătate lână), *grobștof* (stofă groasă), *holçurub* (surub pentru lemn), *izolirband* (bandă izolatoare), *vinciu* (unghiu), *trolley sau biola* (arc de contact) etc. Observăm că în multe întreprinderi se și folosesc termenii indicați de noi pentru lămurire.

Mai grav este cazul termenilor pur și simplu cosmopoliti, adică al acestor termeni prin care se neagă posibilitatea de a se găsi în limba noastră un termen corespunzător, adoptându-se fără nicio justificare termenul apusean.

Este cazul, de exemplu, pentru : *bow-window* (în loc de eșind sau balcon), *heat-exchange* (schimb de căldură), *paraflo* (antigel), *raboma* (mașină radială de găurit), *creep*, etc.

Pentru aceste cazuri nici nu trebuie să ne ostenim prea mult ca să găsim termeni proprii, deoarece, aproape totdeauna, ei există: este necesar însă să lămurim pe cei care îi întrebuiuțează.

In această categorie intră și termenii întrebuiuți de unii profesori, care mai spun și astăzi în loc de „*lucru mecanic*“ — „*travaliu*“, găsind că este mai occidental; deasemeni numirile date unor mașini, după numele firmelor străine de unde se importau, ca de exemplu: *Demag*, *Deutz*, *Sulzer*, *Bolinder*, și care pot căpăta foarte bine nume corespunzătoare caracteristicelor lor, mai ales că majoritatea lor se produc astăzi în uzinele noastre. De exemplu, uzinele noastre fabrică „*bolindere*“, care nu sunt altceva decât motoare Diesel de 25 CP.

Pe lângă inginerii și tehnicienii străini, care au format cel mai important vehicul pentru terminologia străină și pe lângă firmele capitaliste străine care au pus în circulație diferite mărci comerciale, trebuie să mai revenim asupra rolului pe care l-au avut unii ingineri și tehnicieni din țara noastră, care au învățat în apus și, la întoarcerea lor în țară, au folosit și răspândit terminologia școlii în care și-au făcut studiile, fără să țină seama totdeauna și de conținutul termenilor respectivi.

Astfel, unii ingineri constructori veniți din Germania sau din Franța au lansat formula „*holz cement*“-ului respectiv a lui „*ciment volcanique*“, ca fiind cele mai avantajoase formule pentru învelitori impermeabile. Aceste materiale, în a căror compozиție intra gudron, colofoniu și sulf, s-au dovedit cu totul necorespunzătoare pentru condițiile țării noastre, unde, în locul gudronului, se folosea bitumul de petrol. Toate învelitorile confectionate după aceste formule s-au degradat foarte repede, prejudiciind economia națională, până când s-a observat că sulful și colofoniul, care serveau pentru a ameliora consistența gudronului în țările unde nu exista bitum, erau cu totul dăunătoare pentru bitumul consistent din țara noastră, făcându-l sfărâmicios. Dar tehnicienii respectivi, care se închinaseră termenilor germani și francezi, adoptaseră, odată cu forma, și conținutul termenilor, conținut care nu se mai potrivea la condițiile țării noastre. Este de observat că reușeau numai rețetele antreprenorilor necorectă, care nu mai adăgau sulf sau colofoniu la bitum, astfel că acesta nu mai era atacat.

Și, s-ar mai putea da și alte exemple de acest fel.

Deasemeni, lipsa de unitate a terminologiei între diversele institute de învățământ superior și chiar între profesorii aceluiași institut a dat naștere unor dificultăți. Astfel, pentru aceeași noțiune, profesorii de electrotehnică suferind influența școlii franceze folosesc termenul „*conectare — conexare sau racordare*“, cei de sub influența școlii germane folosesc termenul „*cuplare*“, iar în producție găsim termenul simplu și bun „*legare*“.

Tot astfel, în domeniul rezistenței materialelor, adeseori tehnicienii nu fac diferență între noțiunea de „*tensiune*“ — „*efort unitar*“ și noțiunea de „*rezistență*“.

Mai grav este faptul că unii specialiști pun în circulație cu totul nejustificate ca utilizare și când acești termeni sunt însuși de tehnicienii întreprinderilor, capătă o răspândire nemeritată. Semnalăm cazul când pentru acea noțiune care se exprimă în mod destul de precis prin termenul „*creștătură*“, un specialist a folosit termenul „*ancoșă*“, termen care a prins, iar astăzi poate fi întâlnit în multe uzine electrice; chiar și „*lapping*“, despre care am mai vorbit, vrea să se impună sub forma „*lăpuire*“.

Un important rol în introducerea unor cuvinte noi în limbajul tehnic îl au traducătorii și instituțiile care difuzează material străin prelucrat. Preocuparea de căpetenie a acestora fiind aceea de a reda cât mai fidel în limba română noțiunea din textul original, adeseori problemele lingvistice sunt lăsate pe plan secundar. Astfel, prin traduceri, au ajuns în circulație expresii ca: „*termoplastic*“, „*teradurcisabil*“, „*tractoare cu unele agricole suspendate*“, etc., expresii pentru care, cu puțină grijă, s'ar fi putut găsi termeni mai corespunzători.

Acestea sunt cauzele mai evidente pe care le-am găsit noi și care explică lipsa de uniformitate a terminologiei noastre tehnice. Sigur însă că mai sunt și alte cauze și rămâne cercetătorului de specialitate să le descopere și să le studieze.

IV

Este momentul să ne ocupăm pe scurt și de ceeace s'a făcut până acum, după 23 August 1944, pentru remedierea acestei situații, deoarece încercările de a rezolva problema s-au făcut adeseori și în multe locuri.

Intr'adevăr, direcțiile industriale, departamentele, organele de conducere și coordonare, Comisia de Stat a Planificării, Comisia de Stat a Standardizării, editurile și instituțiile de documentare au fost nevoie să caute o soluționare, chiar parțială, a problemei terminologiei tehnice unitare, pentru a putea merge cu munca mai departe, chiar cu unele greșeli, care ar fi urmat să fie îndreptate ulterior.

Munca dusă în această privință de unitățile arătate mai înainte să manifestat printr'un număr de acțiuni izolate (elaborare de instrucții interne, dicționare, norme, etc.), care au urmărit, fiecare pe calea sa, să rezolve cazurile ce se prezintau.

Astfel, în afară de nomenclatorul minimal despre care am vorbit la început și de Lexiconul Tehnic în curs de apariție, putem cita instrucțiile interne ale Editurii Tehnice și Institutului de Documentare Tehnică, nomenclatoarele și cataloagele departamentelor, Dicționarul Tehnic Russo-Român al Editurii Tehnice, Lexiconul C.F.R. pe care-l scoate OPED, Standardele de Stat pentru terminologie, notații și simboluri, etc.

Adeseori, s'a cheltuit energie în mai multe locuri pentru același lucru, iar altele, lucrându-se la aceeași problemă, s'au atins rezultate diametral opuse.

De aceea, este interesant să aruncăm o privire asupra muncii diferenților factori interesați în găsirea unor soluții pentru problema terminologiei tehnice.

Comisia de Stat a Standardizării urmărește o selecționare a terminologiei tehnice printr-o căt mai largă consultare a factorilor interesați, folosind cu precădere părerile specialiștilor din producție, păreri pe care caută apoi să le pună de acord cu părerile Academiei R. P. R. Astfel, terminologia, notațiile și simbolurile adoptate în standarde au o strânsă legătură cu producția, deoarece standardele trebuie să corespundă vieții, să fie legate de producție, să fie ușor de aplicat, să nu ducă la confuzii sau interpretări dăunătoare.

Comisia de Stat a Standardizării a reușit astfel să preciseze mulți termeni, să introducă termeni noi și adeseori să lămurească și conținutul unor termeni de mare circulație, dar bineînțeles numai ceeace avea contingenteră cu standardizarea.

Acest material, încă destul de redus, s'a publicat sub formă de Standarde de Stat.

Lexiconul Tehnic Român, în curs de apariție, sub conducerea Asociației Științifice a Inginerilor și Tehnicienilor (ASIT), duce o muncă serioasă, căutând să rezolve problemele de limbă ce se ivesc, atât din punctul de vedere al conținutului termenului căt și al formei de prezentare.

Lexiconul a precizat multe noțiuni și a introdus mulți termeni necesari terminologiei noastre tehnice.

Ortografia folosită în Lexicon este aceea a Academiei R. P. R. Lexiconul posedă un bogat material adunat, peste 40.000 termeni tehnici, din care s-au și publicat aproape jumătate. Acest material, odată cuprins în prima ediție a Lexiconului, va trebui să fie coordonat, verificat și îmbunătățit în edițiile viitoare.

Editura Tehnică, purtând răspunderea marei majorități a publicațiilor tehnice care apar în țara noastră, a căutat să rezolve problema prin convocarea unor colective formate din reprezentanții celor interesați, în special pentru stabilirea unui mod de scriere unic și pentru precizarea unor probleme de morfologie.

Pentru uz intern, *Editura Tehnică* folosește „Instrucțiuni și norme de redactare pentru cărțile tehnice”. Criteriul după care se conduce *Editura Tehnică* pentru adoptarea terminologiei tehnice este acela al -cuvintelor celor mai des întâlnite în producție, respectarea terminologiei standardizate și uzul curent. În acest mod, *Editura Tehnică* a reușit să scoată cărțile sale cu destulă unitate lingvistică, însotite însă și de unele scăpări regreteabile.

Editura OPED a CFR a realizat deasemeni un Lexicon Tehnic în curs de publicare, care conține indicații în special asupra termenilor specifici utilajului și practicei feroviare.

I.D.T. sau celelalte institute care prelucrează material străin nu au avut nici ele totdeauna criterii precise în alegerea termenilor tehnici.

Am citat aici numai factorii mai importanți care și-au pus problema terminologiei tehnice și este clar că, fără un factor de coordonare și fără o linie sigură în aceste probleme, reușita lor nu a putut fi decât cu totul parțială.

* * *

Incheind această expunere, vreau să adaug doar că este lesne de înțeles pentru toți, că problema fixării unei terminologii tehnice unitare a devenit o problemă importantă și nu mai este rezolvată. Nu este

greu de văzut că, în condițiile de față, când diferitele orgâne de producție și de coordonare folosesc vocabulare diferite, funcția de planificator, documentator sau statistician devine o funcție dificilă. Își acelaș lucru se poate spune și despre magazinier, funcționar la serviciul de aprovizionare, inger, șef, contabil, etc. și, să nu uităm, schimbul de experiență, manualele, conferințele, etc. La acestea, se mai adaugă greutățile semnalate la început privitoare la standardizare, norme interne, documentare, proiectare, presă, etc.

Mergând mai departe pe acest drum, s-ar putea ajunge ca tehnicienii să aibă nevoie, pentru a-și rezolva problemele tehnice, să consulte adevărate dicționare pentru traducerea în „limba fabricii“ a noțiunilor prezentate în „limba“ unui departament sau a unei instituții oarecare.

Să luăm pildă dela U.R.S.S., unde se dă cea mai mare atenție acestor probleme și unde oamenii de cea mai înaltă calificare tehnică și științifică, precum și muncitorii și tehnicienii cei mai pricepuți din instituții și uzine sunt mobilizați pentru astfel de lucrări, pentru a obține cele mai juste propunerii. Astfel se explică lexicoanele și dicționarele tehnice, numeroasele articole și discuțiile din reviste și ziaruri, enciclopedia și cărțile sovietice apărute până acum în U.R.S.S., tratând problema lingvistică sub toate aspectele. Iar pentru rezolvarea și la noi a acestor probleme, desigur că nu se pot propune decât soluții bine studiate și mai ales trebuie să trecem imediat și cu mult devotament la muncă.

* * *

Față de cele expuse până aici, facem și noi următoarele propunerii:

- Constituirea unui colectiv de specialiști, lingviști și tehnicieni — din institutele tehnice ale Academiei R. P. R., ASIT și întreprinderi — care, prin anchete în întreprinderi, documentare și largă consultare, să stabilească dela caz la caz și în modul cel mai grabnic terminologia cea mai potrivită pentru noțiunile tehnice care intră în categoriile arătate mai sus.
- Să se introducă în cât mai multe reviste tehnice rubrici permanente, în care să se desbată problemele de terminologie tehnică de actualitate și de unde să se comunice apoi Academiei R. P. R., propunerile făcute. Să se atragă în aceste discuții institutele de lingvistică, ASIT și Ministerul Invățământului Public.

3. Să se difuzeze cât mai mult material sovietic, prin reviste, broșuri, cărți, etc., privitor la aceste probleme, pentru a le face cât mai cunoscute și a le pune astfel în atenția tuturor.

4. Materialul strâns în Lexiconul Tehnic să fie preluat de Academia R. P. R., sub a cărei îngrijire să apară o ediție nouă, revăzută și completată, actualul Lexicon Tehnic constituind pe viitor baza pentru Dicționarul Tehnic al Academiei R. P. R.

5. Specialiștii Academiei R. P. R. să contribue mai activ la rezolvarea problemelor de terminologie și notații tehnice. Să luăm pildă în această privință dela Comitetul pentru Terminologia Tehnică de pe lângă Secția Tehnică a Academiei U.R.S.S., care contribue efectiv la rezolvarea acestor probleme.

6. Să se întocmească, cât mai curând, de către Academia R. P. R., un îndreptar — chiar parțial și provizoriu — cuprinzând regulile fundamentale privitoare la problemele de lingvistică, atât în domeniul unificării terminologiei tehnice, cât și în general.

* * *

In cele de mai sus, noi am exprimat părerile și propunerile unor tehnicieni și ingineri dela Comisia de Stat a Standardizării, Lexiconul Tehnic și Editura Tehnică, care s-au isbit de dificultățile lingvistice arătate.

Credem că, examinând cu grijă fiecare caz în parte, pentru a-i identifica posibilitățile de soluționare, fără a cădea însă în exagerări de vreun fel (purism, șovinism, etc.), căutând să ne apropiem mereu de terminologia tehnică înțeleasă de toți muncitorii, tehnicienii și inginerii din R. P. R. și punând în mod serios problema de a îmbogăți limba, vom ajunge să găsim soluții bune în cele mai multe cazuri, conștienți că și în felul acesta contribuim la realizarea Planului nostru cincinal și deci la opera de construire a socialismului în Patria noastră, la menținerea și apărarea păcii.

FORMELE ȘI CĂILE LUPTEI ȚĂRĂNIMII ÎMPOTRIVA EXPLOATĂRII FEUDALE^{*)}

de B. F. PORŞNEV

In articolul precedent¹⁾ am arătat că lupta masselor țărănești exploatație împotriva feudalilor exploataitori, care constituia, după expresia lui I. V. Stalin, „...trăsătura fundamentală a orânduirii feudale”,²⁾ a crescut și s-a adâncit în decursul întregii istorii și evului mediu. Această „trăsătură fundamentală” s-a ascuțit continuu, pe măsură ce se desvolta orânduirea feudală. Este adevărat că rezistența țărănimii împotriva exploatației feudale n'a fost slabă niciodată la începutul evului mediu, iar în comparație cu posibilitățile de a rezista ale robilor, constituia o treaptă cu desăvârșire-nouă. Și totuși, prin intensitatea ei, lupta aceasta a țărănimii era neînsemnată, aproape egală cu zero, în comparație cu aceea încordare gigantică pe care o atinge rezistența antifeudală spre sfârșitul evului mediu și la începutul erei moderne, în rândurile masselor țărănești și, respectiv, în atitudinea fiecărui țărăan în parte. Această schimbare constituie tocmai principalul rezultat al istoriei societății feudale și nu este mai puțin fundamentală și incontestabilă decât creșterea lentă a forțelor de producție, care s'a produs în decursul acelorași veacuri. Aceasta este legea fundamentală a istoriei societății feudale.

Așadar, să vedem care este conținutul concret al noțiunii generale de luptă țărănească, de rezistență a țărănimii împotriva exploatației feudale.

În primul rând, este limpede că țărănamea avea în fața ei două căi de luptă. Ori să atenueze (sau să nimicească) exploatarea feudală, să impiedice creșterea ei, să reducă mărimea ei absolută, ori să mărească veniturile gospodăriei țărănești și, prin aceasta, să micșoreze valoarea relativă a cotei din venit care era luată de către exploataitori. Intr'adevăr, dacă formula care exprimă norma exploatației se prezintă sub forma fracțiunii $\frac{p}{n}$, adică raportul dintre plusprodus (sau munca suplimentară) și munca necesară, este limpede că lupta împotriva normei date de exploatare se poate exprima fie prin micșorarea (sau desființarea) numărătorului, fie prin mărirea numitorului. Primul drum înseamnă lupta fătișa a țărănimii împotriva feudalilor, celălalt drum — o luptă ascunsă, economică. Ambele căi au fost folosite de țărănamea din evul mediu. Să examinăm mai întâi prima cale.

^{*)} Din „Izvestia Academiei Nauk S.S.R.”, Seria Istorie și Filosofie, vol. VII Nr. 3/1950.

¹⁾ Istoria evului mediu și indicația tovarășului Stalin asupra „trăsăturii fundamentale” a societății feudale „Izvestia Ac. Nauk SSSR”, Seria Istorie și Filosofie, 1949, Nr. 6 (vezi Analele Româno-Sovietice, Seria Istorie-Filosofie, 1950, Nr. 4, pag. 45).

²⁾ I. V. Stalin, Despre materialismul dialectic și materialismul istoric. Cursus scurt de istorie al P.C. (b) al www.dacromaniacate.ro 120 ed. P.M.R., pag. 174

Ar fi greșit să credem că problema rezistenței fățișe a țărănilor împotriva exploatarii feudale se reduce la problema răscoalelor țărănești. Fără îndoială răscoalele au fost o formă superioară a luptei țărănimii în evul mediu. Însă, din punct de vedere istoric, ele au fost precedate de alte forme de rezistență, care ulterior au fost practicate simultan cu ele.

Se pot deosebi trei forme principale de rezistență fățișă a țărănimii împotriva feudalilor:

1. Rezistență parțială: refuzul individual sau colectiv de a îndeplini o anumită cerință prescrisă de lege; călcarea unei anumite interdicții; conflictul cu seniorul asupra unor anumite drepturi și obligații.

2. Plecarea sau fuga, adică rezistență nu numai împotriva unor anumite cerințe ale seniorului, ci ruptura completă cu seniorul, căutarea unor condiții mai bune în altă parte. Istoricii numesc adesea această formă rezistență pasivă sau individuală, însă amândoi acești termeni nu sunt precisi, întrucât plecarea este, indiscutabil, o acțiune activă și se realizează adesea de către grupe sau familii întregi de țărani.

3. Răscoala, adică întrebunțarea violenței colective pentru desființarea condițiilor existente.

Primele două forme sunt forme inferioare în raport cu răscoala. Însă orice călcare de lege, orice conflict cu seniorul, orice plecare arbitrară de pe moșia feudalului ascundea în sine posibilitatea de a se transforma în răscoală. Orice răscoală se desvolta, ca dintr-o sămânță, din formele inferioare de rezistență, în cazul când acestea nu erau încununate de succes. Răscoalele îu viața satului medieval erau un eveniment rar, însă posibilitatea potentială a răscoalei există nevăzută în viața de toate zilele și se manifestă în aceste forme mai obișnuite de luptă, fie și în intenția de a le realiza.

Din punct de vedere istoric, primele două forme de luptă au precedat cu mult răscoalele.

Documentele dela începutul evului mediu conțin prea puține mărturii asupra răscoalelor țărănești. Presupunând chiar că aceste documente ar oglindii foarte incomplet această latură a realității înconjurătoare, trebuie să recunoaștem că răscoalele țărănești nu sunt caracteristice pentru această epocă. În schimb însă sunt foarte abundente izvoarele care vorbesc de acea formă de luptă pe care noi am numit-o rezistență parțială. Acestea sunt „culegerile de legi” („pravilele”), hrisoavele, etc. Ce înseamnă acestea, dacă nu fixarea rezultatelor ciocnirii de interes din cele mai variate motive și mai ales din motive cu caracter economic? Este contestabil că viața era plină de conflicte patrimoniale, pe care dreptul și legislația clasei dominante căuta să le îngădească în anumite norme, să le lege de anumite precedente. Pe de altă parte, țăraniul nu se răscula ca individ izolat — în spatele său avea drepturile judiciare importante ale obștei; țărani și comunități întregi de țărani sunt acuzați că „se înțeleg” între ei (*conjuraciones*) împotriva intereselor feudale.

Feudalii s-au văzut nevoiți să țină seama de forță organizată a rezistenței țărănești. Am putea să presupunem că, în cazul când feudalii se împotriveau la aceste „*conjuraciones*”, uneori țărani încercau chiar să-și apere drepturile prin mijloace violente. Însă, în general, dacă rezistența parțială nu era încununată de succes, țărani nu recurgeau la revolte, ci la două formă de rezistență — fuga. Prevăzând lucrul acesta, feudalul se arăta adesea dispus să facă concesii. Posibilitatea de a pleca era favorizată de faptul că populația din Europa era rară pe la începutul evului mediu, că existau întinse pământuri nerăurate și că lipsea mâna de lucru. În calitate de coloniști sau „*hospites*”, țărani emigrați pe alt teritoriu puteau să găsească condiții mai ușoare decât aceleia care i-au silit să plece.

Clasa dominantă a încercat să împiedice această formă de rezistență a țărănimii cu ajutorul dreptului feudal. Transformarea masselor țărănești în iobagi la începutul evului mediu a fost, aşadar, un act al luptei de clasă, un contratac din partea marilor latifundiari împotriva întrebunțării largi a celei de a doua formă de rezistență a țărănimii — plecarea arbitrară.

Se înțelege că, încă pe atunci, răspunzând acestui contraatac, țărânești a trecut și la a treia formă de rezistență — răscoalele. Primul val al răscoalelor țărânești din Europa Apuseană se situează tocmai la începutul evului mediu. Eseanța acestor răscoale constă în lupta țărănilor liberi ai obștilor împotriva transformării lor în iobagi („Stellingii” în Saxonia și mulți alții).

Primul val al răscoalelor țărânești în Europa Apuseană n'a fost totuși de mare însemnatate. Lipsa unor state centralizate puternice a făcut ca dreptul feudal să nu poată opri în mod radical plecarea țărănilor dela seniorii lor. Dimpotrivă, în veacurile următoare ale evului mediu, plecarea țărănilor de pe moșile seniorilor devine un fenomen caracteristic și foarte răspândit. Lucrul acesta era favorizat de fărâmițarea feudală: fiecare feudal momea pe țărani celuilalt. Dreptul feudal mai avea și alte lacune. Țărani plecau nu numai pe pământuri noi la alt stăpân, sau în locuri depărtate unde în genere nu erau încă feudali, — un refugiu important pentru țărani erau și mănăstirile, care au apărut tocmai în urma fugii țărănilor de pe moșii. Un alt refugiu, și mai important, erau orașele, ai căror fondatori au fost, în mare parte, țărani fugiti de pe moșii. La adăpostul zidurilor, în oraș, țărani erau apărăți împotriva foștilor lor stăpâni — seniorii. Însă, crucialele, cel puțin la început, nu au fost altceva decât fuga în masă a țărânești din Europa Apuseană, o fugă aprobată de biserică, însă provocată de epuizarea posibilităților de colonizare interioară și de sporirea oprișării feudale. Din punctul de vedere al numărului de țărani atrași în acastă mișcare, ea stă pe aceeașă treaptă cu un mare război țărănesc.

Aceasta nu înseamnă că în veacurile IX—XIII — veacurile clasice ale evului mediu — forma aceasta de rezistență țărânească — fuga — ar fi exclus rezistența parțială. Dimpotrivă, conflictele, litigiile țărânești cu feudalii, lupta în cîtră seniorială, apărarea drepturilor obștilor, lupta pentru nivelul și caracterul rentelor, serviciilor, obligațiilor, pentru îmașuri, păduri, privilegii — toate acestea erau un fenomen obișnuit și continuu în viața satului. În veacul al XIII-lea, se observă chiar o activitate, o renaștere sui generis a acestei forme de rezistență. Despre aceasta vorbește lămurit faptul că s'a început fixarea în scris a cutumelor în Franță (Beaumanoir), la fel fac dovedă protocolele curiilor manoriale, ale instituțiilor judecătorești din Anglia și a. Însă pentru feudali primejdia cea mai mare în lupta aceasta, până în veacul al XIII-lea inclusiv, n'a fost atât primejdia răscoalei țărânești, cât primejdia plecării țărănilor de pe moșii. În sensul acesta, veacurile IX—XIII pot fi socotite drept epoca părăsirii moșilor senioriale de către țărani.

Unul din rezultatele cele mai importante ale acestui fapt a fost creșterea orașelor, deoarece partea principală a populației lor s'a format din foști țărani. Orașul medieval este nu numai un produs al dezvoltării forțelor de producție ale satului, dar și al dezvoltării luptei de clasă la țară.

Din exemplul de mai sus se poate vedea limpede că aceste două fenomene — creșterea forțelor de producție și creșterea luptei de clasă — sunt două laturi ale uneia și acelaiaș proces. Creșterea lentă a forțelor de producție ale moșiei feudale s'a exprimat, pe o anumită treaptă, în desprinderea din massa generală a țărănilor, care la început îndeplineau anumite funcții agricole, precum și anumite operațiuni simple meșteșugărești, a unor țărani care formează o pătură de meșteșugari, adică țărani cu o anumită meserie, ce rup, treptă, legăturile cu agricultura. Acești țărani întăchipează tocmai noua forță de producție. Dar, în acelaș timp, ei se găsesc în condiții noi, mai favorabile, ale luptei de clasă împotriva feudalilor exploatorii: le vine mai ușor să fugă dela moșierul feudal decât țărănilor plugari, pentru că ei nu sunt legați de monopolul clasei feudale asupra mijlocului principal de producție agricolă, pământul; ei pot duce cu sine foarte ușor aproape toate condițiile materiale ale producției lor, instrumentele lor destul de simple și care devin inutilă fără proprietatea meșterului ce le menținește. Din punct de vedere economic, ei sunt mai greu de reținut — ei pot să rupă mai ușor constrângerea extracconomică și să fugă. Stabilindu-se în orașe, ei sunt economic mai puțin dependenți de clasa feudală, pentru că

au mai puțină nevoie de pământ și, ca orașeni, scutură mai ușor depe umerii lor puterea feudală — puțerea seniorului.

Intr'un cuvânt, nașterea orașelor nu este numai un pas de cea mai mare importanță în dezvoltarea forțelor de producție, ci totodată, și un act de cea mai mare însemnatate în desfășurarea luptei de clasă în societatea feudală. Acest eveniment coincide tocmai cu epoca în care țărani fug de pe moșiile senioriale. Dar populația orașelor nu putea crește la infinit. Posibilitatea de creștere a orașelor era limitată de schimbul de mărfuri dintre oraș și sat, adică de producția-martă a agriculturii.

Se înțelege că, înăuntrul zidurilor orașului, continuă aceleași procese: forțele de producție cresc și contradicțiile de clasă se ascuțesc — însă contradicțiile au un alt caracter, nou, pur orașenesc. Clasa exploataată a societății feudale pare a se împărți acum în două: pe de o parte massele muncitoare dela țară și massele muncitoare dela orașe, pe de alta massele țărănești și massele plebeiene meșteșugărești.

Un alt rezultat important al epocii părăsirii moșiilor senioriale de către țărani a fost egalizarea nivelului exploatației feudale în diversele regiuni ale Europei feudale: țărani plecau (sau cel puțin puteau pleca) din regiunea unde exploatarea era mai intensă, spre locurile unde ea era mai puțin intensă și lucrul acesta făcea ca exploatarea să scadă într-o parte și să se ridice în altă parte. O astfel de nivelare a relațiilor de producție s-a produs mai ales în limitele unui teritoriu populat de grupuri înrudite din punct de vedere etnic, pentru că imigrarea în mijlocul unor oameni de altă limbă și de altă cultură era, se înțelege, un lucru foarte greu (mai ales pentru indivizi izolați și grupuri mici); însă în cadrul același teritoriu, migrațiunile țărănești sdruncinau particularitățile locale, influențau dialectele și contribuiau la formarea unui singur popor.

Nivelarea exploatației, stăvilirea economică a creșterii continue a orașelor, eșecul cruciadelor — toate acestea dacă n'au lichidat, sau redus simțitor posibilitatea plecării depe moșii a țăranelor, în veacul al XIII-lea în Europa Apuseană (pe când în Europa Răsăriteană, mai ales în Rusia, plecările de pe moșii au continuat încă multă vreme). De aceea, și dreptul feudal a încetat de a mai fi indispensabil clasei dominante și a putut fi în curând desființat în Europa Apuseană. Se înțelege că desființarea dependenței personale iobage a fost, în primul rând, o victorie a țărănimii însăși, adică rezultatul avântului luptei țărănești. Însă feudalii din Apusul European s'au putut împăca cu această înfrângere, datorită faptului că, în realitate, țărănamea nu mai avea unde pleca. Într-o foarte mare măsură, țărănamea a pierdut acest mijloc de luptă, această amenințare pentru feudali — fuga de pe moșie. Totodată, pe măsură ce productivitatea gospodăriei țărănești crește, pe măsură ce proprietatea țărănească se întărește, țărani își doreau din ce în ce mai puțin să recurgă la această armă de luptă. Ei au fost atunci nevoiți să caute arme și mijloace noi. Așa trebuie să se explice înăsprirea, remarcată mai sus, a „rezistenței parțiale”, începând din veacul al XII-lea. Documentele judecătoarești arată că lupla a căpătat un caracter mai viu, trecându-se, din când în când, la „samavolnicia” la întrebunțarea forței, adică, dacă nu la răscoale, în tot cazul la răzvrătiri care prevesteaau răscoalele. În genere, „rezistența parțială” trebuia să fie întărită printr-o amenințare mai eficace și, de vreme ce plecarea depe moșie devine imposibilă, această amenințare nu putea să fie altceva decât răscoala.

Raportul invers dintre posibilitatea plecării depe moșii și răscoalele țăranelor poate fi ușor urmărit în istoria evului mediu. Astfel, cu mult înainte ca răscoalele țărănești să fi început pe continent, ele au început în Anglia, — încă în veacurile XI-XII — precum și în țările scandinave, unde situația geografică (insula și peninsula) punea limite naturale migratiunilor țărănimii. În alte cazuri, în ducatul Normandiei, de pildă, aceleași rezultate au fost provocate, pe cât se pare, de particularitățile orânduirii politice, care îngreunau extrem de mult trecerea supușilor peste graniță. Istoria primei răscoale mari țărănești depe continentul European, a căsă zisej miscări a „păstorilor” (1251).

ilustrează limpede faptul că trecerea la răscoală se săvârșea pe măsură ce dispărhea posibilitatea de a fugi de pe moșii, posibilitatea de emigrare: auzind că se pregătește o nouă cruciadă (pentru eliberarea lui Ludovic al IX-lea din captivitate), masse enorme de țărani au început să fugă din Nordul Franței și să pornească spre Sud, antrenând masse noi după sine; când s'a lămurit că totul nu era decât un svon mincinos asupra posibilităților de a pleca pe mare și când s'a văzut lipsa oricăror perspective de a găsi în toată Franța condiții mai bune de trai, cruciada esuată s'a transformat într'un fel de război țărănesc.

Incepând din veacul al XIV-lea, în Europa Apus-ană, începe o adevărată epocă de răscoale țărănești. Pentru Rusia însă, epoca aceasta începe abia din a doua jumătate a veacului al XVI-lea, tocmai pentru că aici posibilitatea plecării de pe moșii era infinit mai mare. Țăraniii puteau să se mute aci nu numai dela un moșier la altul, dar puteau pleca și din regiunile periferice, spre locuri aproape complet nelocuite. Am putea spune că o anumită importanță a avut chiar posibilitatea de fugă în nesfârșitele păduri siberiene, deși această posibilitate a putut fi folosită de prea puțini țărani. Dar majoritatea țăraniilor din Rusia se îndrepta nu spre păduri, ci spre câmpurile fertile. Aci s'a format căzăcimea, care n'a încăput decât într'o mică măsură sub jugul feudal. Si tocmai de aci au pornit ulterior valurile răscoalelor țărănești, când stepele au încetat de a mai fi un refugiu pentru acei cari căutau, dacă nu o libertate deplină, cel puțin o normă de exploatare mai scăzută. În genere, în Rusia, ca și în celealte țări, epoca răscoalelor țărănești începe atunci când posibilitățile de a pleca de pe moșii se reduc simțitor. În Rusia, lucrurile au ajuns în această situație într'o mare măsură datorită stabilirii, în veacul al XVI-lea, a dreptului feudal care era infinit mai complet și fără acelle lacune și portițe de scăpare pe care le avea dreptul feudal din Apus. Răscoalele țărănești din țările asiatiche (China, India și a.) nu fac decât să confirme și mai mult justificația acestor teze generale.

În decursul întregii istorii ulterioare, războaiele țărănești din evul mediu au păstrat trăsăturile legăturii lor genetice cu plecările țăraniilor de pe moșii. Nu rareori, alăturându-se unui detașament, țăraniii plecau dintr'un loc împreună cu familiile lor, cu tot avutul și vitele. Un exemplu grăitor îl avem în războaiele husite. Taboriții îndemnau populația să fugă în munți sau în cele cinci orașe cehe, unde taboriții repurtaseră victoria. „Fugiți în munții”, „Fugiți la credincioșii” — acestea erau chemările pe care le adresau populației, amenințând pe toți cei ce rămâneau în sate și orașele, că săvârșesc un păcat de moarte. Țăraniii cehi au plecat în masse enorme, părăsindu-și casele unde locuiau și au venit în lagărele taboriților împreună cu familiile și cu ce au putut lăua cu ei din gospodăriile lor. Drept credincioșii erau chiar numiți „vagabonzi”. Aceasta este un exemplu care arată limpede cum fuga de pe moșii se transformă în răscoală!

In treacăt fie zis, între plecările țăraniilor de pe moșii și răscoale se poate remarcă nu numai o legătură genetică, dar și o formă specifică intermediară, care a jucat uneori un rol remarcabil în istorie. Este vorba de plecarea țăraniilor în păduri (în munți), însă nu pentru a face agricultură, ci pentru „jaf”. Bandele țărănești din păduri, „jafurile”, „banditismul” sunt fenomene care au căpătat adesea proporții uriașe și un caracter permanent și care exprimă adesea atmosfera politică internă din țări întregi, în anumite perioade istorice. Astfel, de pildă, putem aminti perioada veacurilor XVI-XVII din Italia. Prin conținutul său, „jaful” țărănesc este mai aproape de fuga de pe moșii decât de răscoale.

Greutățile externe pentru plecările țăraniilor de pe moșii nu au fost singura cauză a transformării acestor plecări într'o nouă formă de luptă, în răscoale. Aceste greutăți n'au făcut decât să o intensifice. La baza transformării fugii în răscoale erau cauze mai adânci. Cu dezvoltarea treptată a proprietății personale țărănești obținute prin muncă, țăraniul era tot mai legat de gospodăria sa și nu mai voia s'o părăsească. Mai mult, chiar dezvoltarea proprietății țărănești și a relațiilor bănești ascute puternic, după cum știm, antagonismul dintre țărani și feudali. Pătura țărănimii săracă reștează. Feudali atacă mai energetic gospodăria

țărănească și țaranii trec la o apărare și o contraofensivă tot mai activă. Acestei etape noi a contradicțiilor de clasă îi corespunde tocmai forma aceasta principal nouă a luptei de clasă — răscoala țărănească.

Aci trebuie să mai remarcăm că există forme intermediare, de trecere ale luptei țărănimii nu numai între fugă și răscoală, dar și între rezistență parțială și răscoală. Rezistență parțială, adică rezistență în conflictele pentru anumite pretenții și „drepturi” feudale, atrăgea adesea după sine, în caz de nereușită, diferite forme de „acțiune directă” din partea țăranilor: „călcarea legii”, acte de „samavolnicie” în ce privește rânduile feudale puse în discuție ca de pildă dreptul de a duce vitele pe imasurile „domnești”, țăierea lemnelor în pădure, încălcarea monopolurilor de vânăt, de pescuit, etc. Aci intră și refuzul organizat de a ieși la clăcile boierești, refuzul direct de a îndeplini anumite obligații. Toate acestea, se înțelege, nu erau nicidcum răscoale, însă put au fi un pas spre răscoală. Aceste forme de luptă sunt, în anumite perioade, în cel mai înalt grad tipice pentru istoria agrară a multor țări europene. Mai apropiate de răscoală sunt acțiunile de luptă în care țărani recurg la violență fățușă, la teroare: uciderea sau maltratarea moșierului și a slugilor sale; incendierea sau distrugerea conacului moșieresc sau a clădirilor boierești (uneori și unor anumite instalații de ameliorare a îngrăditurilor etc.); distrugerea semănăturilor pe ogoare, devastarea grădinilor boierești, deteriorarea inventarului, uciderea vitelor. Deși faptele de acest fel încă nu pot fi numite răscoale, ele sunt totuși o formă superioară față de rezistență parțială în sensul propriu al cuvântului și constituie întotdeauna începutul, prologul răscoalei.

Desvoltându-se din cele două forme inferioare de rezistență țărăneasca fățușă, răscoala este în același timp radical deosebită de ele. Formele inferioare constituie tendință de a micșora exploatarea feudală, pe când răscoala reprezintă tendință de a o desființa. Răscoala este o formă de luptă cu un foarte larg caracter de masă. Formele inferioare sunt accesibile numai unei părți a țărănimii, pe când răscoala e accesibilă tuturor, fără excepție.

Primele două forme erau socrute inferioare, în sensul că, spre deosebire de răscoală, ele puteau să fie într-o anumită măsură folosite de clasele dominante în propriul lor interes și înțoarse chiar împotriva țărănimii.

Astfel, dacă prin rezistență parțială, țăraniii reușeau să obțină o anumită îngrădire a exploatarii senioriale, ca fixarea exploatarii în normele stabilită de obiceiuri, prisosurile țărănești eliberate erau în primul rând acaparate imediat de alții exploataitori de tip feudal: biserică, statul, cămătarul; în al doilea rând, seniorii și juriștii feudali exploatau consumămantul țăranilor de a se supune obiceiului și învoielilor odată stabilite și interpretau cu abilitate aceste învoieli în folosul lor și, în caz de nevoie, apelau chiar la un obiceiu „din vechime” care era în favoarea lor. Până și obștea, — acest organ de mare importanță pentru rezistență parțială a țărănimii — a fost folosită cu dibăcie de feudali și de statul feudal ca un organ de exploatare a țăranilor și ca un organ de răspundere solidară a acestora.

De pe urma fugiților căstigau acei feudali care îi ademeneau, garantându-le adesea condiții mai favorabile numai pentru cățiva ani, ca apoi să-i exploateze și mai mult decât feudali delă care fugiseră; căstigau acei feudali care apăreau în regiunile mai puțin populate, unde se găseau țărani coloniști, declarând că sunt proprietari suverani ai pământului și, în felul acesta, căptătau dintr-odată noi teritorii și noi supuși; căstigau acei feudali care, urmărindu-i pe țărani fugiți depe moșii, porneau cruciadele pentru a-și stabili dincolo de mari domniații lor feudali; căstigau seniorii orașelor din afiuența noli populații; căstiga biserică feudală de pe urma creșterii mănăstirilor și din cruciade; căstiga statul feudal, care îi silea pe țărani fugiți să facă serviciul militar și de grăniceri în regiunile îndepărțate ale țării, subjugându-i uneori cu totul. Însărsit, feudali au transformat dreptul țăranilor de a pleca depe moșii în dreptul feudaliilor de a-i alunga depe moșii, atunci când acest lucru le convinea. În alungarea depe moșie a țăranilor se poate vedea nu numai un simplu calcul economic ci și o manifestare a luptei de clasă. Este incontestabil că „imprejmui-

"irile" clasice engleze au fost provocate de creșterea prețului la lână, însă proprietarii (land lords) au căștigat din aceasta, prin faptul că au distrus obștea, au micșorat numărul țăranilor depe posesiunile lor și, prin urmare, au redus și potențialul rezistenței țărănești. Chiar dacă trecerea la creșterea oilor n'ar fi mărit, ci ar fi păstrat numai venitul anterior al land-lordului, acesta era mai căștigat numai prin faptul că un singur păstor, care înlocuia zeci de țărași alungați de pe moșie, nu mai era în stare să i se impotrivească aşa cum puteau să i se impotrivească numeroșii țărași alungați, mai ales în perioada unei lupte de clasă atât de aprige cum era perioada veacurilor XVI-XVII din istoria Angliei. Dealtfel, socoteala aceasta mioapă nu putea fi făcută decât de fiecare land-lord în parte, pentrucă, în ansamblu, imprejmuirile n'au facut decât să provoace marile răscoale țărănești (de pilda răscoala din Norfolk a lui Robert Kade); acesta a fost unul din motivele principale care a făcut ca legislația Tudorilor să se impotrivească imprejmuirilor.

Spre deosebire de aceste forme inferioare de rezistență țărănească, răscoala țăranilor n'a putut fi înicidecum folosită în interesul claselor dominante. Mai precis, lucrul acesta se putea întâmpla totuși numai în cazul când răscoala era redusă la o formă inferioară, atunci când anumite elemente moderate (în ceea mai mare parte reprezentanți ai păturii țărănești avute), făcând ca răscoala să treacă sub influența lor, cădeau de acord s'o curme prin orice fel de compromis. În cazul acesta, avem de-a face cu o rezistență parțială. Majoritatea covârșitoare a asa numitelor documente-program ale răscoalelor țărănești pot fi încadrăte în această categorie. Însă natura adevărată a răscoalei țărănești în ascendență, întreprinsă de massa principală de exploatați, apare mai degrabă în „scrisoarea-program” (Artikelbrief) a lui Münzer — nu prin conținutul ei ideologic, ci prin lipsa oricărui fel de puncte de înțelegere și de tratative, prin interesul de a duce numai lupta impotriva nobilimii. Esența adevărată a răscoalei țărănești o constituie caracterul ei spontan, adică lupta nu atât „pentru ceva”, cât mai ales „împotriva a ceva”, nu atât pentru un scop precis, cât împotriva unor dușmani preciși. Desființarea condițiilor existente și nimicirea acelor care le-au creat și le apără — acesta era sensul războiului țărănesc. Țărași incendiau și distrugneau documentele cari fixau obligațiile lor, devastau conacurile moșierești, cancelariile mănăstirilor, birourile perceptiilor, ii ucideau pe nobili, pe abați și pe perceptori. Dacă forța era de partea răscoalei, ea avea totdeauna tendința de a se extinde dela lupta împotriva ultimului act de impilare care servise ca imbold direct al răscoalei, la lupta împotriva tuturor impilařilor și a tuturor „rozătorilor” cum erau numiți foarte sugestiv impilařii de către țărași francezi răsculați (croquants) în veacul al XVI-lea. Însă când forța internă a răscoalei slăbea, sau când forțele dușmanului erau mai mari, atunci apărărea tendință de a se limita la succese partiale, la un program de reforme mai mari sau mai mici, atunci influența trecea în mânile elementelor moderate.

Suntem adesea înclinați să dăm un conținut ideologic răscoalelor țărănești, să punem gândurile țărașilor înaintea luptei lor. Cu toate acestea gândurile lor erau foarte mărunte față de conținutul obiectiv al luptei lor; numai proletariatul, și acesta doar prin detasamentul sau de avantgardă, este capabil să-și dea seama în mod conștient de sensul și de telul luptei sale revoluționare. Si dacă din practica răscoalelor țărănești au putut fi scoase câteva idei mari, generale, aceasta n'a fost decât generalizarea mai degrabă a obiectivelor împotriva căror luptau țărași, decât a telurilor lor pozitive. De fapt, țărași luptau împotriva boerilor și li se opuneau acestora cu ajutorul armei pe care o aveau — al cărei revers putea să devină ideia vagă a egalității, — însă și aceasta nu era decât o idee negativă: ea arăta în genere ceeace nu trebuia să fie, justifică exterminarea boerilor, însă nu putea preciza nimic despre ceeace va fi mai departe. Țărași răsculați negau în fapt repartizarea existență a proprietății, distrugneau hotarele, își insușeau pământurile și avereua seniorilor—reversul acestei negări putea fi ideia nelămurită a „proprietății comune” — în sensul că totul este „al obștei”, și nu al stăpânilor. Aceasta nu înseamnă mai mult decât justificarea expropriierii. www.dacoromanica.ro cu proprietatea exp

priată? Lucrările n'au mers mai departe de primițivul „cazan comun”, sau de împărtirea egalitară¹⁾. Însăși, țărani erau nevoiți să lupte cu forțele puterii de stat, să nege în mod practic și autoritatea existentă — reversul acestui negări putea fi ideia vagă a suveranității poporului, a autorității poporului însuși. Însă și aceasta nu era decât o idee negativă, nu era decât justificarea răscoalei: autoritatea existentă e nedreaptă, nelegitimă. Cum trebuie să fie această autoritate? Ne putem da seama de lipsa totală de claritate în această problemă după credința în posibilitatea unui „țar al țărănilor”. Aceste idei de egalitate, de comunitate a averii, de putere și suveranitate populară n'au fost cătuși de puțin cauza, ci consecința răscoalelor țărănești. Nu ele au dat naștere răscoalelor, ci ele au fost generate de logica răscoalelor țărănești. Aceste idei pot fi găsite în embrion în majoritatea mișcărilor țărănești, ele căpătând cîteodată o formă ideologică mai mult sau mai puțin amplă; sub forma teologică, ele au apărut în secolul al XVI-lea, concomitent cu ideea luptei antifeudale desvoltată de Thomas Müntzer și numai în veacul al XVIII-lea, aruncându-și învelișul lor religios, au ajuns la maturitatea extrema pe care putea s'o atingă în genere ideologia revoluției țărănești, la Jean Mélier.

Fiecarei răscoale țărănești îi era proprie o profundă contradicție internă. Pe de o parte, prin natura sa răscoala era o mișcare de masă. Mai mult decât atât, logica internă cerea o largire tot mai mare a ei, pe măsura succeselor obținute. Pe de altă parte, la baza ei se găsea, după cum știm, apărarea de către țărani a gospodăriei lor personale. Această contradicție se manifestă în refuzul țărănlui de a pleca departe de gospodăria sa, ea se manifestă în tendința spontană de a limita arena luptei la o anumită regiune lestrânsă, de a localiza lupta. De aceea izolarea locală, fărămițarea, constituie trăsătura caracteristică a răscoalelor țărănești. Însă este caracteristică și o altă trăsătură — tendința părții celei mai active a conducătorilor, de a învinge prin orice mijloace această tendință de localizare, de a atrage la răscoală forte noi, de a extinde lupta și în alte regiuni. Ciocnirea dintre aceste două tendințe s'a manifestat fățiș în folosirea a tot felul de măsuri, nu numai de convingere, ci și de constrângere, pentru a lărgi cercul țărănilor răsculați; reforma populară a lui Thomas Müntzer proclama ca un principiu al ei constrângerea. Dar chiar și atunci când răscoala îmbrățișa teritorii foarte vaste, tendința de localizare apărea din nou în tactica țărănilor, în dispersarea detașamentelor lor, în caracterul descentralizat al loviturilor pe care le dădeau dușmanului.

Intr-o oarecare măsură, legătura țărănimii cu mișcările masselor plebeilor orașe, legătura care se formase veacuri deărândul, a contribuit la învingerea fărămițării mișcărilor țărănești. La început, plebeii dela orașe nu constituiau decât „rezerva” mișcărilor țărănești; însă început cu începutul, din tovarăș de drum al războaielor țărănești, orașul se transformă în centru de atracție a forțelor țărănimii răsculați, iar mai târziu devine chiar conducătorul ei. Lucrul acesta se explică nu numai prin faptul că se schimbă structura socială a orașului și lupta de clasă se ascuțise în oraș, nu numai prin faptul că meseriașii dela oraș făureau armele de care aveau nevoie răscoalele țărănești, dar și prin faptul că logica luptei pentru victoria răscoalei țărănești cerea unire, învingerea fărămițării, iar orașele erau centre vii, naturale, generate de viața economică însăși — unele pentru un anumit raion sau o regiune și altele pentru țara întreagă. Se înțelege că una din cele două tendințe care se aflau în contradicție în orice răscoală țărănească — spre largirea răscoalei și spre unire — era în același timp o tendință de a se alătura mișcărilor orașelor. Engels scria despre mișcarea țărănească din Rusia: „...țărani însă nu vor merge mai departe de răscoale locale infructuoase, până când răscoala victorioasă a centrelor orașenești nu le va da sprijinul și sudura de care au nevoie”.²⁾ Trebuie să spunem însă că orașul nu înseamnă numai plebei. Războiale țărănești se întorceau și împotriva orașelor, pentru că vîrfurile orașenești erau strâns legate

¹⁾ I. V. Stalin, Convorbirea cu scriitorul german Emil Ludwig, Partizdat, 1933, pag. 13.

²⁾ K. Marx și F. Engels, Opere vol. XXVIII, pag. 344, ed. rusă.

de clasa feudalilor. În orașe, la adăpostul zidurilor, își căuta salvarea în timpul răscoalelor țărănești moșierii în Rusia și nobilii în Apus.

Se naște întrebarea: răscoalele țărănești cresc sau slăbesc în epoca de descompunere a feudalismului?

În veacurile XIV-XV, puternicele războaie țărănești au zguduit Europa de Apus. Prin însuși caracterul lor nou, răscoala lui Dolcino în Italia, jacqueria în Franță, răscoala lui Wat Tyler în Anglia, războaiele husite în Cehia, marele război țărănesc din Germania dela începutul veacului al XVI-lea, au uimit conștiința contemporanilor și mai târziu pe cea a istoricilor, și lucrul acesta a făcut să se nască părerea că, ulterior, în veacurile XVI-XVIII, mișcările țărănești ar fi fost mai puțin însemnate.

În realitate, mișcările țărănești au continuat în genere să crească, deși în mod foarte inegal, până la ultima suflare a feudalismului. Însă, pentru a studia răscoalele țărănești din ultimele veacuri ale evului mediu, este necesar să se ducă o luptă dârzhă împotriva tradiției istoriografice și să se facă o critică serioasă a izvoarelor. Cu timpul se schimbă radical atitudinea contemporanilor din rândurile claselor dominante față de răscoalele țărănești. Aceștia nu mai vroiau să scrie despre ele, nu mai aveau față de ele atitudinea de curiozitate provocată de prima spaimă, ci doar un adânc dispreț. Același dispreț îl întâlnim și la istorici, iar în documente găsim foarte puțin din ceeace s-ar putea găsi printre un studiu amănunțit, cu toate că izvoarele scrise însăși n'au reflectat decât prea puțin din ceeace s'a petrecut în realitate. În tot cazul, e suficient să avem numai dorința de a cerceta serios izvoarele, de a căuta faptele, de a verifica pe bază de documente presupunerile ce apar în mod firesc, de a învinge rutina savantă — și latura rămasă în umbră, trecută sub tacere de istoriografia burgheză, va apărea în toată amploarea ei, ca o comoară pe care o descoperim. Astfel, de pildă, veacul al XVII-lea care, după istoriografia Europei Apusene, are reputația de a fi aproape străin de mișcări țărănești, datorită eforturilor făcute de cercetătorii sovietici a apărut ca veacul clasic al răscoalelor țărănești — în Anglia, în Franță și în Germania. În veacul al XVII-lea au fost mai multe răscoale țărănești decât în veacurile XIV-XV, și unele din ele sunt considerabil mai mari decât cele mai cunoscute răscoale din secolele precedente.

Prin urmare, clasa dominantă primea mereu avertismente asupra posibilității unor răscoale țărănești. Desigur că șefii de stat, cîrmuitarii, miniștrii, știau despre răscoale mult mai multe lucruri decât ar putea afla vreodată istoricii. Este important să subliniem însă că nu numai răscoalele ca atare, care isbuineau sporadic, ci și gândul mereu prezent că aceste răscoale sunt posibile, devenise o fortă socială. Cuvântul „jacquerie” căpătase un sens peiorativ în limba clasei dominante din Franță. Acest exemplu istoric pare până în ziua de astăzi atât de extraordinar, pentru că grozăvile jacqueriilor au fost folosite pentru educarea multor generații de nobili. Datorită acestui fapt și altor exemple similare, în conștiința clasei dominante, a feudalilor, trăia gândul că răscoala țărănească poate nu numai să se producă (lucrul acesta îl aminteam exemplul mai recent) dar poate și victorioasă un anumit timp — și scenele îngrozitoare descrise de Froissart arătau în mod elocvent ce înseamnă lucrul acestuia.

În rândurile țărănimii, deasemeni, nu se stinsese ideea că victoria răscojlei țărănești este posibilă. Această idee era susținută de exemple istorice și de legende. Astfel, în multe răscoale țărănești, în cele mai diferite perioade și țări, erau mereu evocate răscoalele țărănilor elvețieni care reușiseră să înfrângă pe stăpâni lor și să-și cucerească libertatea. Se întâlnesc deasemeni evocații ale succeselor obținute de husiții cehi, înconjurați de o aureolă legendară. Răscoalele înăbușite rămâncau adesea veacuri dearândul ca o fortă socială întipărită în mintea țărănilor cu legende și cântece. Așa, de pildă, sunt cântecele despre Stenca Razin în Rusia.

După ce am caracterizat cele trei forme de luptă sățisă a țărănimii, să ne întoarcem acum la problema unei alte forme de luptă, pur economică: nu la lupta directă împotriva exploatației feudale, ci la lupta indirectă, prin mărire.

productivității muncii și a rentabilității gospodăriei țărănești și deci prin mișcarea valorii relative a părții de venit expropriată. Aceasta este forma inferioară de rezistență a țărănimii împotriva feudalismului. Această formă poate fi numită cu mai mult temei o formă de rezistență individuală. Lupta economică, dacă era reușită, se găsea în raport invers cu desvoltarea luptei deschise. Urmările ei istorice au fost totuși imense.

Intrucât în societatea feudală gospodăria moșierului și a țăranielui se găseau despărțite în spațiu, lupta de clasă se putea exprima aci și în faptul că țăraniel lucra cu o intensitate diferită în cele două gospodării. Marx spune că zilele de dimineață ale țăranielui „constituie o mărime constantă, legal reglementată prin dreptul scris sau prin obiceiul pământului. Însă productivitatea restului zilelor din săptămână, de care producătorul direct poate dispune el însuși, constituie o mărime variabilă”, care crește datorită „încordării intense a forței de muncă” în propria sa gospodărie.¹⁾ Aceasta este prima formă de luptă economică care corespunde perioadei când domina renta în muncă.

Nu e greu să ne dăm seama că toate cele trei forme de rentă feudală constatate de Marx — în muncă, în produse și în bani — corespund celor trei trepte progresive ale luptei țărănimii pentru îmbunătățirea în favoarea ei a normei de exploatare feudală. În perioada când domina renta în produse, în fața țăranielui se deschidea „...în comparație cu forma de rentă în muncă, un câmp vast pentru a câștiga timp spre munci în plus și a obține un produs care să-i aparțină cu desăvârșire lui însuși, ca produsul muncii sale, care să-i satisfacă necesitățile cele mai arzătoare”.²⁾ În perioada dominației rentei în bani se deschid și mai mari posibilități pentru formarea venitului țărănesc peste renta plătită feudalului și peste nevoile sale imediate, cu alte cuvinte, un venit pentru acumulări țărănești.

Totuși, aci este vorba numai de posibilități economice abstracte. Numai vârfurile țărănimii, neînsemnante ca număr, au putut traduce în fapt această posibilitate. În realitate, massa covârșitoare a țărănimii nu s-a îmbogățit cătușii de puțin atunci când s-a trecut dela renta în muncă la renta în produse și dela cea în produse la cea în bani. S-au îmbogățit, în ultimă analiză, exploatatorii — feudali, biserică, statul, cămătarii, — care au găsit posibilități de a-și însuși fructul eforturilor țăranielui, în încercările lui de a obține un venit în plus. Prin urmare, trebuie să deosebim două lucruri diferite: în primul rând, ridicarea productivității muncii țăranielor în gospodăriile lor, ca o formă a luptei lor încordate împotriva normei exploatației feudale la un moment dat, a luptei care a condiționat evoluția istoriei dela renta în muncă la renta în bani, trecând prin fază rentei în produse; în al doilea rând, restructurarea întregii economii feudale la fiecare treaptă nouă a productivității muncii, restructurare care permitea ca rezultatele acestor creșteri a productivității muncii țăranielui să revină în fond clasei feudale exploataatoare. Așadar, ridicarea productivității muncii țăranielui și a intensității ei, era în ultimă analiză, o luptă mai puțin eficace împotriva exploatației feudale decât chiar rezistența parțială, care era forma inferioară a luptei deschise: roadele acestor eforturi puteau fi mai ușor acaparate de clasa dominantă; iar dacă o parte din țărani reușea să-și păstreze aceste roade, aceasta nu ducea decât la o amânare și o frâñare a formelor deschise de luptă, inclusiv a răscoalelor.

Lucrul acesta apare deosebit de lămurit când examinăm trecerea la forma de rentă în bani.

Ar fi cu desăvârșire absurd să credem că țăraniel ar fi dus mai întâi produsele sale la oraș să le vândă pe piață, pentru motivul că feudalul i-ar fi cerut bani în loc de produse naturale. Împotriva, feudalii au început să ceară renta în bani numai după ce banii au început tot mai des să sună în buzunarele țăranielor care își achitațău în mod regulat renta în muncă și în produse. Până atunci, banii (sau mărfurile cumpărate) erau o dovadă că deținătorul lor face parte din „vârfurile” societății.

1) K. Marx, Capitalul, vol. III 1935, pag. 572, ed. rusă.

2) Ibidem, pag. 537.

La baza sa, trecerea gospodăriei țărănești la producția de mărfuri și desvoltarea schimbului de mărfuri între sat și oraș n'au fost altceva decât una din manifestările luptei poporului împotriva feudalismului, o presiune asupra acestuia, mai just, o încercare de „a fugi” de feudali, ridicând considerabil productivitatea muncii și făcând astfel să crească rentabilitatea gospodăriei țărănești.

Intr'adevăr, fuga unei părți din populația țărănească la oraș, -- lucru despre care am vorbit mai sus -- nu a fost decât o latură a acestui proces revoluționar. Nu se poate închipui un oraș fără populație sătească în imprejurimile sale, care să vândă meșteșugarilor din oraș produsele agricole și care să cumpere produsele fabricate la oraș. Prin urmare, în timp ce unii luptau împotriva exploatarii feudale fugind la oraș, ceilalți, vecinii lor, luptau deasemeni împotriva exploatarii feudale încordându-și forțele pentru a crea un surplus de produse în gospodăria lor și menținând o legătură directă cu acești fugari, -- le vindeau surplusul creat și cumpărau dela ei produsele lor. Ambele aceste forme de luptă constituiau un tot unic, una fără alta fiind de neînchipuit. Fără trecerea gospodăriei țărănești la producția de mărfuri, fără acest surplus de produse țărănești, n'ar fi apărut și n'ar fi putut exista orașele din evul mediu. Fără orașe, nu s'ar fi putut face trecerea gospodăriei țărănești la producția de mărfuri. Cele două flancuri dădeau un atac coordonat împotriva feudalismului.

In felul acesta, pasul imens făcut de desvoltarea forțelor de producție în societatea feudală a fost, totodată, un pas imens în lupta producătorilor direcți împotriva exploatarii feudale. Apariția orașelor, a gospodăriei țărănești producătoare de mărfuri, a schimbului simplu de mărfuri între sat și oraș au fost nu numai expresia creșterii producției sociale, ci și expresia marelui avânt și a succesului rezistenței populare — a țărănimii, în fond — împotriva exploatarii feudale. Si desprinderea țăraniilor meșteșugari, care plecau la oraș, și intensificarea muncii gospodăriei țărănești care crea anumite „surplusuri”, și transformarea acestor „surplusuri” în mărfuri, în bani, în unele fabricate de meseriași și vândute țăraniilor de către aceștia, într'un cuvânt, în ceva ce se putea eschiva dela obligațiile față de feudal — toate acestea sunt acte ale luptei de clasă, deși într'o formă cu totul inferioară, forma cea mai puțin eficace, care frâna desvoltarea formelor superioare.

Însă dacă „a două mare diviziune a muncii” a fost în fond o mare revoltă populară împotriva feudalismului, ea a avut soarta multor altor succese ale luptei populare oarbe. Roadele ei n'au folosit cătuși de puțin masselor populare.

Clasa feudală a poimit pe calca „comunității” obligațiilor țărănești, adică a transformărilor lor din forma naturală în bani. Visul țăraniilor de a se „răscumpăra” s'a transformat într'o obligație de a plăti în permanență feudalului anumite sume de bani. Iar ceeace nu puteau lua feudali din cauză că se loveau de rezistență deschisă a țărănimii începea să ia statul feudal sub formă de impozite. Numai o mică pătură de țărani s'a imbogățit și s'a burghezit atunci când domina renta în bani. În celelalte cazuri, clasa dominantă nu-și insușea roadele intensificării muncii în gospodăriile țărănești, adică rezultatele obținute de țărani, ci intensifica direct dîjma — de vreme ce experiența gospodăriei țărănești arăta că o astfel de intensificare era, în genere, posibilă. Însă, nici soarta majorității meșteșugarilor dela orașe, a țăraniilor de ieri, nu s'a imbunătățit prea mult: victoriile lor au fost folosite în favoarea seniorului orașului, a vârfului sălc, în favoarea burghziei în formare.

Astfel, toate formele luptei economice, dacă vorbim de un succes direct, nemijlocit, au fost tot atât de nereușite, tot atât de infructuoase pentru massa principală a țărănimii, ca și toate formele luptei deschise. Încercând să micșoreze cantitativ exploatarea feudală, ele n'au făcut decât să ducă la o transformare calitativă a ei. Încercând să desfășoare în genere, ele au suferit înfrângeri. Totuși, ele au făcut ca istoria să progreseze, să meargă înainte.

Astfel, o consecință istorică profundă a ofensivei economice antifeudale dusă de producătorii direcți, despre care am vorbit aci, a fost formarea și largirea

rea legăturilor cu piața, formarea piețelor — mai întâi a celor locale și apoi a piețelor din ce în ce mai largi. Formarea relațiilor de piață nu poate fi atribuită în niciun caz negustorilor, burgheziei comerciale. Nu burghezia a fost aceea care a instituit legăturile de piață deasupra vieții economice a poporului, ci ea însăși, prin activitatea ei comercială intermediaрă s-a șezsat deasupra funda-mentului creat prin nașterea și largirea legăturilor de piață populare, meșteșu-gărești-țărănești. Piața n'a crescut de sus, ca rezultat al activității capita-liștilor-negustori, ci de jos. Capitaliștii-negustori n'au făcut altceva decât să-să desfășoare activitatea pe acest teren, pregălit de alte mâini, ale țărănimii și meșteșugarilor. Și pentru că presiunea exercitată de massele poporului era o acțiune continuă, care se reînoina mereu, negustorii foloseau tot mai mult creșterea producției de mărfuri în economia națională, contribuind la formarea legăturilor dintre diverse regiuni și, insărsit, la fuziunea lor într-o piață națio-nală. Astfel, în Rusia, fuziunea regiunilor, județurilor și principatelor într'un tot unitar a fost pregătită, după cum spune Lenin, „...de schimbul tot mai activ dintre diferențele regiuni, de circulația, mărfurilor care creștea treptat, de con-centrarea micilor piețe locale într-o singură piață a Rusiei întregi”¹⁾.

Se înțelege că fără mijlocirea negustorilor, țărani și meșteșugarii n'ar fi ridicat legăturile lor comerciale până la nivelul unei piețe naționale, deși, ce-i drept, venind la oraș, țăraniul așa adesea prețurile din alte părți și din cele mai depărtate orașe, precum așa și tot felul de nouăți, chiar și din străinătate. Însă, dacă negustorul a fost un participant necesar la formarea pieții naționale, resorțul ascuns, intim, al acestui proces a fost presiunea neîncetată venită de jos, din partea massei populare țărănești, presiune care ducea la creșterea can-tității totale de produse țărănești vândute. La baza formării istorice, treptate, a pieței naționale se găsește una din formele rezistenței populare împotriva feu-dalismului — creșterea eforturilor de muncă cu scopul de eliberare, creșterea legăturilor comerciale înlăuntrul poporului.

Lucrul acesta diferă de activitatea obișnuită a negustorului, în primele se-cole ale evului mediu. Negustorul nu se interesează căușii de puțin dacă pro-ducătorii directi, între care el servește ca mijlocitor, vorbesc aceeași limbă, dacă economicește sunt legați între ei, dacă au în genere legături unii cu ceilalți — împotrivă, pentru dânsul era mai avantajos dacă nu aveau nicio legătură între ei²⁾. Ca o premisă a formării pieței naționale, spune Lenin: „...este necesar ca teritoriile cu populații vorbind aceeași limbă să se încheie ca state, fiind înlă-turare totodată orice piedici în calea dezvoltării acestei limbi și în calea înce-tătenirii ei în literatură. Limba este mijlocul cel mai important de comunicare între oameni; unitatea limbii și dezvoltarea ei nestânenjă este una din condițiile cele mai importante ale unui comerț cu adevărat liber și pe scară largă corespunzător capitalismului contemporan, ale unei libere și largi grupări a populației în clase diferențiate, în sfârșit o condiție a legăturii strânse dintre piață și orice patron sau patronă, vânzător și cumpărător”³⁾.

După cum vedem, Lenin vorbește de legăturile economice din sănul po-porului, de legăturile care stau la baza activității capitaliștilor negustori. Lenin indică și existența unui strat mai adânc, el vorbește de premisa istorică a posibilității acestor legături economice în sănul întregului popor: este vorba de dezvoltarea limbii unice a întregului popor, vorbită de populația unui vast te-ritoriu. Aceasta este în mare măsură rezultatul luptei țărănimii împotriva feu-dalilor; ea este tovarășul de drum firesc al plecărilor, fugii și mutării țărani-lor. Într'adevăr, migrațiunile țărănești au inceput să aibă loc cu mult înaintă de formarea pieței naționale, în prima perioadă a evului mediu: „...moșierii și mănăstirile primeau pe domeniile lor țărani din diferențe locuri...”⁴⁾. Migrațiunile țărănilor nețezeau îngrădirile dialectelor locale, nivelau într'o anumită măsură limba generală a poporului pe teritoriile cu populații înrudite, precum și factura

1) Lenin, Opere, vol. 1, pag. 137, ed. P.M.R., pag. 146.

2) K. Marx, Capitalul, vol. III, cap. 20 „Din istoria capitalului comercial”;

3) Lenin, Opere, vol. 20, pag. 388, ed. P.M.R., pag. 396.

4) Lenin, Opere, vol. I, pag. 137, ed. P.M.R., pag. 145—146

psihică, cultura și modul de trai. La aceasta a contribuit și o altă formă de luptă a țărănimii: rezistența parțială, cu practica sa a „învoielilor” între obștii, cu interesul său permanent pentru rânduilele dela vecinii mai apropiati și mai îndepărtați, cu invocarea „obiceiului pământului”, a „poșlinei”, a documentelor și precedentelor stabilite, a dreptului scris și nescris. Însărsit, răscoalele țărănești au netzit puternic mai ales deosebirile psihologice de limbă și de obiceiuri dintre diferite regiuni învecinate, atrase în mișcarea generală și adesea dintre regiuni vaste. Nu exagerăm deloc dacă vorbim, de pildă, de însemnatatea enormă pe care au avut-o mișcările țărănești din Germania, începând cu marele război țărănesc din 1525 și terminând cu „războiul țărănilor și al soldaților” din timpul războiului de 30 ani, în formarea limbii germane din numeroasele dialecte regionale, foarte diferite între ele, și chiar pentru formarea caracterului național al poporului german.

După cum vedem, problema formelor și a căilor de luptă a țărănimii împotriva exploatarii feudale este indisolubil legată și de problema formării națiunilor, la sfârșitul evului mediu și începutul epocii moderne.

Lenin scria: „Există două națiuni în sănul fiecărei națiuni contemporane, există două culturi naționale în sănul fiecărei culturi naționale”¹⁾. Una este națiunea masselor muncitoare și exploatație, celalătă este națiunea claselor dominante exploataatoare. Constituind formal o singură națiune, ele sunt în fond două națiuni dușmane de neimpăcat. Dacă aşa stau lucrurile, se naște întrebarea: care din ele este națiunea adevărată, de bază? Lenin dă un răspuns lămurit: deși „...cultura moșierilor, a popilor, a burgheziei”²⁾, este cultura națională dominantă, cultura națională adevărată este cultura generată de condițiile vieții masselor muncitoare și exploatație, este cultura democratică.

De aci reiese clar de soarta cărei clase trebuie să se ocupe în primul rând istoricul, atunci când vrea să studieze procesul de constituire a națiunilor.

Nobilimea, moșierii, constituie o clasă care nu numai că nu reprezintă națiunea, dar apare adesea în istorie ca un element antinațional, cosmopolit, care renunță cu ușurință la națiunea sa, la orice cultură națională, ba chiar și la comunitatea de limbă; nobili ruși, pentru a se deosebi de poporul „de jos”, vorbeau limba franceză. Nici burghezia nu reprezintă în fond națiunea. Este adevărat că burghezia ocupă o situație conducețoare, dominantă în viața „națiunilor burgheze”, totuși, I. V. Stalin le numește „burgheze”³⁾, numai în sensul că ele s-au desvoltat în epoca capitalismului ascendent și corespund orânduirii sociale burgheze, capitaliste, dar nu în sensul că burghezia ar constitui sămburele principal al națiunii. Națiunea nu se formează în jurul burgheziei. Oare nu reiese lucru acesta din comportarea burgheziei, în acele țări unde există o contradicție între interesele fundamentale ale unei națiuni și dominația unei alte națiuni, mai puternice? Oare burghezia națiunii asuprite nu-și trădează în majoritatea cazurilor interesele propriei națiuni, oare nu pășește ea pe calea compradorismului, a trădării politice, a oportunitismului și a „asimilării” pe tărâmul culturii? Așadar, partea principală a națiunii nu o constituie nici nobilimea, nici burghezia, ci massele muncitoare ale poporului, țărani și muncitorii.

Însă pe acea treaptă a istoriei când a avut loc formarea națiunilor, muncitorii dela orașe constituiau o pătură cu desăvârsire neînsemnată în comparație cu massa uriașă a principalei clase de producție, țărănește, pe lângă faptul că ei însăși nu erau în majoritatea cazurilor decât țărani de ieri. Așadar, în epoca aceasta, de forme de națiunilor, sămburele, esența națiunii a fost țărănește. Într-adevăr, experiența istorică ne învață că în toate cazurile când o națiune a fost înrobită în trecut de o altă națiune sau a fost amenințată de a fi înrobită, forța principală care a dus lupta pentru independența națională a fost țărănește.

1) Lenin, Opere, vol. 20, pag. 16, ed. P.M.R., pag. 17.

2) Lenin, Opere, vol. 20, pag. 8, ed. P.M.R., pag. 8.

3) I. V. Stalin, Opere, vol. 11, pag. 338-339 — „Problema națională și leninismul”, ed. P.M.R., pag. 7-10.

Marxismul n'a tratat niciodată problema națiunilor izolata de problema mișcărilor naționale. Formarea națiunilor a fost o premişă a mișcărilor naționale de eliberare și de unire în națiuni, însă lupta aceasta națională a avut, la rândul ei, o puternică influență asupra formării națiunilor. Fără această luptă, ar fi fost imposibilă formarea națiunilor, printr'un proces evolutiv „pașnic”. Națiunile s'au maturizat în focul și în furtunile mișcărilor naționale.

Este limpede că istoria concretă a formării națiunilor și istoria concretă a luptei antifeudale a țărănimii sunt adânc, organic, legate între ele, că problema țărănească constituie baza și esența problemei naționale. Lucrul acesta a fost rezumat în câteva cuvinte profunde de I. V. Stalin: „...baza problemei naționale, esența ei lăuntrică este totuși problema țărănească”. Tocmai astfel se și explică faptul că țărănamea formează principala armată a mișcării naționale că fără armata țărănească nu există și nici nu poate exista o puternică mișcare națională. Tocmai acest lucru îl avem în vedere când spunem că problema națională este o problemă în esență țărănească¹⁾. Aceste teze trebuie să fie adăncite de fiecare om care studiază învățătura stalinistă despre națiune și despre problema națională. Ele desvăluie teza leninistă asupra existenței a două națiuni în fiecare națiune și arată direct clasa care constituie partea cea mai importantă a uneia din aceste două națiuni, a națiunii principale, adevărate. Această clasă este țărănamea.

Este adevărat, cuvintele citate ale lui I. V. Stalin caracterizează esența problemei naționale în lumea întreagă, în epoca revoluției proletare²⁾. Însă în epoca capitalismului ascendent, în epoca revoluției burghezo-democratice lupta națională era într-o măsură foarte mare subordonată avantajilor burgheziei, intereselor luptei de concurență între burgheziile diferitelor națiuni, și în sensul acesta ea era burgheză³⁾. Dar și în legătură cu această epocă I. V. Stalin deosebește națiunea adevărată de burghezie; el vorbeste, de pildă, de ceeace poate fi folositor „...națiunii, adică majorității ei, păturilor ei muncitoare”⁴⁾; el spune că și atunci „puterea mișcării naționale depinde de măsura în care participă la ea păturile largi ale națiunii, ale proletariatului și ale țărănimii”⁵⁾. Prin urmare, pe treptele timpurii ale istoriei formării națiunilor, când proletariatul nu era încă dezvoltat, problema țărănească era oarecum esență ascunsă, invizibilă, potentială, a problemei naționale, iar în epoca revoluției proletare această esență a problemei naționale apare deschis, impingând pe al doilea plan problema burgheziei. Însă, revoluția proletară și construirea socialismului elimină complet burghezia din componența națiunii și transformă națiunea din burgheză în socialistă, în națiune a „întregului popor”, reprezentând ca relație lăuntrică socială numai alianța clasei muncitoare cu țărănamea muncitoare⁶⁾.

La aceleași concluzii ne duce indirect și o altă generalizare genială a tovarășului Stalin. Pe baza studiului comparativ al gradului de asuprire națională în diverse state europene, I. V. Stalin a descoperit o lege foarte precisă: asuprirea națională este cu atât mai puternică și mai fătășă „...cu cât vechea aristocrație agrară este mai aproape de putere...”⁷⁾. Firește, în epoca imperialismului „vechea aristocrație agrară” nu este cătușii de puțin singura forță care sprijină asuprirea națională, însă cu atât mai caracteristic este faptul că tocmai ea stă pretutindeni în fruntea „...întregului ansamblu de forțe sociale care susțin asuprirea națională...”⁸⁾. De aci se vede limpede că aristocrația agrară, adică feudalii, a fost și în trecut acea clasă împotriva căreia a luptat îndeosebi orice mișcare națională, cu alte cuvinte, clasa împotriva căreia au luptat forțele care tineau spre formarea națiunilor, ceeace înseamnă că ob-

1) I. V. Stalin, Opere, vol. 7, pag. 71-72, ed. P.M.R., pag. 74.

2) Ibidem, Opere, pag. 222-223, ed. P.M.R., pag. 231.

3) I. V. Stalin, Opere, vol. 2, pag. 308, ed. P.M.R., pag. 324.

4) Ibidem, pag. 312, resp. pag. 328.

5) Ibidem, pag. 306, resp. pag. 322.

6) I. V. Stalin, vol. 14, pag. 339-341. — „Problema națională și leninismul” ed. P.M.R.

7) I. V. Stalin, Opere, vol. 3 pag. 50 ; ed. P.M.R., pag. 53.

8) Ibidem, pag. 51, resp. pag. 53.

servația făcută de I. V. Stalin duce din nou gândul istoricului la teza stalinistă mai sus citată, că „problema națională este o problemă în esență țărănească”, căci cine dacă nu țărănamea a fost forța principală care a luptat împotriva feudaliilor, împotriva „vechii aristocrații agrare”?

Intr-adevăr, cavalerii și magnații medievali din diferite țări se găseau mult mai aproape unii de alții decât de țărani „lor”. Clasa feudală avea în acelaș timp un caracter regional, mărginit și un caracter cosmopolit. Națiunile nu s-au putut naște decât invingând, nimicind clasa feudală, împreună cu aceste trăsătuiri ale ei. De aceea, istoria formării națiunilor este istoria luptei antifeudale.

Este adevărat că națiunile se formează în mod definitiv abea la sfârșitul istoriei societății feudale, atunci când înlăuntrul acesteia luase ființă și se desvoltase orânduirea capitalistă, dar și lupta antifeudală a țărănimii, mergând în linie ascendentă în decursul întregului ev mediu, atinge punctul culminant, forță să extremă, tot la sfârșitul istoriei societății feudale. Însă elementele națiunii s-au format în decursul întregului ev mediu, concomitent cu dezvoltarea formelor și căilor de luptă țărănească antifeudală. „Bineînțeles — scrie I. V. Stalin — elementele națiunii — limba, teritoriul, comunitatea culturală etc. — nu au căzut din cer, ci s-au creat treptat încă în perioada precapitalistă. Însă aceste elemente se găseau în stare embrionară și în cel mai bun caz reprezentau doar ceva potențial, adică posibilitatea formării națiunii în viitor în anumite condiții favorabile. Posibilitatea a devenit realitate abea în perioada capitalismului în ascensiune, cu piața sa națională, cu centrele sale economice și culturale”¹⁾. Aceste diverse elemente potențiale ale comunității naționale au fost produsele firești ale intensificării rezistenței țărănimii împotriva explorației feudale.

Comunitatea este necesară fiecărei clase exploatațate, în lupta ei împotriva exploatatorilor — și robilor, și țăraniilor iobagi, și muncitorilor sălași. Creșterea unirii este un simptom și o condiție a dezvoltării și creșterii luptei. Însă robii n’au ajuns la o comunitate cât de cât efectivă, ei erau deosebiți ca limbă, cultură, neam, patrie, spre care gravita fiecare în parte. Comunitatea lor, chiar în momentele de avant maxim, era mult inferioară celei naționale. Comunitatea proletariilor este superioară celei naționale, ea este internațională și cuprinde în sine comunitatea națională numai ca un element al ei. Comunitatea țăraniilor exploatați de feudali a fost în stadiul culminant, suprem, al dezvoltării ei o comunitate națională. Se înțelege că este vorba aci de o comunitate spontană, inconștientă, care s’ă format din punct de vedere istoric independent de voința și înțelegerea conștientă a țăraniilor.

Definiția clasică a națiunii dată de Stalin spune: „Națiunea este o comunitate stabilă de oameni, istoricește constituită și care a luat ființă pe baza comunității de limbă, de teritoriu, de viață economică și de factură psihică ce se manifestă în comunitatea culturii”²⁾. Aceasta este tocmai „baza” care s’ă format dealungul întregii istorii și cu ajutorul tuturor formelor de luptă a țărănimii împotriva exploatației feudale. În cursul rezistenței parțiale crescând (începând cu „învoielile” dintre obștiile țărănești învecinate), mai ales în cursul migrațiunilor și fugii țăraniilor depe moșii, s’ă format în mod lent, treptat, comunitatea istorică de limbă, de teritoriu, comunitatea elementelor de factură psihică și comunitatea de cultură. În cursul relațiilor marfă-bani, mereu crescând, dintre țărăname și orașe, s’ă format baza comunității istorice a vieții economice. În cursul răscoalelor, s’ă cimentat mai ales comunitatea de soartă istorică, s’au cristalizat toate elementele existente până atunci ale comunității naționale. Nu e nevoie de dovezi speciale pentru a înțelege că marele război țărăneșc din 1525 a fost un moment de cea mai mare însemnatate pentru formarea națiunii germane. Acesta a fost adevăratul război al Germaniei împotriva monstruosului stat german antinațional. Înfrângeră războiului țărănesc, dimpotrivă, a frânat puternic, a întârziat mult maturizarea națiunii germane. Națiunea

1) I. V. Stalin, Opere, vol. 11, pag. 336. — „Problema națională și leninismul”, ed. P.M.R., pag. 7—8.

2) I. V. Stalin, Opere, www.dacoromanica.ro, pag. 312.

cehă s'a format în flăcările răscoalelor țărănești, îndreptate împotriva dominației nemțești și habsburgice, națiunea ungără — deasemeni, în lanțul războaielor naționale țărănești, s. a. m. d. În istorie putem găsi nenumărate exemple de mișcări țărănești. Este foarte elocvent faptul că în focul răscoalelor populare din veacul al XVII-lea, țărani și plebei francezi au învins și au desființat lesne hotarele dintre diferențele „provincii”, hotare care efectiv pentru ei nici nu existau și au contribuit în acest fel la formarea de jos a națiunii, atunci când administrația feudală absolutistă și nobilimea continuau să considere aceste „provincii” ca „teritorii” cu desăvârșire deosebite și separate.

Însă aci trebuie să arătăm și latura opusă. Istoria nu cunoaște răscoale țărănești care să fi cuprins întregul teritoriu național. Țărani n'au putut folosi niciodată în întregime acea comunitate pe care ei însăși o formaseră în mod spontan. Lucrul acesta era împiedicat de tendința contrară ce caracteriza lupta țărănimii — tendința spre izolare, născută din dorința țărănumi de a-și apăra în primul rând propria sa gospodărie. Un fel de factor de echilibrare a acestor două tendințe este acțiunea țăraniilor pe baza comunității de regiune, uneori și unor imense regiuni, însă niciodată a țării întregi, a națiunii întregi.

Astfel, rolul țărănimii în formarea națiunilor este profund contradictoriu. Prin lupta ei de veacuri împotriva exploatației feudale, țărănamea formează toate elementele națiunii, întreaga bază care contribue la apariția națiunii. Țărănamea constituie baza, nucleul națiunii care se naște. Totuși, lupta țărănimii nu transformă într'o realitate posibilitatea constituuirii națiunii. Pentru aceasta a fost nevoie ca rolul conducător să fie luat de burghezie, adică să se fi format „două națiuni înăuntru fiecărei națiuni”. Leaderii politicii și culturii burgheziei transformă atunci comunitatea națională istorică într-o posibilitate într'o realitate, însă ei își insușesc totodată și roadele întregii lupte. Revoluțiile burgheze engleză și franceză au marcat nașterea definitivă a națiunilor engleză și franceză, au însemnat victoria „națiunii” asupra provincialismului...¹⁾. În esență lor, aceste mari răsturnări istorice au însemnat apogeu luptei țărănești antifeudale, „revoluția țăraniilor iobagi”, care a lichidat feudalismul. Însă roadele victoriei și le-a însușit burghezia „națională”, care a înăbușit, cu ajutorul statului „național”, tocmai pe acești țărani și pe aliaților — pe plebeii dela orașe.

1) K. Marx și F. Engels, Opere, vol. VII, pag. 54—55 — ed. rusă.
www.dacoromanica.ro

INSCRIPTIA SLAVĂ DIN DOBROGEA DIN ANUL 943¹⁾

In anul 1950 cu prilejul lucrărilor canalului Dunăre-Marea Neagră, s'a descoperit în satul Mircea Vodă o inscripție de piatră în limba slavă veche cu alfabet cirilic. Data, perfect lizibilă, a inscripției este anul 943 (6451).

I. DESCOPERIREA INSCRIPTIEI IN CADRUL CERCETARILOR ARHEOLOGICE

In luna Februarie 1950, cercetându-se traseul Canalului Dunăre-Marea Neagră s'au vizitat și resturile castrului nr. VIII (Gr. Tocilescu) din spatele valului de piatră, aparținând aceleiași epoci ca și valul. Astăzi, din castrul nr. VIII se mai păstrează doar temeliile zidului de Sud, care se observă la suprafața terenului sub forma unei văluriri, precedate de un sănț în spre Sud. Peretele din spre Răsărit ajunsese și el până în zilele noastre, sub forma resturilor din temelii, dar acum vreo 7-8 ani, s'a săpat de ambele părți ale temeliilor zidului un sănț lung, iar blocurile care alcătuiau temelia peretelui au fost aruncate pe pământul de zvârlitură. Astăzi, sănțul se află în aceeași stare ca și atunci când i s'a terminat săparea. Dealungul lui se găsesc o mulțime de blocuri mari de calcar, toate fețuite cu grijă, care provin din temeliile zidului.

Căutând inscripții, latine sau grecești, s'au verificat toate blocurile și aproape de capătul dinspre val al peretelui, pe malul de Răsărit al sănțului s'a găsit un bloc de calcar ce purta dăltuită pe el o inscripție slavă.

După formă se poate spune, că el a servit la o construcție oarecare înainte de a fi folosit în temeliile castrului nr. VIII. Pe una dintre fețele lungi ale blocului se păstrează slabe urme de mortar, fapt care confirmă observația de mai sus, deoarece zidurile castrului au fost construite fără mortar. Blocul are următoarele dimensiuni: lungime 60 cm., lățime 31 cm. și înălțime 18 cm.

Inscripția a fost dăltuită pe una dintre cele două suprafete mici ale blocului. Din ea lipsește partea de sus și partea din stânga. (Pe suprafață amintită în partea ei de sus nu mai putea încape decât un

1) Articolul de față a fost întocmit de un colectiv al Secției de istorie medievală a Institutului de Istorie și Arheologie P.R., București.
www.dacoromanica.ro

singur rând, din literele căruia se mai păstrează pe alocuri mici porțiuni. În stânga ne lipsesc doar două sau trei litere din fiecare rând). Textul inscripției nu se continua nici pe blocul din dreapta, nici pe cel de sub ea.

La suprafața terenului, în interiorul incintei, cât și pe platforma din jurul castrului s'au adunat numeroase fragmente ceramice, care după formă și ornamentare aparțin unei faze târzii a epocii migrațiunii popoarelor.

Dat fiind faptul că blocul care poartă inscripția slavă s'a găsit printre celelalte blocuri ce făcuseră parte din temeliile castrului, înseamnă că și el a făcut parte din aceleași temelii. De aci rezultă concluzia de ordin istoric a expunerii datelor de mai sus.

La început blocul cu inscripția a făcut parte dintr-o construcție ridicată în anul 943 al e. n., an în cursul căruia a fost dăltuită și inscripția. Mai târziu Dobrogea a fost reocupată de trupele Imperiului Bizantin, în urma crâncenelor lupte dintre Ioan Tzimisces și Sviatoslav.

Când însă presiunea Pecenegilor dinspre Nord de Dunăre a devenit de nestăvilit pentru Imperiu, din pricina slăbiciunii forțelor sale militare, s'a simțit nevoia reducerii cât mai mult posibil a frontului dunărean. În acest scop a fost cedată partea nordică a Dobrogei, iar regiunea dintre Cernavodă și Constanța, de astăzi, a fost întărită cu un zid de piatră și printr'un lanț de castre masive, situate spre Sud de val. Complexul de fortificații al zidului, cunoscut sub numele de Valul de Piatră, servea la apărarea Sudului Dobrogei împotriva unui inamic ce ar veni dinspre Nord. La construirea castrelor și a zidului s'au folosit și monumentele mai vechi. Construcția din care făcuse parte blocul cu inscripția a fost distrusă, iar blocul a fost folosit la construirea temeliilor castrului nr. VIII.

II. STUDIU PALEOGRAFIC ȘI LINGVISTIC

Desigur că inițial textul era cu mult mai întins și acest fapt reiese, în chip evident, din textul ce s'a păstrat până în zilele noastre — dar vitregia ce-a îndurat blocul de calcar pe care se află lucrată inscripția a făcut ca din inscripție să nu ajungă până astăzi decât partea ei finală cu data și numele jupanului în vremea căruia s'a petrecut evenimentul consacrat în inscripție. Dar nici ceeace s'a păstrat nu este neatins, căci din partea stângă a înălțimii blocului lipsește o bucată ce cuprindea începutul rândurilor al doilea, al treilea și al patrulea. Astfel astăzi din rândul ce precede pe **ѡи гъръцѣхъ** nu s'a păstrat decât numai bucla inferioară a unei litere ce ar putea fi: **Ѡ**, **Ѡ** precum și rămășițele părților inferioare ale altor trei litere, situate toate aceste rămășițe a patru litere deasupra literelor: **Ѡ**, **Ѡ**, **Ѡ**, **Ѡ** și din cuvântul **ѡи гъръцѣхъ**. Din rândul întâiul care s'a păstrat în întregime prima literă pare a fi **Ѡ**, iar a doua **Ѡ**. Din rândul al doilea prima literă care lipsește a fost **Ѡ**, iar din a doua — **Ѡ** — nu s'a pă-

rat decât bucla. Din rândul al treilea prima literă care lipsește a fost probabil **и**. Din rândul al patrulea lipsesc primele două litere cum și ultimele trei-patru, iar **и** și **и** din **жѹпанк** se disting destul de greu. Dealtfel toate literele din acest rând au suferit stricăriuni.

Inscripția s'a lucrat cu un cuiu metalic.

Din faptul că meșterul inscripției n'a avut în față un model, ci a lucrat cu un cuiu metalic, a sgâriat cum a putut, derivă și poziția asimetrică în parte a literelor din rânduri. Astfel pe când literele **к** din rândul întâi sunt lucrate pe plan drept ca și literele cuvântului **акт** din rândul al doilea, literele **и** din rândul întâi sunt lucrate inclinate spre stânga și pe un plan mai jos ca **к**, iar literele **х** din același rând — pe un plan mai jos. Cifrele din rândul al doilea urmează poziția de inclinare a literelor **и** din rândul întâi, aceasta și spre a lăsa spațiu pentru cele două titlă ce le acoperă, și atât titlile cât și cifrele urmează aceeași poziție de inclinare — adică spre dreapta. Primele trei litere din rândul al treilea sunt pe plan drept, **к** care urmează este lucrat mai sus decât literele care-l preced și inclinat spre stânga, iar literele **и** sunt lucrate inclinate spre dreapta, spre deosebire de finalele care sunt lucrate pe plan aproape drept. În rândul al patrulea **ы** este inclinat spre dreapta, și total inclinat în aceeași direcție ca și **ы**, iar **к** are exact aceeași poziție ca și **к** din rândul al treilea.

Toate literele sunt lucrate în rând — deci și literele cu deparaante inferioare sau superioare ca de pildă: **ю**, **и**, **х**. Ca înfățișare generală literele din rândul întâi sunt mai mari ca cele din rândul al doilea, acestea sunt mai mari ca cele din rândul al treilea, iar acestea sunt mai mari ca literele din rândul al patrulea.

Sunt cunoscute următoarele caractere grafice ale alfabetului chirilic :

А, Б, В, Г, Д, Ж, С, И, А, М, Н, О, П, Р, Й, Оы, Х, Ц, К, Б, и și к.

Din aceste caractere grafice **С, И, Й** se folosesc numai ca cifre, iar **А** este întrebuită ca cifră și ca literă.

Literele au forme geometrice.

1. **А** apare de două ori. Prima oară apare ca cifră și are forma unui triunghi, dar latura dreaptă depășește în înălțime pe cea stângă. Ca formă este la fel cu **а** din rândul ultim al inscripției grecești pusă de hanul bulgar Omortag (815-831) jupanului său Ohsun, cu primul **а** din rândul al şaptelea al inscripției lui Omortag cu data: indictionul 15, descoperită în anul 1915 la Ceatalar, în apropiere de Preslav, cu primul **а** din cuvântul Hartofilaxon a inscripției lui Paul Chartofilax și cu al doilea din rândul al doilea al inscripției chirilice din anul 993. A doua oară **а** apare ca literă, ca formă se apropie de **а** cifră, dar ca dimensiune și poziție se deosebește prin faptul că este mai mic și inclinat spre dreapta. **www.dacoromanica.ro**

2. ș este format dintr'o verticală ce se îmbină sus cu o orizontală ce se sfârșește cu un cârlig, două treimi din verticală sunt atașate la dreaptă de o buclă în formă de dreptunghiu. Ca formă este la fel cu primul ș din rândul al optulea al inscripției chirilice din anul 993 — aici însă dimensiunea buclei este mai redusă ca în inscripția noastră.

3. r spre deosebire de forma cunoscută — o verticală ce se îmbină sus cu o orizontală și se sfârșește printr'un cârlig — are cârligul îndreptat în sus. Exact aceiași formă are și r din rândul al cincelea al inscripției lui Omortag pusă lui Ohsun.

4. A are forma unui triunghiu a cărui linie de bază se prelungescă în dreapta printr'o oblică ce se sfârșește printr'un mic picior, în stânga linia de bază sfârșește tot printr'un picior, dar care este mai scurt decât cel din dreapta.

5. ж atât cât s'a păstrat, este format din trei linii oblice care se întrelăsă, dar linia dela mijloc se vede că în partea de sus nu trece exact pe la mijloc, ci puțin mai la dreapta.

6. ș are formă sinusoidă cu îmbucătura de sus mai îngustă decât cea de jos. Se aseamănă cu litera cifră din data inscripției chirilice dela Varos din anul 996. Aceiași formă sinusoidă are și data inscripției chirilice din anul 993.

7. ș apare de două ori și este format din două verticale unite printr'o bară înclinată. Primul ș are bara puțin înclinată cu direcția dela stânga spre dreapta, poziția barei fiind situată în partea superioară a literei ca și în Savina Kniga. Al doilea ș are bara de unire la mijloc cu înclinarea dela dreapta spre stânga, capătul barei eșind în afara piciorului drept al literei. Acest ș se aseamănă cu cel din rândul al doilea al inscripției chirilico-glagolitice dela sfârșitul veacului 9 descoperită la mănăstirea Sf. Naum dela Ohrid și este la fel cu ș din cuvântul **пoлmикъ** al inscripției chirilice a prisnelului de lut descoperit la Preslav și care după date stratigrafice este socotit de invățatul sovietic B. A. Rybakov că datează dela jumătatea veacului 10. Al treilea ș are bara de unire în aceiași poziție ca și cea a primului, dar capătul barei eșind în afara piciorului drept al literei, direcția barei fiind dela stânga spre dreapta. Toți trei ș sunt înguști în ceeace privește întinderea spațiului dintre picioarele lor.

8. ș are forma unui unghiu ascuțit cu vârful în sus. Se apropie ca formă de ș din rândul al treilea al inscripției lui Omortag pusă lui Ohsun și are exact aceiași formă ca și ș dela rândul al patrulea al inscripției cneazului Presian și ca și al doilea ș din cuvântul **пoлmикъ** al prisnelului de lut pomenit mai sus.

9. ș este lat și format din trei unghiuri ascuțite la cele două laterale cu vârfurile în sus și la același nivel, iar unghiu din mijloc cu vârful în jos ce coboară 0,5 cm față de extremitățile laturilor celorlalte două unghiuri. Tot un ș lat apare și în inscripția lui Paul Chartofilax și exact aceiași formă ca în inscrip-

ția noastră o are și „**и**” din primul cuvânt al inscripției chirilico-glagolitice dela mănăstirea Sf. Naum din Ohrida.

10. „**и**” cifră, față de „**и**”, este mai lat și puțin înclinat spre dreapta, bara de unire este oblică, ea pornește din vârful piciorului stâng și atinge piciorul drept exact la mijlocul înălțimii lui. Exact aceeași formă are și „**и**” din rândul întâi, al doilea „**и**” din rândul al treilea, primul „**и**” din rândul al patrulea, primul și al doilea „**и**” din rândul al șaselea din inscripția lui Omortag cu data: inductionul 15, este la fel apoi cu al doilea „**и**” din rândul întâi și al patrulea din inscripția cneazului Presian.

Al doilea „**и**”, din cât se distinge, se vede că este mai îngust ca „**и**” cifră, iar bara de unire depășește piciorul drept.

11. „**о**” are o formă ovoidală. Este aproape identic cu „**о**” din rândul al doilea al inscripției lui Omortag, descoperită la Târnova — de altfel în toată această inscripție domină „**о**” ovoidal.

12. „**и**” are forma obișnuită — adică două verticale unite sus printre orizontală — dar piciorul stâng coboară puțin în jos față de cel drept. Exact aceeași formă a lui „**и**” întâlnim în rândurile: al șaselea, al patrusprezecelea și al optusprezecelea din inscripția lui Omortag dela Târnova.

13. „**о**” apare de trei ori și este format dintr-o verticală ce are prinsă în partea dreaptă de sus o buclă în formă de triunghiu.

14. „**т**” apare de două ori. Primul „**т**” este format dintr-o verticală îngroșată, înclinată puțin spre dreapta, ce întâlnește în partea de sus, mijlocul unei orizontale care la rândul său are la extremități câte un cărlig foarte mic — cel din stânga este mai mic decât cel din dreapta. Al doilea „**т**” este total disproportionat — prin micimea lui — față de primul. El este format dintr-o mică verticală înclinată spre dreapta, ce întâlnește în partea de sus o orizontală situată însă aproape de extremitatea dreaptă a acesteia; orizontală este la rândul ei înclinată spre dreapta și sfărșește în dreapta cu un cărlig foarte mic.

15. „**ы**” cunoaște toate cele trei variante. Astfel primul este și format dintr'un triunghiu din vârful căruia pornește două linii oblice. Al doilea — „**ы**” — apare numai ca cifră și este format ca două unghiuri: unul ascuțit și al doilea obtuz. Al treilea este „**ы**” — format din „**о**” rombic ce are la dreapta pe „**ы**” format dintr'un unghiu ascuțit și unul obtuz — deci se apropie de „**ы**” ca cifră. Cât despre „**о**” romboidal acesta formează o caracteristică a inscripției dela Madara.

16. „**Х**” este format din două unghiuri opuse la vârf și din două unghiuri obtuze, opuse la vârf. Această formă a lui „**Х**” constituie o caracteristică a inscripțiilor grecești ale hanilor bulgari și ea se întâlnește și în inscripția lui Paul Chartofilax.

17. „**и**” are coada destul de lungă, este înclinat puțin spre stânga, linia care unește cele două verticale este puțin înclinată, poziția înclinării fiind dela dreapta spre stânga.

18. ፩ este format dintr'o verticală care se unește la extremitatea de sus cu o linie orizontală a cărei extremitate dreaptă depășește puțin intersecția cu verticala, iar extremitatea stângă are un foarte mic cârlig; în partea inferioară verticala aderă la o buclă în formă de triunghiu dreptunghiu.

19. ፩ apare de patru ori și este format dintr'o verticală ce are în partea dreaptă de jos o buclă în formă de triunghiu. Primul și al doilea ፩ sunt egali ca înălțime și mai mici față de al treilea, bucla primului are aceeași mărime ca și a celui de al treilea, iar bucla celui de al doilea ፩ este aproape de aceeași mărime ca și bucla celui de al patrulea ፩.

20. ፩ apare de cinci ori și reprezintă un — ፩ — înclinat puțin spre stânga căruia i s'a prelungit ceva mai mult în sus verticală, aceasta pentru a i se putea plasa baza orizontală care este înclinată puțin spre dreapta. Primul ፩ ca înfățișare este deosebit de ceilalți, pentrucă bucla literei este izolată de bară pe mijlocul căreia cade o mică perpendiculară. Nu sunt egali în înălțime, căci cel mai înalt este primul, după care urmează al treilea, al doilea, al patrulea și al cincelea — care are capătul de sus al buclei îmbinat cu bara orizontală, iar capătul verticalei depășește foarte puțin intersecția cu bara.

Literele cifre formate din ፩, ፪, ፫, ፬, sunt indicate prin title. ፩ are în față jos pe rând un punct, sub el se află două mici linii oblice semnificând valoarea de mie a cifrei; în partea dreaptă de sus se află iarăși două puncte dispuse în verticală și tot în dreapta are un al patrulea punct, situat la mijlocul rândului. Între ፫ și ፬ se află iarăși un punct situat la mijlocul rândului, iar sub ፬ iarăși un punct.

Titlele apar numai pe cifre — căci partea ce ni s'a păstrat din inscripție n'are cuvinte prescurtate care să fi fost acoperite de title. Sunt cunoscute două forme de titlă, prima o linie curbă cu direcția de înclinare dela stânga spre dreapta și situată deasupra literelor cifre ፩ și ፪, a doua, o linie oblică înclinată spre stânga care sfărșește la extremități cu două cârlige foarte mici, situată pe literile cifre ፫ și ፬.

Punctuația este formată numai din puncte și apare întâi după silaba ፩ din cuvântul ፩, unde se află un punct situat aproape de vârful rândului. Punctul după silabă este cunoscut și inscripției tombale din veacurile 10-11, pomenită mai sus, unde formează o caracteristică, căci apare după silabele: ፩ și ፩ din rândul al doilea, ፩ și ፩ din rândul al treilea, ፩ și ፩ din rândul al patrulea, ፩ și ፩ din rândul al cincelea, ፩ și ፩ din rândul al șaselea, punctul fiind situat când la mijlocul rândului, când spre extremitatea de sus sau de jos a rândului. În inscripția noastră se mai află puncte și în cadrul literelor cifre, dar pe acestea le-am indicat mai sus.

Particularități lingvistice. Din pricina puținului text ce ni s'a păstrat din inscripție, aceasta prezintă un material lingvistic redus.

Din punct de vedere fonetic este de remarcat prezența, peste tot a lui ieri — ѧ. Și din acest punct de vedere inscripția noastră își are paralelă în foaia chirilică din Macedonia, datată prin veacul XI, în care peste tot domină ieri.

Apoi ființarea lui ier — ѧ — în locul lui ierâ — ѧи — din cuvântul ѧи — astfel de exemple fiind cunoscute textelor slave vechi în urma cercetărilor învățatului slav Vatroslav Jagic, aşa că inscripția noastră vine să confirme exemplele prin primordialitatea vechimeei ei.

Ultimul element ce se cade a fi subliniat este forma fonetică — ѧи — în ѧи҃կъхъ. Faptul că această formă fonetică este necunoscută textelor slave vechi — cu limbă literară — cu excepția evangheliei lui Ostomir din anul 1057 care este un text de redacție rusă și unde apare în cuvintele: ѧи҃къси, չъркѣхъ, չъркѣю, iar forma ѧи҃къ din inscripția lui Paul Chartofilax este explicată de Kr. Mijatev ca o înrăurire a graiului popular al scribului, ne îndriușește să credem că și — ѧи — din ѧи҃կъхъ al inscripției noastre dovedește o înrăurire a graiului popular al meșterului care a lucrat inscripția.

Poate că tot o formă populară atestă și fonetismul Δѣкъмитрѣ в loc de Δѣмитрѣ.

In flexiune sunt de remarcat: Ac. sg. m. ἀκτο acordat cu prep. ει, Loc. sg. m. Δѣкъмитрѣ și χογпайлѣ, Loc. pl. m. ѧи҃къхъ și a aoristului ει in pers. a 3 sg. a verbului εкіти.

1. Caracterele grafice analizate mai sus dovedesc că alfabetul chirilic folosit în inscripția chirilică din anul 943 este în cea mai mare parte alfabetul grecesc al inscripțiilor protobulgare. Această premiză pune într-o lumină nouă problema formării alfabetului chirilic și din acest punct de vedere inscripția noastră are o importanță covârșitoare, căci ea dovedește că alfabetul chirilic, în forma lui inițială a fost ticiuit după caracterele grafice ale inscripțiilor hanilor bulgari.

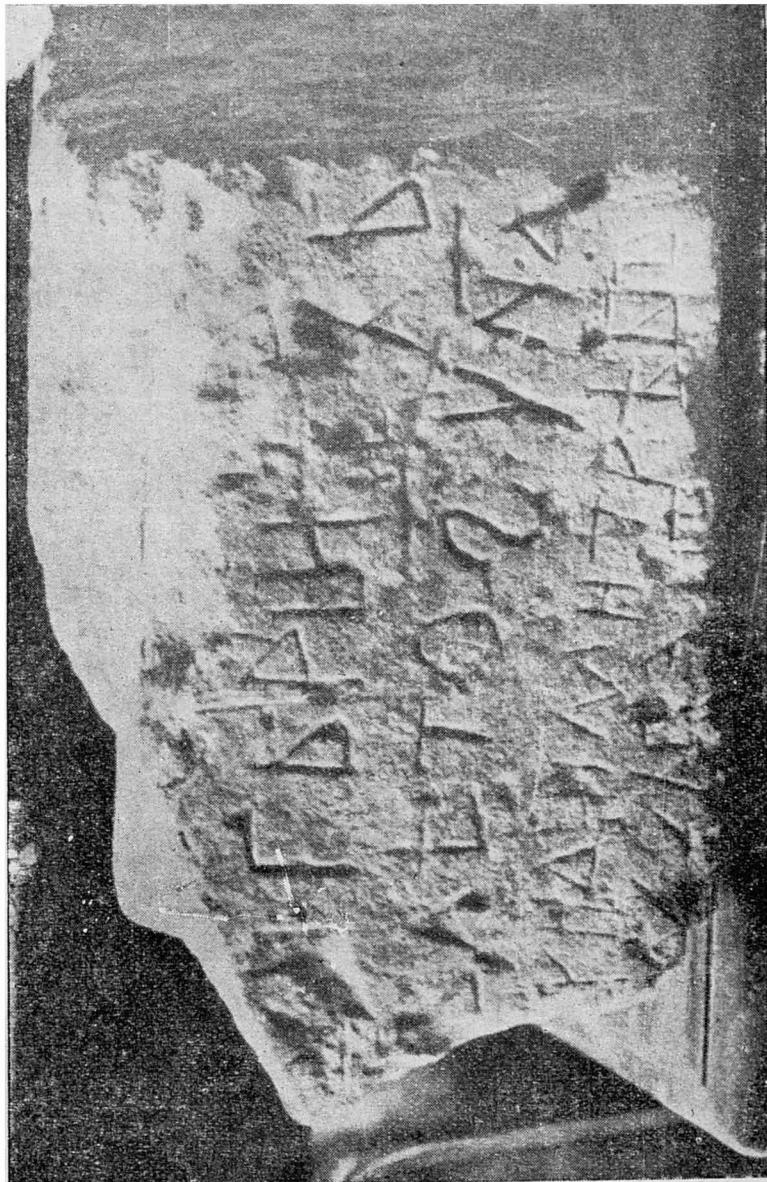
2. În trăsătura caracterelor grafice ale inscripției nu se vede nicio șovâială în ceeace privește forma, acest fapt dovedește că alfabetul chirilic își avea vechimea lui în anul 943.

3. Prin data ei — este cel mai vechi text slav cunoscut până astăzi — inscripția pune din nou în discuție vechimea unuia față de celălalt a alfabetelor: chirilic și glagolicic.

4. Particularitățile grafice ale inscripției atestă o străveche tradiție grafică și nu lasă absolut nici o îndoială cu privire la autenticitatea inscripției.

III. IMPREJURĂRILE ISTORICE IN LEGĂTURA CU INSCRIPTIA SLAVĂ DIN 943

Dobrogea, în anul 943 — data inscripției găsită la Mircea Vodă — făcea parte din Imperiul Bulgar. Se vede limpede acest lucru din itinerariul maritim al negustorilor Rusiei Kievlene dealungul coastei Mării Negre, publicat de fondatul român Constantin Porfirogenet:

T R A D U C E R E A

• ; Greci.
In anul 645⁰ (943)
era în vremea lui Dumitru
jupan www.dacoromanica.ro .

„Dela Dunăre ei (negustorii din Kiev) ajung la Conopa și dela Conopa la Constantia ¹⁾, pe râul Varna și dela Varna la râul Ditzina. Acestea toate țin de țara Bulgariei. Si dela Ditzina ajung în părțile Mesembriei și astfel se termină aci partea din călătoria lor pe mare care este primejdioasă“ ²⁾). Scriitorul bizantin scrie cam în vremea când se ridică inscripția ce o studiem, lucrarea sa datează din anii 948 — 952. Din pasajul de mai sus rezultă că toată coasta Dobrogei depindea în aceea epocă de Bulgaria și deci și interiorul țării. E probabil că Dobrogea depindea de un șef feudal local al împăratului dela Preslav, comitele Distriei (Silistra) care e pomenit în inscripția țarului Simion de lângă Salonic (904).

După o serie lungă de războaie, care aduseră oștile bulgare până în fața Bizanțului, se încheiase pace între cele două state vecine, în anul 927. Fiul și urmașul marelui Simion, Petru, luă în căsătorie pe o prințesă bizantină, dar fu silit să cumpere această cinstă cu retrocedarea unor cetăți și provincii cucerite sub predecesorul său dela Imperiul Bizantin ³⁾). Între acestea se aflau și unele porturi întărite pe coasta Mării Negre, pe care Bizanțul le stăpânește, nu prin legătura pe uscat, ci prin flota lui, care era stăpână pe apele mării.

Socotim inscripția dela Mircea Vodă o inscripție comemorativă cu caracter istoric. În adevăr, nici forma pietrei — un bloc mare în adâncime — nici inscripția cu pomenirea Grecilor, nu arată că ar fi vorba de o piatră de mormânt, nici de o placă pe peretele vreunei biserici, arătând data fundației. Ea trebuie pusă în rândul celor stele sau coloane comemorative ale faptelor istorice, care formează, cum am văzut, o tradiție în epigrafia bulgară, începând cu stelele în limba greacă amintind de bătăliile și cetățile dobândite de Crum în veacul precedent.

Totuși, în această epocă, în vremea țarului Petru, care domnea atunci în Bulgaria (927 — 969), în urma alianței și înrudirii cu Bizanțul, se păstrează pace cu Bizanținii până aproape de sfârșitul domniei. Bulgarii obișnuiau chiar să dea de veste Bizantinilor despre pregătirile Rușilor dela Kiev de a năvăli cu corăbiile în țara lor ⁴⁾.

În această epocă au loc năvălirile Ungurilor prin Bulgaria asupra Imperiului Bizantin. Cea mai importantă din aceste năvăliri are loc chiar în anul 943, data săpată pe inscripția găsită la Mircea Vodă. Se știe că pe la sfârșitul veacului al IX-lea Ungurii alungați de Pecenegi, se îndreaptă prin Carpații Nordici spre câmpia Dunării Mijlocii.

1) Constanța de azi.

2) Constantin Porfirogenet, *De administrando Imperio*, ed. Bonn, cap. 9, p. 74.

3) V. Zlatarski, *Istoria Statului Bulgar în Evul Mediu* (în l. bulgară), 1—2, Sofia, 1927, p. 518 și urm.

4) Cronica dela Kiev (*Leatopis vremmenich lét*), Moscova, 1864, p. 22—23, sub anii 941 și 943. Cf. și trad. românească la G. Popa Lisseanu, *Izvoarele istoriei române*, VII, p. 58—59.

In anii 934 și 943 au loc două mari expediții ale Ungurilor asupra Imperiului Bizantin, amândouă folosind ca loc de trecere Bulgaria. Despre aceste expediții vorbesc cronicile bizantine ale lui Cedern-Skylitzes, așa numitului Theofanes Continuatus și a lui Simeon Logofătul¹). Expeditia din 943 are loc în luna Aprilie și cronicarii bizantini arată că demnitarul grec Theofan părakimumenul a încheiat pacea cu năvălitorii și i-a trimis înapoi cu daruri, robii fiind răscumpărați și dându-se și fruntași ca ostateci dintre barbari. Deasemenea și cronica rusă dela Kiev pomenește expediția Ungurilor, tot sub anul 943²).

Expeditia este povestită mai pe larg și de istoricul geograf arab contemporan cu faptele, Masudi, care spune că alături de Unguri au luat parte la năvălire și Pecenegi, Alanii și Chazari, popoare care locuiau la Răsărit de Dunărea de Jos și în Nordul Mării Negre. Povestirea sa cuprinde pe scurt următoarele: triburile Ungurilor (îi numește Turci ca și scriitorii bizantini ai vremii) sunt parte nomade, parte așezate, fiecare cu regii lor deosebiți. Ei se întind până la Marea Neagră, iar prădăciunile lor ajungeau în țara Rom, a Romeilor, Imperiul Bizantin. Primul război al lor cu Romeii are loc în anul 932 „sau mai târziu”. Se pare că e vorba de două expediții, căci mai jos se vorbește de împăratul Romeilor (Lakzenos), care se află în domnie în anul 339 al Hegirei (adică 943 al erei noastre). Luptele se dau în jurul unei cetăți puternice numită Valadar (care este Develtos, lângă Burgas, pe coasta Mării Negre). Împăratul a trimis în ajutorul cetății 12.000 de călăreți înarmați cu lănci, mercenari arabi. Regii Unguri, care au în oastea lor și oameni din țările Chazarilor și ale Alanilor, trimit negustori ce făceau negoț în acele părți și erau de religie musulmană, ca să momească pe călăreții împăratului, să treacă de partea năvălitorilor, dar aceștia nu primesc să-și calce datoria. Atunci regele Pecenegilor cere să i se dea lui comanda, în acest caz garantează de izbândă. În adevăr, cetatea este luată cu asalt și populația e dusă în robie. Cetele Ungurilor ajung până aproape de Constantinopol și ating deasemenea și „țările Slavilor”.³)

Possible că între aceste fapte istorice din anul 943 și inscripția slavă găsită la Mircea Vodă din același an este o legătură. O năvălire ce atinge cetățile maritime bizantine dela Marea Neagră, ce se întindeau, începând dela Sud de Varna, interesează fără îndoială și Dobrogea și populația de acolo. E drept că Ungurii erau așezăți acum în Panonia; despre rămânerea unor triburi în urmă, în Atelkuz, nu avem știri în izvoarele istorice. Expeditia lor în anul 943 trebuie să fi urmat drumul deschis dela Belgradul de azi spre Sud și Sud-Est.

1) Cedern-Skylitzes, ed. Bonn, p. 316, Theofanes Continuatus, ed. Bonn, p. 430—431, Simion Logofătul, ed. Bonn, p. 478.

2) Cronica dela Chiev, ed. citată, p. 23, trad. rom. ed. Popa Lisseanu, op. cit., p. 59.

3) Textul lui Masudi tradus din arabă în germană, la J. Marquardt, *Ost-europäische und ostasiatische Streifzüge, Ethnographische und historische Studien zur Geschichte der 9. und 10. Jahrhundert*, Leipzig, 1903, p. 61—63.

O trecere a unor triburi ungurești prin Dobrogea, împreună cu Pece-negii, care se aflau la Nord și la Răsărit de gurile Dunării, e puțin probabilă. E însă posibil ca o ceată a năvălitorilor unguri să fi apucat spre Răsărit și să fi ajuns până la Develtos, la Marea Neagră, robind în special pe Bulgari. Aceasta este părerea istoricului S. Runciman, care se sprijină pe pasagiul din scrierea lui Masudi, aşa de precis, cu nume de localități și date, pe care nu-l putem înălătura.¹⁾ În acest chip, expediția a atins ținuturi învecinate cu Dobrogea, unde puteau lupta și cete dobrogene. Inscriptia găsită la Mircea Vodă ar pomeni ceva despre aceste lupte din 943 din ținutul grecesc învecinat, de aci pomenirea Grecilor, lupte de pe urma căroră avură dă suferit și Bulgarii.

Dar și altă ipoteză în legătură cu faptele pomenite în inscripția dela 943 este posibilă și o vom înfățișa mai jos: ea presupune în legătură cu războiul dintre Bizanț și Rusia din Kiev, o năvălire a Pecenegilor în anul 943 în regiunile dobrogene și la coastele mării, necunoscută isvoarelor bizantine, dar care ar rezulta din exăminarea mai atentă a textelor. Anume, este posibil ca Masudi, scriitorul arab, să fi confundat două evenimente apropiate în timp: o năvălire a Ungurilor pe la Apusul peninsulei și aceea a Pecenegilor însuși de alte popoare nomade din Nordul Mării Negre. Expediția Ungurilor în Peninsula Balcanică a produs de sigur peste tot o stare de perturbare, de care s'au folosit populațiile de lângă Dunăre spre a se răscula, și alte triburi nomade spre a năvăli în Bulgaria și în imperiu. Masudi vorbește de o năvălire în același an, 943, a Pecenegilor și Alanilor, care au venit de sigur prin Dobrogea, apoi dealungul coastei până la Develtos. „Regele“ Pecenegilor a fost acela care a condus atacul cetății. Dat fiind distanța în spațiu între drumul Ungurilor și acel al Pecenegilor, putem presupune, nu o singură năvălire, ci două, una provocată de celalaltă. Ungurii au năvălit dela Apus, în Aprilie, apoi Pecenegii prin Dobrogea, la câteva luni de interval. În aceste condiții, inscripția găsită la Mircea Vodă s-ar referi la trecerea Pecenegilor asupra Grecilor, după străbaterea Dobrogei și Bulgariei de Răsărit.

Existența acestei năvăliri a Pecenegilor și a popoarelor din Rusia de Sud în anul 943, pare a fi întărită și de povestirea Cronicii vechi a Rusiei kievliene (Nestor): După ce arată cum, în anul 941, cneazul Igor dela Kiev atacase Constantinopolul cu 10.000 de bărci și cum flota lui fusese arsă de „focul grecesc“, cronicarul adaugă că Igor, întorcându-se la Kiev, începu să strângă o oaste mare și se pregătea să meargă din nou împotriva Grecilor. După ce amintește între timp năvălirea Ungurilor din 943, de care am vorbit, cronicarul rus mai adaugă sub anul 944: „Igor strânse o armată numeroasă de Varegi, Ruși, Poliani, Sloveni, Crivici, Tiverci (acesta era un trib slav care trăia la Nord de gurile Dunării) și-și câștigă pe Pecenegi, luând dela ei ostateci“. Si Bulgarii aduseră această veste, zicând:

1) St. Runciman, *A history of the first Bulgarian Empire*, p. 185.
www.dacoromanica.ro

„Vin Rușii și au câștigat pentru ei pe Pecenegi“. Impăratul Bizantin Romanos făgădui daruri scumpe lui Igor, ca să-l opreasă „Când Igor a ajuns la Dunăre“, zice cronicarul, el a convocat drujina, să se sfătuiască. „Drujina îi spune: „Noi nu mergem pe uscat, ci peste adâncurile mării și moartea ne amenință pe toti“, deci socot mai bine să primească darurile oferite de împărat. „Igor le-a dat ascultare și a poruncit Pecenegilor să prade țara Bulgărească, iar el... s'a întors înapoi“^{1).}

E drept că aceste evenimente se petrec în anul 944, după ridicarea inscripției găsite la Mircea Vodă, dar vedem din povestirea cronicarului rus că Igor încă din 941 strângea oaste și se pregătea de luptă cu Bizantinii, ațâțând asupra lor triburile slave vecine și pe Pecenegi. Oastea principală urma să ia calea mării, dar erau și mase de năvălitori pe uscat, ca Tivercii de pe Nistru și mai ales Pecenegii, popor de călăreți. Toată această agitație războinică în preajma Dobrogei provocată de mișcările Rușilor dela Kiev se începuse din anul 941. O expediție a Pecenegilor și a unor triburi slavo-ruse încă din anul 943 în părțile dobrogene e foarte posibilă și ar corespunde cu textul lui Masudi.

Aceste fapte, povestite de cronica din Kiev, împărtășite cu relația lui Masudi, ne îngăduie să vedem mai bine împrejurările istorice din Dobrogea în jurul anului 943. E probabil că în legătură cu aceste fapte a fost săpat textul, azi rămas trunchiat, al inscripției ce o studiem.

* * *

Ridicarea unei stele comemorative slave în Dobrogea, în veacul al X-lea dovedește existența în această provincie a unor așezări cu o viață mai evoluată decât cea pur sătească, fie că e vorba de centre civile, fie centre militare. În adevăr, avem documentare despre existența unor asemenea centre în Dobrogea în veacul al X-lea.

Se știe că la 968 are loc așezarea Rușilor lui Sviatoslav în Dobrogea și în Bulgaria Apuseană²⁾. Centrul așezării lor era la Periaslavet, cetate din Nordul Dobrogei, poate la Nicolișel. Atunci când boierii din Kiev și mama lui îl cheamă în patrie, el răspunde, după Ietopisețul rusesc: „Vreau să trăesc în Periaslavet pe Dunăre... aci se scurg toate bunurile, dela Greci stofe, vin și fructe de tot felul, dela Cehi și dela Unguri argint și cai, dela Ruși piei, ceară, miere, și robi“³⁾. Cronica rusească afirmă că Sviatoslav a luat la Dunăre, în Dobrogea și în Bulgaria de N-V 80 de cetăți⁴⁾, cifră desigur exagerată, dar aceasta este o confirmare a vieții intense și a populației dese ce exista în acea regiune în secolul al X-lea.

1) Cronica de la Kiev (Nestor), ed. cit. p. 23, trad. rom. ed. Popa Lisseanu p. 59.

2) V. și N. S. Derjavin, *Istoria Bulgariei* (în l. rusă) II, p. 13--14.

3) *Povest vremennenich lét* (Cronica atribuită lui Nestor), ed. Moscova 1864, sub anul 969, p. 36.

4) *Ibidem*, sub anul 967, p. 34.

Să nu uităm că Bulgaria se întindea în secolul al X-lea cu su-premația ei și în Nordul Dunării, exercitând o stăpânire feudală asupra voevodatelor din țara noastră¹⁾, ceeace mărea importanță cen-trelor dela vadurile Dunării.

Pe lângă centrele civile de schimb comercial se aflau în Dobro-gea valuri și cetăți clădite în parte de chaganii bulgari. Letopise-țul bulgar cu caracter bogomilic „Povestirea lui Iasaia Profetul“ scris tocmai în acea vreme (secolul X), vorbește de Dobrogea, nu-mind-o Țara Carbunica „pe care odinioară au cucerit-o Bulgarii dela Romani și dela Elini“. „Acolo țarul Ispor (Isperich) a clădit cetăți mari și cetatea Dristorului la Dunăre și un zid (sau val- pre-zid), dela Dunăre la mare și tot el a ridicat cetatea Plisca“²⁾.

Inscriptia găsită la Mircea Vodă așezată în imediata apropiere a marilor valuri de apărare ce străbăteau Dobrogea în mijlocul ei dela Dunăre la mare, pare a fi fost ridicată într-o astfel de cetate, poate centru militar de apărare, unde va fi fost vreun șef feudal local, poate acel Dimitrie din inscripție, dependent de țarul dela Preslav.

Această părere e confirmată de prezența în inscripție a termenului „jupani“, mari stăpâni de domenii feudale.

Termenul de *jupani* aflat în inscripție merită o atenție deosebită. Acest termen folosit de mai multe popoare slave: Sârbi, Croați, Bul-gari, Slavii Apuseni din Germania de azi, însemnă la început un șef de clan ales de războinici dintre oamenii bătrâni. E o formă de con-ducere caracteristică orânduirii democrației militare. Mai târziu, în epoca trecerii Slavilor la orânduirea feudală, jupanii devin ere-ditari, ei sunt stăpâni moșilor mari, iar în Serbia titlul de mare jupan se dădea șefului statului feudal.

De observat că până acum, în inscripții sau texte aflate în Bul-garia propriu zisă și datând din vremea primului Imperiu Bulgar nu se cunoaște nici o mențiune de „jupani“. Această constatare face inscripția găsită la Mircea Vodă cu atât mai importantă pentru istoria socială a Bulgariei. Se știa totuși că și Bulgarii au avut ju-panii lor. Prima mențiune a jupanilor la Slavii de Sud este amintirea acestui termen pe inscripția în limba turaniană protobulgără, scrisă cu litere grecești pe unul din vasele de aur din tezaurul dela Sfântul Nicolae Mare din Banat, cunoscut multă vreme sub numele de „tezaurul lui Atila“. Ea cuprinde de două ori cuvântul „jupan“ (ortografiat: *zoapan*) legat cu nume protobulgare: Butaul. Odinioară se credea că aceste vase sunt mult mai vechi, dar după ultimele cer-tetări, ele datează dintre anii 816—830 și aparțin civilizației pro-to-bulgare dinainte de slavizare³⁾.

1) *Istoria României*, manual clasa a XI-a medie, p. 63.

2) Iordan Ivanov, *Cărți și legende bogomilice* (în limba bulgară), Sofia, 1925, p. 281—282 și L. Slojanovic în Spomenik, Belgrad, III, p. 141.

3) H. Zimmerman, *Kunstgewerbe des frühen Mittelalters* (Institutul Ar-licologic Austriac), Viena, 1923, p. 79—106, cu planșe și J. Strzygowski, *Zur Datierung des Goldfundes von Nagy Szent Miklos*, în *Byzantinische Zeitschrift*, VI, 1897, p. 585.

Pe de altă parte, Constantin Porfirogenet în lucrarea sa amintită „*De administrando Imperio*”, care datează dela mijlocul veacului al X-lea, spune despre Croații din Dalmatia, că încă din veacul precedent la așezarea lor în această țară (deci sec. IX) nu aveau alți stăpâni „afară de bătrâni lor, numiți jupani”¹). Aceste cuvinte amintesc lămurit o organizație socială de democrație militară; jupanii erau la Croați șefii aleși ai clanurilor.

Intrebarea ce se pune este dacă jupanii din Dobrogea dela 943 erau astfel de jupani din orânduirea democrației militare sau instituția evoluase spre o formă de viață feudală. Savantul sovietic N. S. Derjavin, care a studiat cu amănunțime formarea societății din primul Imperiu Bulgar, arată că foștii șefi militari ai Slavilor, voevazi și jupani se transformă pe început în feudali cu stăpânire ereditară, odată cu lichidarea democrației militare și intronarea feudalismului. Acești jupani ereditari, noi proprietari, se întăresc în Imperiul Bulgar în aceeași epocă în care se stabilește creștinismul și se termină slavizarea clasei stăpânoare, adică în secolul al IX-lea. După Derjavin, acest proces începe să se desvolte încă din veacul al VII-lea²).

Așa dar jupanii din Dobrogea dela 943 erau mari proprietari dintr-o orânduire feudală. Stăpâni pe forțe locale, s-au împotrivit poate năvălitorilor și au ridicat o inscripție pe ruinele vechiului val al lui Isperich din ținutul lor. Ipoteza noastră consideră aşadar inscripția slavă din 943 ca o inscripție comemorativă pusă de jupanii locali în legătură cu marile expediții ungurești sau pecenege din acel an.

C. C. B.

1) Const. Porfirogenet, *De administrando Imperio*, cap. 29, Despre jupani, cf. N. S. Derjavin, *Slavii în vechime*. București, 1949, p. 52–53 și Karl Kadlec, *Incepările culturii slave (în limba polonă)*. Encyklopédja Polska Akzad. Um., Cracovia, IV-2, p. 36, 66–67, 68.

2) N. S. Derjavin, *Istoria Bolgariei*, I, p. 102.

O RECENZIE NEPRINCIPIALĂ

In ziarul „Universul“ din 5 Iunie 1951, Vasile D. Liveanu a publicat o recenzie a lucrării mele „Probleme de Istorie. Contribuție la lupta pentru o istorie științifică în R.P.R.“.

Citind recenzia, cititorul își poate pune pe drept întrebarea : Ce anume urmărește autorul prin această recenzie ? Este oare vorba de rea credință, sau de o totală ignorare a rostului unei recenziile științifice ?

Ne isbește în primul rând lipsa de principialitate a autorului recenziei.

Care este rostul unei recenzi? ?

Literatura Partidului ne învață să întocmim o recenzie.

Printr'o recenzie se aduce la cunoștința publicului cititor conținutul unei lucrări, analizându-se critic concepția științifică care stă la baza lucrării, problema pe care autorul caută să o lămurească, măsura în care tratează just această problemă, laturile neîndeajuns de desvoltate și care trebuesc completate, lipsurile și greșelile pe care le conțin, pentru că în concluzie să arate în ce măsură lucrarea este utilă și merită a fi recomandată cititorilor.

Printr'o astfel de analiză critică, cititorul este ajutat să folosească lucrarea recenzată cu rezervele ce se impun, iar autorul este ajutat prin desvăluirea lipsurilor și greșelilor din lucrare, dându-i-se astfel un sprijin pentru a le înlătura.

Recenzia științifică își îndeplinește astfel misiunea de a face cunoscute lucrările meritoase și de a contribui la lupta pentru ridicarea nivelului științific al lucrărilor prin *criticile* ce le aduce.

Analizând în această lumină recenzia întocmită de Vasile D. Liveanu constatăm că ea este străină de o astfel de concepție.

Știm că se poate întocmi o adevărată istorie științifică a României numai dacă în cercetările noastre îndeplinim următoarele condiții :

- a) dacă ne însușim temeinic învățătura marxist-leninistă ;
- b) dacă aprofundăm cuceririle științei istorice sovietice ;

c) dacă studiem și punem la baza cercetărilor noastre documentele de partid, lucrările conducătorilor Partidului nostru, care aplică în mod creator învățăturile marxist-leniniste și experiența sovietică la condițiile concrete ale țării noastre și care reprezintă un

îndrumător de zi cu zi în rezolvarea justă a tuturor problemelor științifice ce se pun în țara noastră.

Era deci de așteptat ca V. D. Liveanu, în recenzie sa, să analizeze critic în ce măsură linia Partidului a fost just și pe deplin însușită și aplicată de autorul lucrării „Probleme de Istorie”.

Vasile D. Liveanu avea multe prilejuri să facă o astfel de analiză critică.

Să luăm exemplul subliniat în recenzie de Vasile D. Liveanu : „Manualul de Istorie a României”.

Se știe că Hotărîrile C.C. cu privire la industrializarea țării, la transformarea socialistă a agriculturii, etc., Raportul General al Comitetului Central al Partidului la Conferința Națională a Partidului Comunist Român din 1945, discursurile tovarășului Gh. Gheorghiu-Dej cu privire la stabilizarea din 1929 și la caracterul deosebit al stabilizării din 1947, cu privire la industrializarea țării noastre, etc., expunerile tovarășilor Ana Pauker, Vasile Luca, Teohari Georgescu, etc., cuprind o bogăție de idei care luminează în mod științific probleme capitale ale istoriei noastre naționale.

Autorul recenziei trebuia să vadă în ce măsură autorul lucrării „Probleme de Istorie” a reușit să-și însușească îndrumările conducerii Partidului, în ce măsură a folosit acest tezaur de bogății în lucrarea sa.

In recenzia întocmită de Vasile D. Liveanu este cu totul absent acest izvor fundamental pe care îl reprezintă hotărîrile Partidului și lucrările conducătorilor Partidului pentru desvoltarea tuturor ramurilor de știință din țara noastră și în primul rând a științelor istorice.

Recenzia lui V. D. Liveanu se mărginește la laude și elogii ditirambice. E lipsită de cel mai elementar simț critic și astfel împiedică în mod obiectiv însușirea acestor bogate învățături ale Partidului nostru și ascunde lipsurile pe care le conține lucrarea mea, ceeace nu ajută nici pe cititor și nici pe autor.

Cât de dăunătoare poate fi o recenzie de tipul celei întocmite de Vasile D. Liveanu este și următorul exemplu: In ziua de 8 Mai 1951, cu prilejul împlinirii a 30 de ani dela înființarea Partidului Comunist din România, Secretarul General al C.C. al P.M.R., tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej a prezentat un raport intitulat: „30 de ani de luptă a Partidului sub steagul lui Lenin și Stalin“.

Acest raport conține teze și îndrumări noi pentru toate ramurile vieții economice, sociale, științifice, etc. din țara noastră.

In editorialul revistei „Studii” Nr. 2 (Aprilie-Iunie) 1951 s'a făcut o încercare de a prezenta numai problemele noi pe care acest raport le ridică cu privire la științele istorice, filosofice, etc.

In lumina acestui raport al tovarășului Gh. Gheorghiu-Dej apar și mai numeroase lipsurile și gologurile de pe tărâmul științelor istorice în general și ale lucrării „Probleme de Istorie“.

Or, deși recenzia publicată în „Universul“ apare cu aproape o lună după publicarea raportului tovarășului Gh. Gheorghiu-Dej, când elar și luminos apare drumul pe care trebuie să-l urmeze în cercetările lor istorice noștri, V. D. Liveanu nu s'a dovedit în stare să folosească acest document de importanță deosebită pentru a analiza critic lucrarea de care s'a ocupat. Astfel de exemple se pot găsi multe în aşa zisă recenzie.

Independent de faptul dacă este ignoranță sau rea credință din partea lui Vasile D. Liveanu, nu suntem dumiriți nici asupra rolului redacției ziarului „Universul“ în publicarea acestei recenzii,

MIHAIL ROLLER

ÎNSEMNĂTATEA ISTORICĂ A LUI TUDOR VLADIMIRESCU *)

de CONF. UNIV. V. MACIU

La 7 Iunie 1951 s'au împlinit 130 de ani dela asasinarea de către oamenii lui Alexandru Ipsilanti a lui Tudor Vladimirescu, „capul insurecției valahe”¹), cum l-a numit Karl Marx pe Tudor Vladimirescu.

Conducătorul răscoalei poporului de acum 130 de ani este unul dintre fruntașii poporului în lupta pentru înlăturarea nedreptăților și a exploatarii. De aceea istoricii puși în slujba boerimii și burgheziei au acoperit cu calomnii faptele și personalitatea lui Tudor Vladimirescu, nume scump oamenilor muncii din țara noastră.

Dintre contemporanii săi, în afara de Mihai Cioranu și Chiriac Popescu, apropiati ai lui, Tudor Vladimirescu a fost privit cu ură și dispreț de către memorialiștii boeri sau puși în serviciul boerilor îngăimântați de pornirile revoluționare ale țăranilor. Boerul moldovean Alecu Beldiman, în cronica sa rimată intitulată *Jalnica Moldovei tragedie*, numește pe Tudor „om viclean, înșelătoriu, învăjbitoriu de noroade, de rele iscoditoriu” în numele căruia „Toți tâlharii și toți răii din țeară se răsvrătea”...²).

Biv vel serdarul Ioan Dărzeanu, un boerinaș, descriind asasinarea lui Tudor, în memoria său intitulat *Cronica revoluției din 1821*, se bucură de moartea lui Tudor, spunând: „Astfel sunt sfârsiturile celor ce ridică apostasii împotriva stăpânirii, invitând și răsvrătind norodul dintru liniștită petrecere”³). Un alt reprezentant al boerimii, autorul anonim al cronicelor *Istoria jăfuitorilor Tării Rumânești*, se indignează că Hagi Prodan, ce fusese trimis în Oltenia, curând după începutul răscoalei, nu-și ținuse făgăduiala dată boerilor că-l va asasina pe Tudor⁴). Anonimul ce se ascunde sub pseudonimul Zilot Românul numește, cu ură, oastea de țărași a lui Tudor, „ceata tâlhărilor lui”⁵), iar acțiunile sale revoluționare le califică „tâlhăreștile fapte”⁶.

*) Conferință ținută la Institutul de Istorie și Filosofie al Academiei R.P.R. în ziua de 24 Iunie 1951.

1) Herr Vogt, tr. par J. Molitor, Paris, 1927, vol. II, p. 19.

2) M. Kogălniceanu, *Cronicile României sau letopisele Moldaviei și Valahiei*, ed. II, București, 1874, vol. III, p. 387—388.

3) La N. Iorga, *Isvoarele contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu*, București, 1921, p. 85.

4) *Idem*, p. 331.

5) *Jalnica cântare. Rev. pt. istorie, arheologie și filologie*, vol. VI, 1891, p. 97.

6) *Idem*, p. 94. www.dacoromanica.ro

Un om de casă al marilor boeri, protosinghelul Naum Râmniceanu, batjocorește pe Tudor „cel greu de cap”, disprețuind „spiritul îngust al neînvățatului și grosului Tudor”¹). El socoate răscoala condusă de Tudor „lucru satanic”²). Exprimând ura boerilor contra țărănimii, el nu poate admite ca un om „născut din părinți proști”³) să conducă țara și se teme, în numele stăpânilor săi, că Tudor țintează ca „omorind toată tagma boerească se va face el și pandurii lui boeri ai Țării Românești, moștenind moșiile și toate averile lor cele nemîșcătoare”⁴).

Dimpotrivă, N. Bălcescu consideră pe Tudor un precursor al revoluției la care el însuși luase parte. N. Bălcescu, depășind punctul de vedere limitat de clasă al burgheziei, caracterizează, în lucrarea sa *Question économique des Principautés danubiennes*, pe Tudor Vladimirescu „Om din popor, cu instinctul popular ce este lumina și știința maselor”⁵), care personifică deșteptarea poporului din lanțurile exploatației turcești fanariote și ciocoști. În altă lucrare a sa, *Mersul revoluției în Istoria Românilor*, N. Bălcescu se ocupă mai de aproape de răscoala poporului condusă de Tudor, silindu-se să o caracterizeze cât mai precis.

„Poarta călcase drepturile țării, scrie el, poporul cere ca să le consfîntească din nou; fanarioții și ciocoii prădaseră un veac țara, poporul cere ca puterea să se ia din mâinile lor, că tot românul să fie liber și egal în țara lui; într'un cuvânt cere ca statul să se facă românesc, cere ‘domnia democrației’”⁶). Mai departe, N. Bălcescu insistă asupra caracterului popular al răscoalei, spunând: „Revoluția dela 1821 a strigat dreptate... Ea fu o revoluție democratică”⁷). Continuând lupta începută de Tudor Vladimirescu, mișcarea revoluționară „se întocmește și își ia de misie de-a continua programa dela 1821 și de-a realiza întru tot dorința și trebuințele poporului...”⁸.

Dar și Bălcescu trebuie analizat critic. N. Bălcescu caracterizează pe Tudor Vladimirescu destul de apropiat de realitate. Totuși observăm că el nu subliniază suficient faptul că răscoala dela 1821 a fost și o puternică răscoală țărănească.

In lucrarea *Istoria revoluției române dela 1821*, apărută în 1874, C. D. Aricescu consideră că Tudor „...fu însemnat de degitulu Provinției ca liberatoru allu Românilor”... și nu uită să atace în repetate rânduri pe boieri și să prețuiască „...serviciile eminente aduse țării de Tudor, care cu sângele său a sigilat drepturile de care ne bucurăm noi astăzi”⁹).

A. D. Xenopol, istoric al burgheziei împăcate cu moșierimea, a despartit activitatea revoluționară a lui Tudor Vladimirescu în două faze:

1) C. Erbiceanu, *Viața și activitatea protosinghelului Naum Râmniceanu*, 1900, p. 24, vezi și Bis. Ort. Română, anul XIII (1889—1890), p. 355.

2) *Idem*, p. 25.

3) Bis. Ort. Rom., XIII, 1889—1890, p. 264.

4) *Idem*, p. 337.

5) *Scieri istorice, politice și economice*, ed. G. Zane, 1949, București, tom. I, partea II-a, p. 25.

6) *Idem*, p. 101—102.

7) *Ibidem*, p. 103.

8) C. D. Aricescu. *Istoria revoluției române dela 1821*, Craiova, 1874.

9) C. D. Aricescu, *Istoria revoluției române dela 1821*, Craiova, 1874. p. XVIII și p. 372. www.dacoromanica.ro

prima, în care predomină aspectul social, în spetea țărănesc; a doua, în care singura preocupare este lupta contra fanarioșilor, în care boerii dirijează pe Tudor¹⁾). Prin teoria celor două faze ale răscoalei conduse de Tudor, A. D. Xenopol a pus la îndemâna burghezo-moșierimii justificarea, în numele principiului naționalității, a părăsirii de către burghezie a telurilor revoluționare afișate la 1848.

Socotind firească trecerea dela lupta pentru revendicările țărănești la cea presupusă pentru revendicări cu caracter șovin, A. D. Xenopol satisfăcea burghezia, căci se dovedea astfel tinerilor „generoși” că avânturile revoluționare trebuie să se potolească în cloaca reacționară, sub pretextul urmăririi luptei naționale, ca și când între revendicările sociale și naționale ale poporului ar fi o prăpastie de netrecut. O serie întreagă de istorici burghezi au mers pe drumul compromisului indicat de A. D. Xenopol.

N. Iorga, care a încercat la început să se facă exponentul miciei burghezii, scrie în 1906, deci în ajunul răscăleii țărănești din 1907, broșura de popularizare intitulată „Domnul Tudor” din Vladimiri, în care, fără a părăsi teoria celor două faze ale răscoalei dela 1821, pun accentul pe aspectul țărănesc al ei, ceeace până aci fusese neglijat. După primul război mondial, cu prilejul împlinirii a 100 de ani dela evenimentele din 1821, N. Iorga a ținut la Academie, în ziua de 5 Iunie, o cuvântare ocasională. Era momentul în care burghezia ducea acțiunea pentru a desbina clasa muncitoare de țărani. N. Iorga, alături de șefii partidelor reacționare, întreținea această campanie. De aci, interpretarea țărănească, ca și în 1906, a răscăleii conduse de Tudor. N. Iorga afirma astfel că la 1821 a fost „...guvernarea țării prin țărani”²⁾. Negând, cum făcuse de altfel și A. D. Xenopol, caracterul de luptă pentru independență națională și antiotoman al răscoalei conduse de Tudor, prin afirmația că „ideia necesității Imperiului și a Impăratului și căruierea poporului prin sine însuși în umbra acestei autorități și a ocrotirii lui”, N. Iorga, mergea pe drumul bătătorit al șovinismului burghez, și-l prezenta pe Tudor ca pe un dușman al Grecilor. Pentru a face să se știe că se ține în cadrul regimului burghezo-moșieresc, după ce arată adversitatea conducătorului țărănimii răsulate față de boeri, el îl pune însă să-și apropie „pe cei mai buni boieri ai noștri”³⁾.

În ajunul celui de al doilea război mondial, când N. Iorga devine exponentul marei burghezii, iar țăranul Tudor incomoda dictatura regală, istoricul oficial al regimului se arată disprețitor față de un „...Tudor, complet desorientat de chiar deplinătatea unei aşa de răpezi biruințe...”⁴⁾. Cât despre „încercarea țărănească” din 1821, aceasta îi se pare „ca direcție și consecință... de sigur, îndărătul revendicațiilor boierești”, Tudor apărând de astă dată nu numai incapabil de orientare, dar și de gândire politică⁵⁾.

Mergând, în general, pe drumul indicat de N. Iorga, Emil Vărtosu a subliniat teza veche, dela A. D. Xenopol, că răscoala dela 1821 n'a fost contra imperiului otoman, ci numai contra Grecilor trimiși de

1) *Istoria Românilor din Dacia Traiană*, ed. XI, vol. X, p. 71, București.

2) *Isovoarele contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu*, București, 1921, p. X.

3) Op. cit., p. XIII.

4) *Istoria Românilor*, vol. VIII, București, 1938, p. 270.

5) Op. cit., p. 276.

acesta la București¹⁾, plasându-se pe poziția mistică, afirmând că Tudor este „omul providențial, apărut la răscrucea vitală a istoriei neamului”²⁾, sau că strigătul lui de revoltă „isvorăște din tăcerea mormintelor strămoșești și cere sprijin dela cealaltă mare tăcere a stelelor, a dumnezeirii imanente și justiciabile”³⁾.

Intr-o altă lucrare, Tudor este prezentat ca „reprezentantul tipic al spiritului rural și local legat de glie și în nemijlocită legătură cu realitățile imediate și eterne ale neamului...”⁴⁾.

Reprezentant al punctului de vedere conservator, moșieresc, I. C. Filitti socoate că apelul lui Tudor la țărănimile a fost făcut numai din necesitatea de „a provoca o răscoală și a aduce astfel trupe”⁵⁾. Aceasta n-ar fi avut decât intenția „să obție dela Turci, prin negocieri direcțe, sprijinate și de diplomația rusă, ceea ce el va numi constant „dreptățile țării”⁶⁾.

I. C. Filitti confirmă și în altă lucrare teza sa anterioară, că apelul la țărănimile n'a fost de fapt decât o înșelare, adăugând că „ridicarea țărănilor la începutul acțiunii lui Tudor, n'a avut de scop decât de a ascunde, din motive de oportunitate politică, țelul urmărit”⁷⁾.

Prof. Andrei Oțetea a crezut că îndeplinește o datorie față de știința „pură”, scriind lucrarea sa *Tudor Vladimirescu și mișcarea eteristă 1821—1822*⁸⁾. Nu făcea însă decât să se plaseze pe o poziție obiectivistă, convenabilă burgheziei cosmopolite, care-și dădea seama că sloganul șovinist nu mai putea fi folosit fără pericol pentru ea.

D-sa scotea pe Tudor din realitatea socială, privindu-l ca ins izolat de influența societății și arătându-l ca un arivist, ce se servește de orice mijloace și stau la îndemână pentru a se îmbogăți și a parveni cât mai sus.

Lipsit de inițiativă, pentru Andrei Oțetea, „Tudor a pornit să răscoale Oltenia ca mandatar al Eteriei”, iar îndemnul făcut țărănilor „de a jertfi averile rău agonisite ale tiranilor boeri”, dar numai ale acelora care nu se vor alătura mișcării „precum sunt făgăduiți” n-ar fi decât „un mijloc de a pune în mișcare țărănamea și de a exercita o presiune eficace asupra boierilor” — tcză susținută parțial mai înainte de I. C. Filitti. Pentru Prof. Andrei Oțetea, numai lipsa de curaj l-a făcut pe Tudor să nu se servească de baza „de acțiune independentă” pe care i-o oferea răscoala masselor țărănești și să n'o rupă cu boerii. Ca să fie sprijinit de aceștia, Tudor ar fi sacrificat prin acordul dela 23 Martie st. v., cauza țărănimii, ajungând la o „...completă și umilitoare subordonare față de boierii”⁹⁾.

Continuând tezele lui I. C. Filitti, Andrei Oțetea consideră răscoala condusă de Tudor Vladimirescu un simplu episod al mișcării eteriste¹⁰⁾,

1) *Tudor Vladimirescu, Pagini de revoltă*, București, 1936, p. 20—21.

2) *Idem*, p. 23.

3) *Ibidem*, p. 25.

4) *Date și fapte noi*, București, 1932, p. XV.

5) *Frâmantările politice și sociale în Principatele Române dela 1821—1828*, București, 1932, p. 28; vezi și p. 34—35.

6) *Idem*, p. 24.

7) *Tudor Vladimirescu (Rostul Răscoalei)*, București, 1937, p. 2.

8) București, 1945.

9) Op. cit., p. 4.

10) *Idem*, p. 359. www.dacoromanica.ro

că a avut un caracter cosmopolit¹⁾, că n'a făcut decât să miște țără-nimea pentru a servi clasa conducătoare²⁾.

Astfel în istoriografia burgheză din țara noastră constatăm două laturi ale aceleiași teze asupra rostului istoric al lui Tudor Vladimirescu: șovină și cosmopolită, ambele la fel de dăunătoare și la fel de false, pornind din tendința mai mult sau mai puțin fățișă de a apăra interesele unor clase exploataatoare.

Numai cu ajutorul metodei de cercetare a materialismului istoric, știința istorică din țara noastră poate da o interpretare justă rostului istoric al răscoalei lui Tudor Vladimirescu.

Distingem în activitatea revoluționară a lui Tudor două aspecte: 1) lupta împotriva „tiranilor boieri”, pentru înlăturarea jafului organizat de aceștia; 2) lupta împotriva jugului otoman, pentru independența țării, pentru obținerea „dreptăților țării”, de care se leagă și domnia pământeană.

Născut către 1780 dintr-o familie de țărani liberi din județul Gorj, unde comerțul cu Austria era intens, Tudor Vladimirescu a slujit la boerul Nicolae Glogoveanu din Craiova, dela care a suferit în repetate rânduri umilitoare jigniri. Către 1800, când deabia ieșea din adolescență, a asistat, câțiva ani în sir, la jafurile cumplite ale întregii Oltenii, făcute de bandele lui Pasvantoglu, pașa răzvrătit din Vidin. Destărarea imperiului feudal turc era evidentă. Când Rusia a pornit răsboiul contra acestuia, în 1806, Tudor s'a înrolat în corpul de voluntari creat de domnie cu concursul comandamentului rus spre a lupta pentru sfârșmarea jugului turcesc. Curajos, intelligent, el a ajuns peste puțină vreme comandantul corpului de panduri, dând lovitură puternice Turcilor. Comandamentul rus l-a răsplătit acordându-i ordinul Sf. Vladimir și gradul de locotenent în armata rusă.

După începutarea războiului a făcut călătorii în Austria mai ales, trimis pentru afaceri comerciale de patronul său. În anul 1814 stă câteva luni la Viena, de unde scrie lui N. Glogoveanu următoarele fraze, din care desprindem speranța eliberării țării sale: „Vremea pe aicea e tăcere, nimic mișcare. Se aşteaptă, la Octomvrie, din toate părțile, miniștrii pentru Congres, și vine și Impăratul Rusiei. Se sună că atunci va fi ceva și pentru locurile acelea; ci mult a fost, puțin a rămas!”³⁾. La întoarcere, n'a putut veni acasă, la Cerneți, capitala jud. Mehedinți, pentru că Turci din Ada-Calé jefuiau, pe sub munte, Oltenia până către satul Novaci din jud. Gorj. Indignarea contra jafului turcesc și a ticăloșiei imperiului otoman, el și-o exprimă într-o scrisoare trimisă din Orșova la 28 *Ghenar* 1815 aceluiași Nicolae Glogoveanu cu aceste cuvinte: „Hoțomanii dela Ada-Kalé au prăpădit lumea dupe la noi. și dela mine și dela dum. au luat toate bucatele și tot ce au găsit, încă și pe oameni i-au pedepsit tare; Cernețul l-au ars totu, numai câteva case de cele boierești au mai rămasu până acumu, pe unde suntu ei închiși, daru cându vor ieși le vor arde: nu cred că vă vor scăpa nici aceleia. Apoi din nechibzuirea stăpânitor țării noastre (adică a imperiului otoman, n.n.) vezi cătă prăpădenie ni se pricinueste! Ci vor lua plată dumneziască!... O stăpânire cu aşa țară mare în mâini, și un lucru

1) *Idem*, p. 363.

2) *Idem*, p. 366.

3) N. Iorga, *Scrisori inedite ale lui Tudor Vladimirescu din anul 1814—1815*. Fucurești, 1914.

de nimicu n'au pututu popri, ci ne lăsară de ne prăpădiră și ne stinserămu de totu. Adalâii au început a lua și robi oameni spre mai mare bătaie de joc! ¹⁾.

Prin activitatea și experiența sa, Tudor era astfel, în mod firesc, un aprig dușman al stăpânirii turcești al cărui sfârșit îl dorea. Poopareale oprimate de feudali și de monahile absolute începură a organiza societăți secrete, care puneaau la cale revoluției. În 1820 în Spania izbucni revoluția condusă de Riego, iar în Italia se produseră puternice mișcări revoluționare. În Rusia se organiza mișcarea revoluționară a decembriștilor. Încă dela 1814 se înființase la Odesa *Asociația Grecilor (Eteria tin Ellinon)*, al cărei tel era sfârâmarea imperiului otoman și eliberarea Greciei. Eteria se întinse repede și în țările române, unde făcu numeroși aderenți printre boerii și negustorii români, nu numai printre Greci. Către sfârșitul anului 1820, Alexandru Ipsilanti, conducătorul Eteriei, hotărî pornirea luptei contra Turcilor. La 27 Decembrie 1820, Tudor Vladimirescu, încheie cu Iordache Olimpiotul, unul din conducătorii Eteriei în Țara Românească, un acord de colaborare, evident, contra Turcilor. Arzmahzarul adresat de Tudor Sultanului, prin intermediul muhafizului de Vidin, în Ianuarie 1821, trebuie considerat ca începutul acțiunii pentru obținerea „dreptăților țării” despre care Tudor a vorbit adeseori. Că el era hotărît să nu se mulțumească numai cu trimiteri de arzmahzarii către Sultan, se vede și din următoarea frază a proclamației adresată țării la 23 Martie st. v. 1821: „Iară cea mai de temei hotărâre a mea însotită cu glasul norodului, este că *nici într'un chip să nu înceteze din cerere dreptăților țării*, pe care, și de nu le voi vedea dobândite prințacele destoinice cuvinte, care s'au făcut cunoscute până acum pe unde s'au cuvenit, vă făgăduesc *suflentește că se vor dobândi negreșit, prin vărsarea de sânge împotriva vericărea vrăjmași se va arăta călcător acestor dreptăți, de care intăi voi aveți să vă bucurați*”²⁾). Declarația era clară, iar proclamația, la îndemâna oricui, deci și a Turcilor.

Cu toate petițiile trimise Turcilor, când aceștia se apropiară de București, Tudor hotărî să se retragă spre Oltenia, unde se îngrijise să fortifice și aprovizioneze mănăstirile și unde masele îl cunoșteau și-l urmău. Necontentit se îngrijise să-și sporească și să-și întărească *Adunarea isbăvirii*, cum numea el oastea ce strânsese. Tactica sa fusese de a amâna cât mai mult atacul turcesc prin tratative, dar nu înțelegea în niciun chip să depună armele. Aceasta reiese și din sfatul ce l-a dat lui Ioan Solomon, ce păzea Oltenia, în Martie 1821, când l-a îndemnat să făgăduiască Turcilor că va depune armele „dar aceasta să nu o fac niciodată — povestește Solomon — și, văzând că ostile otomane vin asupra mea să mă retrag asupra mânăstirilor dela munte”³⁾. Memorialistul Chiriac Popescu reproduce cuvântarea lui Tudor, la plecarea din București, către nordul Olteniei, cuvântare în care acesta, după ce spune că până atunci reușise să-țină pe Turci departe de pământul țării „cerând numai a apăra drepturile patriei noastre”, dar acum când ei înaintează „suntem siliți dar a lăsa acest oraș București, ca să nu fim pricina noi singuri a arderii lui, și să ne tragem

1) *Idem*, p. 18.

2) C. D. Aricescu, *Acte justificative la istoria revoluției române dela 1821*, p. 130. (Sublinierea noastră).

3) *Biografia polcovnicului Ion Solomon*, p. 20; vezi Oțetea, op. cit., p. 28⁺

spre întrupare cu ceilalți frați ai noștri creștini”, iar dacă ei vor năvăli asupra oastei „trebuie să deșertăm pușca noastră în carne de turc”¹⁾. Teza unor istorici burghezi în frunte cu A. D. Xenopol, că Tudor n'a urmărit eliberarea țării de jugul otoman, ci numai de dominația fanariotă, cade în fața acestor repetate declarații.

Jugul otoman era strâns legat de exploatarea boierească. Tudor înțelegea că nu poate lupta contra Turcilor fără a lovi în boieri. Exponent al poporului din rândurile căruia se trăgea, el ura de moarte pe boeri și n'avea încredere nici chiar în „cei făgăduiți“.

Proclamația dela Padeș cheamă „norodul omenesc din București și din celealte orașe și sate ale Țării Românesti” contra balaurilor „care ne înghit de vii, căpetenile noastre zic, atât cele besăricești, cât și cele politicești, până când să-i suferim a ne suge săngele din noi! Până când să le fim robi?” Proclamația arată caracterul răscoalei prin cererea ca nimeni să nu se atingă „măcar de un grăunți, de binele sau de casa vreunui negustor, orăsan, sau țăran sau de al vreunui lăcitor; decât numai binele și averile cele rău agonisite ale tiranilor boieri să se jărtfească... pentru folosul de obște”. Sunt exceptații doar accei boieri, care sunt „făgăduiți”. Răscoala era prin urmare a țăranilor și târgovetilor... După cum arată Ilie Fotino, ce-si întemeiază lucrarea pe datele rămase dela unchiul său, istoricul Dionisie Fotino, martocular al răscoalei, îndată după pornirea răscoalei, pandurii începură a cutreiera satele „în cete mari sub steagul lui Tudor, iar ceilalți, îndată ce vedeaori pe vreun epistat al stăpânului lor sau pe vreun slujbaș al stăpânirii venind prin satele lor, năvăleau asupră-le cu ciomege sau cu alte unele din cele pentru munca câmpului, și ori că nu-i lăsau să intre în sat, sau dacă cumva se împotriveau, ii maltrată și strigând: să trăiască Domnul Tudor!”²⁾). Același isvor arată că, în marșul lor spre București, pandurii jefuiau proprietățile boierești, producându-le „pagube imense”.

Boerii, printre care unii se dădeau drept eteriști, au încercat în repetate rânduri să-l dezarmeze pe Tudor, fie prin viclenie, fie prin arme. Hagi-Prodan, după cum s-a arătat mai sus, fusese însărcinat să-l asasineză. Constantin Samurcaș, un eterist „făgăduit”, nu putu să-l îndupeleze pe Tudor, cu toată autoritatea, ce-si închipuia că are asupra lui. Nicolae Văcărescu, trimis în fruntea unei oști de arnăuți contra lui, la o scrisoare de intimidare trimisă lui Tudor, primi dela acesta un răsunător drastich, în care se vede ura poporului răsculat contra boerilor și poziția populară a conducătorului răscoalei... „ci pre semne Dumneata pre norodu, scrie Tudor, cu al căruia sânge s'a hrănit și s'a poleit tot neamul boerescu, îl socotești nimic; numai pre jefuitorii îi numești patria... Daru cum nu socotiți Dv. că patria se chiamă norodul iar nu tagma jefuitorilor? și ceru ca să-mi arăti Dumneata ce împotrivire arătu eu împotriva norodului?”³⁾.

Când Tudor trebu Oltul și se îndreptă spre București, boerii, printre care însuși Constantin Samurcaș și Grigore Brâncoveanu, se grăbiră să fugă la Brașov, aşa de puțină încredere aveau în Tudor, deși „făgăduiți”.

1) N. Iorga, *Isvoare contemporane*, etc., p. 194.

2) Ilie Fotino, *Tudor Vladimirescu și Alexandru Ipsilanti în revoluția din anul 1821 supranumită Zavera*, tr. din limba elenă de P. M. Georgescu, București, 1874, p. 58.

3) C. D. Aricescu, *Acte justificative*, etc. Craiova, 1874, p. 74—75.

Dacă boerii fugeau din calea furtunii, poporul din București se bucura. Consulul prusian Kreuchely, în raportul din 23 Martie st. n. (11 Martie st. v.) către guvernul său spune: „Nu se știe precis forța lui Vladimirescu, dar ceea ce este sigur e că la București un număr considerabil i se va alătura, căci el, prin cuvintele de *libertate și de patrie*, a știut să provoace entuziasmul”¹⁾. Ajuns la Bolintinul din Vale, la 16 Martie st. v. Tudor Vladimirescu dădu o proclamație către boerii, neguțătorii și toți locuitorii din București în care promite uitarea fapelor din trecut, și amenință cu pedepse cumplite pe cei care i se vor opune.

Boerii se împotriveau la intrarea lui Tudor în București, dar amenințarea lui că va cuceri orașul prin sabie îi făcu să cedeze, aşa încât la 21 Martie st. v. Tudor intra în capitala țării în fruntea a 3000 de panduri și 1500 de arnăuți, fiind întâmpinat cu entuziasm de muncitori, meseriași și de negustorii ce rămăseseră pe loc, în urma fugii boerilor la Brașov, însăjuiți de sosirea *Adunării îsbăvirii*. Cățiva căpitanii de panduri se răspândiră în oraș și cetiră pe la răspânditii mulțimii adunate proclamația adresată cu o zi mai înainte populației din capitală, în care Tudor făcea apel la unirea tuturor, sub conducerea lui, pentru a lucra la „obșteasca fericire, fără de care norocire nu poate fi”²⁾. Boerii rămași în București sunt chemați „să lucrăm cu toții împreună, îstecare după destoinicia sa, câștigarea și nașterea a doua a droptăților noastre”³⁾.

Dacă poporul bucureștean se arăta entuziasmat de sosirea *Adunării îsbăvirii*, în schimb boerii erau însăjuiți. Mitropolitul Dionisie Lupu încercă să fugă și el la Brașov, dar populația nu-l lăsa, din îndemnul secret al lui Tudor, aşa cum arată Ilie Fotino⁴⁾. Adunați la mitropolie și păziti de corpul de arnăuți de sub comanda lui bimbașa Sava, unde așteptau sosirea lui Alexandru Ipsilanti, boerii în frunte cu mitropolitul păstrau o atitudine dușmănoasă față de Tudor. Când casteau se apropie de mitropolie, arnăuții lui Sava o întâmpinăramă cu salve de pușcă trase în vînt. Înținând să păstreze bune relații cu Eteria, Tudor se mulțumi să se instaleze cu o parte din trupe în casele Zoitei Brâncoveanu, ce se aflau în apropiere. Grosul armatei rămase la Cotroceni, unde s'a retras mai în urmă și Tudor, în mijlocul fortificațiilor pe care luă măsuri să se facă. Fără să uite ura ce-i purtau boerii, Tudor încearcă să se folosească de ei. El căuta, de alt fel, să-și consolideze situația înainte de sosirea lui Alexandru Ipsilanti. Se stabili o conducere dublă: divanul îndeplinea funcțiile administrative, iar Tudor, ca exponent al poporului, exercita puterile domnești de fapă, deși pandurii îl numeau *Domnul Tudor* și el însuși purta căciula cu fundul alb, atribut al domniei. *Istoria jăluitarilor Țării Românești*⁵⁾ spune că „Jălbile de la jăluitori pentru orice să da la Tudor, și el le orânduia, ori la Divan, ori la Mitropolie ori la bimbașa Sava, și cu anaforale dela dânsii el hotără și îndrepta”. Ilie Fotino, în lucrarea amintită, afirmă acelaș lucru⁶⁾.

1) Hurmuzaki, X, p. 118.

2) C .D. Aricescu, op. cit., p. 122.

3) *Idem*, p. 128.

4) Op. cit., p. 63.

5) N. Iorga, *Isvoare contemporane*, etc., București, p. 336.

6) Op. cit., p. 63. www.dacoromanica.ro

Un asemenea om nu putea capitula, cum afirmă prof. Andrei Oțetea, în fața unui grup restrâns de boeri însăpmântați. Tudor a încercat să se servească de boeri, nu s'a făcut slujitorul lor. Cuprinși de ură contra lui, îndată ce a sosit Alexandru Ipsilanti la Colentina, boerii s'au dus să-și ofere serviciile acestuia și au început să-l întărîte contra lui Tudor. Proclamația dată către țară la 22 Martie st. v., pe care am amintit-o, nu e un act de capitulare către boeri, ci actul de luare în stăpânire a țării. În ea Tudor afirma cu hotărîre că el cîrmuește „pre toți cei ce au încins arme din partea a tot norodul, spre sdrobirea și încetarea a oricărui jafu și nedreptăți”.

Recunoscând „vremelnica stăpânire a țării”, Tudor cere ca poporul să-și achite dăjdiile pentru satisfacerile nevoilor oștilor „ce sunt gata a se război spre dobândirea drepturilor obștei norodului”. După achitarea „rămășagurilor” din dajdii el se angajează față de popor „că mare ușurință are să i se facă, nu numai întru răspunderea dajdiilor, ci întru toate celealte dări și orândueli”; cum și jafurile vor lipsi cu totul; și veți înțelege însăvă scăparea robiei întru care v'ați aflat până acum”¹⁾). Evident, avem în față promisiunea unor transformări structurale, căci prin „celealte dări și orândueli” țărani și Tudor nu puteau înțelege, în afara dajdiilor, decât obligațiunile față de boeri. N. Iorga subliniază cererea lui Tudor făcută cu alt prilej „de a se înlocui claca printr'o dare mică în bani”²⁾.

Așa zisul jurământ din 23 Martie st. v., în care ar fi formulate, după Andrei Oțetea, „și mai limpede”..., „condițiile capitularii lui Tudor”, care a fost publicată după o copie³⁾, în afara de faptul că autenticitatea lui e îndoelnică, el nu e decât un angajament formal, ca și carte de adeverire dată slugerului Tudor în aceiași zi de către boeri. Dovada cea mai de netăgăduiut e neîncrederea reciprocă între Tudor și boeri și încercarea acestora din urmă de a fugi după Alexandru Ipsilanti, când acesta se retrase la Târgoviște, și arestarea lor de către Tudor la Belvedere, de unde erau totuși siliți să facă figurația de guvern legal.

Afirmăția prof. Andrei Oțetea, bazată de fapt pe teza lui A. D. Xenopol și parțial pe aceea a lui I. C. Filitti, că dela 23 Martie st. v. Tudor a renunțat la cererea satisfacerii revendicărilor țărănești apare astfel ca tendențioasă, nefiind intemeiată decât pe o parafrasare a unor texte, care citite atent exprimă tocmai hotărîrea conducătorului răscoalei poporului, de a-și organiza forțele în vederea luptei hotărîtoare dinăuntru și din afară. Astfel, Tudor Vladimirescu n'a renunțat la lupta sa împotriva asupririi boerești, pentru schimbarea orânduelilor făcute de aceștia!

Majoritatea istoricilor burghezi au înfățisat un Tudor Vladimirescu șovin, xenofob, pentru a folosi politicii intereselor de clasă ale burgheziei. Nimic mai fals! În proclamația dela Pades, Tudor se adresează „către tot norodul omenesc din București și din celealte orașe și sate ale Țării Românești...”, nu „Către tot poporul românesc din București și din celealte orașe și sate ale Țării Românești” cum a publicat C. D. Aricescu titlul acestei proclamații⁴⁾). În aceiași proclamație, Tudor specifică lipsa lui de xenofobie când se adresează: „Frații

1) C. D. Aricescu, op. cit., p. 130—131. (Sublinierea noastră V. M.).

2) *Istoria Românilor*, vol. VIII, București, 1938, p. 271.

3) Emil Vârtosu, *Tudor Vladimirescu*, București, 1927, p. 81—83.

4) C. D. Aricescu, op. cit., p. 132

lor lăcitorii ai Țării Rumânești, veri de ce neam veji fi". Proclamația dată de Tudor la 16 Martie st. v. din marginea Bucureștilor se adresa, „și către toți locuitorii din orașul București, atât cei de locu cătu și cei streini, căți locuescu acolo¹). Nu poate fi deci vorba de șovinism la Tudor Vladimirescu.

El a fost însă contra domniilor fanariote și a aducerii dela Constantinopole a unor dregători care erau, împreună cu stăpânii lor, instrumente ale jugului otoman, nefiind contrazis pe față nici chiar de Alexandru Ipsilanti, care afirmă că înțelegea dreptul poporului din Țara Românească de a-și alege conducători din sănul său. În proclamația adresată la 19 Aprilie 1821 către Români, Ipsilanti spune în mod categoric că „Autoritatea supremă a provinciei Daciei să se încredințeze în mâinile unui pământean și nici decum în ale vreunui străin”²).

Cu Alexandru Ipsilanti însuși Tudor a înțeles să colaboreze, dar fără să i se subordoneze. Nu cunoaștem cuprinsul con vorbirii dintre el și conducătorul Eteriei, care a avut loc la întâlnirea dela biserică Mavrogheni. Relațiile au devenit rele din cauza poziției lui Alexandru Ipsilanti și a pretenției sale ca Tudor să intre sub comanda sa. Ca urmare a înăspririi relațiilor dintre ei, Alexandru Ipsilanti a pus la cale asasinarea lui Tudor, în vederea incorporării oastei acestuia în a sa. Hagi-Prodan și D. Macedonschi au rămas în tabăra lui Tudor pentru a-i submina autoritatea și a-l înlătura. Însăși proclamația atât de democratică adresată de către Alexandru Ipsilanti către Români la 19 Aprilie are scopul precis de a-l supralicita pe Tudor în fața poporului, făcând masele să credă că el vrea cu adevărat să-i lase posibilitatea să-și aleagă conducătorii.

După plecarea lui Tudor spre Pitești, Hagi-Prodan și D. Macedonschi au ațăiat pe capii pandurilor la nesupunere și au reușit să-l dea pe Tudor în mâinile Eteriei. În urma înlăturării lui Tudor, oastea sa a fost trecută sub conducerea eteristă, iată școpul înlăturării și asasinării lui Tudor de către Eterie! Inscenarea cetării corespondenții lui Tudor cu Turcii era menită numai să-l compromită pe acesta în ochii maselor.

Alexandru Ipsilanti n'a reușit să organizeze o armată revoluționară bine încheiată. Pandurii, al căror conducător fusese asasinate, erau descurajați. O bună parte din ei s'a împrăștiat pe la casele lor. Lupta dela Drăgășani găsi pe șeful Eteriei departe de câmpul de bătălie, gata „ă fugă în Austria. Înfrângerea fu rapidă, adeverindu-se astfel spusele lui Tudor adresate asasinilor săi, transmise de memorialistul Mihai Cioranu: „Vreți să mă omoriți?... Turcii sunt în țară, dar nu sunteți în stare a vă bate cu dânsii cu isprava”³), Tudor, bazându-se pe popor, ar fi putut organiza rezistența contra Turcilor.

Răscoala condusă de Tudor Vladimirescu este o etapă importantă în lupta poporului din țara noastră. Ea lovește în orânduirea feudală. Ea slăbește suveranitatea turcească, silind Poarta să numească domni pământeni. Ea constituie premizele frământărilor revoluționare, aşa cum au recunoscut oamenii anului revoluționar 1848. În frunte cu N. Bălcescu; ea a demonstrat boerimii exploatatoare că țărănamea e hotărîră la orice jertfe pentru a se elibera de clacă și a obține drepturile cetățenești.

1) C. D. Aricescu, *Acte justificative*, 1874, Craiova, p. 27.

2) *Idem*, p. 121.

3) C. D. Aricescu, op. cit., p. 153—154.

4) N. Iorga, *Istoria Revoluției românești*, București, p. 217.

Cercurile muncitorești din țara noastră, încă dela începuturile lor, au văzut însemnatatea istorică a luptei conduse de Tudor Vladimirescu. Revista *Dacia Viitoare*, care apără în anul 1883, în articolul program din 1 Februarie 1883 intitulat *Cine suntem?* pornește dela programul lui Tudor. Acesta „vedea că totul nu era perfect în astă lume, boerul, ce nu făcea nimică, se plimba în trăsură, bea și mâncă bine, iarna se încălzea lângă un mare foc sau ieșea învelit cu blană de samur, pe când cel ce lucra zi și noapte, abia putea dobândi o bucătică de mămăligă pentru copilașii săi și tremura de frig, neavând măcar un vechiu cojoc... ce ar fi dorit Tudor să mai facă, vom încerca să se împlinească”.

Partidul Comunist din România consideră pe Tudor Vladimirescu ca unul dintre premergătorii săi. Manifestul semnat de Comitetul Central al Partidului Comunist din România îndreptat împotriva dictaturii regale instaurată în 1938, îndemnând poporul la lupta contra dictaturii și exploatației, spune: „Ne chiamă la luptă sângele lui Doja, Horia și Tudor Vladimirescu...”¹⁾. În 1936, o baterie de artilerie compusă din antifasciști români ce luptau în Spania, contra lui Franco, a fost numită *Tudor Vladimirescu*, iar în 1943, din inițiativa prizonierilor români ajutați de comuniștii români emigrați în Uniunea Sovietică, divizia de voluntari români înființată pentru a lupta contra Germaniei fasciste a primit tot numele luptătorului dela 1821.

In raportul asupra Statutului Partidului Comunist Român, tov. Ana Pauker arăta legătura strânsă ce există între luptătorii pentru dreptate și libertate, cum a fost Tudor Vladimirescu, și comuniștii din zilele noastre. Tov. Ana Pauker spunea că „Partidul Comunist înfăptuește și desfășurăște opera lor de cucerire a drepturilor și libertăților cetățenești, de eliberare și împroprietărire a plugarilor, de înfrârtire a popoarelor conlocuitoare, de luptă pentru suveranitatea și independența națională”²⁾.

Statutul Partidului Comunist Român a considerat pe Tudor Vladimirescu ca unul dintre luptătorii pentru cauza poporului. El afirma că „Partidul Comunist Român păstrează și continuă cele mai bune tradiții ale luptelor pentru libertate, pământ și independență națională, conduse de Gheorghe Doja, Horia, Cloșca, Crișan, Tudor Vladimirescu și Nicolae Bălcescu”³⁾. Într'adevăr, după cum Tudor Vladimirescu și pandurii săi au fost acum 130 de ani luptătorii pentru deschiderea unui drum nou în istoria țării noastre, tot așa, pe o treaptă superioară, comuniștii au luptat pentru a deschide calea spre construirea socialismului.

Prin lupta clasei muncitoare și a Partidului Comunist Român, poporul muncitor a trecut spre înfăptuirii noi și revoluționare. În timp ce oamenii trusturilor mondiale încearcă să sdruncine pacea popoarelor, după două planuri de Stat anuale, anul acesta poporul muncitor din patria noastră pășește la construirea bazei economice a socialismului, prin punerea în aplicare a planului de Stat cincinal. Sprijiniți de Uniunea Sovietică, oamenii muncii din țara noastră luptă pentru construirea socialismului, fiind convinși că astfel consolidează pacea și înaintează cu succes spre o viață nouă fericită, socialistă.

1) *Documente din Istoria Partidului Comunist din România*, ed. P. M. R. Licu. et al., 1951, p. 291.

2) Raportul tov. Ana Pauker asupra Statutului Partidului Comunist Român, București, ed. P.C.R., 1946, p. 5.

3) București, ed. P.C.R., 1947, p. 5.

DATE ASUPRA ACAPARĂRII ȘI JEFUIRII PETROLULUI ROMÂNESC DE CĂTRE IMPERIALIȘTII ANGLO-AMERICANI

de Șef de lucrări RADU PAUL

V. I. Lenin, în geniala sa operă : „Imperialismul stadiul cel mai înalt al capitalismului“, stabilea că în ultimele decenii ale veacului XIX apar primele fenomene ce vor duce la transformarea vechiului capitalism în imperialism, și arată cum la începutul veacului XX are loc intrarea capitalismului în ultima sa fază, a imperialismului. Lenin a stabilit cum se prezintă în linii generale, istoria monopolilor: „1) 1860—1870 — punctul culminant al dezvoltării liberii concurențe. Monopolurile nu sunt decât germeni abia vizibili. 2) După criza din 1873, urmează o perioadă îndelungată de dezvoltare a cartelurilor, dar ele sunt încă excepții — nu sunt durabile, sunt încă un fenomen trecător. 3) Avântul dela sfârșitul veacului al XIX-lea și criza din anii 1900—1903: „cartelurile devin una din temeliile întregii vieți economice. Capitalismul s'a transformat în imperialism“¹⁾.

In această perioadă are loc creșterea deosebită a capitalismului industrial²⁾, o pătrundere a capitalismului în sectorul agrar; paralel cu aceasta, se accentuează procesul de descompunere a resturilor feudale. Relațiile de producție feudale sunt tot mai mult înlocuite cu relații de producție capitaliste — menținându-se totuși resturile feudale. Faptul că procesul de dezvoltare al capitalismului în România se încadrează în procesul de dezvoltare pe plan mondial al imperialismului, a capitalismului intrat în putrefacție, are o deosebită semnificație, atât în ceeace privește specificul capitalismului românesc, cât și în ceeace privește rolul și sarcinile istorice ale claselor sociale din România.

Încă din a doua jumătate a veacului al XIX-lea dezvoltarea capitalismului în România s'a împărtășit cu pătrunderea capitalului englez, francez, german sau austriac, cu procesul de înfeudare a economiei românești de către capitalismul occidental, fie prin acapararea bogăților țării, fie prin împrumuturile de stat. Dionisie Pop-Marțian nota, în legătură

1) V. I. Lenin. *Opere alese*, vol. I, Partea II-a, Ed. P.M.R., 1949, p. 400.

2) În anul 1902 exista un număr de 620 de fabrici cu un capital investit de 247.388.890 lei aur. Societățile pe acțiuni (formă tipică de organizare a întreprinderilor capitaliste moderne) cu caracter industrial aveau la începutul anului 1914 un capital de 435.967.951 lei din totalul de 722.104.846 lei căt era capitalul tuturor societăților anonime — capitalul industrial reprezentă deci un procent de 60,3%.

cu aceasta, următoarele: „Călători de toate națiile au venit să studieze izvoarele averii noastre și lăcomia la ele este cauza felurilor ingrijiri de viitorul acestei țări... Organele ambelor țări (este vorba de Franța și Belgia) au și calcule materiale în simpatia lor spre noi... Nu mai puțin Germania ne privește ca pe o grădină fructiferă ce-și așteaptă exploatațorii... astăzi nemai putându-se practica cucerirea țării noastre prin asaltul armelor, statele influențatoare trimet înainte industria și comerțul lor ca să le pregătească calea pentru o ocazie mai favoritoare. Deci de vom scăpa de dependență politică ni se pregătește alta economică”. (D. Pop-Marțian: „Studii sistematice în Economia Politică”, Eucurești. 1858, pag. 1—2).

Transformarea capitalismului în imperialism coincide nu numai cu dezvoltarea capitalismului în România în ultimele decenii ale veacului XIX și XX — ci și cu dezvoltarea statului național Român. De aceea dezvoltarea capitalismului în România în situația de subordonare față de capitalul străin a determinat pe lângă înfeudarea economică și înfeudarea politică. Economia românească a fost acaparată în cea mai mare măsură de către trusturile imperialiste, s-au cunoscut cele mai accentuate forme de capital monopolist și de exploatare semi-colonială, iar burghezia românească nu numai că nu a lichidat resturile feudale, ci dimpotrivă, aceste resturi feudale au fost imbinate cu cele mai sălbătice forme de exploatare capitalistă. Burghezia românească n'a asigurat dezvoltarea progresistă a țării, și nici n'a dus o politică de independență națională — ci s'a aliat cu capitalul monopolist străin, în vederea aservirii țării, luptând doar spre a-și asigura o cotă de participare cât mai mare în exploatarea țării.

Politica protecționistă pe care burghezia românească a urmat-o fie prin tarife vamale 1886, 1893, 1906, fie prin convenții comerciale cu alte state, fie prin legile de protecție și încurajare a industriei (1882, 1912), a creiat o situație cât mai favorabilă capitalurilor exportate în România de către trusturile imperialiste, asigurându-le posibilitatea de a stoarce supraprofituri cât mai mari, menținând în stare de subconsumație marea masă a muncitorilor și țăranilor.

In special după 1892, adică după apariția legii de încurajare a industriei naționale are loc un aflux intens al capitalului monopolist din străinătate datorită marelui rentabilității ce se asigura acestui capital în România, în mare parte datorită și acestei legi.

Deși scopul declarat al acestor măsuri era crearea unei industriei naționale capitalul monopolist al marilor trusturi imperialiste a avut în economia românească rolul dominant fie pe cale directă, fie pe cale indirectă. De preferință acest capital s'a plasat în industrie. În 1913, 90% din întreg capitalul străin era plasat în industrie și în special în exploatarea bogățiilor naturale ale țării, petrolul și pădurile ¹⁾.

1) În ajunul primului razboi mondial 80,2% din capitalul investit în industrie și 57% din capitalul bancar aparținea marilor trusturi imperialiste. Capitalul englez și american reprezenta împreună 24,3% în raport cu întreg capitalul investit, în majoritate în petrol, iar capitalul german reprezenta 23,7% investit de asemenea în majoritate în petrol.

In ce privește capitalul străin investit în industriile principale, în aceeași perioadă se prezenta în felul următor:

— Electricitate, gaz, apă	95,5%	capital străin
— Zahăr	95%	" "
— Metalurgie	74%	" "

Acest capital întreprindea o exploatare prădalnică a bogățiilor țării, el urmarea o valorifica și numai cîteva sectoare economice, care îi asigurau o cât mai rapidă rentabilitate, el nu urmarea o creștere a bogăției naționale.

Trusturile imperialiste în general și în primul rînd trusturile engleze și americane s-au interesat în mod special de acapararea bogăției petrolifere a țării. În ajunul primului război mondial capitalul englez și american deținea 30,7% din întreg capitalul investit în industria petroliferă, fiind cu puțin depășit de către capitalul german cu care își împărția exploatarea semicolonială a țării și care deținea 33%. — În ce privește valoarea investițiilor capitalul englez și american avea rolul de frunte (120 milioane lei aur, iar capitalul german 110 milioane aur). În ce privește capacitatea de rafinare, grupul englez și american deținea deasemeni rolul conducător, posedând împreună 73% din capacitatea de rafinare față de grupul german care poseda 8%. — În aceeași perioadă, în industria petroliferă capitalul românesc deținea 30% din capital, iar după alte date 8%. După primul război mondial „aliații”, ca un prim obiectiv al încheierii păcii, au urmărit în România, înlocuirea capitalului german și austriac din petrol. Astfel în 1924 capitalul englez, american și francez stăpânește 84% din producția de petrol a țării. În 1937, după repetate declarații demagogice în legătură cu „naționalizarea industriei”, capitalul englez și american deținea 86,73% din producția totală petroliferă și 80% din terenurile sigure petrolifere.

Care este motivul pentru care acțiunea de acaparare a trusturilor engleze și americane s'a indreptat cu preferință asupra bogăției petrolifere din țara noastră?

În repetate rânduri V. I. Lenin a scos în evidență drept caracteristică fundamentală a imperialismului, lupta pentru monopolul materiilor prime, lupta pentru împărțirea și reîmpărțirea lumii între mariile trusturi arătând că : „o pildă plină de învățăminte a încercărilor unei asemenea reîmpărțiri, a luptei pentru reîmpărțire, ne-o dă industria petrolului“¹⁾.

In urma noilor descopeririri tehnice dela sfârșitul veacului al XIX-lea și începutul veacului al XX-lea petrolul devine o materie primă cheie, o materie primă de care este strâns legată întreaga activitate economică a lumii.

In aceeași perioadă (1880—1903) — perioada de transformare a capitalismului în imperialism — crește și importanța economică a petrolierului românesc. Această bogăție devine un obiectiv principal al trusturilor imperialiste. Faptul că industria petrolului este cel mai important factor al dezvoltării capitalismului industrial în România — (factor a cărui pondere în ansamblul economiei românești este mereu în crește-

— Petrol	91%	capital strain.
— Industrii chimice	72,30%	" "
— Industria lemnului	69,61%	" "
— Industria celulozei și hârtiei	46%	" "
— Industrii alimentare	31%	" "
— Textile	22%	" "
— Transporturi	27%	" "

(Datele sunt extrase mai ales din Popescu-Arcadian: *Industrializarea României*, București, 1936, p. 134—136.)

1) V. I. Lenin. *Opere alese*, vol. I, partea II, Ed. P.M.R. 1949, p. 458.

re) — are o deosebită semnificație în legătură cu desvoltarea capitalismului la noi¹⁾.

Pentru a demasca acțiunea de jefuire dusă de către imperialismul american și englez în țara noastră, precum și rolul pe care l-au jucat partidele istorice în această jefuire, privirile trebuie să se îndrepte în primul rând către industria petrolului. Acțiunea trusturilor imperialiste americane și engleze s'a exercitat în forma sa cea mai ilustrativă și mai plină de consecințe pentru întreg ansamblul vieții sociale românești, tocmai în sectorul industriei petrolului, sector principal al bazei materiale a societății capitaliste românești, începând din ultimele decenii ale sec. XIX-lea.

Acțiunea de jefuire a trusturilor imperialiste americane și engleze în industria petrolului, s'a exercitat prin :

1) Acapararea acestei bogății, fie direct prin stăpânirea terenurilor petrolifere și a instalațiilor de exploatare, fie indirect prin cucerirea unor poziții cheie în legătură cu această industrie (rafinăriile, conductele, mijloacele de transport) sau prin legăturile internaționale dintre trusturile americane și engleze, cu trusturile germane sau de altă naționalitate, precum și prin dominarea pieții de export a produselor petrolifere.

2) Exploatarea semicolonială, care se concretiza prin : stoarcerea unor supraprofituri jefuitoare, prin exploatarea prădalnică a acestei bogății, prin consecințele dezastroase în urma acestei exploatări, asupra nivelului de viață a masselor muncitoare din România. Toate aceste fenomene au avut o importanță consecință pe plan politic, în sensul anularii în fapt a independenței politice a țării care a devenit în urmă o remorcă a politiciei imperialiste de agresiune antisovietică. Capitalul englez a căutat să acapareze petrolul românesc încă dela începuturile exploatării, cu caracter industrial, al acestei bogății. În anul 1868 se fundeaază o societate anonimă engleză cu un capital de 700.000 franci.

Pentru anii 1868—1903 menționăm următoarele societăți petrolifere afiliate trusturilor engleze :

— Steaua Română — fondată în anul 1896 cu un capital de 10 milioane franci (o mare parte din pachetul de acțiuni ale acestei societăți, care deținea cea mai mare parte a producției petrolifere în acea vreme, este deținut de : Anglo-Roumanian Oil Exploration Company

1) În preajma anului 1914 investițiile capitalului străin în România se ridicau la cca. 317 milioane lei aur. În ce privește capitalul englez și american acesta într'o proporție de cca. 90% era investit în industria petrolului.

În 1922 capitalul total investit de societățile anonime era 7.549.070.670 lei, iar capitalul investit în industria petrolului era 2.781.358.750 lei (în mare majoritate capital de origină engleză, americană și franceză).

În anul 1932 capitalul total al societăților anonime industriale era de 33.122.000.000. Din acesta 11.340.000.000 reprezenta capitalul investit în industria petrolului.

În ce privește exportul României petrolul ocupă un rol tot mai important: în preajma lui 1914 petrolul ocupa la export primul loc după cereale. Odată cu procesul de desvoltare capitalistă al României petrolul tinde să joace primul rol în exportul țării. În ce privește valoarea exportului în 1928 produsele petrolifere reprezentau 8.124.782 mii lei iar cerealele 7.663.279 mii lei; în 1929 produsele petrolifere reprezentau la export 9.628.735 mii lei, iar cerealele 8.953.925 mii lei; în 1934 produsele petrolifere exportate au o valoare de 7.215.048 mii lei, iar cerealele 2.381.361 mii lei. În 1929 petrolul reprezenta 33%, din valoarea exportului României în 1934 53%, iar în 1936 41,9%.

Ltd. și de Roumanian Oil Trust. În urma unei înțelegeri ulterioare grupul englez cedează pachetul de acțiuni grupului german).

— European Petroleum Cy — fondată la 1898 cu un capital de 1.000.000 franci.

— Berca Petroleum Cy — fondată la 1899 cu un capital de 2.500.000 franci.

— Telega Oil Cy — fondată la 1900 cu un capital de 3.750.000 franci.

— Cernavodă Petroleum Cy — fondată la 1900 cu un capital de 4.000.000 franci.

— Roumanian United Petroleum — fondată la 1899, cu un capital de 1.000.000 franci.

Trusturile imperialiste manifestau un deosebit interes în vederea acaparării petrolului românesc. Creșterea investițiilor de capital în acest sector economic, ilustrează acest fapt. În 1895 se investesc 29 milioane lei aur, în 1905, 99 milioane lei aur, în 1910, 225 milioane lei, iar în 1912, 339 milioane lei aur, în 1916, 519 milioane lei aur.

In preajma anului 1914 situația industriei petrolifere se prezenta astfel :

Intreprinderile afiliate puterilor centrale (Germania și Austria-Ungaria) dețineau :

— 30,6% din capitalul total investit.

— 25,3% din producția totală.

— 36,0% din capacitatea de rafinare.

Grupul Standard-Oil împreună cu întreprinderile neutre dețineau:

— 13,72% din capitalul total investit.

— 31,4% din producție.

— 16,6% din capacitatea de rafinare.

Grupul anglo-olandez (Trustul Royal-Dutch) deținea:

— 49,5% din capitalul total investit.

— 39,5% din producție.

— 38,5% din capacitatea de rafinare.

Intreprinderile românești dețineau :

— 6,3% din capitalul total investit.

— 3,8% din producție.

— 8,9% din capacitatea de rafinare ¹⁾.

In realitate participarea românească în industria petroliferă se află în totdeauna într-o situație de inferioritate mai accentuată decât cum este ea înfățișată în statisticile oficiale, deoarece, în mare parte acțiunile românești erau gajate la trusturile bancare sau adeseori acești acționari români camuflau capitalul ce aparținea unor trusturi străine.

Primele începuturi ale industriei petrolifere în România au fost dominate de capitalul englez. Ulterior, capitalul german tinde să în-

1) Datele sunt extrase din Alexandru Topliceanu: *Lupta pentru petroli. Trusturile străine și politica României*, București, 1929, p. 60.

treacă dominația capitalului englez. La începutul secolului XX, apare un al treilea competitor, capitalul american, în urma constituirii Societății „Româno-Americană”, filială a trustului „Standard-Oil of Jersey”. Capitalul englez și american a egalat și depășit capitalul german, aşa încât situația în preajma anului 1914 se prezintă favorabilă capitalului englez și american.

Acest raport de forțe în dominația trusturilor imperialiste din România, în preajma anului 1914, explică în mare măsură cotitura intervenită în acest timp în politica externă a burgheziei românești. Capitalul englez și american devenise mai puternic în economia românească.

Acțiunea de acaparare a petrolului românesc se ilustrează, în deosebi în problema concesiunii terenurilor petrolifere ale Statului care frâmântase mult opinia publică în anii 1900 și 1905.

Take Ionescu, ministru în guvernul conservator G. G. Cantacuzino și unul din cei mai aprigi apărători ai intereselor engleze și americane în România, iar mai târziu cel mai înverșunat susținător al „Antantei”, proiectase concesionarea terenurilor petrolifere care erau în proprietatea Statului, în favoarea concernului „Standard Oil”.

In anul 1900, sub guvernarea conservatoare Petre Carp, România cunoaște o criză agricolă și financiară. Guvernul conservator, spre a rezolva criza financiară, scoate în vânzare acțiunile pe care Statul le detinea la Banca Națională, concesionează grupului finanțier „Diskonto-Gesellschaft” hârtia de tigări, oferă înstrăinarea monopolului sării, a navegației fluviale și a monopolului chibriturilor.

„Diskonto-Gesellschaft” trimisese în anul 1900 pe inginerul Sorge spre a studia bogăția petroliferă a României. „Standard Oil”, aflând de conținutul favorabil al raportului lui Sorge, face o propunere de tovărașie cu Diskonto-Gesellschaft; propunerea este acceptată.

Guvernul român urma să acorde lui Standard Oil exploatarea pe timp de 50 de ani a 15.000 hectare terenuri petrolifere sigure, în schimbul unei redevențe cuvenită Statului, de 8% (în aceeași perioadă Standard Oil pentru terenurile din Statele Unite plătea o redevență de 12% și chiar 14%).

In cazul când Standard Oil va găsi zăcăminte petrolifere în alte terenuri, care nu au fost concesionate, trustul va avea dreptul exclusiv de a exploata aceste terenuri, în schimbul unei redevențe de data aceasta și mai redusă (4%).

In proiectul de concesionare nu se prevedea nicio clauză prin care să împiedice exploatarea prădalnică a zăcămintelor, aşa cum se practica de către trusturi prin exploatarea semicolonială a bogăților țării.

Este interesant de semnalat minuțiozitatea cu care Standard Oil avea grija ca prin clauzele convenției de concesionare, să-și asigure un monopol total în industria petroliferă. Se prevedea astfel la art. 11 al proiectului de convenție că Statul își ia angajamentul să nu schimbe tarifele pe Calea Ferată pentru transportul produselor petrolifere. Standard Oil va putea schimba însă aceste tarife pentru conductele sale atunci când va găsi necesar.

Prin sistemul convenției prin concesionarea terenurilor Statului și a conductei de transport, Standard Oil își asigura de fapt monopolul întregii industrii petrolifere; acest trust urma să poată dispune după interesele sale de soarta acestei bogății.

Tratativele se duceau din partea lui Standard printre alții de către colaboratorii intîmii ai lui Rockefeller : Porter, Frank, G. Barstow, Channcey, Lufkin, iar din partea lui Diskonto : P. Boettger și Dr. Solmsen¹). La discuții și tratative lua parte însuși reprezentantul Statelor Unite la București, W. George Boxhall.

Care a fost atitudinea cercurilor conducătoare burghezo-moșierești față de acest proiect de transformare a țării în pașalâc al lui Rockefeller ? Prusacul Rege Carol, în audiență acordată lui Alex. Bădărău a declarat că se impun chiar sacrificii „pentruca banul străin să abunde în țară”. El își exprima convingerea că numai cu ajutorul acestor capitaluri industria și comerțul român pot lua o dezvoltare. Cu prilejul audienței lui G. Assan, președintele Camerei de Comerț și Industrie, Carol I a fost și mai categoric, afirmând că nu trebuie pierdut prilejul de a atrage capitaluri străine, care „ne aduc nu numai bani, dar ne și instruiesc”. Take Ionescu, cu prilejul unui banchet politic al partidului conservator, declară că România trebuie să deschidă foarte larg porțile capitalului străin : legile trebuie modificate în aşa fel încât să se înălță orice piedici penetrației acestui capital. În această direcție, el consideră că este necesar să fie o perfectă comunitate de vederi între liberali și conservatori²).

Proiectul de concesionare propus de către Standard Oil nu a fost realizat, din cauza unor conflicte între grupurile financiare care aveau afiliate și diverse fracțiuni ale burgheziei și moșierimii. Dar Standard Oil a realizat țelul urmărit pe alte căi, în anii ce urmează, cu complicatarea burgheziei și moșierimii.

Porter, șeful delegației americane venită pentru tratative, are cinismul, ca în timpul negocierilor, prin declarații date presei, să amenește direct comportându-se ca într-o țară aservită. Cu această ocazie Porter trasează de fapt și intențiile trustului Standard Oil.

Porter arăta în esență reprezentanților presei, că dacă nu se va încheia convenția „va fi greu pentru Statul Român”...

„România are interes să ne aibă prieteni și nici decum dușmani, pentru că noi suntem cei mai puternici și fiindcă dacă e vorba să ne luptăm, noi vom cumpăra întreaga voastră producție de petrol la Giurgiu sau la Constanța și vă vom concura pe toate piețile din lume până ce vă vom distruge”³).

Trustul Standard Oil pătrunde în mod oficial în România în 1904. Pe atunci la cârma țării se găsea guvernul liberal presidat de D. A. Sturdza.

In anul 1904 se constituia cu sediul la București : „Societatea Anonimă Română pentru industria, comerțul și exportul petrolului” — „Româno-Americană”, cu un capital de 2.500.000 lei. In actul de constituire figurează ca acționari principali numai cetățeni americani, agenți ai lui Rockefeller (F. Lucken ; Wm. M. Page ; consulul Statelor Unite la București W. G. Boxhall, etc.; aceleasi persoane formează și consiliul de administrație. Pentru salvarea aparențelor figurează ca

1) Datele asupra clauzelor proiectului convenției de concesionare a terenurilor petrolifere, proprietatea Statului sunt extrase din textul publicat în Moniteur des Intérêts Pétroliers Roumains, No. 9, 1904, p. 273—276.

2) Vezi Moniteur des Intérêts Pétroliers Roumains No. 37, 1901, p. 933. Vezi „Adevărul” Nr. 4069 din 22.XI.1900.

3) „Adevărul” Nr. 4070, 23 Noembrie, 1900.

acționar și moșierul român G. Negroponte, iar în consiliul de administrație Virgil Arion și B. G. Assan¹⁾.

Societatea a fost constituită în înțelegere cu grupările germane Diskonto-Gesellschaft și Deutsche Bank, iar eventualele asperități legate de constituire au fost aplinate de către Take Ionescu.

Presa oficioasă notează: „Concursul larg pe care l-au găsit aci în țară capitalurile germane, engleze, olandeze, belgiene, franceze nu va lipsi desigur nici companiei Standard Oil”.

Societatea Româno-Americană în 1931 a avut un activ de 6.500 milioane lei, o sumă mai mare decât întreg impozitul pe venit al Statului pe un an; a exportat până în anul 1944 cca 15.500.000 tone de produse petroliifere, a acaparat direct terenuri petroliifere pe o întindere de 20.767 hectare și indirect prin Societatea „Sospiro“ 20.763 hectare.

Obiectivul urmărit inițial de către Standard Oil de a acapara teritoriile petroliifere pentru a detine o poziție cheie în industria petrolieră din România, începe să fie realizat imediat după constituire. Semnalăm în acest sens doar câteva date ilustrative. În 1905 Societatea engleză European Petroleum, preferând a se ocupa de afacerile sale din Baku, cedează Societății Româno-Americană, în schimbul unei redevențe, toate terenurile petroliifere (600 pogoane)²⁾. La 29 Septembrie 1904 se depune la Tribunal contractul prin care Societatea Româno-Americană ia în concesiune 8.000 pogoane terenuri petroliifere dela un oarecare D. Bărleanu³⁾.

Până la jumătatea anului 1904 (mai puțin de un an dela înființare) Societatea Româno-Americană luase în concesiune 17.000 pogoane terenuri petroliifere de cea mai bună calitate⁴⁾.

In acest mod, în timpul guvernării liberale, Standard Oil își realizează în anul 1904, în mai puțin de un an, o mare parte din telul pe care și-l propusese cu ocazia proiectului de concesionare din 1900. Acest tel îl realizează în baza sprijinului acordat de partidul liberal, tel fixat cu ocazia tratativelor de concesionare, purtate de către guvernul conservator la 1900.

In Septembrie 1904 pe când D. A. Sturdza era prim ministru, acesta primește din partea lui Herman Fialla, intermediar al grupului „Deutsche Bank“ și „Banque de Paris et des Pays-Bas“, o scrisoare și un proiect de concesionare a terenurilor petroliifere. D. A. Sturdza, prin scrisoarea-răspuns către Fialla din 10 Septembrie 1904, îi comunică acestuia: „sunt deci gata a intra în negocieri pe bazele conținute în anexă“. Iar în scopul de a se ascunde față de opinia publică aceste tratative oneroase pentru economia națională, se menționează de către Sturdza: „e bine înțeles că timp de săptă luni dela data prezentei, secretul cel mai absolut va fi observat din ambele părți“.

In scrisoarea din 14 Ianuarie 1905 când Sturdza nu mai era prim ministru acesta îi comunică lui Fialla: „In ceeace privește relațiunile fincheitate anul trecut vă rog să binevoiți a le urma pe cale directă și sub discrețiunea cea mai absolută“⁵⁾.

1) Actul constitutiv al societății în: Moniteur du Pétrole Roumain No. 13, 1904, p. 471—472.

2) Moniteur du Pétrole Roumain, No. 4, 1905.

3) Moniteur du Pétrole Roumain, Suplément au No. 19, 1904, p. 744.

4) Moniteur du Pétrole Roumain, No. 4, 1905.

5) In ce privește textul scrisorilor v. Moniteur du Pétrole Roumain No. 15, 1905 și Conservatorul Nr. 115, 2 Mai (8.VI). 1905.

La 4 Martie 1905 Sturdza îi scrie lui Fialla: „Prudența este mama înțelepciunii. Vă rog deci să întârziati cu câteva zile sosirea Dv. în București, și în orice caz să nu-mi anunțați sosirea Dv. nici prin scriere, nici prin telegramă”¹⁾.

Din acest schimb de scrisori, reiese că partidul liberal înstrăina terenurile petrolifere și fiind la guvern urmărea cu persistență acest lucru²⁾. Singura problemă care preocupa pe acești vânzători de țară, liberalii, era ca să execute operația spre a-și rezerva avantajii și câteva locuri în Consiliul de administrație al concesionarului.

Terenuri petrolifere, acapararea și specularea lor, numeroase tranzacții în legătură cu ele, aceasta era febra epocii. Din acest punct de vedere România oferea acelaș spectacol ca și Mexico, Venezuela, Columbia sau Iran, acelaș spectacol pe care-l oferă orice țară ce formează obiectul acaparării și exploatarii semicoloniale din partea trusturilor imperialiste. În ziarele străine ca Berliner Tageblatt, în 1905, se inserau anunțuri ca acestea: „Pentru exploatari de schele de petrol situate în România se caută bănci sau un consorțiu de mari capitaliști. Terenul este de 1.100 de hectare”.

Societăți ca „Speranța” achiziționează 4.000 pogoane terenuri petrolifere spre a le ceda apoi în bloc societății Româno-Americană. Ambroise Congrave din Londra achiziționează terenuri în fostul jud. Prahova pe o întindere de 100 pogoane. Presa vremii și rapoartele Consiliilor de Administrație ale diverselor societăți sunt pline de anunțuri și informații precum și de tabele în legătură cu tranzacțiile încheiate, având ca obiect concesionarea terenurilor petrolifere.

Toate aceste date tind să demonstreze cu o crudă precizie că burghezia și moșierimea au vândut pentru interesele personale independentă economică și politică a țării. În preajma anului 1914 societățile petrolifere în ceea mai mare parte afiliate trusturilor engleze și americane dețineau 40.198 hectare terenuri petrolifere. În 1930 societățile engleze și americane precum și societățile controlate de către capitalul englez și american dețin 51.901 hectare terenuri petrolifere, iar societățile românești sau mixte cu majoritate românească dețin 2.268 ha.

* * *

Acapararea industriei petrolului de către imperialismul american și englez nu a avut loc numai pe cale directă prin exportul de capital, prin acapararea industriei extractive a rafinărilor, a conductelor și a terenurilor petrolifere, ci și pe cale indirectă.

Acapararea indirectă a industriei petrolifere are o importanță tot atât de mare și poate mai mare decât acapararea directă. Acapararea indirectă are loc prin: alianțele între trusturile engleze și americane împreună cu trusturile germane, prin monopolul american pe piețele de export și monopolul formării prețurilor pe piața mondială. Acapararea indirectă face ca rolul capitalului englez și american să fie mult mai mare decât acela care rezultă din datele referitoare la acapararea directă, date pe baza cărora s'a susținut că în perioada anterioară anului

1) Vezi Conservatorul Nr. 111, 2 Mai (8.VI.) 1905.

2) În art. 15 al proiectului de convenție admis ca bază a discuțiilor se precizează că Guvernul va face tot posibilul spre a obține sancțiunea constituțională a proiectului de concesionare.

1916 economia românească a fost dominată în cea mai mare parte numai de capitalul german.

Producția petroliferă românească este dependentă de export. În ce privește piețele de export, România, în perioada anterioară anului 1914, era dependentă de trustul Standard Oil, care prin filialele sale din Germania domina importul acestei țări — cea mai mare importatoare de produse petrolifere în acea vreme. Din cauza concurenții americane pe piața germană, exportul românesc a trebuit să se îndrepte spre piețele Orientului apropiat și ale bazinului Mediteranei. Acest lucru s'a făcut pe baza unei înțelegeri cu Standard Oil.

In ce privește prețurile pe piața germană, Standard Oil avea monopolul formării acestor prețuri, deoarece piața germană era dominată de filialele lui Standard Oil, care își constituise pe această piață o serie de societăți, în frunte cu Deutsche Amerikanische Petroleum Gesellschaft ¹⁾.

Raporturile între trusturile engleze și americane pe deosept și trusturile germane pe de altă parte, în ce privește exploatarea petrolierului românesc erau când raporturi de concurență, când raporturi de alianță, sub conducerea capitalului englez sau american²⁾. În raportul președintelui Consiliului de administrație al Societății engleze Telega Oil Company din 1903 se propune acționarilor cooptarea în Consiliul de administrație al domnilor Alexander von Hansemann și L. Salomonsohn dela Diskonto Gesellschaft din Berlin și a lui Schroeder dela Diskonto Gesellschaft dela Londra.

In anul 1912 trusturile germane vroiau să lichideze dependența pieții petrolifere germane față de Standard Oil. În acest scop grupul Deutsche Bank și Diskonto Gesellschaft se pun în fruntea unei acțiuni de lichidare a acestei dependențe, constituind un mare concern internațional, cu participarea capitalului englez, pentru a concura pe Standard Oil. Concernul Europäische Petroleum Union, cunoscut pe acea vreme sub denumirea de E.P.U., care domina întreg exportul de produse petrolifere românești, înainte de a fi angajat în mod serios lupta cu Standard Oil, depune armele și Standard Oil câștigă bătălia, dominând astfel în mod absolut întreg comerțul de petrol european, inclusiv și petrolul românesc.

* * *

Din datele expuse nănă aci, reiese faptul că în preajma anului 1914 capitalul imperialist american și englez avea o poziție puternică în industria petroliferă din România — sector important în baza materială a societății românești.

Desigur, petrolul românesc a fost un factor important care a determinat efortul deosebit pe care diplomația engleză îl face în perioada 1914—1916 în vederea împingerii României în primul război mondial.

In 1916, în urma dezastrului suferit de armatele române, la cererea Aliaților se procedează la distrugerea sistematică a sondelor, instalațiilor

1) Lista societăților americane cu sediul în Germania și care dominau importul german, v. Moniteur du Pétrole Roumain, No. 3, 1905, p. 73.

2) În actul constitutiv al Societății „Vega”, „Diskonto Gesellschaft” participă cu acțiuni în valoare de 1.210.000, iar Telega Oil Company cu 1.250.000 marci, v. Moniteur du Pétrole Roumain, No. 12, 1905, p. 25.

lor și rezervoarelor petrolifere din fostul jud. Prahova. Acțiunea de distrugere a regiunii petrolifere este condusă de Thomson, mai târziu lord of Cardington, atașat militar al Angliei în România în acea vreme. Aliații își luaseră obligația expresă ca pagubele ce vor rezulta în urma distrugerii regiunii petrolifere să fie suportate de către dânsii. Cu toate acestea, după război, sub amenințarea că România nu va fi recunoscută politică, suntem obligați de a accepta drept despăgubiri suma de 10.000.000 lire sterline¹⁾.

Cu ocazia conferinței dela Versailles s-au demascat în forma cea mai hidioasă adevăratale sentimente pe care „aliații” americani și englezi le nutreau față de România. Cu ocazia acestei conferințe România a fost tratată cu adevărat ca o semicolonie.

Fațada conferinței dela Versailles era lozinca păcii și justiției lansată de Wilson; în dosul acestei fațade însă, erau trusturile imperialiste.

Ca prim efect al tratativelor conferinței dela Versailles a fost obligația ce ni s'a impus și care a fost acceptată fără rezerve de către guvernul burghezo-moșieresc de atunci de a vinde cea mai mare parte din stocul petrolifer către Standard Oil. Ulterior intervine un contract analog cu colonelul Boyle, colonel în armata engleză și reprezentant al trustului Royal Dutch.

Ca efect al tratatului dela Versailles, în legătură cu lichidarea capitalului deținut de Germania și Austro-Ungaria în industria petroliferă din România, convenția dela San Remo din 25 Aprilie 1920 este foarte semnificativă.

In baza convenției dela San Remo, guvernul englez și francez se obligă să sprijine reciproc pe supușii lor, cu ocazia oricăror negocieri ce aceștia ar avea cu guvernul român. Deasemenea guvernele mai sus menționate se obligă să se sprijine în mod reciproc în vederea dobândirii de concesiuni petrolifere, acțiuni sau alte interese care aparțineau supușilor țărilor foste inamice. În convenție se prevede deasemenea obligația ca guvernele respective să se sprijine în mod reciproc, în vederea dobândirii de concesiuni petrolifere în România. Deasemenea convenția prevedea, ca avantajile ce vor decurge din negocierile cu Statul Român, să fie împărtite în mod egal între trusturile țării respective²⁾.

In urma convenției dela San Remo, imperialismul englez este acela care dobândește în România o poziție dominantă; imperialismul francez va avea o poziție secundară. La pozițiile dominante pe care imperialismul englez le deținea în industria petroliferă în jurul anului 1916, se adaugă, prin efectul convenției dela San Remo, dobândirea pozițiilor pe care le avusese înainte de război Germania și Austria.

In Septembrie 1920 a venit în România, ca delegat al guvernului englez, Sir John Cadmann, în vederea punerii în aplicare a planului de acaparare a petrolului românesc, conform planului prevăzut în conven-

1) Este interesant de semnalat că în urma primului război mondial România a avut de suportat sarcini financiare față de aliați, după cum urmează: Statele Unite 38 milioane dolari.

Anglia 23 milioane lire sterline.

Franța 1.106.072.899 franci francezi.

(v. Anuarul României pentru comerț, industrie, meserii și agricultură 1925—1926).

2) In ce privește textul convenției dela „San Remo” v. G. Damougeot-Perron: *La Standard Oil Company, Paris, 1925, p. 233—224;* v. deasemenea Jonton Abuay: *Die Rumänische Erdölindustrie, Berlin, 1931 p. 11—12.*

ția sus amintită. Grupul englez era reprezentat de trustul anglo-persian Oil Company și de Casa de Bancă Stern Brothers.

Acțiunea de acaparare exercitată de către imperialism s'a petrecut și în această ocazie cu cea mai gravă și vinovată complicitate a guvernantilor din România. Deși Tratatul dela Versailles era el însuși un tratat ce avea la bază cele mai autentice planuri imperialiste, totuși guvernul român ar fi avut posibilitatea să evite trecerea în patrimoniul trusturilor imperialiste a unor bunuri evaluate în 1921 la 400 milioane lei aur.

Participarea românească la lichidarea întreprinderilor germane a fost fictivă și ea s'a rezumat doar la cooptări în Consiliul de Administrație.

Conținutul adevărat al războiului din 1914—1918 este desvăluit și prin caracterul convenției dela San Remo precum și prin energica penetrație a capitalului imperialist englez și american în perioada ce a urmat după sfârșitul acestui război.

Efectele politicii imperialiste de acaparare a petrolului românesc și complicitatea burgheziei românești în acest proces de acaparare se oglindesc clar în politica minieră. Politica minieră, adică Legea Minelor din 1924 și 1929, sunt documente importante care acuză puternic burghezia românească.

Cu ocazia discuțiilor din Parlament asupra Legii Minelor din 1924 a trebuit să se recunoască faptul că regimul minier din România de până atunci fusese dictat de către un Stat străin, care ajunsese să stăpânească în mod complet această bogăție.

Legea Minelor din 1924 a fost considerată de către susținătorii ei drept un monument legislativ, expresie a lozincii „prin noi însine“, drept o lege a politicii de naționalizare a capitalului, drept expresia unei voînți de desprindere a economiei românești din starea de dependență față de capitalul străin. După cum se va vedea însă, această lege desvăluie complicitatea criminală a burgheziei și moșierimii în acțiunea de acaparare și jefuire a petrolului nostru.

In primul rând, trebuie scos în evidență faptul că guvernantii au fost sensibili la criticile ce se aduceau legii, în special de către presa și oamenii politici care gravita în jurul intereselor imperialismului american. După un an de aplicare, la 6 Decembrie 1925 se modifică câteva articole care conțineau însăși economia legii.

Formal, conform art. 32 al legii din 1924, aveau dreptul să obțină concesiuni de terenuri petrolifere numai societățile anonime române constituite conform Codului comercial și care aveau 60% din capital de origină românească. Prin legea din 6/XII.1925 și societățile anonime existente la promulgarea legii respective urmău să aibă aceleași drepturi. Societățile existente la promulgarea legii erau în majoritate societăți afiliate trusturilor petrolifere engleze și americane.

În ce privește naționalizarea suhsolului, enunțată ca principal obiectiv al legii, ea este limitată până la anulare prin respectarea drepturilor câștigate anterior, drepturi care se întindeau asupra zecilor de mii de hectare de terenuri petrolifere de cea mai bună calitate. Până în momentul promulgării Legii Minelor din 1924, societățile cu capital englez și american obținuseră în concesiune terenuri particulare pe o întindere de 52.452 ha, iar din terenurile Statului 1.000 ha. Despre

aceste concesiuni, Vintilă Brătianu spunea: „puteți în liniște și siguranță să le exploatați. Noi nu am făcut ca alte State, nu am expropiat exploataările în curs, am lăsat Societățile să-și continue întreprinderile”.

Deasemenea erau exceptate dela naționalizare și terenurile proprietatea comunelor neconcesionate până în momentul apariției legii, precum și terenurile pe o rază de 100 de metri în jurul unui centru cu o exploatare normală petroliferă. Din ceeace — cum spun tehnicienii — era cunoscut sau probabil ca teren petrolifer, Statul nu dobandea prin efectul Legii Minelor din 1924 decât o întindere minimă; de fapt efectul legii din punct de vedere al naționalizării subsolului era amânat până în anul 1873. (Naționalizarea a fost realizată efectiv — după cum se știe — cu mult înainte, în zilele noastre, de regimul de democrație populară).

In ceeace privește verificarea faptului dacă o societate petroliferă aparținea sau nu trusturilor imperialiste, acest lucru se stabilea conform legii prin sistemul acțiunilor nominative.

Adeseori societățile petrolifere au întrebuită cu mare abilitate sistemul procurilor, prin care s'au găsit oameni de pae care camuflau capitalul ce aparținea trusturilor imperialiste, creându-se astfel procentul de capital românesc cerut de lege.

Un sistem de eludare a legii, era sistemul contractelor de foraj. Între societatea românească și societatea afiliată trusturilor imperialiste, se făcea un contract de foraj; societatea românească, pe baza acestui contract achita societății străine cheltuielile de foraj, amortizare, plus un beneficiu. În afară de aceasta se prevedea și o participare la producție până la 47%. Prin acest sistem, mai mult de jumătate din producția de pe perimetrele Statului trecea în mâinile societăților străine.

In ceeace privește dreptul de explorare, Legea Minelor din 1924 condiționează obținerea acestui drept numai de capacitatea tehnică și financiară, care era întotdeauna în avantajul societăților afiliate trusturilor imperialiste, ele având firește o mai mare capacitate tehnică și financiară.

Legea Minelor din 1924 nu aducea de fapt nicio limitare serioasă trusturilor străine imperialiste în ce privește acțiunea ce ele o desfășurau pentru acapararea industriei petrolifere. Această lege a permis oricărei societăți, care avea capacitate tehnică și financiară să exploreze terenuri petrolifere, iar dacă societatea respectivă în urma explorării a găsit zăcăminte de petrol, ea avea dreptul câștigat de a exploata zăcământul respectiv. Dealtfel, pentruca societățile respective să fie ferite de riscurile unor explorări nefructuoase, ele au primit în general permise de explorare pentru terenuri cunoscute mai dinainte că posedă zăcăminte de petrol.

Adevăratul sens al Legii Minelor reiese și cu mai multă evidență dacă avem în vedere efectele pe care această lege le-a avut.

In ce privește proporția de participare a capitalului american și englez, menționăm că statisticile ce am consultat nu sunt unitare. În orice caz, dacă se au în vedere statisticile produse de făuritorii Legii Minelor din 1924 care ar fi avut interesul să demonstreze scăderea participării capitalului străin în industria petroliferă, chiar după aceste statistici, reiese că între anii 1923—1928 participarea capitalului românesc în in-

treprinderile petroliere din România a scăzut cu 50% ¹⁾), deci proporțional, a crescut rolul dominant al capitalului american și englez.

Dacă admitem afirmația ²⁾ că în anul 1928 participarea capitalului românesc în industria petroliferă era de 22%, trebuie să avem în vedere că în stabilirea acestui procentaj s'a luat în considerație drept valoare a capitalului românesc plasat în această industrie suma de 2.490 milioane în care s'a cuprins și 1.390 milioane, sumă care reprezintă capitalul românesc dela societățile anonime petroliere cu capital mixt, unde în fapt dominația aparținea capitalului străin. S'a luat deosebită în considerație, în stabilirea procentajului de mai sus și capitalul românesc dela 55 societăți, care nu aveau nici o activitate. Dacă scădem sumele de mai sus din valoarea capitalului românesc care participă în industria petroliferă în anul 1928, atunci reiese că după patru ani de aplicare a legii minelor, capitalul străin în cadrul căruia imperialismul american și englez deținea o situație dominantă, se ridică la suma de 11.406 milioane, iar capitalul românesc la un miliard 100 milioane. Așa dar, după 4 ani de aplicare a Legii Minelor din 1924 capitalul românesc în industria petroliferă reprezenta abia 10,37%.

Dar imperialismul american și englez își menține pozițiile cheie din industria petroliferă prin stăpânirea rafinării și exportul produselor petroliere. După 4 ani de aplicare a acestei legi cca. 71,4% din exportul de produse petroliere și cca. 76% din produsele petroliere rafinate erau în mâna imperialismului american și englez.

Din aceste câteva date se poate trage concluzia că Legea Minelor din 1924 nu conține o adeverată naționalizare a subsolului terenurilor petroliere; datorită excepției pe care o făcea cu drepturile câștigate această lege nu conține o diminuare sensibilă a procesului de acaparare practicat în această industrie de către trusturile americane și engleze, deoarece aceste trusturi, atât datorită legii însăși cât și aplicării ei și-au menținut pozițiile dominante pe care le dețineau.

In perioada care a urmat primului război mondial, economia românească a cunoscut o epocă în care disponibilitățile sale de capital mobil au crescut foarte mult. În această epocă burghezia românească a fost atrasă de rentabilitatea mare se ofereau întreprinderile industriale; dintre acestea, întreprinderile petroliere prezintau una din cele mai mari rentabilități. Dar burghezia românească nici nu putea și nici nu dorea să desființeze exploatarea semicolonială a industriei petroliere.

In anii ce au urmat, după 1924, în țările imperialiste, problema exportului de capital se pune cu o deosebită acuitate. Problema cuceririi de noi teritorii și zone de influență devinea tot mai acută; contradicțiile imperialismului se adâncesc cu o mare intensitate în epoca crizei generale a capitalismului. Guvernele tuturor țărilor capitaliste devineau tot mai tributare față de grupul țărilor imperialiste. Vestigiile de independență națională trebuiau să fie anulate. Paralel cu aceasta, vechea armătură parlamentară nu mai era suficientă spre a rezista în fața gravelor contradicții din societatea capitalistă.

In aceste condiții s'a adoptat Legea Minelor din 1929, care la cererea expresă manifestată în presă și conversații particulare de către reprezentanții marilor trusturi americane și engleze a fost considerată

1) O. Constantinescu. *Contribuția capitalului străin în industria petroliferă românească*, Buc., 1935, p. 142.

2) *Ibidem*.

drept o piatră de boltă a întregului program de stabilizare din 1929. Procesul de acaparare economică al țării se desvolta cu pași gigantici fără a se mai păstra măcar masca ipocriziei și partidul național-țărănesc a fost momentan instrumentul politic propice pentru realizarea acestor planuri.

In consecință, partidul național-țărănesc, în programul său de guvernare publicat în 1926 prevăzuse următoarele : „pentru refacerea utilajului economic ca și pentru punerea în valoare a unora din bogățiile țării este nevoie de capital străin”¹⁾.

Concomitent partidul social-democrat, în programul elaborat de către conducerea sa trădătoare, arăta că desvoltarea capitalismului în România este o necesitate istorică, care pretinde asigurarea unei libere dezvoltări a tuturor forțelor economice. În ce privește capitalul străin programul social-democrat prevedea : „admiterea capitalului străin și punerea lui pe picior de egalitate cu cel național”²⁾.

Legea Minelor din 1929 realiza dezideratul lui Take Ionescu exprimat la 1900 : de a se da toate înlesnirile capitalului străin. Cu ocazia desăbaterilor parlamentare, precum și în presa vremii s'a recunoscut că această lege este cerută de către finanțarii străini. Ea a consolidat și accentuat acapararea industriei petrolieră de către trusturile imperiale. Pentru ilustrarea acestui fapt vom da câteva date.

In ce privește terenurile petrolieră, societățile cu capital străin, în cea mai mare parte societăți americane și engleze, atât ca număr cât și ca forță financiară, dețineau în 1930 51.901 hectare față de 2.268 hectare deținute de către societățile cu capital românesc. Un număr de 14 întreprinderi, în mare majoritate aparținând trusturilor Standard Oil, Royal Dutch și Shell, stăpâneau 86% din producția petrolieră a anului 1934³⁾. În afară de aceasta întreprinderile mai sus menționate aveau monopolul industriei petrolieră din România și datorită pozițiilor cheie pe care ele le dețineau în această industrie prin stăpânirea rafinăriilor, a conductelor și a exportului, precum și prin monopolul pieței mondiale.

* * *

O caracteristică fundamentală a acaparării economice a unei țări, precum și a exploatarii semicoloniale este profitul ridicat (supraprofitul) de care beneficiază capitalurile străine exportate în aceste țări. „Atât timp cât capitalismul rămâne capitalism, prisosul de capital nu se întrebunează la ridicarea nivelului de trai al maselor din țara respectivă pentru că aceasta ar însemna scăderea profiturilor capitaliștilor, ci pentru mărirea profiturilor prin exportul de capital în străinătate, în țările înapoiate. În aceste țări înapoiate profitul este de obicei ridicat, deoarece acolo capitalurile sunt puține, prețul pământului este relativ mic, salariile sunt scăzute, materiile prime ieftine”⁴⁾.

1) Partidul național-țărănesc, Prinzipiile, Programul și Statutul votate de congresele extraordinare pentru ratificarea fuziunii partidelor național-țărănesc la 10 Octombrie 1926 în București, p. 13.

2) Partidul social-democrat, Programul și Statutele din 1926, p. 12.

3) Vezi : Teodorescu I., *Capitalul străin în industria petrolieră*. Analele Economice și Statistice, Nr. 10—12, 1935, p. 113.

4) V. I. Lenin. *Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului*, Ed. P.M.R., 1950, p. 69.

Acest adevăr stabilit de Lenin se confirmă pe deplin în industria petroliferă românească.

Adevărata rentabilitate a capitalului imperialist în România, în special în industria petroliferă, a fost ascunsă cu grijă. De aceea pe cale indirectă și nu din statisticile bilanțurilor, trebuie constatătă adevărata rentabilitate a capitalului în industria petroliferă.

Calea indirectă de a cerceta beneficiile reale ale industriei petrolierelor și prin aceasta de a putea vedea gradul de exploatare și jefuire a economiei românești este cea mai indicată.

In ce privește calcularea dividendelor pe care în realitate le-au încasat câteva societăți petrolieră americane și engleze în perioada 1908—1913 s'a adoptat drept tehnică de calcul de a se lua în considerație producția societăților respective pe regiuni de exploatare, precum și media producției anuale a întreprinderii respective. În raport cu producția s'a luat în considerație prețul de cost, real, cuprinzând toate elementele posibile, toate cheltuielile de orice natură ce le suportă în mod real întreprinderile cercetate. Pe baza acestei metode s'a ajuns la următorul rezultat :

Dividendele Societății Steaua Română :

1908	20%.
1909	21%.
1910	15%.
1911	10%.
1912	22%.
1913	33%.

Media dividendelor pe 6 ani încasate de către proprietarii acestor societăți este 26%. În bilanțurile societății au fost mărturisite drept dividende încasate pe anii 1908—1913, 8—9%.

Dividendele Societății Astra Română :

1908	95%.
1909	81%.
1910	57%.
1911	59%.
1912	90%.
1913	130%.

Media dividendelor pe 6 ani încasate de către acționarii societății Astra Română este 86%; dividendele mărturisite în bilanțuri de către această societate nu depășesc 10%.

Dividendele încasate de Societatea Româno-Americană :

1909	66%.
1910	47%.
1911	53%.
1912	72%.
1913	135%.

Dividendele încasate de Societatea „Columbia”:

1908	14%.
1909	10%.
1910	5%.
1911	7%.
1912	296%.
1913	300%.

Media generală a dividendelor încasate pe anii 1908—1913 este 108%.

Dividendele încasate de Soc. „Roumanian Consolidated Oilfield Ltd.”:

1912	110%.
1913	160% ¹⁾ .

Semnificativ este pentru beneficiile reale ale Societății „Româno-Americană” a se avea în vedere felul cum s'a majorat capitalul acestei societăți.

Societatea „Româno-Americană” se înființează la 1904 cu un capital de 2.500.000 lei, în 1906 își majorează capitalul la 12.500.000 lei prin vărsămintă făcute de acționari (Standard Oil). În anul 1914 capitalul se mărește ajungând la 25 milioane lei prin vărsarea beneficiilor provenite din anul 1913, în 1916 se face o majorare de capital, tot prin vărsare de beneficii, până la 37 milioane lei. Între anii 1920—1938 capitalul societății „Româno-Americană” crește dela 150 milioane la 900 milioane lei. Din anul 1920 până în anul 1939 inclusiv Societatea „Româno-Americană” a realizat un beneficiu net de lei 2.183.282.415, adică în medie 109.164.120 lei anual.

Societatea „Astra Română” are în 1915 un capital de 60 milioane lei, în 1921 beneficiul net era de 288 milioane lei. În 1922 acest beneficiu era de 443 milioane lei. În anul 1939 Societatea are un capital de 2 miliarde lei provenit din vărsările unor cote de beneficiu.

Din anul 1920 până în anul 1939 inclusiv întreprinderea a realizat un beneficiu net de lei 5.178.424.572, adică în medie 258.921.228 lei anual ²⁾.

Că beneficiile reale, pe care le încasau întreprinderile petrolifere din România erau cu mult mai mari decât cele declarate, se poate deduce și din metodele pe care le întrebuițau pentru camuflarea acestor beneficii. În primul rând o mare parte din beneficiile provenite din industria petrolului românesc nu se încasau în țară. Marile câștiguri începeau după ce petrolul părăsea Constanța, deoarece societățile petrolifere încasau pe pietile unde exportau petrolul prețuri mai mari decât aceleia indicate cu ocazia încărcării petrolului la Constanța. De exemplu în 1926 o mare societate, filială a societății engleze Phoenix Oil a înregistrat încasarea unui preț cu 50% mai mic decât prețul real la care a fost vândut petrolul ³⁾. Diferența reprezintă beneficiul camuflat de către societatea respectivă. O mare parte din beneficiile societăților pe-

1) Inginer Iscu Vasile. *Industrializarea și comerțiul petrolului cu privire la rentabilitate și administrație*. Câmpina, 1916, p. 190—215.

2) Vezi G. N. Leon. *Economie Politică și Politică Economică*, București, 1942, p. 191.

3) Date asupra camuflărilor de beneficii și evaziunilor fiscale practice de Soc. Unirea, filială a societății engleze Phoenix Oil Cy., în: Moruzi Ion: *Carte deschisă pentru fisc. Unirea Soc. Anon. de Petrol*, București, 1935.

trolifere erau camuflate sub forma unor dobânzi fictive, plăsite în străinătate către Centrala din Anglia sau Statele Unite. Astfel, o singură societate „Unirea”, filială a societății engleze Phoenix Oil a exportat dobânzi, care camuflau beneficii în valoare de 8.300.000.000 lei. Deasemenea, se camuflau beneficii sub forma platii unor sume exagerate pentru materiale și instalații cumpărate dela o filială din străinătate ce aparținea aceluiaș trust.

Afără de aceasta societățile petrolifere își realizau câștiguri mari prin evaziuni fiscale. Ele nu se supuneau nici măcar prescripțiilor legale în materie de impozite, prescripții bineînțeles foarte binevoitoare pentru societățile respective în acea vreme. Această comportare era recunoscută într'un raport din 1931 al Trustului Royal Dutch, în care se spunea că înregistrările tuturor operațiunilor întreprinderilor Astra s'au făcut la cel mai jos nivel posibil, astfel că s'a putut încasa un beneficiu de 312 milioane lei la care se adaugă 124.500.000 lei drept rezervă, care a fost calculată la maximum admis de legile românești. Se recunoștea astfel de către conducătorii trustului că bilanțul a fost falsificat.

In memoriile pe care societățile petrolifere le adresau guvernului din România se indicau drept taxe și impozite plătite către Stat cheltuielile pe care aceste întreprinderi le aveau cu transportul sau cu încărcarea și descărcarea produselor ce exportau. Statul român încasa în realitate pentru benzina pe care o exportă (95% din producție) doar 8%, în timp ce pentru benzina românească exportată în Franță se încasau acolo 72,7% drept taxe și impozite, iar în Anglia 40,7%. Pentru benzina exportată pe piața londoneză de exemplu, Statul român încasa drept taxe și impozite doar 1,33%, iar în cazul exportului pe piața germană încasa 0,73% ¹⁾.

* * *

Aceste taxe și impozite încasate de Statul român, precum și beneficiile fabuloase pe care le încasau magnații trusturilor americane și engleză arată că industria petroliferă a însemnat un beneficiu enorm pentru țările imperialiste, un beneficiu la care participă, într-o anumită măsură, și burghezia românească, drept răsplată a trădătoarei sale atitudini.

Aceste câteva date asupra acaparării și jefuirii petrolierului românesc de către imperialismul american și englez oferă numai un tablou parțial al acestei probleme.

Deoarece dezvoltarea capitalismului în România s'a petrecut în cea mai mare parte sub semnul imperialismului, sub semnul capitalismului în forma sa cea mai reacționară, burghezia românească nu a jucat niciun rol în sensul lichidării feudalismului și asigurării unei creșteri a nivelului material și tehnic al economiei. În societatea capitalistă românească s'au imbinat formele de exploatare feudală cu cele mai crâncene forme de exploatare capitalistă. Sunt aplicabile și pentru România cuvintele pe care le-a scris Marx despre Germania în prefața dela Ediția I-a a Capitalului: „Pe lângă mizeriile moderne ne apăsă o serie întreagă de mizerii moștenite, rezultând din dăinuirea unor moduri de produc-

1) Ing. Paul Zolla: *Contribuționi la o nouă interpretare a regimului fiscal al petrolierului în România*. Analele Economice și Statistice, 1935, Nr 10—12, p. 138—145.

ție învechite cu toată suita lor de raporturi sociale și politice anacronice. Nu suferim numai din cauza celor vii, dar și din cauza celor morți¹⁾.

Industrializarea capitalistă la noi, astfel cum ea se ilustrează în sectorul petrolifer, datorită acaparării exercitată de către imperialismul american și englez a condus la aservirea țării trusturilor imperialiste.

„Politica de organizare prin noi însine s'a arătat astfel dela început a fi o minciună. Lupta burgheziei românești împotriva capitalismului străin nu este decât o formă goală sub care se ascunde o politică de alianță cu capital antantist pentru exploatarea țării... Căștigându-și dreptul de control asupra Statului, atât din punct de vedere al economiei (controlul veniturilor) cât și al politicii (protectia minorităților), capitalul antantist transformă, repede țara într'o colonie. El conduce astfel și politica externă a Statului Românesc, impunând țării războaie și expediții și transformând săngele țării într'un mijloc de realizare a planurilor imperialiste ale Antantei... Burghezia legată prin cătușele proprietății, nu poate duce luptă împotriva cotropirii și reducerii țării la rangul de colonie. Astfel, burghezia devine trădătoarea chiar a rolului ei istoric de creațoare a statelor naționale independente, devine incapabilă de a păstra neatârnarea întregului popor. Numai proletariatul, moștenitor al sarcinilor istorice ale burgheziei și continuator al transformărilor sociale va putea, în alianță cu proletariatul internațional, prin înfăptuirea revoluției sociale, să elibereze popoarele mici de sub orice asuprire“²⁾.

Datorită eliberării țării noastre de către glorioasa Armată Sovietică, datorită smulgerii puterii politice din mâinile clasei exploataatoare de către proletariat, sub conducerea Partidului Comunist Român, s'a pus capăt acțiunii de acaparare și jaf a bogățiilor țării și printre acestea și a petrolierului.

Printre bogățiile naturale cărora planul cincinal le trasează vaste perspective de desvoltare se află și petrolierul, care de data aceasta nu va mai spori supraprofiturile imperialiștilor american-nglezi ci va servi la ridicarea nivelului material și cultural al poporului muncitor din țara noastră.

1) Karl Marx. *Capitalul*, vol. I, Ed. P.M.R., 1946, p. 40.

2) *Documente din Istoria Partidului Comunist Român*, Ed. P.M.R., 1951, p. 33—34.

FASCIZAREA VIETII SOCIAL-POLITICE DIN U. S. A.

de D. DOGARU

Sub ochii noștri, într'un ritm foarte grăbit, se petrece azi, în U.S.A., fenomenul fascizării vieții social-politice a acestei țări, mult lăudată de către agenții imperialiști pentru „libertățile” ei. Un astfel de fenomen nu este însă surprinzător, el era de așteptat ca inevitabil, dacă ținem seama de cine dirijează viața economică, politică și ideologică a Statelor Unite ale Americii.

Studiile sovietice recente constituie un îndreptar indispensabil pentru interpretarea faptelor numeroase, ce ni se aduc zilnic la cunoștință prin presă, fapte care arată evoluția rapidă a acestui proces de fascizare.

Caracterul parazitar al capitalismului american, pe care îl scotea Lenin în evidență încă înaintea primului război mondial, a luat proporții monstruoase în urma celor două mari războaie mondiale. Atât în timpul primului cât și mai ales în timpul celui de al doilea război mondial, industria americană și-a mărit de fiecare dată volumul. Dar de fiecare dată, această creștere a fost determinată în cea mai mare parte numai de fabricarea de armament. După cum se mai știe, industria americană n'a avut nici un fel de pierderi sau distrugeri de pe urma războiului, al cărui teatru a fost, de fiecare dată, departe de America. Datorită caracterului său parazitar, după însetarea primului război mondial, industria americană nu și-a putut menține „prosperitatea” dobandită peste noapte, ci a intrat în crizele cunoscute, crize care ar fi scruncinat-o și mai adânc, dacă n'ar fi venit uriașele comenzi militare din preajma și din timpul celui de al doilea război. Sfârșitul acestui război a adus și el repede semnele unei noi crize, care de data asta amenință și mai grav edificiul parazitar al industriei americane. Speciale de aceste semne, ciclile capitaliste americane recurg și acum la aceleași soluții: din nou comenzi militare din partea statului și pregătiri pentru un nou război care să le aducă o nouă prosperitate. Tentativa de a deslăնtui un alt război e mare, dacă ne gândim că în ultimul război mondial monopolistii americanii au câștigat o sumă care este egală cu de trei ori valoarea capitalului de bază din întreaga industrie prelucrătoare din Statele Unite în 1940. În ultimii ani, câștigurile trusturilor însumează 265 miliarde de dolari.

Un lucru demn de reținut este că îngustarea pieței mondiale datorită ruperii din lanțul capitalismului a unor țări care însumează peste 800 milioane de locuitori, precum și reducerea exportului american prin politica de „blocadă” pe care o aplică acelorași popoare, nu face decât

să-i îndemne pe monopolisti și mai mult să accelereze cursa înarmărilor și deslăնuirea războiului ca posibilitate de salvare din criză. Economia de război, pe care o desvoltă miliardarii americani, face însă să devină și mai ascuțite contradicțiile grave economico-sociale din U.S.A. Cheltuielile uriașe de înarmare aduc câștiguri fabuloase numai pentru un pumf de profitori, în timp ce massele muncitoare sunt lovite și asuprute economic și politic. Recurgerea la impozite, adică jefuirea indirectă a cetățeanului american — se face într-o proporție de 5 ori mai mare în 1950 față de 1941; prețul mărfurilor de strictă necesitate a crescut aproape de două ori față de 1945, inflația crește, statul negligează din ce în ce mai mult nevoile sociale ale cetățenilor, întregul buget transformându-se în izvor de venituri pentru marile monopoluri. Pentru a le asigura aceste venituri, statul are de pe acum o datorie de 260 miliarde de dolari. Dar massele simt din ce în ce mai intens de unde le vine mizeria și devin din ce în ce mai conștiente de politica criminală a monopolistilor americanii.

Pregătirile de război reduc consumul civil, coboară standardul de viață, determină urcarea continuă a prețurilor și se soldează cu jefuirea și secătuirea poporului american.

Numărul monopolistilor este din ce în ce mai redus — încă dinainte de al doilea război se vorbea de cele „60 de familii” — iar controlul lor se intinde asupra unor trusturi din ce în ce mai uriașe. În 1949 numărul marilor concerne a ajuns la 56, activul lor reprezentând 135 miliarde de dolari. Deținerea principalelor pârghii ale economiei americane în mâini puține, posesia unor uriașe averi și câștigurile fabuloase în perspectivă sunt amenințări de luptă masselor muncitoare din America și din lumea întreagă. În speranță că această luptă a masselor va putea fi înfrântă, monopolistii trec la dictatura cea mai săngeroasă, încercând ca prin teroare și lichidarea ultimelor libertăți cetățenești să-și prelungescă zilele. Conștiința pericolului, conștiința proprietății slăbiciunii a burgheziei în fața proletariatului o duce astfel spre fascism. Fascismul este expresia directă a faptului că burghezia nu mai poate găsi eșire din contradicțiile de moarte în care se afundă. Dar în același timp, ascuțirea continuă a contradicțiilor economiei imperialiste face să crească conștiința de clasă a proletariatului. Contrastul creat de bogăția îngrămadită la un pol, mizeria extremă a masselor la celălalt pol, măreste și mai mult voința de luptă a proletariatului pentru răsturnarea exploatatorilor. Vine un moment când chiar fățărnicile libertăți burgheze le apar imperialiștilor ca primejdioase, căci în cadrul acestor libertăți ciuntite, oamenii cinstiți își mai pot spune părerea, pot critica ceeaace văd, muncitorimea se poate căt de căt organiza și poate să-și spună cuvântul. Dar toate acestea sunt primejdii de nesuportat pentru clicile imperialiste, cărora le e frică de demascare. În U.S.A. lichidarea acestor ultime rămășițe ale democrației burgheze și trecerea tot mai făță spre o dictatură teroristă a cercurilor monopoliste și a clicii militare din serviciul ei, cu speranță zadarnică a înăbușirii mișcărilor progresiste, a început chiar înainte de încreșterea celui de al doilea război mondial. Astfel faimoasa comisie pentru cercetarea activității „anti-americane” înființată în 1938, își reia încă din Ianuarie 1945 activitatea, pe care din prudență și-o întrerupsese în timpul războiului. De atunci, ofensiva reacțiunii americane împotriva rămășițelor drepturilor și libertăților cetățenești ale muncitorilor și oamenilor cinstiți din U.S.A. a fost în continuă creștere. Procesele anchetelor „interrogările” pornite

sub motivul „lipsei de respect față de congres“ sunt zilnice. Mii de cetățeni cinstiți din toate păturile sociale — muncitori, profesori, învățăți, scriitori, actori, gazetari, etc., au fost condamnați sub cele mai cinice preteze. Sistemul de spionare a tuturor cetățenilor, încurajarea denunțurilor neîntemeiate, măsurile și condamnările arbitrale, listele „negre“ de comuniști sau de „simpatizanți ai comuniștilor“, dosare și amprente pentru peste 70 milioane de persoane — toate urmăresc intimidarea și persecutarea elementelor progresiste. Scriitorii sau fruntașii politici progresiști condamnați pe această cale sunt cunoscuți în lumea întreagă. Dar aceste condamnări au dus tot așa de departe și faima odioasă a inchiziției politice și a morții treptate a legalității în Statele Unite ale Americii.

Numeroase alte transformări esențiale în mecanismul aparatului de stat au loc treptat. Statul american de azi e foarte aproape de statul hitlerist. Președintele Truman dispune azi de puteri excepționale, ce i-au fost conferite de către pe care le servește, puteri pe cari nu le-a avut nici un alt predecesor al său și pe care bineînțeles le folosește în interesul trusturilor. Așa de pildă, Truman are pe lângă el un consiliu militar secret, a cărui înființare și funcționare n'a fost făcută cu consultarea Congresului și cu atât mai puțin a opiniei publice politice. Tot așa el a dat faimosul său „ordin de verificare a loialității funcționarilor de stat“, a înființat direcția „pentru reglementarea relațiilor de muncă“, a luat măsuri pentru desvoltarea unui „aparat de recunoaștere“ care nu e altceva decât spionaj asupra cetățenilor, a introdus „certificatele de loialitate“ ce se cer în anumite situații și anumitor persoane „suspecți“ și încă alte măsuri, care sunt tot atâtea ilustrări ale înăbușirii oricărei veleități de libertate cetățenească.

Cum era de așteptat, mai ales clasa muncitoare, sindicatele și în deosebi Partidul Comunist sunt obiectul unui vast complex de măsuri tipic fasciste. Încă din anul 1947, peste 200 de legi și măsuri antipopulare și antisindicale au fost adoptate de Congresul Statelor Unite, între care legea Taft-Hartley este cea mai cunoscută. Prin această lege sunt desființate dreptul muncitorilor la grevă și dreptul de încheierea contractelor colective și este anulată autoritatea reprezentativă a sindicatelor, soarta muncitorului fiind lăsată la bunul plac al patronilor. Conform acestei legi, în fruntea sindicatelor se pot afla numai aceia care aduc dovezi că nu sunt „comuniști“ și care dau garanții că nu se „ridică“ împotriva instituțiilor capitaliste. Sub presiunea disperată a cercurilor ultrareacționare, care îl acuză că este „incapabil să-și dea seama de pericolul comunist“ și că ar avea „poziție nehotărâtă față de funcționari de stat care au concepții comuniste sau le sprijină“, guvernul lui Truman a ordonat, în Iulie 1950 „Comisiei antiamericană“ să-și întărească cercetările și a cerut organelor judecătoare să fie mai active și să trimită comisiei toate relațiile de care dispun.

In Iulie și August 1950 a fost votată legea zisă a lui Hobbes, potrivit căreia vor fi arestați și expulzați toți „străini indezirabili“ (aceasta în timp ce alți străini agreeți, trădători notorii, sunt întreținuți cu banii muncitorilor americanii sau cu bunurile blocale ale țărilor lor de origină, pentru ca să-și desfășoare cunoscuta lor activitate de ațătare la un nou război).

In Septembrie 1950 a mai fost adoptată legea lui Carren, care sub pretextul „securității interne“, urmărește prin dispozițiile ei înăbuși-

rea oricărei manifestări progresiste. Legea dă posibilitate guvernului american de a pune în afara legii Partidul Comunist american și orice altă organizație ale cărei concepții sunt deosebite de cele oficiale, trimițând pe membrii lor în lagăre de concentrare, supunându-i controlului polițienesc sau altor represiuni discreționare din partea organelor de stat sau lăsându-i expuși agresiunilor huliganice. În baza unor astfel de legi, numeroși fruntași comuniști, între care chiar secretarul general al Partidului Comunist, precum și alți fruntași progresiști au fost arestați, amendăți, condamnați sau închiși în lagăre.

Justitia americană, atât de mult compromisă din cauza poziției ei rasiste, este antrenată acum pe panta fascizării. Ea servește cu credință monopolurile, încercând să sperie pe activiștii progresiști prin sentințele nejuste pe care le pronunță și păstrând o nepăsare totală față de organizațiile fasciste și chiar față de organizațiile de gangsteri crimiinali (care, în treacăt fie spus, reprezintă o „forță“ politică și „economică“ de care se ține seama mai ales în preajma alegerilor sau când e vorba de un „conflict“ de afaceri).

Se înțelege că și această justiție — despre care chiar Thomas Jefferson spunea că i se pare că seamănă cu „un uliu care ține găinile în crdine“ — urmărește în primul rând Partidul Comunist american, stegarul cel mai dârzh al cauzei clasei muncitoare, cel care luptă pentru apărarea drepturilor poporului și care demască toată putreziciunea politică a cliciei conducătoare din Statele Unite. Metodele pe care le folosește arată până unde s'a coborit această justiție, care nu se mai distinge aproape de loc de poliție. Pretextele cele mai absurde sunt bune pentru a arunca în închisoare pe luptătorii comuniști. Printre numeroasele exemple pe care le citează autorii sovietici ca motive de condamnare a comuniștilor figurează „vagabondaj“, „insulta Congresului“, „refuz de a răspunde la întrebările Comisiei antiamericană“, etc. Căpetele mai infierbântate din conducerea Statelor Unite fac planuri de trimisire în lagăre a tuturor „comuniștilor“ (inclusiv aici pe toți „suspecții“ și pe toți „neloaialii“). Nici partizanii păcii nu sunt cruțați: se pregătesc măsuri de înăbușire brutală a acestei mișcări, pe care imperialiștii vor să o decreteze „activitate subversivă“. S'a mers până la arestarea celor ce răspândeau manifeste pentru pace. Un judecător din Filadelfia nu s'a sfătit să afirme că persoanele care luptă pentru pace „se ridică împotriva acțiunilor guvernului“ și vor fi „învinate de trădare“. Fără îndoială, acest judecător, ca toți colegii săi, este în curenț cu convingerea politicienilor americanii, exprimată cinic de mai mulți dintre ei, că pacea este un pericol pentru „America“.

Paralel cu această teroare fătășă împotriva mișcării progresiste și cu legile de fascizare a vieții publice americane, pe lângă cele două partide de guvernământ — republican și democrat — au fost create numeroase alte organizații politice de tip fascist, adevărate detasamente de asalt în care se strâng elementele cele mai sălbatici ale reacțiunii. În afară de Ku-Klux-Klan, acționează în prezent alte zeci de organizații politice cu ideologie reațională, rasistă și antimuncitorăescă și care, toate, militează pentru un răzbui antisovietic. Cităm câteva: „Acțiunea americană“, „America mai întâi de toate“, „Frontul creștin“, „Legiunea americană“, „Apărarea americană“, „Luptătorii pentru libertate“, „Conferința americană pentru lupta împotriva comunismului“, „Comitetul fascist al celor de la sud“, „Comitetul din Sud pentru susținerea constituției“, „Cruciații“, „Cămășile de argint“.

In spatele tuturor acestor formațiuni stau mari industriași și mari speculanți, care mobilizează generali, gangsteri sau alții vechi dușmani ai democratilor și ai mișcărilor progresiste, bine cunoscuți opiniei publice americane, care au trecut la organizarea din ce în ce mai fățisă a unei lupte împotriva forțelor progresiste ale țării lor sau ale altor țări.

Lozincile și rezoluțiile acestor formații politice sunt la fel cu acele care au dus la îngrozitorul război abia terminat: „distrugerea comunismului mondial”, afirmarea „superiorității rasiale” (americane de data asta), „stabilizarea situației din Sud” (adică sdrobirea mișcării de eliberare a Negrilor), și altele. Mijloacele de care se folosesc sunt deosebit de mult cunoscute: linșaj, atentate, pogromuri, distrugeri de biblioteci, de sedii progresiste, înláturarea din slujbe, darea în judecată și trimiterea în închisori, expulzarea, neacordarea dreptului de vot, etc. Cu drept cuvânt profesorul universitar Motter (dela Harvard) a putut declara că asemenea metode „amintesc într'un mod sinistru tehnica folosită de Hitler în primii ani ai regimului nazist din Germania neno-roicită”.

Politica externă a U.S.A. nu poate fi altfel decât politica lor internă: ură neistovită față de popoarele libere, dorință bestială de a le subjugă și jefui, și insfârșit atâțarea la un nou război mondial — iată principalele aspecte ale politicii externe americane, care amintesc politică externă a predecesorilor fasciști europeni. Clica capitalului monopolist care domină în Statele Unite scoate din ce în ce mai mult capul și-si întinde mâinile hrăpărețe pretutindeni. Datorită ei Statele Unite au proclamat o orientare fățis cotropitoare și expansionistă, punându-și drept scop instaurarea dominației mondale a imperialismului american, prin jaf și crimă, așa cum au arătat în Coreea. Datorită faptului că popoarele lumii nu pot accepta această expansiune — denumită cinic „extinderea modului de viață american” — și că, mai ales, forțele democratice din toate țările, în frunte cu marea Uniune Sovietică, sunt ferm hotărîte să ducă o politică de pace și apărare a libertății și independenței popoarelor, conducerea reaționară și expansionistă a Statelor Unite și-a pus drept scop să „nimicească” U.R.S.S. și țările de democrație populară și să sugrume mișcarea muncitorească din toate țările. Cuibar al puterii financiare a capitalismului unde s'au strâns enorme cantități de aur din munca și sângele tuturor popoarelor, America de Nord este transformată azi și într'un arsenal de război unde se cheltuiesc sume uriașe pentru înarmări. Isteria unui nou război a pus stăpânire pe capetele înfierbântate ale clicilor conduceătoare de acolo. Ei au teamă de viitor, deoarece știu că nu le aduce nimic bun. Singura lor speranță este războiul. Ei urăsc pacea, deoarece știu bine că pacea înseamnă nouii succese în construcția socialismului, înseamnă răgaz pentru desvoltarea conștiinței popoarelor coloniale sau dependente, înseamnă ascuțirea mai departe a contradicțiilor de moarte din sănul capitalismului, lămurirea masselor asupra scopurilor agresive ale imperialismului, creșterea conștiinței de clasă a muncitorimii americane. Eisenhower, a exprimat limpede psihiza în care au ajuns imperialiștil: „Este mult mai ușor să mergem spre riscul războiului și al unei extințieri posibile, decât să ne agățăm de pace, care duce în mod sigur la distrugerea ideilor noastre”. Magnații financiari vorbesc și mai clar: „Dacă pacea va fi într'adevăr asigurată, totul se va prăbuși” (United States News, organul finanțelor americane).

Din păcate însă armele pe care le fabrică (și din fabricarea cărora atâtătorii la război, până una alta, și asigură enorme câștiguri) nu luptă singure. Mai trebuie și soldați. Și aceștia nu sunt ușor de găsit, cu toate sforțările ce se fac de a „tâmpli“ pe cetățeanul de rând al Americii și al țărilor marșalizate, pentru a-l face să ia loc „în fața sulițelor căzăceaști“ (după expresia unor atâtători la război) de dragul creșterii bogăților trustmenilor. Massele muncitoare din lagărul imperialist și dau tot mai bine seama de ce se petrece în lume și nimic nu le mai poate prosti. Ele știu că în țările democratice proletariatul a scăpat de exploataitori, că a pornit cu avânt la construirea unei lumi noi. Detașamentele înaintate, partidele comuniste și muncitorești din lagărul imperialist duc o luptă hotărîtoare de demascare a minciunilor imperialiste și de rezistență în fața crescândei fascizări a statelor capitaliste. Voința muncitorilor, încă exploatați, de a-și luat soarta în propriile lor mâini crește mai repede decât încercările disperate de a-i încătușa pe care le face burghezia întrată în panică.

In mintea marilor masse din lumea întreagă și fac loc, din ce în ce mai limpezi, cuvintele lui I.V.Stalin: „Pacea va fi menținută și consolidată dacă popoarele vor lua în propriile lor mâini cauza menținerii păcii și o vor apăra până la capăt“.

DESPRE RAPORTUL DIN TRE PEDAGOGIE SI PSIHOLOGIE

de NAHLIK ZOLTAN

Aspirant la Institutul pedagogic „Lenin” din Moscova

In istoria pedagogiei burgheze, există trei direcții principale în problema raportului dintre știința pedagogiei și știința psihologiei.

a) Unii subliniau principiul normativ în pedagogie, ignorând psihologia în teorile lor, deducând aceste teorii în diferite forme, în special din cele etice, ca de pildă Natorp și Baldwin. Natorp considera educația ca un mijloc de a asigura „existența sănătoasă în comun” a claselor, ca singura cale de perfecționare a societății. Baldwin a elaborat teoria adaptării sociale, „filosofia” educației burgheze. Nu e greu de văzut caracterul profund reacționar al acestor teorii.

b) Alții considerau psihologia drept bază a pedagogiei în ceeace priveste fundamentarea metodicii educației și învățământului, ignorând punctul de vedere al pedagogiei științifice în această problemă, și anume că metodele rezultă din particularitățile și legile psihicului uman, dar sunt determinate de scopurile, sarcinile și conținutul învățământului și educației.

c) Alții încercau să subordoneze întreaga pedagogie psihologiei, considerând că psihologia nu este numai baza metodicii, ci și a întregii educații și a învățământului (Lay, Meumann, Neceaev). Reprezentanții acestui curent au transformat pedagogia într'un ansamblu de procedee și norme pur tehnice.

Acestea sunt concepții false, idealiste.

Singurul răspuns just la problema raportului dintre pedagogie și psihologie este posibil numai pe baza filosofiei marxiste (când vom vorbi mai departe despre raportul dintre aceste două științe, vom înțelege prin pedagogie, știința marxistă a educației copilului, iar prin psihologie, psihologia materialistă care se bazează pe învățătura lui Pavlov).

Pentru a rezolva această problemă, trebuie să pornim dela înțelegerea justă a problemei esenței învățământului. Punctul de plecare îl constituie teoria leninistă a cunoașterii: „Dela contemplarea vie la gândirea abstractă și dela aceasta la practică — iată calea dialectică a cunoașterii adevărului, a cunoașterii realității obiective”. Toate aceste momente (adică contemplarea vie, gândirea abstractă, practica) sunt obligatorii și în desfășurarea învățământului. Învățământul trebuie să cuprindă toate aceste elemente. Aceasta înseamnă că nu există o contradicție, nu există o diferență calitativă între procesul cunoașterii care se desfășoară în cadrul www.dactormania.ro și procesul general al

cunoașterii omenești, care se desfășoară, de pildă, când omul de știință face cercetări științifice.

Procesul de cunoaștere în cadrul învățământului are două momente sau două laturi: latura logică, ca aspect obiectiv al cunoașterii și latura psihologică, ca aspect subiectiv. Înseamnă că, pe de o parte, există cunoașterea, justetea ei, logica ei, iar pe de altă parte există atitudinea elevului care este gata de a-și însuși materialul de studiu care i se oferă.

Aceste două aspecte, aceste două momente, sunt laturile diferite ale același proces de cunoaștere. Ele depind una de alta, se determină reciproc, există într-o unitate dialectică. Între aceste două laturi care par opuse, există încordare și luptă. Prin această luptă se realizează cunoașterea, apropierea de realitate, îmbogățirea cunoștințelor. O latură nu poate exista fără cealaltă; în procesul viu de cunoaștere în cadrul învățământului, ele există numai una prin alta.

Sarcina ce ne-am propus este de a examina doar câteva probleme ale aspectului psihologic al procesului de cunoaștere în cadrul învățământului. Înainte de a trece la expunerea acestui aspect subiectiv, ne vom opri pe scurt la examinarea unor probleme ale laturii logice.

Pentru prima oară în istoria filosofiei, în filosofia marxistă logica se contopește cu gnoseologia. Filosofia materialistă nu opune gnoseologia dialecticii (adică logicii noastre), după cum se întâmplă în toate formele de filosofie idealistă care examinează logica independent de realitatea obiectivă, opunându-le una alteia. Marxismul afirmă că logica noastră umană nu este o logică deosebită, ci este chiar logica realității obiective reflectată în mintea omului. Ce înseamnă aceasta pentru pedagogie? Dat fiind că în procesul învățământului elevii învață să cunoască lucrurile și fenomenele reale, legătura dintre ele, realitatea obiectivă în genere, putem afirma că procesul de învățământ se supune legilor logicii dialectice. Aceasta nu înseamnă desigur confundarea sau identificarea logicii cu metodica, fapt care ar duce la greșeli grave, dar este clar și faptul că didactica trebuie să respecte legile logicii în procesul de învățământ. Aceasta înseamnă că analiza logică a procesului de cunoaștere în cadrul învățământului are o mare însemnatate pentru soluționarea problemelor didactice.

O mare însemnatate pentru rezolvarea problemelor educației în general și a problemelor didactice în special, o are analiza laturii psihologice a cunoașterii. Este limpede că fără o atitudine activă a elevului față de însușirea noilor cunoștințe, fără activitatea lui psihică și chiar fizică, el nu poate cunoaște ceeace este nou. De pildă, fără un efort de voință din partea copilului, nu-l putem face să înțeleagă esența lucrurilor și fenomenelor. Un copil flămând nu este capabil să asimileze cunoștințele atât de bine ca un copil cu o stare normală a organismului. Indiferența, pasivitatea, care împiedică atât de mult educația, sunt legate de particularitățile activității sistemului nervos în momentul respectiv. Este evident că pricina acestor fenomene o constituie starea de inhibiție a centrului respectiv din emisferile cerebrale. Să luăm, de pildă, problema regimului (de viață) — rolul regimului în construirea cu succes a procesului de învățământ. „Toți știu — spune I. P. Pavlov — că excitațiile frânează activitatea obișnuită, bine organizată și îngreunează schimbarea ordinei odată stabilite a mișcărilor, a acțiunilor și a întregului regim de viață”.

Examinând latura psihologică a procesului de învățământ și educație, trebuie să subliniem faptul că baza materială a fenomenelor și legilor psihice o constituie procesele nervoase ale scoarței cerebrale, care au fost descoperite în mod strălucit de marii fiziologi ruși Secenov și Pavlov. Cercetările lor au arătat unitatea dintre psihic și fiziologic.

Teoria reflexelor condiționate reprezintă studiul științific al așa numitei activități sufletești a animalelor superioare. Cunoașterea legilor fundamentale ale acestei activități ne dă posibilitatea de a studia asemănarea și deosebirea dintre activitatea creerului la animalele superioare și la om. Dar „este limpede că activitatea sistemului nervos al omului depășește foarte mult prin complexitate activitatea sistemului nervos al câinelui” (Pavlov). Dar deosebirea nu constă numai în complexitate. Gândirea oamenilor nu se reduce la oglindirea în creerul omului a naturii. Ea este totodată oglindirea vieții societății, fiind condiționată istoric este de modul de producție a mijloacelor de trai. Totmai de aceea, spre deosebire de animale, psihicul și conduită oamenilor nu pot fi studiate numai pe calea științelor naturii și nu sunt determinate numai de influențele nemijlocite ale naturii, ca la animale.

Vom încerca să arătăm, mai departe, în mod mai amănuntit, pe baza câtorva exemple, că orientarea copilului spre percepere, existența factorilor subiectivi, au o influență hotărîtoare asupra întregului mers al cunoașterii în procesul de învățământ și în educație și, prin aceasta, să arăt rolul psihologiei în elaborarea diferitelor probleme ale dialecției.

Faptul că ne ocupăm în special de factorii psihologici ai problemelor didactice nu înseamnă că negăm sau că nu vedem rolul acestor factori în elaborarea problemelor educației. Noi căutăm să arătăm și latura educativă a procesului de învățământ, indicând felul în care înșușirile psihice sunt educate în mersul orientat spre un scop precis al învățământului.

Memoria este o formă specifică de reflectare a realității în creerul omului. Această reflectare, păstrare și reproducere a înșușirilor anterioare, se realizează cu ajutorul creerului nostru. Baza fiziologică a memoriei o constituie o anumită înșușire a țesutului nervos; aici orice excitație care a ajuns în creer lasă o urmă în stare nu numai să exercite o influență asupra activității ulterioare a creerului, ci să se și reproducă în anumite condiții. Teoria completă a bazei fiziologice a memoriei a fost formulată pentru prima oară de Pavlov, care a descoperit legile formării unor noi conexiuni nervoase în scoarța cerebrală—reflexele condiționate. Fără o memorizare temeinică, nu este posibilă înșușirea principiilor științelor, ceea ce constituie cea mai importantă sarcină a învățământului. Totuși ar fi o greșală să credem că memorizarea este procesul psihic hotărîtor care asigură înșușirea completă a principiilor științelor. Cercetările psihologice au arătat că, dacă materialul de studiu nu este înțeles, nu este prelucrat cu ajutorul gândirii, el nu aduce după aceea niciun fel de folos, elevul neputând folosi cunoștințele dobândite. „Noi n'avem nevoie de toceală, dar trebuie să desvoltăm și să perfectionăm memoria fiecărui om care învață prin cunoașterea faptelor fundamentale; altminteri, comunismul se va preface într'o desertăciune, se va preface într'o firmă goală, comunistul va fi un simplu lăudăros dacă nu a prelucrat în conștiința lui toate cunoștințele înșușite”, spune Lenin. Deasemenea este foarte important pentru profesor

să cunoască legile psihologice, atât ale activității memoriei, cât și ale dezvoltării ei. Profesorul care se îngrijește ca elevii lui să-și însușească bine materialul de studiu, organizează procesul pedagogic ținând seama de particularitățile psihice ale copilului, ținând seama în special de particularitățile memoriei. Pentru aceasta, el trebuie să creeze condiții prielnice memorizării și invățării, trebuie să organizeze lecții speciale de fixare și repetare a materialului. Invățarea pe de rost, de pildă, are o însemnatate excepțională de mare pentru copii de vîrstă școlară mai mică. Invățarea pe de rost formează însăși activitatea memorizării și, în plus, copilul se obișnuese să-și controleze memoria; ceea ce învață pe din afară, se percepă altfel decât ceea ce n'a fost decât auzit sau citit. În afară de aceasta, ceea ce învață pe de rost se și păstrează pentru multă vreme, continuă să trăiască în conștiința copilului, este folosit de el, și constituie fundamentul cunoștințelor lui de mai târziu. O mare însemnatate are memorizarea regulelor, a formulărilor verbale exacte, a definițiilor, etc. Cercetările psihologice speciale au arătat că, dacă omul însuși își propune să memorizeze pentru un timp scurt, el uită într-adevăr repede; este adevărată deasemenea și reciprocă — experiența pedagogică și cercetările experimentale cu privire la memorie arată că este mai util să se repartizeze repetițiile pe un interval mai îndelungat de timp. Profesorul, în timpul predării noului material, trebuie să repete vechiul material de fiecare dată cu o problemă nouă, adăogând amănunte noi, teze noi, etc.

Invățătura lui Pavlov arată că fenomenele atenției reprezintă latura psihologică a procesului fiziologic al inhibiției centrilor corespunzători din emisferele cerebrale. Psihologia trebuie să ne ajute în descoberirea legilor activității acestui mecanism, ea trebuie să ne arate cum trebuie provocată această inhibiție, adică atenția la copii, etc.

Pedagogii și psihologii burghezi considerau atenția în mod nejust ca o forță spirituală deosebită; astfel ei dădeau o interpretare idealistă acestui fenomen. În ce constau în mod real acele fenomene pe care noi le numim fenomene ale atenției? Fenomenele atenției sunt fenomene în care se exprimă modul în care se desfășoară procesele de percepere. Pentru ca perceperea să se desfășoare în mod activ, precis orientată (adică pentru un copil să fie atent) trebuie să organizăm perceperea. Această percepere activă se produce pe baza organizării activității interioare de gădire a copilului — a înțelegерii materialului de studiu — pe baza comparării, memorizării, etc. Perceperea unui conținut complex, bogat, necesită pricperea de a îndrepta privirea potrivit sarcinei pe care o are de indeplinit perceperea. Această percepere se educă în mod activ, în procesul de invățământ și educație.

Când profesorul observă, de pildă, că un elev nu este atent, aceasta înseamnă că activitatea interioară a copilului nu este îndreptată spre problema care î-a fost pusă sau că această activitate nu decurge aşa cum trebuie. Cauza acestui lucru poate fi faptul că copilul nu s'a integrat în muncă, el asistă numai în mod exterior la lecție. Acest copil trebuie „adus” la lecție prin „trezirea” atenției lui, iar dacă acest lucru nu este suficient, trebuie să i se dea de câteva ori la rând teme concrete și să î se dea ajutor, spre a se integra în muncă. O altă cauză poate fi obosalea copiilor, și atunci trebuie să le ușurăm munca sau să le acordăm o mică pauză. O altă cauză poate fi caracterul dificil al materialului de studiu, care depășește puterea elevilor. Atenția oglindește orientarea și concentrarea activității gădirii. Cu cât elevul este mai atent, cu atât

mai profundă și mai temeinică este însușirea și memorizarea materialului de studiu. Sarcina constă aici în a observa în permanență atenția elevilor, în a întreține și a educa prin toate mijloacele atenția în direcția dorită.

O mare însemnatate pentru un învățământ rodnic o are existența interesului copiilor. În rezolvarea acestei probleme, trebuie să pornim dela rolul conducător al scopurilor și al sistemului științific de învățământ. În definirea conținutului și metodelor de învățământ, trebuie nu numai să ținem seamă de interesele copiilor, ci să le și dezvoltăm și educăm în mod susținut. Interesul copiilor este stimulat de caracterul atrăgător al lectiilor școlare, ceea ce se obține prin diferite mijloace, de pildă, prin expunerea interesantă de către profesor a noilor cunoștințe; interesul copiilor este stimulat și de înțelegerea necesității dobândirii acestor noi cunoștințe.

Să luăm un alt exemplu. Ce influență are asupra reușitei învățământului corelația dintre scopurile obiective ale învățământului și scopurile subiective, năzuințele copilului. Eseanța problemei este următoarea: rolul motivelor subiective în activitatea școlară a copilului, adică a motivelor care îl determină pe copil să învețe. Aceste motive ale învățării nu sunt identice cu scopurile obiective ce stau în fața copiilor și educației în genere. Formarea acestor motive depinde de condițiile sociale concrete în care se desvoltă copilul. Sunt copii care învață numai de dragul notelor, alții își propun scopuri mai înalte. Studierea și educarea activă a motivelor care îl determină pe elevi să învețe, are o mare însemnatate pentru organizarea justă a învățământului, pentru că motivele învățării just educate hotărâsc în mare măsură reușita întregului proces pedagogic. De pildă, dacă copilul învață numai de dragul notelor, calitatea cunoștințelor lui nu va fi prea înaltă, pentru că el privește cu indiferență conținutul materialului pe care îl învață. Lipsa acestui interes face ca elevul să învețe intotdeauna sub o continuă presiune, datorită unei constrângeri exterioare, care transformă pentru el această muncă școlară într-o muncă neplăcută, lipsită de bucurie. Transformarea motivelor și scopurilor subiective în motive și scopuri obiective, adică înțelegerea de către elevi a scopurilor obiective generale ale învățământului și educației și îndrumarea dată de profesori în această direcție este o importantă condiție a reușitei învățământului. Din toate cele spuse mai sus, reiese clar că motivele învățării exercită o influență directă asupra caracterului desfășurării activității școlare a copilului și, prin aceasta, asupra rezultatelor acestei activități, asupra cunoștințelor pe care le dobândește copilul în școală. De aceea, educarea motivelor juste ale învățării este o problemă importantă.

Să examinăm problema particularităților de vîrstă. Copiii de diferite vîrste se deosebesc, după cum se știe, foarte mult între ei prin fizionomia lor psihică generală, lucru care trebuie să se oglindească în caracterul activității didactice-educative a școlii. Toamna acest lucru ne îndreptățește să vorbim despre particularitățile de vîrstă ale copiilor. Învățătura lui Pavlov oferă pedagogului o armă puternică, o armă care îi dă posibilitatea să explice și să se bazeze pe particularitățile psihicului elevului. Această învățătură ne arată mersul general al procesului desvoltării activității nervoase superioare.

Ce determină însă particularitățile psihologice de vîrstă ale copiilor?

Copilul se dezvoltă în condițiile și sub influența mediului social, ale educației și învățământului. Aceste condiții în care se dezvoltă copilul, influențând asupra lui, complică în mod treptat procesele lui psihice. În psihicul său se formează procesele sufletești care asigură „corelația infinit de complexă a organismului cu lumea înconjurătoare“ (Pavlov). Invățatura lui Pavlov a dovedit că baza proceselor psihice o constituie activitatea nervoasă superioară a scoarței cerebrale, care este organul psihicului. Fiecare etapă de dezvoltare a psihicului copilului se caracterizează printr-un nivel diferit al proceselor lui neuro-psihice și prin influențele condițiilor sociale în care el este educat. De aceea, nu putem deduce trăsăturile caracteristice ale individualității elevului (adică particularitățile de vîrstă) direct din legile interne ale dezvoltării lui fizice, cum fac psihologii și pedagogii burghezi, care reduc dezvoltarea copilului la autodesvoltarea însușirilor biologice interne.

Particularitățile dezvoltării fizice, deși au o însemnatate foarte mare, nu pot însă, prin ele însile, direct, să determine formarea psihicului copilului, care se formează, după cum s'a arătat mai sus, în procesul educării și învățământului, proces determinat de condiții concrete istorice.

Fiecare vîrstă a elevilor se caracterizează prin legi proprii de dezvoltare, potrivit căror se construiește întreg sistemul de învățământ și educație în școală. În determinarea conținutului și metodelor de învățământ, trebuie să ținem seamă de particularitățile de vîrstă. La alegera metodelor de învățământ noi ținem seama atât de scopurile și conținutul obiectului de studiu respectiv, cât și de particularitățile de vîrstă ale elevilor. De asemenea, atunci când se întocmesc programele școlare, trebuie să se pornească neapărat dela scopurile învățământului și dela sistemul științei respective, avându-se în vedere, în același timp, ca materialul de studiu să fie accesibil și să nu depășească puterile elevilor din diferite clase.

Trebue să se mai indice și faptul că nu putem vorbi despre raportul dintre pedagogie și psihologie în genere. Pedagogia are capitole, probleme în care psihologia nu ne poate ajuta, sau are numai o însemnatate indirectă pentru știința noastră. De pildă, este limpede că în determinarea scopurilor generale ale educației și învățământului pe care le-am dedus din scopurile politice, nu avem nevoie de psihologie. Dar atunci când este vorba de realizarea acestor scopuri, adică despre metodele și mijloacele de învățământ și educație, când trebuie să răspundem la întrebarea: „cum“ să instruim și să educăm, afuncț este evident rolul important pe care îl are psihologia în elaborarea acestor probleme. Înseamnă că nu se poate vorbi despre legătura reciprocă, despre corelația acestor științe în genere și în mod abstract, ci în mod concret, în elaborarea diferitelor probleme.

Din toate cele spuse mai sus, reiese clar că trebuie să înțelegem corelația dintre pedagogie și psihologie ca legătura dintre dezvoltare și învățământ, dintre dezvoltare și educație. Rezolvarea justă a problemei constă în recunoașterea unității dintre dezvoltare și educație. Aceasta înseamnă că copilul se dezvoltă fiind educat și instruit, iar nu că el se dezvoltă pe de o parte și se educă și se instruiește pe de altă parte. Înseamnă că educația și învățământul se integrează în procesul însuși al dezvoltării copilului, nefiind în afara lui. Sarcina educației și învățământului constă în a contribui la formarea și dezvoltarea copilului, iar

nu îi a adapta procesul pedagogic la natura copilului, care ar fi independentă de acest proces. Însușirile individuale, caracterul și procesele psihice nu numai că se manifestă, dar se și formează în procesul activității școlare.

In lucrarea sa „*Dialectica naturii*”, Engels vorbește despre diferite forme de mișcare a materiei, enunțând teza extrem de importantă potrivit căreia orice disciplină științifică are ca obiect o formă sau altă de mișcare a materiei sau o serie de forme ale mișcării legate între ele și care trec una într'alta. Înseamnă că, întrucât fiecare știință are obiectul său propriu, adică una din formele de mișcare a materiei, identificarea obiectului diferitelor științe și a legilor lor este o greșală grosoșană. Unele științe studiază formele mai simple de mișcare a materiei (de pildă științele naturii), iar altele studiază formele mai complexe (științele sociale). Engels afirma, în legătură cu aceasta, că legile fiecărei discipline științifice care studiază o formă mai complexă de mișcare a materiei se bazează pe legile acelor discipline științifice care studiază formele mai simple de mișcare a materiei, dar nu se reduc la legile acestora din urmă.

Urmează de aici că este o mare greșală ideologică și metodologică să identificăm sau să reducem legile pedagogiei, de pildă la legile biologiei sau ale psihologiei.

Pedagogia studiază o formă mai complexă de mișcare a materiei, fenomene mai complexe decât biologia sau psihologia. Psihologia, de pildă, are ca obiect studiul conștiinței și al vietii psihice a omului, ieșile desvoltării lor, etc. Pedagogia are ca obiect educația comunistă și instruirea tinerei generații pe baza studierii multilaterale a copilului, adică pe baza studierii lui din punct de vedere biologic, psihologic, etc. și stabilește legile proprii ei.

Psihologia oglindește lumea reală și legile de desvoltare numai ale vietii sufletești a omului, pedagogia însă cuprinde un cerc mai vast de fenomene, ocupându-se și de desvoltarea și formarea fizică, morală, estetică, intelectuală și politehnică a copilului, stabilind legile acestei desvoltări și formări; ea ridică probleme de a ști „cum” trebuie să dirijăm în mod activ acest proces de desvoltare, potrivit cerintelor societății. Este clar că obiectul pedagogiei este mult mai complex și deosebit calitativ de obiectul unor științe ca fiziologia, biologia, psihologia.

Pedagogia este o știință socială, deoarece educația este o activitate socială, o categorie istorică.

Scopurile ei sunt determinate de scopurile societății, de scopurile clasei dominante; ea este determinată de politica acestei clase, în fiecare etapă concretă de desvoltare a societății; ea este determinată de condițiile economice și culturale concrete și de obiectivele clasei dominante, precum și de situația științelor și a tehnicii. Legile pedagogiei pot fi stabilite numai examinând-o împreună cu factorii care determină desvoltarea istorică a societății.

Marxism-leninismul consideră personalitatea drept un produs al societății. Eseanța ei nu este altceva decât „totalitatea relațiilor sociale” (Marx). Materialismul istoric nu consideră totuși personalitatea drept un produs pasiv al mediului social. Dimpotrivă, personalitatea exercită o influență activă asupra societății, asupra naturii și, prin aceasta, își modifică și-și desvoltă propria sa natură. Faptul că omul este totalitatea relațiilor sociale nu înseamnă desigur că momentele biologice,

fiziologice și psihologice nu au niciun rol în activitatea, educația și dezvoltarea conștiinței omului. Omul nu se află în afara naturii „noi, dimpotrivă — spune Engels — prin carne, prin sângele și prin creerul nostru îi aparținem“.

Pedagogia nu poate fi separată de psihologie. Baza teoretică a pedagogiei include cunoașterea legilor psihologice. Un rol de seamă în perfecționarea sistemului de cunoștințe pedagogice îi revine psihologiei, fără a cărei participare activă nu se poate desvolta știința marxistă a copilului.

Pedagogia este, fără îndoială, o știință socială. Totuși, după cum vedem, trebuie să ținem seama și de legile psihologice și fiziologice ale personalității în construirea sistemului științei pedagogice, în elaborarea diferitelor probleme, în care factorii fiziologici și psihologici au un rol hotărâtor.

N O T E S I R E C E N Z I I

D. I. PISAREV: „STUDII FILOSOFICE ȘI POLITICO-SOCIALE”.

Editura „Cartea Rusă”, 1951.

Dimitri Ivanovici Pisarev ocupă un loc de seamă printre revoluționarii „raznociinți” ruși din secolul trecut, care au luptat împotriva absolutismului tarist.

S-a născut dintr-o familie de nobili. Până la anul 1851 este educat în familie, apoi se înscrie la liceul din Petersburg pe care-l termină în 1856, fiind premiat pentru silință la învățătură. În același an se înscrie ca student la Universitatea din Petersburg. În timpul studenției, Pisarev are mult de suferit din cauza lipsurilor materiale, deoarece din partea familiei care săracise, nu mai putea primi niciun ajutor. Pisarev fiind astfel slujit să-si câștige prin forțe proprii posibilitățile de existență. Condițiile grele, lipsurile și mizeria în care se săbătea, îl fac să-si deschidă ochii de timpuriu asupra stării de mizerie și de cruntă exploatare în care se găsea poporul rus. În 1861 termină universitatea și începe activitatea sa publicistică, publicând lucrări ca: „Idealismul lui Platon”, „Încercările fiziolești ale lui Molleschott” și altele. Prin meritele sale devine colaborator permanent al revistei „Cuvântul rus”, unde de fapt dirija conținutul ideologic al revistei. El moare Tânăr la vîrstă de 28 de ani.

„Cuvântul rus” alături de revista „Contemporanul” era dușman al guvernului tarist prin ideile progresiste pe care le propaga. În această privință, cenzorul Nichilenco scria: „Aceași revistă dărâmă toate autoritățile, moravurile, credințele, științele; și nici principiile puterii, moralei, credinței și științei nu există pentru ea”.

Epoca în care a trăit Pisarev este epoca descompunerii orânduirii iobagio-

feudale și a dezvoltarii relațiilor capitaliste. Micile întreprinderi industriale care începuseră să apară în mod sporadic nu se puteau desvolta, fiind frângute de relațiile de producție iobagiște. Criza sistemului feudal în descompunere se manifesta printre crunta exploatare a țărănimii iobage. Situația de neagra inizerie în care era ținută țărăneala rusă, punea problema răsturnării regimului feudal-mosieresc. Protestul țărănilor împotriva regimului crește din ce în ce mai mult, manifestându-se prin dese răscoale țărănești, acestea intensificându-se mai ales în urma războiului din Crimeea, în care Rusia țaristă a fost învinsă. Datorită miseriilor țărănești guvernul tarist s'a văzut nevoit în anul 1861 să desființeze prin lege iobagia. Dar și după desființarea iobagiei țărănilor au continuat să sufere. Reforma a fost o înșelătorie, amăgire, pentru că moșierii să-si poată menține și mai departe întinsele lor moșii.

Această stare de lucruri și-a găsit un puternic ecou în publicațiile progresiste din acea vreme.

Printre publicațiile revoluționare care reflectă lupta țărănimii ruse pentru o viață omenească și ura neîmpăcată împotriva exploatarii, gasim o serie de studii și articole publicate de Pisarev între anii 1861–1868. Cu toate că cenzura taristă era cât se poate de severă, iar cei ce raspândeau ideile democrației revoluționare erau expatriați sau aruncăți în închisori, Pisarev publica o serie de studii și articole, manifestându-se ca apărător al gândirii filosofice materialiste, ca dușman de moarte al tarismului și al regimului feudal-iobagist, ca luptător nemincrat pentru viitorul poporului. Pentru îndrăznețele lui publicații Pisarev a avut mult de suferit de pe urma guvernului tarist.

„Scolastică secușului al XIX-lea” scrisă în anul 1861 este prima lucrare im-

portantă prin care Pisarev se face cunoscut în publicistică. În această lucrare, Pisarev critică cu mult curaj ideile liberalilor reacționari arătând că nici odată nu va putea fi posibilă o împăcare între ideile lor și ideile revoluționare ale lui Cernășevski, idei pe poziția cărora se află și pe care le apără Pisarev. Dând o interpretare justă problemelor de estetică literară, Pisarev critică pe toți acei teoreticieni care socoteau că „scriitorii există așa pentru a scrie, iar publicul pentru a citi operele literare”. Pisarev vede o strânsă legătură între creația și cerințele cititorului. Combătând tendințele de teoretilizare abstractă, nefundată pe realitate, făsosite de discipolii „artei pentru artă”, arătând că teoriile nu-și pot avea o dezvoltare serioasă decât bazându-se pe fapte vii, Pisarev scria: „...am impresia că nici o filosofie din lume nu se va potrivi minții rusești așa de bine și de ușor ca materialismul contemporan, Tânăr și sănătos”.

Orientarea materialistă în probleme de gândire o dovedește și mai mult Pisarev atunci când analizează cele trei conferințe publicate de Lavrov sub titlul comun „Trei convingeri despre rolul activ al filosofiei”. Cu acest prilej, Pisarev desvăluie caracterul de speculație scolastică al gândirii lui Lavrov, arătând că: „...ceace domnul Lavrov numește filosofie este desprins de pământ, e lipsit de carne și sânge, e numai un joc de cuvinte; nimic altceva decât scolastică, un joc improductiv al minții...”.

Pisarev milităea pentru o literatură filosofică și științifică accesibilă masselor populare. El aduce o necrutătoare critică regimului absolutist pentru că acesta dă posibilități culturale numai unui număr restrâns de oameni. Privitor la această problemă, Pisarev spune: „...Știința și arta s-au născut dintr-o trebuință firească a omului de a se bucura de viață și de a o împodobi prin diferite mijloace”.

Tezele critice materialiste își găsesc o justă aplicare și în articoul „Proletariatul intelectual”. Aici, ocupându-se de romanul lui Cernășevski „Ce-i de făcut?”, Pisarev apreciază faptul de a se introduce în operele literare eroi de tip nou, oameni ce sunt gata să facă orice jertfă pentru fericirea aproapelui, oameni ale căror interese sunt în deplină armonie cu interesele poporu-

lui, oameni a căror rațiune este într-o deplină concordanță cu propriile lor sentimente. Prin oameni noi, Pisarev înțelegea pe „muncitorii intelectuali care își iubesc munca”.

Tema muncii o întâlnim aproape în toate scrimerile sale.

O prob'emă care-l preocupa în deosebi pe Pisarev, este problema inegalității economice în care se află massele muncitoare, care muncesc din greu pentru ca din roadele muncii lor să se folosească un număr mic de profitori. Această inegalitate economică, el o consideră ca fiind rezultatul unui proces de acaparare a produselor nemuncite. Această problemă este desătățită pe larg în „Contribuții la o istorie a muncii”.

În această lucrare Pisarev își ia ca sarcină să desvăluie originile robiei și războaielor. Încercând să dea o schiță a dezvoltării societății omenești, Pisarev la atitudinea critică atât împotriva teoriilor lui Malthus, după care mizeria în care trăesc oamenii muncii se datoră sporirii numărului populației, aceasta făcându-se mai repede decât creșterea posibilităților de hrănă, căt și împotriva teoriei lui Ricardo, după care mizeria se datoră faptului că primii oameni au ocupat terenurile cele mai productive, iar mai târziu oamenii înmulțindu-se sunt siliți să lucreze terenuri neproductive, nereușind să obțină o recoltă conform cerințelor de hrănă. Despre aceste teorii, Pisarev spune: „Ambele teorii poartă pecetea vremurilor fericite, când se puteau combina în cap și așterne pe hârtie diferențele idei despre natură și despre om, fără a se acorda vreo atenție legilor și fenomenelor naturii sau mărturilor istoriei și ale experienței zilnice”.

Arătând că valoarea obiectelor se dătorează numai muncii pe care omul o depune pentru reproducerea obiectului respectiv, arătând că valoarea pământului constă numai în munca pe care o depune omul pentru a-l face productiv, Pisarev desvăluie faptul că „bogățiile plutocrației contemporane nu se bazează pe acapararea solului, ci pe acapararea muncii omului”.

Pentru îmbunătățirea vieții omenești, Pisarev acordă un mare rol științei, împotriva căreia, spune el profetic, „nu vor rezista nici cele mai pietrificate rătăciiri”.

Cunoașterea deplină a naturii revine viitorului, deoarece natura prin firea ei nu este potrivnică oamenilor.

Pisarev are o vizionă materialistă a supra rolului pe care-l joacă istoria în societate, arătând că istoria nu trebuie să se ocupe de probleme abstrakte, deoarece obiectul pe care trebuie să-l cerceteze istoricii „este fenomenul acapărărilor muncii altuia”, istoricii neavând dreptul să înrumeșteze viața, misiunea lor fiind în a reda viața așa cum este ea. Părerea lui Pisarev este că negoțul și războul sunt căile principale de acaparare a muncii altuia. Pisarev este pentru prelucrarea materiei prime la locul de producție, înfișându-i pe negustori ca pe aceia care acapareză cel mai mult din muncă străină. Pisarev aduce o critică serioasă capitalismului occidental, scoțând la iveală marea contradicție dintre muncă și capital, demascând cu vehementă lăcomia capitaliștilor, care și umplu pungile cu profituri furate din sudoarea muncitorilor.

Pisarev are înțeles rolul presei progresiste, importanța folosirii scrisului ca armă de luptă împotriva exploatației, împotriva absolutismului țarist, ca mijloc de demascare a ideaiștilor care depun toate eforturile pentru menținerea orânduirii existente. În acest sens și-a conceput el articolele sale combative.

În „Guvernul rus sub protecția lui Schedo-Ferroti” articol pentru care Pisarev a stat patru ani în celulă, scriitorul demască fără rezerve mărșăvile guvernului, protestând împotriva deportărilor și pedepselor la care erau supuși revoluționarii democratii ruși. El înfierăză faptele mărșave ale guvernului Tarului Alexandru al II-lea, care publica broșuri de proastă calitate (ca aceea a lui Schedo-Ferroti) numai pentru faptul că defâimează pe revoluționari ruși, în timp ce lucrările lui Herțen erau interzise. Desvăluind neprinciperea cu care este scrisă broșura amintită, Pisarev spune cu multă ironie: „E o plăcere să constată că guvernul nu știe să-și aleagă călăii, informatorii, denunțători și calomniatori deștepți, dar placerea aceasta devine și mai mare la gândul că guvernul nici nu are de unde alege, fiindcă în rândurile adeptilor săi nu a rămas decât pleava societății, tot ce poartă semnele meschinăriei și ale tembelismului, toți

ticăloșii, toți acei ce nu sunt, capabili să gândească și să simtă omenește”. Luând în derâdere prostia și lipsa de caracter a agentului secției a III-a, „Schedo-Ferroti” ajutând la demascarea tuturor adeptilor plătiți ai regimului țarist, Pisarev exprimă voința de libertate a întregului popor, susținând că singura cale de a scăpa de mizerie este schimbarea regimului social, schimbare care trebuie făcută în mod revoluționar. Pisarev vedea în revoluție singurul mijloc de a scăpa de asuprirea:

„A nu dori revoluția în situația de azi — spunea el — înseamnă a fi lipsit de orice perspectivă, ori a fi cu deosebită vândut domniei răului”. Mai departe scria: „Dinastia Romanovilor și birocracia petersburgheză trebuie să piară”.

El avea intuiția importanței noului în luptă cu vechiul în evoluția societății și siguranța victoriei noului asupra vechiului. „Ceeace este putred și lipsit de vlagă trebuie să se prăbușească dela sine în groapă. Nouă ne revine doar sarcina să aplicăm lovitura de grație și să acoperim cu norolu stârvire rău mirosoitoare”.

Pe moșieră, în frunte cu dinastia Romanovilor, Pisarev îi pune față în față cu poporul muncitor în articolul „Albinele”. Aci întâlnim două lumi care acționează în moduri diferite; pe de o parte, poporul muncitor, fără drepturi, muncind din greu, zi de zi, ceas de ceas (și pe aceștia îi asemănă Pisarev cu albinele lucrătoare), iar pe de altă parte, ni se prezintă tabloul exploatatorilor în frunte cu Romanovii, oameni care nu fac altceva decât să profite de pe urma muncii poporului (pe aceștia Pisarev îi compară cu trânzorii, în fruntea căror se află regina).

Pisarev subliniază faptul că pentru menținerea ordinelui în stup este neapărat nevoie de întuneric. De indată ce o rază de lumină pătrunde în stup, începe dezordinea. Acelaș lucru se întâmplă și cu albinele umane. În ignoranță Pisarev vede obstacolul cel mai puternic și mai perfid, prin care poporul muncitor este ținut în frâu de către trânzorii societății umane. Dar pe măsură ce trânzorii sunt din ce în ce mai mulțumiți de felul lor de viață și-si manifestă toată admirarea pentru regina lor, „...proletarii îngrijorați de veștejirea florilor, încep și ei să se adune în grupuri și să discute”...

Pisarev desvoltă teza că proastele condiții în care se făcea agricultura sunt datorite tot ignoranței. De aceea, prin culturalizarea maselor muncitoare, el vedea posibilă o serioasă îmbunătățire a agriculturii. Prin dezvoltarea agriculturii pe bazele unei cunoașteri științifice, Pisarev vedea posibilitatea de a se înlătura mizeria și foamețea.

Condițiile în care s'a format gândirea lui Pisarev, precum și condițiile în care a scris, nu i-au permis să vadă adevărata forță motrică a societății, căreia îi revine sarcina istorică a înlocuirii societății bazate pe exploatarea omului de către om, cu o societate nouă fără exploatare. În Rusia din acea vreme, capitalul industrial abia își făcuse apariția, iar proletariatul era încă în față. Opera filosofică și social-politică a lui Pisarev este pătrunsă de spiritul de indignare a revoluționarului pus în față, mizeriei sociale, nereuind însă să găsească soluția justă de înlăturare a acestei mizerii. Recunoscând necesitatea revoluției, Pisarev nu și-a putut da seama că proletariatul va fi cel care va duce până la capăt această revoluție.

In concepțiile sale filosofico-politice, Pisarev rămâne în armă revoluționarilor democrați ruși — Herzen, Belinski, Cernăteschi și Dobroliubov — dar este avansat față de socialiștii utopici din Apus — Saint-Simon, Fourier și Owen — prin faptul că Pisarev a recunoscut inevitabilitatea revoluției.

Criticul literar Vorovschi, în „Studiu de critică literară”, ocupându-se de gânditorul rus Pisarev, ni-l prezintă pe acesta separat de grupul ideologilor democrați revoluționari ruși amintiți mai sus căci aceștia își depășiseră contemporanii, lucru pe care n'a reușit să-l facă Pisarev, Vorovschi arată că acesta desvoltă doar ideile lui Bazarov (eroul romanului lui Turgheniev „Părinți și copii”) fiind doar „mai inteligent și mai talentat decât Bazarov”.

Vorovschi reliefază în studiile sale aportul pe care l-a adus Pisarev prin lupta împotriva principiului autorității, pentru apărarea dreptului individualui, și prin rolul pe care l-a atribuit dezvoltării gândirii și științei, pentru lichidarea ignoranței, deși el vedea în ignoranță „unicul rău social”. Aceasta se datorează faptului că el era exponentul intelectualității, spre contracurent

cum spune Vorovschi—își îndrepta toată atenția, lucrul ce se poate vedea foarte clar prin lectura „Studiilor filosofice și politico-sociale”.

Cu toate lipsurile amintite mai sus, Pisarev a jucat un rol însemnat în istoria revoluției economice și culturale din Rusia. El s'a afirmat ca un aprig luptător împotriva țarismului, împotriva iobagiei, împotriva speculaților filosofiei școlastice, manifestându-și toată dragostea și admirarea față de poporul muncitor, al cărui viitor îl vedea el cucerit prin revoluție, lucru care s'a întâmplat cu decenii mai târziu, prin Mare Revoluție Socialistă din Octombrie.

Criticii burghezi au denaturat pe cât au putut doctrina lui Pisarev. Așa, de pildă, ideologul național Mihailovschi ca și alți istorici ai literaturii prerevoluționare din Rusia, ocupându-se de concepția politico-socială a lui Pisarev, îl numeau pe acesta „nobil pocăit”, înălțând tot ceeace este revoluționar din opera sa.

Ideologii burghezi, când din întâmplare vorbeau despre concepția lui filosofică, îl plasau în rândul materialiștilor vulgari.

Pentru a ne da seama de adevărata valoare a operelor lui Pisarev, este nevoie să cunoaștem aprecierile lui Lenin asupra acestora, aprecieri pe care ni le prezintă în amintirile sale N. C. Krupskaia. Krupskaia scria: „Pe mine m'a căcerit critica aspiră a modului de viață iobag făcută de Pisarev, ca și avândul său revoluționar și bogăția de idei”. Din amintirile lui Krupskaia aflăm că și Lenin „s'a adâncit în lucrările lui Pisarev și a adus laude gândirii pline de curaj”, iar în albumul lui Lenin dela Șusa, printre fotografiiile celor mai renumiți scriitori revoluționari, se găsea și fotografia lui Pisarev. Iată prin ce prismă trebuie să evaluăm noi operele scrise cu mult simț patriotic de către Pisarev.

Traducerea în limba română a celor mai reprezentative din studiile lui Pisarev are o deosebită importanță în formarea spiritului revoluționar și drăgostei de patrie a tinerelor noastre cadre. Operele lui Pisarev rămân ca un document puternic de acuzare împotriva tuturor exploataților.

N. Profeanu

CARTI SOVIETICE DE PSIHOLOGIA COPILULUI

„PROBLEME DE PSIHOLOGIA COPIILULUI DE VARSTĂ PREȘCOLARĂ” — sub redacția lui A. N. Leontiev, membru activ al Academiei de Științe Pedagogice a R.S.F.S.R. și a lui A. V. Zaporozjet, colaborator științific al Academiei de Științe Pedagogice a R.S.F.S.R. Editura de Stat, Pedagogie și Psihologie, 1951.

„PROBLEME DE PSIHOLOGIA COPIILUI” sub redacția prof. B. G. Ananiev, membru corespondent al Academiei de Științe Pedagogice a R.S.F.S.R. Editura de Stat, Pedagogie și Psihologie, 1951.

Lupta dintre materialism și idealism ia formele cele mai acute în științele sociale. În psihologie această luptă are un deosebit răsunet, deoarece — până la realizările psihologiei sovietice, construită pe baza științifică a materialismului dialectic și istoric — psihologia a constituit unul dintre cele mai comode refugii ale idealismului. Aceasta se referă și la psihologia copilului. Orientarea idealistă este singura orientare care există până azi în psihologia burgheză a copilului, iar aşa zisa „psihologie obiectivă”, clădită pe baza mecanicistă a behaviorismului, nu este în ultimă instanță decât o altă fațetă, reversul aceleiași concepții idealiste.

Fundamentarea științifică a psihologiei copilului are o deosebită importanță care depășește cadrul psihologiei generale. Lenin în „Caiete filosofice” consideră „desvoltarea intelectuală a copilului” printre domeniile menite să alcătuiască teoria cunoașterii și dialectica. Aceasta face ca psihologia copilului să intereseze deaproape nu numai pe psihologi și pedagogi, ci și pe filosofi.

„Probleme de psihologia copilului” sub redacția prof. B. G. Ananiev și „Probleme de psihologia copilului de vîrstă preșcolară” sub redacția psihologilor A. N. Leontiev și A. V. Zaporozjet conțin studii și cercetări care pun variate probleme ale formării psihicului copilului, dela vîrstă preșcolară până la adolescență. Unele articole se ocupă de un anumit proces psihic, altele pun probleme mai complexe în legătură cu desvoltarea întregii personalități a copilului.

Bazele personalității se pun în vîrstă

preșcolara, când se formează acele legături ale copilului cu lumea înconjurătoare, acele raporturi față de maturi și față de obiectele realității în care trăește, care se întipăresc adânc în psihicul copilului și îl determină orientarea pentru mai târziu. „Primele impresii ale copilului lasă urme pentru viață întreagă și de aceea este foarte important ca tocmai în primii ani ai vieții copilului, să ne ocupăm foarte serios de educația lui, dacă avem de gând să educăm o generație de leniniști-stalinisti în fapte și nu numai în vorbe. (N. C. Krupskaia) În acest proces extrem de complex și multilateral, educația joacă rolul hotăritor. Mai mult chiar: toate aceste raporturi se nasc și se dezvoltă *numai* în procesul educației — în procesul educației *comuniste* a copiilor sovietici.

Una din problemele fundamentale care se pun la această vîrstă, este aceea a formării la copii a *subordonării conștiente a motivelor activității* unele față de altele. „Atunci când vorbim despre personalitatea omului, ne referim de fapt întotdeauna și în primul rând la orientarea omului, creată de prezența motivelor vitale căror le sunt subordonate alte motive, ce par la rândul lor că luminează printr-o lumină reflectată motivele dominante, principale. În caz contrar, adică atunci când nu există o astfel de subordonare a motivelor, când tendințele izolate intră în simplă acțiune reciprocă una față de alta, avem o imagine a descompunerii personalității, o imagine a reinteroacerii la simpla comportare „de câmp“, care se bazează pe simple reacții. Iată pentru ce este atât de importantă în desvoltarea copilului perioada formării acestor prime subordonări în activitatea lui”. (A. N. Leontiev: „Desvoltarea psihică a copilului de vîrstă preșcolară”, p. 11). Autorul se referă la faptul că abia la vîrstă preșcolară copilul este capabil să îndeplinească o activitate, care prin ea însăși nu prezintă atracție pentru copil (de exemplu aranjarea în ordine a jucăriilor) având în vedere perspectiva unei activități pe care dorește (o plimbare) dar pe care o va obține numai după ce a îndeplinit-o pe prima. Strâns legată de aceasta este problema *desvoltării caracterului voluntar și conștient dirijat* al unor procese psihice ca percepția, memoria, gândirea, voința

și ai unor activități (jocul sau unele aspecte ale motricității).

Desvoltarea caracterului voluntar al tuturor acestor procese psihice și activității constituie premiza necesară pentru atingerea nivelului psihic necesar copilului la intrarea lui în școală. A. N. Leontiev arată într'un alt studiu că „pe fiecare treaptă de desvoltare, formarea proceselor psihice și a acțiunilor separate nu se pot produce în mod izolat, ci ‚năuntru’ ‚tipului de activitate predominantă a copilului’”. (Citat de A. V. Zaporozet, p. 90).

Care este această „activitate predominantă” a copilului preșcolar? Deocamdată, dacă i se spune unui copil preșcolar să sără căt poate de departe, săre 50 de cm., iar dacă i se propune să sără „ca renumitul sportiv X” poate să sără 100 de cm?

Sau: cum se explică faptul că un copil preșcolar sub vîrstă de 6 ani, care nu este în stare să rețină câteva cuvinte date de experimentator pentru a fi memorate, reține aceste cuvinte dacă memorarea lor are loc în timpul jocului „de-a magazinul” în care el este însărcinat „să facă cumpărături”?

Pentru psihologia burgheză, astfel de fapte care au fost constatațate experimental de către cercetătorii sovietici, apar inexplicabile și sunt tratate ca ciudătenii psihologice, ca simple capricii ale „naturii copilului”, nedirijate de nicio lege. Activitatea predominantă a copilului preșcolar este jocul care și pună percepea pe toate acțiunile sale. Or, pentru psihologia burgheză, jocul apare ca un instinct, care nu explică nimic. Cercetătorii sovietici demască în studiile lor aberațiile teoriilor neștiințifice burgheze.

In studiul intitulat „Cercetarea psihologică a desvoltării motricității la copilul preșcolar”, A. V. Zaporozet analizează căile de formare a deprinderilor motorii ale copilului în timpul săriturii. Psihologia burgheză vedeace această problemă mai ales prin prisma școlii americane a behaviorismului, care identifică în mod grosolan procesul de formare a mișcărilor la animal și la om, punând la baza lui mecanismele subcorticale. A. V. Zaporozet, criticând această concepție, arată particularitățile modului de înșuire a mișcărilor la copil: copilul își înșușește mișcările în mod conștient, în cadrul întregii sale activități și în funcție de anumite pro-

bleme practice sau de joc, care îl îndeamnă la activitate. În desvoltarea motricității la copil, un rol hotărâtor îl are scoarța cerebrală în special și în general sistemul nervos central, care conduce toate aspectele conștiente ale motricității—deci și săritura.

Tot în cadrul problemei desvoltării motricității se încadreză studiul despre „Desvoltarea mișcărilor cu obiecte la copilul de vîrstă preșcolară” de I. Z. Neverovici, în care se arată cum ajung copiii preșcolari la efectuarea unor mișcări în lipsa obiectelor adecvate, simulând, imitând ca în joc mișcările care se fac la folosirea acestor obiecte.

Rolul de „activitate predominantă” ai jocului în vîrstă preșcolară reiese și mai clar din studiul cercetătoarei Z. M. Istomina: „Desvoltarea memoriei voluntare la copiii de vîrstă preșcolară”.

Problema desvoltării memoriei copilului a fost și este privită de psihologia burgheză în mod neștiințific. Ea consideră memoria preșcolarului din punctul de vedere al înregistrării și retinerii mecanice a unor cuvinte. De multe ori se experimentează chiar cu silabe fără sens. Psihologii burghezi susțin că memoria copilului e exclusiv mecanică, că el ar fi incapabil de o memorie logică. Cercetările psihologilor sovietici spulberă aceste teorii minciinoase. Psihologia burgheză se interesa numai de aspectul cantitatив al problemei, adică de numărul cuvintelor memorate. Savanții sovietici studiază problema din punctul de vedere calitativ al înșușirii procesului de memorare.

Z. M. Istomina scoate în evidență deoseberea între memorarea involuntară (un proces inclus într-o altă activitate) și cea voluntară (în care există sarcina specială de a memora). Toamna acest proces de apariție la copiii preșcolari a memoriei voluntare îl studiază autoarea. Experimentele s-au făcut în condiții de laborator și în condițiile jocului. Rezultatele, adică numărul cuvintelor reproduse corect în condițiile de laborator, au fost inferioare rezultatelor obținute în cursul jocului. Cum se explică acest fenomen, relatat și de ceilalți cercetători?

Z. M. Istomina, — ca și D. B. Eliconin în articolul „Probleme psihologice ale jocului în perioada preșcolară”, analizează faptele observate și ajung la concluzia că în joc, deși scopul me-

morării e aceiaș ca în condițiile de la-lorator, diferă *motivul* memorării cuvințelor. „Treptat, copilul își dă seama că acțiunea memorării este o condiție indispensabilă pentru îndeplinirea însărcinării din cadrul jocului”. (Leontiev p. 50).

Trebuie să observăm însă o diferenție calitativă între diferențele vârstele ale perioadei preșcolare, care e evidentă atât în problema memorării, cât și a motricității.

Jocul are influența de creștere a randamentului *în special* între 4—6 ani. Între 3—4 ani (grupa mică) copiii suține legătura insuficient sarcina, dând rezultate slabe atât în situația de joc cât și în cea de laborator. Abia la copiii din grupa mijlocie (4—6 ani) jocul devine într'adevăr activitatea predominantă care subordonă toate celelalte motive ale activității. De aceea acești copii dau rezultate mult mai bune în condițiile de joc.

Spre sfârșitul perioadei preșcolare, la 6—7 ani, copiii devin capabili să în-deplinească sarcina ca atare dată de experimentator, fără ca jocul să fie neapărat necesar. Din tablourile statistice reiese că ei execută sarcinile aproape cu acelaș randament în situația de laborator ca și în joc. Din analiza acestor fapte rezultă însăși transformările prin care trece jocul în timpul vârstei preșcolare, aşa cum le studiază Eliconin în articolul menționat. Autorul supune jocul unei analize psihologice. Această analiză ne arată mersul desvoltării dela jocuri pur imitative la jocurile dramatice cu subiect, în care regulile jocului sunt ascunse, mascale de diferențele roluri și apoi la jocurile fără subiect, cu reguli fățișe exprimate deschise, jocuri de masă sau sportive. Importanța imensă a jocului în perioada preșcolară constă în aceea că în joc se dezvoltă *toate* procesele psihice ale copilului. Dar în acelaș timp se desvoltă întreaga lui personalitate luată în ansamblu. Libertatea maximă a copilului în timpul jocului se îmbină în mod dialectic cu controlul conștient al activității voluntare. Autorul analizează procesul psihologic al alegerii rolului în joc. Rclurile preferate sunt ale unor oameni ce îndeplinește anumite profesioni sau funcții sociale importante. De aici necesitateacunoașterii de către copil a condițiilor sociale în care trăește și a rolului diferențelor profesiei în viața sociale.

tății". Jocul ridică cunoștințele copilului la un nivel mai înalt, le dă un caracter mai conștient și mai generalizat. „Prin joc, lumea raporturilor sociale, care este mult mai complexă de căt raporturile accesibile copilului în activitatea lui în afara de joc, este introdusă în viața copilului” (Leontiev p. 25). Jocul devine astfel „o școală a stăpânirii impulsurilor spontane, școală a perseverenței — desigur relative — și a supunerii față de obligațiile luate” (idem p. 34).

Dar sarcina educatorului este să folosească jocul cu roluri concrete înumai în etapele inițiale ale desvoltării diferențelor activității sau procese. Copilul trebuie treptat *desprins* de aceste roluri concrete și învățat să generalizeze. În aceasta constă problema pregătirii lui pentru a putea intra în școală. Spre sfârșitul vârstei preșcolare copilul este pregătit din punct de vedere psihologic pentru acest nou fel de activitate. *Invațatura ia acum rolul jocului, ea devine activitatea predominantă în viața copilului*. „Insușirea cunoștințelor la vârsta preșcolară se deosebește fundamental din punct de vedere psihologic de însușirea cunoștințelor în școală. La preșcolari, această însușire a cunoștințelor se produce în principiu în aşa fel încât ea nu constituie o problemă specială din punct de vedere subiectiv. La vârsta școlară apare pe deplin clară deoseberea dintre joc și învațătură, în urma căruia fapt învățarea capătă caracterul de muncă școlară, adică de activitate organizată voluntar, având în vedere obținerea unui rezultat important din punct de vedere social”. (L. I. Bojovici: „Probleme psihologice cu privire la pregătirea copilului pentru instrucțunea în școală”, p. 107).

Și în această problemă psihologia burgheză adoptă o poziție neștiințifică care dovedește o considerare pur formală a chestiunii. Criteriul principal pentru acești psihologi este „cercul de reprezentări”, cantitatea cunoștințelor copilului. Iar năzuința către școală observată la copiii de 6—7 ani ei o pun pe seama unui instinct care s'ar trezi la această vârstă. Cercetătorii sovietici au arătat că hotăritor nu este factorul cantitativ — rezerva de reprezentări a copilului — ci nivelul general de desvoltare a psihicului său. Copilul care intră în școală trebuie să fie cababil din punct de vedere psihologic să răs-

pundă *cerințelor* școlii, să-și dirijeze în mod conștient procesele psihice, să-și controleze mișcările, atitudinea. Iar năzuința către școală, către învățătură, ea o activitate socială importantă, trebuie temeinic educată în timpul preșcolarității.

Tot atunci se face educarea celor laturi specifice ale procesului de învățare cum sunt gândirea, posibilitatea de a aprecia pe alții și de a se autoaprecia în rezultatele muncii. Studiul lui A. V. Zaporojeț „Desvoltarea gândirii logice la copiii de vîrstă preșcolară” în vol. Leoniev și al lui M. N. Șardacov „Cu privire la problema desvoltării gândirii cauzale a școlarului” în vol. Ananiev tratează această problemă.

Problema cunoașterii i se pune pentru prima oară copilului, la vîrstă preșcolară. Importanța răspunsurilor juste, conforme cu realitatea, la nesfărșitele întrebări ale copiilor („Dece...?”), este imensă. Altfel, aceste prime răspunsuri vor veni în contrăzicere cu rezolvarea științifică dată în școală problemelor.

Pozitia idealistă a psihologiei burghene apare și aci. Autori ca Stern și Piaget neagă posibilitatea gândirii logice la copilul preșcolar și vorbesc despre natura lui „egocentrică”, negându-i până și preocuparea de a cunoaște realitatea. Cercetările lui Zaporojeț ca și ale celorlați savanți sovietici spulberă aceste denaturări fendențioase, urmărind în mod concret cum se formează la copilul preșcolar primele generalizări și studiind în același timp și capacitatea copiilor de a da o motivare logică acestor generalizări. Șardacov urmărește aceeași problemă în școală elementară, în legătură cu însușirea cunoștințelor de aritmetică și științele naturii. Autorul împarte gândirea cauzală a școlarilor, după nivelul ei de dezvoltare, în gândire elementară și gândire logică propriu zisă. Gândirea elementară poate fi unilaterală (o cauză duce la un singur efect și un efect e condiționat de o singură cauză) sau multilaterală (o cauză provoacă mai multe efecte, un efect e condiționat de o serie de cauze). Ambele feluri de gândire cauzală elementară merg „în circuite scurte”, dela fenomene particulare la alte fenomene particulare, fără a se ridica la legi generale.

Gândirea logică este studiată la elevi în procesul învățării. Referindu-se la

cele trei aspecte ale gândirii logice, autorul precizează că ea descoperă legăturile dintre fenomenele realității care au un caracter *constant*. Alte însușiri ale gândirii cauzale logice sunt *generalizarea* și caracterul *reversibil*. Concepția burgheză idealistă în această problemă se ocupă de aşa numitele „structuri formale” ale gândirii, independente de conținut. Combătând această poziție nestiințifică, Șardacov prezintă modul de dezvoltare a gândirii cauzale logice a elevilor din clasele II—IV din școală elementară. În această interesantă evoluție, autorul deosebește patru faze: în prima fază copilul raportează un obiect la specie sau gen prin clasificare, arătând o singură caracteristică a obiectului, cu un caracter utilitar sau funcțional. În fază două copiii povestesc ce știu despre obiectul respectiv. Mai târziu enumeră toate însușirile obiectului, atât cele esentiale cât și cele neesențiale, fără o ierarhizare. Însfărșit elevul ajunge să facă o adevărată clasificare, raportând cazul particular la specie sau gen pe baza indiciilor esențiale. Din aceste fapte Șardacov trage o serie de concluzii practice în legătură cu mersul procesului de învățământ pentru a evita formalismul în însușirea cunoștințelor. O chestiune foarte importantă stabilită de autor este posibilitatea școlarilor de a-și înțelege propriile procese de gândire, de a-și da seama dacă au folosit explicația prin inducție sau prin deducție a unor fenomene.

Dacă acest lucru este posibil încă în școală elementară, în ultimele clase ale școlii medii se desvoltă înțelegerea de un tip vădit superior, a însușii stilului propriu de muncă intelectuală. Problema e studiată și prezentată într-un mod foarte interesant de către I. A. Samarin în „Stilul muncii intelectuale a elevilor mai mari”. E vorba de munca independentă a elevului din clasele superioare, munca ce depășește cadrul pregătirii lecțiilor și în care intră și lecturile participării, interesele, autoaprecierea, regimul muncii, priceperea de a asculta o lecție și de a lua note, pricepera de a citi un manual, de a face o compoziție, de a se pregăti pentru examene și în sfârșit aspectul cel mai larg — autodeterminarea, adică orientarea spre viitor, alegerea profesiunii pe baza cunoașterii și aprecierii critice a proprietăților interese și posibi-

lități. Samarin prezintă mai multe tipuri de elevi dând o caracterizare amănunțită a stilurilor lor de muncă. Extrem de fină este analiza stilului de muncă al elevului lenș, reprobusă după L. A. Sifman, care a cercetat o problemă similară la elevii din clasele mai mici (p. 138). Samarin stabileste trei caractere fundamentale ale stilului de muncă rațional: 1) Năzuința către scop; 2) gradul dominării conștiinței a propriilor procese psihice; 3) gradul de însușire a procedeeelor tehnice de activitate intelectuală. Studiul este deosebit de interesant, plin de exemple vii. Samarin arată clar necesitatea educării în școală a unui stil de muncă rațional la elevii din ultimele clase, pentru ca ei să poată folosi acest stil în viațarea lor profesionie.

Înțelegerea de către elevii mari a stilului propriu de muncă este o problema complex nouă în psihologie, ca de altfel multe din problemele tratate în cele două culegeri. Unitatea de vederi și de principii care stă la baza tuturor studiilor face ca problemele puse în cercetare să ne apară ca diverse aspecte ale uneia și aceleiași probleme: problema formării personalității copilului, văzută — cum arată prof. B. G. Ananiev în prefață — sub două aspecte: „problema formării gândirii copilului în procesul instrucției și educației și problema formării caracterului copilului pe baza educației comuniste”. (p. 3) Până acum ne-am ocupat de primul aspect în care se incadrează și articolul lui F. S. Rosenfeld despre „Particularitățile percepțiilor tactile ale copilului preșcolar” (în vol. Ananiev) și al lui N. H. Švacichin despre „Desvoltarea formelor de limbaj la preșcolarul din grupa mică” (vol. Leontiev).

In privința formării caracterului, grupul de cercetări al Prof. B. G. Ananiev, R. I. Jucovskaja, V. A. Gorbaceva, A. I. Snirman se ocupă de diferite aspecte ale aceste probleme, printre care și acela al formării conștiinței de sine a copilului. Autorii porneșc dela critica conceptiilor burgheze care identificau în mod cu totul neștiințific conștiința de sine cu conștiința corpului propriu și cu conștiința de subiecție al propriilor acțiuni. În articolul finit prof. B. G. Ananiev („Cu privire la modul de a pune problema desvoltării conștiinței de sine a copilului”) denunță concepția antiștiințifică a lui Stern (manifestarea

„egocentrică” a copilului, autodesvoltarea emoțională a copilului la baza conștiinței de sine) și a lui James și Janet (primatul „eului fizic”, chinestezia la baza conștiinței de sine). Snirman demasca caracterul de clasa al behaviorismului, care denaturează problema, ajungând să nege însăși existența conștiinței pentru a putea ascunde, cu această ocenzie și caracterul istoric și de clasă al conștiinței. Autorul arată că James, ca reprezentant tipic al clasei sale, identifică în mod grosolan individualitatea cu proprietatea privată.

Psihologia sovietică pornește dela cu totul alte premize, având la bază o viziune științifică a problemei, care este tocmai antipodul concepției burghese caracterizate prin individualism și egocentrism, — atitudini ce exprimă interesele de clasă ale burgheziei imperiale. Așa cum arată Gorbaceva și Snirman psihologii sovietici pornește dela *descoperirea fondului social al individualității*. „Nu conștiința de corp propriu și nici conștiința starilor sale subiective, ci înțelegerea rolului său social constituie conținutul principal al conștiinței de sine a omului sovietic” (p. 24). Omul sovietic se defișează, se formează în relațiile sale cu *colectivul* (de joc, de învățătură sau de muncă productivă — după vârstă) din care face parte. La baza acestei concepții stau principiile educative ale marelui pedagog sovietic Macarenco. Educarea în acest spirit a copiilor sovietici începe încă din vîrstă preșcolară.

Iată acum problemele concrete ridicate și rezolvate de cercetătorii sovietici. R. I. Jucovskaja în studiul „influența poezilor în înlătûrarea caracterului tacut și închis” pornește de la comportarea în cadrul colectivului, a unor copii care fiind tacuți și timizi, refuzau să recite poezii. Autoarea constată necesitatea cultivării într'un mod sănătos, a individualității copiilor, dându-le posibilitatea să se identifice cu eroul poezilor. „Acest procedeu de confundare cu persoana eroului prezintă un deosebit interes pentru copil, și activează procesul imaginatiei, și stimulează jocul” (vol. Ananiev, p. 194). Folclorul și poezia sovietică pentru copii satisfac de multe ori această cerință introducând numele copilului în poezie. Astfel i se arată copilului propriile posibilități de activitate în cadrul colectivului. Sunt coloși și în acest scop

poetii cei mai iubiți de copiii sovietici. Maiacovski, Marșac, Mihalcov, Cvitco.

Dar aceasta este numai prima fază. Ca și la educarea motricității, memoriei, voinței, gândirii copilului, educatorul trebuie să-l desprindă pe copil treptat de poezile în care se vorbește neapărat despre el însuși. S'a constatat în cursul cercetării că la copiii mai mari (6-7 ani) chiar dintre cei tăcuți, acest lucru reușește. Urmările practice au fost: schimbarea atitudinii copiilor față de posibilitățile proprii, incadrarea deschisă în colectivul de copii.

V. A. Gîrbaceva studiază o altă latură a problemei: „Cu privire la problema formării capacitatei de apreciere și autoapreciere la copii”. Ea pornește dela teza lui Marx „omul nu se naște cu conștiință de sine și autoapreciere, omul se oglindește mai întâi în alt om”. Concretizând problema formării capaciteții de autoapreciere, Prof. Ananiev scrie: „Omul se cunoaște pe sine prin alt om, numai în procesul comunicării și al înțelegerii cu alții oameni” (p. 102).

Autoaprecierea se formează la copiii preșcolari prin intermediul aprecierii lor de către alții (educatoarea, tovarășii). Experiențele s-au făcut mai ales în cursul jocului de dame, joc frecvent în instituțiile preșcolare sovietice. Jucătorii au fost împărțiti în trei categorii, după gradul de înșurire a ragulilor jocului. S'a văzut că aprecierea și autoaprecierea diferă tocmai după acest grad. Foarte semnificativ este faptul că aprecierea experimentatoarei a coincid aproape 100% cu cea a copiilor. Evoluția aprecierii copiilor denotă înălțarea nivelul lor psihic de dezvoltare. Dacă pe primele trepte, când nu cunosc încă bine jocul, copiii sunt înclinați mai mult către procesul înălțării al jocului și nu-i interesează rezultatele, cel care cunoște bine jocul apreciază pe tovarăși și pe ei însiși după criterii strict obiective.

In timp ce la preșcolari au fost studiate aceste raporturi oarecum elementare ale copilului cu colectivul său, cercetarea lui Snirman abordează problema „Formarea atitudinii față de colectiv și dezvoltarea conștiinței de sine la elevii mai mari”. S'a studiat elevii din clasele a VI-a și a IX-a de băieți și fete. Interesante sunt criteriile de apreciere a colegilor: 1) Indeplinirea obligațiilor școlare; 2) atitudinea față

de tovarăși. Autorul urmărește ridicarea nivelului aprecierii dela clasa a VI-a la a IX-a. Reiese o serie de probleme interesante din punct de vedere psihologic și pedagogic: rolul activului, al rucioanelui care antrenază colectivul clasei, exigențele înalte față de colegi ale școalilor sovietici. Totodată se arată atitudinea critică față de colectiv și față de fiecare elev în parte. În legătură cu formarea conștiinței de sine, Snirman scoate în evidență trei aspecte: „a) conștiința de membri ai colectivului clasei; b) conștiința lor de membri ai colectivului școlii; și c) conștiința faptului că el însiși sunt membri ai societății sovietice, *cetățeni ai Uniunii Sovietice*” (p. 286), arătând că trebuie educate toate cele trei laturi simultan. Trebuie cultivate tradițiile pozitive ale colectivului, formată opinia publică a clasei. Din concluziile practice și teoretice menționăm importanța formelor de activitate comună care închiagă colectivul și măresc spiritul de răspundere.

In articolul final, Prof. B. G. Ananiev trage concluzii din grupul de cercetări pe care le-a condus. După ce face o analiză critică a concepțiilor burgheze nestiințifice în problema formării conștiinței de sine a copilului, Prof. Ananiev analizează premizele și rezultatele cercetărilor sovietice.

Apariția celor două volume în limba română împlineste un gol care există în literatura noastră psihologică. In aceste studii nu se pun numai probleme de psihologie copilului, ci și chestiuni de psihologie generală, de pedagogie, de filosofie (articoul Prof. B. G. Ananiev), unele probleme de logică (Şardacov). In cercetarea ei, R. I. Jucovskaja pune și problema literaturii pentru copiii preșcolari — și prin aceasta poate interesa îndeaproape pe scriitorii noștri pentru copii.

Exemplul modului de lucru al savanților sovietici, experiența lor constituie cel mai prețios îndreptar pentru noi. Trebuie să ne înălțăm în primul rând căteva trăsături care străbat ca un fir roșu ambele culegeri.

In primul rând, *combaterea premiselor idealiste ale psihologiei burgheze*. Toate cercetările pornește dela *probleme puse de practica educatiei comuniste a copiilor sovietici*, cum sunt: ridicarea nivelului învățământului, formarea unor buni colectiviști, înzestrarea cu un caracter ferm, cu spirit critic și autocris-

tic constructiv. Preocuparea pedagogică e prezentă în toate articolele. Toți autorii indică *rezultatele concrete, practice* pe care le-au obținut la sfârșitul cercetărilor: Jucovskaja constată schimbarea comportării în colectiv a copiilor tacuți, Șardacov descoperă cai metodice de sporire a calității procesului de învățare, pentru a contribui la dezvoltarea gândirii cauzale logice a școlarilor. Psihologii sovietici își pun aceasta ca scop al cercetărilor. Samarin subliniază: „Experimentul nu trebuia să scoată în evidență numai o anumită particularitate a stilului elevului, ci să și contribue la largirea experienței lui” (Ananiev, pag. 94).

Metodele folosite de cercetătorii sovietici sunt diametral opuse metodelor neștiințifice ale psihologiei burgheze în care „metodele de cercetare întocmite pe baza unui material întâmplător, dădeau rezultate deasemenea întâmplătoare”. Experimentele se fac în condiții naturale și cu material accesibil copiilor, strâns legat de activitatea or specifică (joc sau învățătură).

Psihologia copilului, ca și toate celelalte ramuri ale științei sovietice, nu studiază realitatea în mod static, numai de dragul studiului, ci pentru a contribui la transformarea ei. Așa se explică succesele mereu crescând ale științei sovietice, progresul ei nestăvilit.

Sesiunea Academiei de Științe a U.R.S.S. și a Academiei de Științe medicale a U.R.S.S. din vara 1950, închinată moștenirii științifice a lui I. P. Pavlov, deschide perspective uriașe de dezvoltare și psihologiei copilului: studierea bazei fiziolești, materiale a tuturor proceselor psihice, tipul de sistem nervos și rolul lui în formarea caracterului și personalității copilului, raporturile și interdependența dintre primul și al doilea sistem de semnalizare, subordonarea treptată a întregii vieți psihice a copilului față de cel de al doilea sistem de semnalizare, — studiul tuturor acestor probleme a căpătat noi și bogate perspective în urma Sesiunii. Și în culegerile traduse la noi, apărute la Moscova înainte de Sesiune (1948), se subliniază că viața psihică a copilului este reglementată de scoarța creerului, asupra activității căreia, la rândul ei, educația are o in-

fluență hotărîtoare. Elevi și continuatorii ai lui Pavlov, Profesorii A. G. Ivanov-Smolenski și N. I. Crasnogorski cercetează de mulți ani (peste trei decenii) raporturile dintre primul și al doilea sistem de semnalizare în viața psihică a copilului. Într'un studiu recent, A. G. Ivanov-Smolenski arată că studiul etapelor de dezvoltare a celor două sisteme de semnalizare duce la o nouă periodizare a dezvoltării psihicului copilului, în funcție de aceste etape. După Sesiune s-au mai tradus la noi o serie de studii, ca acela al lui N. I. Colbanovski despre consecințele concepției pavloviene sau studiul lui Z. V. Mannilenco „Câteva concluzii pentru pedagogia preșcolară, rezultate din discuțiile asupra fizionomiei”. În aceste studii sunt tratate și o serie de probleme de psihologie a copilului. Din toate aceste studii, ca și din celelalte apărute după Sesiune și consacrate problemelor de psihologie, reies clar uriașele perspective pe care concepția pavloviană le deschide psihologiei copilului.

Întreaga psihologie sovietică merge pe drumul continuării creațoare, al îmbogățirii moștenirii științifice a marelui savant I. P. Pavlov, primul om de știință care prin cercetările sale a dat psihologilor posibilitatea de a studia psihicul pe baze cu adevărat științifice, explorând activitatea materiei ajunsă la cel mai înalt grad de organizare, — activitatea nervoasă superioară.

G. Cristian

N. POPESCU-DOREANU: „REVOLUȚIA DIN 1848 IN ROMÂNIA ȘI NICOLAE BĂLCESCU”
Prefață de I. ZVIAGHIN*)
(Moscova, 1950)

Cartea recenzată a apărut în anul 1948, la București, cu ocazia centenarului Revoluției din 1848 în Muntenia. Ea a fost tradusă în 1950 în limba rusă și a apărut în Editura în Limbi Străine, cu titlul „Revoluția din 1848 în România și Nicolae Bălcescu”.

Autorul cărții, N. Popescu-Doreanu, ministrul învățământului public din Republica Populară Română, este șeful catedrei de istorie dela Universitatea „C. I. Parhon” din București.

*) Recenzie de B. COLCHER, din: Voprosi Istoriici, Nr. 1951. Prefață revistei de I. Zviaghin s'a publicat în traducere în revista noastră (vezi „Studii”, Nr. 1, 1951, pag. 103).

Cartea lui N. Popescu-Doreanu „Revoluția din 1848 și Nicolae Bălcescu” este închinată cercetării rolului gânditorului și revoluționarului român de frunte, Nicolae Bălcescu, în revoluția din 1848 în Muntenia și în lupta Românilor transilvăneni în anii 1848–1849.

Istoicii burghezi români, ca Iorga, Xenopol și alții, și conducătorii partidului național-liberal Dinu Brățianu, Angelescu, G. Brățianu și alții, falsificând istoria revoluției din 1848, au diminuat rolul democratului revoluționar Nicolae Balcescu și, în ciuda realităților istorice, au încercat să preamărească activitatea celor ce au trădat interesele maselor populare — Ion Eliade Rădulescu, Ion Brățianu și alții.

In cartea recenzată, N. Popescu-Doreanu demască pe falsificatorii burghezi și arată rolul conducător al lui Nicolae Balcescu în elaborarea unui program progresist în numele căruia au luptat revoluționarii români, precum și lupta lui activă pentru realizarea acestui program.

Nicolae Bălcescu (1819–1852) a fost unul din gânditorii și revoluționarii români de frunte ai secolului al XIX-lea, ideologul păturii progresiste a societății române din acele timpuri, adept al colaborării Românilor transilvăneni cu revoluționarii unguri, care, în 1848, au luptat împotriva imperiului habsburgic.

Autorul prezintă în mod amănunțit situația social-economică a Munteniei între anii 1840–1850 și demonstrează în mod convingător că revoluția din 1848 a fost pregătită de întregul curs al evenimentelor istorice din țară. Arătând că asuprirea națională de multe veacuri a condiționat starea de înapoiere economică și politică a Principatelor, autorul remarcă marea importanță pe care a avut-o pentru desvoltarea lor economică suprimarea — prin pacea dela Adrianopole (1829) — a monopolului turcesc asupra comerțului exterior al Principatelor.

Autorul arată cum s'a desfășurat în Principate desvoltarea culturii naționale care, treptat, a început să ia locul culturii grecești. În Muntenia, au apărut școli în care se predă în limba română. Un mare rol au început să-l joace ziarele. La 8 Aprilie 1829 apare,

la București, primul ziar în limba română „Curierul Românesc”. Bălcescu și August Teleanu Laurian au scos în 1845 „Magazinul Istoric pentru Dacia”, unde a apărut și lucrarea lui Bălcescu „Starea socială a muncitorilor plugari din Principatele Române în deosebite timpuri”, în care el ia poziție fățuș împotriva boierimii.

Bălcescu s'a născut în 1819, dintr-o familie de mici boieri. A învățat la vestita școală „Sf. Sava”, unde erau profesori oamenii cei mai progresiști din acele timpuri, partizani ai schimbărilor orânduirii existente, ca Eftimie Murgu, Telegescu și alții. Ca ofițer Balcescu a intrat în 1840 în societatea secretă condusă de Dumitru Filipescu. Important este faptul că această societate a cerut, încă la 1840, împrietărirea țăranilor. Programul acestei organizații conținea și alte puncte: suprimarea privilegiilor feudale, introducerea libertăților democratice și organizarea armatei naționale, puncte care au stat apoi la baza programului altor societăți revoluționare. Pe baza programului acestei societăți, s'a alcătuit, mai târziu, și celebra proclamație dela Islaz.

Dupa eliberarea din inchisoare, unde se afla pentru că participase la societatea secretă a lui Filipescu, Bălcescu a organizat, în 1843, împreună cu Ghica și Tell, societatea „Dreptate — Frăție”, care avea același program ca și organizația lui Filipescu. Totuși, scurt timp după aceasta, Bălcescu a fost silit să emigreze. Revoluția franceză din 1848 l-a găsit pe Bălcescu la Paris. Acolo el a participat la luptele de stradă. În Martie 1848, s'a întors la București. Tara se găsea într-o grea situație economică, urmare a crizei economice din 1847. Criza revoluționară era și ea în creștere. În Ianuarie 1848, guvernul a reușit cu multă greutate să linistească spiritele maselor gata să se răscolească împotriva domitorului Bibescu. În Martie, situația s'a înrăutățit și mai mult. Lipsea numai o organizație care să fie în stare să conducă lupta.

In jurul lui Bălcescu au început să se grupeze reprezentanții proprietarilor de ateliere, fabrici, care suferă din cauza orânduirii feudale și care se manifestau cu hotărire împotriva Re-

gulamentului Orgănic. Revendicările acestor pătuți ale burgheziei în formare fiind cele mai progresiste din acele timpuri, au fost susținute de țărâni, de meseriași, de muncitorii și micii negustori, adică de toți cei ce suferau din cauza lanțurilor orânduirii feudale.

Nu mult după aceasta, Bălcescu a reincheiat conducerea vechii organizații „Dreptate — Frăție”, în care au intrat Ghica, Alexandru Golescu și alții.

Pe de altă parte, s'a format grupul marilor negustori, al ofițerilor și boierilor ale căror interese erau legate de comerț.

Fostul profesor dela școala Sf. Sava, scriitorul Ion Eliade Rădulescu, a fost ideologul acestei grupări, ai cărei membri doreau reforme, dar se temeau de revoluție. Ei au alcătuit o opoziție burgheză moderată. Însuși Eliade scria: „Urăsc tirania, însă nu tem de anarhie”.

Cu scopul de a submina și a frâna activitatea grupului lui Bălcescu, Eliade Rădulescu în numele grupului său a făcut o propunere de colaborare care a fost acceptată. S'a creat așa numitul „partid național” și s'a elaborat în comun „Proclamația dela Islaz”, numită astfel după satul Islaz din județul Romanați.

Analizând conținutul „Proclamației dela Islaz”, autorul cărții recenzate arată în mod convingător că toate măsurile revoluționare prevăzute în acest document au fost incluse în proclamație prin stăruința lui Bălcescu, în timp ce frazele bombastice și în același timp nebuloase și hibride aparțineau lui Eliade, a cărui față adevărată încă nu o cunoștea pe atunci Bălcescu.

„Proclamația dela Islaz” a enunțat principiul neamestecului niciunei puteri străine în afacerile interne ale Munteniei, egalitatea drepturilor politice pentru toți cetățenii, libertatea presei, alegerea unui domnitor răs-punzător în fața adunării, etc.

Articolul principal al proclamației, inclus la cererea lui Bălcescu, a fost articolul 13, care sună: „Emanciparea

clăcașilor ce se fac proprietari prin despăgubire”¹⁾.

Încă dela Islaz, unde a citit pentru prima dată proclamația alcătuită de el, a început să se manifeste caracterul inconstant al lui Eliade, reaua lui credință în poziția adoptată de el în lupta împotriva orânduirii feudale. Astfel, la Islaz, el a alcătuit un guvern provizoriu din adeptii care îl însoțeau și a trimis domnitorului Bibescu la București o scrisoare în care spunea: „Temându-ne că mișcarea să nu degenereze în anarhie... s'au hotărât să se pună în fruntea unei mișcări de regenerare, al cărui tel este menținerea ordinei și proclamarea voinței poporului”²⁾.

Așa dar, chiar din primele etape ale revoluției, s'a manifestat reaua credință a grupului condus de Eliade în lupta împotriva orânduirii feudale, și dispoziția acestui grup de a se înțelege cu boierii.

Între timp, mișcarea revoluționara a crescut. Oltenia s'a ridicat și ea pentru o luptă revoluționară.

Sub presiunea maselor populare, domnitorul Bibescu a fost nevoit să îscălească, la 11 (23) Iunie, noua Constituție, care reproducea revendicările „Proclamației dela Islaz” și să numească un nou guvern. În noaptea de 14 (26) Iunie, Bibescu a abdicat și a fugit în Transilvania.

Noul guvern provizoriu s'a format în frunte cu mitropolitul Neofit, șeful reacționii boierești și bisericești. În guvern a intrat Eliade și mulți dintre partizanii lui. E caracteristic faptul că Bălcescu a primit numai o funcție secundară.

Noul guvern a decretat desființarea rangurilor boierești, a desființat cenzura, a introdus libertatea cuvântului, libertatea presei, etc.

— „Totuși, scrie autorul, dorința de pământ a țărănilor rămase încă neîmplinită” (pag. 86; resp. pag. 80). Guvernul mitropolitului Neofit, a cărui figură centrală era Eliade, s'a mărginit la promisiunile de a da pământ după trei luni dela convocarea Adunării și a chemat pe țărani să continue să lucreze, ca și înainte, pentru boieri.

1) Scânteia din 10 Iunie 1948.

2) Ion Rădulescu, „Mémoires sur l'histoire de la régénération roumaine”, Paris 1851, pag. 60.

Bălcescu și-a dat seama că o asemenea purtare a guvernului va duce la părăsirea revoluției de către țărani și, prin aceasta, la înfrângerea ei. La 22 iunie 1848, el scrie prietenului său Alecu Golescu: „Măsurile noastre pentru proprietate, lăsând lucrurile în vechea stare, sănt căm vătămăloare căci țărani nu cred săgăduelile și zic că de ce nu li să dă de acum. Noi am făcut greșală, caci trebuiam a ne folosi de biruință ca să scoatem deocamdată măcar „iobăgiea”¹⁾. Noi am biruit și rodul biruinței l-a loat împotrivnicii noștri... Socotescu că de o parte să se dea afară căt mai în grăba proclamațiea aceea dintâi ce se desează în tipar, ștergându-se iobăgia ca incai să se dea afară împrejurările ce ne-a silit, sau alta mai deslușită în care țărani să vază că noi am fost oarecum siliți a le face acea concesie proprietarilor. Dintr'altă parte să se revoluționeze țărani încât chiar dacă obșteasca adunare ar fi retrogradă, să se vază silită a nu mai fi, aducând pe țărani în sare a nu mai primi de atunci a mai îndeplini îndatoririle lor și reclamându-și drepturile. Altministrul revoluției noastre, care este politica și soțială, se perde pe jumătate, poate și toată²⁾.

Eliade și partizanii lui au început să-i liniștească pe moșieri, afirmând că „nu se va atinge nimic dintr'alc proprietății până nu se va aduna, va chibzui și va hotărî Obșteasca Adunare” (pag. 9, resp. pag. 87).

Pentru a liniști pe țărani, guvernul a creat la 10 August 1848 o comisie pentru problemele proprietății, în care au intrat, în număr egal, reprezentanții țărănimii și ai boierimii.

Fiind slab organizați, reprezentanții țărănilor au formulat revendicări foarte moderate. Ele se rezumau în fond la improprietărea țărănilor cu pământ dela 8-14 pogoaie (pogon — 5.012 m²), după locul unde era așezat pământul. Țărani s-au obligat să răscumpere acest pământ cu 2 galbeni de pogon.

Dar în comisie au răsunat și glasuri mai hotărîte. Astfel, la una din

ședințele comisiei, reprezentantul țărănilor din Muntenia a pronunțat un întreg discurs de acuzare împotriva boierilor. El a spus: „Dacă ciocoil ar fi putut pune mâna pe soare, l-ar fi însușit și ar fi vândut țărănilor pe bani lumina și căldura lui Dumnezeu; dacă ciocoil ar putea stăpâni și apa mărilor ar fi speculaț-o și pe ea și atunci ar fi subjugat pe țărani prin întuneric, prin frig, prin sete, cum l-a subjugat prin foame, punând mâna pe pământul lui” (pag. 54; resp. pag. 43).

Eliade și adeptii lui s-au grăbit să opreasă lucrările comisiei. În acel timp (31 August 1848) au și început să sosescă în țară armatele turcești pentru înăbușirea revoluției.

Bălcescu socotea că trebuie opusă o rezistență armată trupelor turcești. Totuși propunerea lui a fost respinsă de către guvern și mica armată formată de Magheru în Oltenia a fost trimisă la vâtră.

In desființarea armatei a jucat un marele rol consulul englez Colqhoun, care promisese că, la timpul său, va da ajutor împotriva Turcilor. Când Turci au înaintat, nu numai că a uitat de promisiuni, dar l-a sfătuit pe Magheru să nu opună rezistență Turcilor. În același timp guvernul englez, prin ambasadorul său la Constantinopol, Radcliff, îi așăta pe Turci să înăbușe revoluția.

Grupul lui Eliade s'a înțeles de bunăvoie cu Turci. Guvernul provizoriu a fost desființat, toate cuceririle revoluției au fost revocate. Bălcescu a fost nevoit să emigreze în Transilvania.

Populația eroică din București a opus rezistență trupelor turcești. Pompierii Bucureștiului au pierit în luptă până la ultimul om, dar și Turci au avut pierderi grele. Turci au săvârșit masacre sălbaticе în București, masacre care s'au terminat abia după intrarea trupelor rusești în Muntenia.

Lipsa unei clase muncitoare puternice care, în alianță cu țărăniminea, ar fi putut să conducă lupta pentru drepturile poporului, a cauzat înfrâ-

¹⁾ Așa numita „iobăgie” adică prestaționi de servicii, datorate moșierului pentru nevoi extraordinare ale producției — această muncă de clacă poate fi evaluată la 14 zile de fiecare țărăran valah. (Vezi Karl Marx, „Capitalul”, vol. I, pag. 243, Gospolitizdat, 1949; ed. P.M.R. p. 233).

²⁾ Studiu, Anul II, Nr. IV, 1947, pag. 178-179.

gera revoluției în fruntea căreia se aflau reprezentanții burgheziei.

Relevând cauzele înfrângerii revoluției din 1848 din Muntenia, secretarul general al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, Gheorghe Gheorghiu-Dej a spus: „A trecut deasemenea un secol de când Bălcescu și alții conducători ai revoluției din 1848 au formulat programul lor de prefaceri democratice. Nu era vorba deloc în acest program despre prefaceri cu caracter socialist. Reformele cerute de el purtau un caracter burghezo-democratic. Dar cele mai multe din aceste cerințe, cu tot caracterul lor limitat, nu au putut fi traduse în viață, deoarece revoluția din 1848 s'a săvârșit sub hegemonia burgheziei. Aripa stângă a burgheziei, în frunte cu Bălcescu, a fost nevoită, după revoluție, să ia drumul exilului.”

Desăvârșirea revoluției burghezo-democratice în Roinănia a devenit posibilă numai sub hegemonia proletariatului, atunci când clasa muncitoare a României, punându-se în fruntea celorlalte forțe populare, a cucerit un rol hotăritor în viața de stat”¹⁾.

Trebue să observăm că o poziție tot atât de reacționară ca și Eliade a avut, în timpul revoluției dela 1848, și I. C. Brătianu, șeful celebrei familii Brătianu, care a condus România burghezo-moșierească peste 50 de ani. După cum se știe, Brătianu a fost și în anul 1864 împotriva reformei agrare în Principate, iar în 1888 a aprobat represiunea răscoalei țărănești.

In ceeace îl priveste pe Ioan Eliade, în toate lucrările sale apărute după 1848, este împotriva împrietăririi țărănilor. În 1864, Eliade s'a dovedit cel mai înverșunat adversar al lui Kogălniceanu, care a înfăptuit prima reformă agrară în Principate.

Infrângerea revoluției din 1848 în Muntenia a avut repercusiuni asupra desvoltării ulterioare a țării și a fost una din cauzele creerii regimului burghezo-moșieresc în România care a

asuprit poporul până la 23 August 1944.

Dar înfrângerea revoluției din Muntenia nu a încheiat activitatea revoluționară a lui Bălcescu.

Bălcescu a depus mari eforturi pentru a lichida dușmânia dintre Români din Transilvania și Unguri. După cum se știe, revoluționarii burghezi unguri, în frunte cu Kossuth, erau adversarii autonomiei Transilvaniei, locuită în cea mai mare parte de Români și au proclamat unirea Transilvaniei cu Ungaria.

Pe de altă parte, șefii mișcării de eliberare națională a Românilor din Transilvania — Bărnuțiu, Bariț și alții — cereau independența Principatului Transilvaniei, sub împăratul austriac ca principie al Transilvaniei. Numai sub presiunea maselor țărănești, Bărnuțiu, Bariț și alții au fost nevoiți să înscrie în programul lor revendicarea desființării, fără despăgubire, a clăcii, egalitatea tuturor naționalităților în imperiu, etc.

Când a început războiul între Republica Ungară și Austria, Românilii, în loc să dea ajutor revoluționarilor unguri, au trecut de partea împăratului Austriei, ajutând prin acestea la înăbușirea revoluției ungare.

In acel timp Bălcescu scria:

„...Sunt nevoie pentru toți cei ce iubesc libertatea să susțin pe Unguri care sunt singurul popor înarmat care luptă contra despătolor”²⁾.

Bălcescu a dus tratative îndelungate cu Kossuth și cu leaderii Românilor pentru a concilia punctele lor de vedere.

In ultimul stadiu al tratativelor, în Iulie 1849, Kossuth a acceptat unele revendicări ale Românilor și era gata chiar să îscălească o declarație care garanta libertatea Românilor ce locuiau în Ungaria. Bărnuțiu și Avram Iancu, șeful detașamentelor de voluntari români, erau și ei gata să se mulțumească cu această declaratie, dar și această jumătate de măsură a fost luată prea târziu. Forțele Republicii Ungare au fost sfrobite. Bălcescu a înțeles gravitatea acestei înfrângeri. El scria: „Dacă Ungaria va cădea,

1) Gheorghe Gheorghiu-Dej, Raportul politic general făcut la Congresul Partidului Muncitoresc Român din 20—23 Februarie 1948, Ed. P.M.R., pag. 44.

2) Istoria României, sub redacția lui M. Röller, ed. IV, București, 1948, p. 386.

apoi noi cădem cu totul și pentru mult timp" (pag. 141; ed. rom. pag. 150).

Autorul observă că ideile lui Bălcescu cu privire la egalitatea naționalităților care locuiesc în Ungaria erau împărtășite de oamenii de frunte ai revoluției ungare ca Petőfi, Bem și alții.

După înfrângerea revoluției ungare, Bălcescu, care nu voia să se împace cu reacțiunea triumfătoare din țară, a emigrat în Sicilia, unde a și murit, în 1852.

Numai după instaurarea orânduirii democrației populare în țară, s'a recunoscut meritul lui Bălcescu și al celorlalți conducători ai mișcării de eliberare a oamenilor muncii români.

In Octombrie 1945, în raportul asupra statutului Partidului Comunist Român, secretara Comitetului Central, Ana Pauker, a spus: „De ari fi azi printre noi Doja, Horia, Cloșca și Crișan, Tudor Vladimirescu și Nicolae Bălcescu cu țărani și târgovetii pe cari i-au condus în bătălie contra asupritorilor, cu toții ar recunoaște în comuniști pe tovarășii lor de luptă”¹⁾.

N. Popescu-Doreanu arată unele părți slabe ale concepției lui Bălcescu. El n'a înțeles caracterul de clasă al răscoalei din 1821 în Muntenia, „Bălcescu a crezut că burghezia s'a format, a luptat și s'a irosit în luptă în decursul veacului al XVIII-lea” (pag. 51; resp. pag. 40). Aceasta, l-a făcut pe Bălcescu să nu înțeleagă caracterul burghez al răscoalei lui Tudor Vladimirescu.

Cartea lui N. Popescu-Doreanu nu este lipsită de neajunsuri.

Inainte de toate, autorul a reliefat insuficient caracterul limitat și laturile slabe ale concepției lui Bălcescu în problema luptei de clasă. Chiar denumirea societății în ființea căreia se află Bălcescu: „Dreptate — Frăție”, arată că Bălcescu era puternic influențat de ideile mic burgheze despre frăția tuturor oamenilor, tuturor claselor și tuturor stărilor. Slăbiciunea concepției lui Bălcescu constă tocmai în aceea că el spunea „De am putea uni pe toți oamenii de pe pă-

mânt la un loc, și de i-am veadea sătăpâni peste soarta lor, le-am zice: muncitori și cărmuiți-vă astfel, încât să vă faceți mai buni și mai fericiți unii pe alții” (pag. 146; resp. pag. 157). Autorul nu explică de ce burghezia Munteniei s'a înțeles cu atâtă placere cu boierii. Slăbiciunea burgheziei muntene a condiționat lașitatea ei și dorința de a înăbuși cât mai repede revoluția.

Deasemenea, e de neînțeles de ce autorul numește răscoala lui Tudor Vladimirescu revoluție.

Cu toate neajunsurile observate, cartea lui N. Popescu-Doreanu constituie un apor serios la elaborarea și popularizarea adevărului asupra revoluției din 1848 și a activității lui Bălcescu.

Cartea demască fară cruce legendele istoricilor burghezi români despre revoluția din 1848 și arată adevarata față a reprezentanților claselor conducătoare din România de eri.

*

Prefața la traducerea în limba rusă a cărții dă, în general, o caracterizare justă a lui Bălcescu; ea suferă totuși de o serie de neajunsuri esențiale.

Astfel, în prefață, afirmația lui N. Popescu-Doreanu asupra revoluției burgheze este interpretată greșit. El arată că în revoluția burgheză, burghezia „nu numai că nu chiamă maselor să participe la organizarea nouului sistem social, dar reprimă săngheros orice încercare a acestora de a participa la această organizare” (pag. 124; resp. pag. 129). E de neînțeles pentru ce autorul prefeței a ajuns după această afirmație la concluzia că N. Popescu-Doreanu ar fi uitat indicația lui V. I. Lenin că „burghezia liberală nu este în mod obligator „stăpânul” inevitabil al revoluției burgheze”²⁾.

Afirmația autorului prefeței că, în revoluția din 1848, în Muntenia, s'au manifestat numai două foite diferite: pe de o parte marea burghezie și burghezia mijlocie, pe de altă parte

¹⁾ Ana Pauker, „Raportul asupra statutului Partidului Comunist Român”, Ed. P.M.R., București, 1946, pag. 5.

²⁾ V. I. Lenin, „Opere”, vol. IV, pag. 27, 28, 29, IV.

masele largi exploatare ale orașelor și satelor, este deasemeni greșită. În primul rând, nu trebuie să-i uitam pe feudali, a căror forță contrarevoluționară era destul de importantă și de partea cărora a trecut de fapt burghezia moderată în frunte cu Eliade. În al doilea rând, masele exploatare ale orașelor și satelor, care formau, după cum este just indicat în prefață, puterea de soc a revoluției, din cauza lipselor lor de organizare și a stării de înapoiere politică, nu s'au manifestat ca o forță independentă, ci au acceptat conducerea părții progresiste, radicale a burgheziei. Ne miră reproșul autorului prefeței care, în legătură cu aceasta, susține că „Bălcescu era exponentul tendințelor marii burghezii industriale” (pag. 15). Acest lucru nu se găsește în carte. În afară de aceasta, se știe că, în 1848, industria era foarte slab dezvoltată în Muntenia și nu avem nici un motiv să vorbim de mareea burghezie industrială.

In revoluția din 1848, Bălcescu se afla în fruntea acelora care în mod hotărît luptau împotriva orânduirii feudale și pentru improprietărea țăranilor. Deoarece și burghezia progresistă lupta împotriva feudalismului, Bălcescu a exprimat și năzuințele ei. Autorul prefeței uită indicația lui V. I. Lenin asupra rolului burgheziei în epoca de până la anul 1871:

„Clasa principală, care în timpul acestor război și participând la aceste război mergea pe o linie ascendentă, singura care putea să se opună cu o forță sdobitoare instituțiilor absolutiste feudale, a fost burghezia. În diferite țări, reprezentând jferitele pături avute ale producătorilor de mărfuri, această burghezie a fost progresistă în diferite grade și uneori (de exemplu o parte a burgheziei italiene în anul 1859) a fost chiar revoluționară, însă trăsătura generală a acestei epoci a fost tocmai caracterul progresist al burgheziei, adică lupta ei nehotărâtă și nedesăvârșită împotriva feudalismului”¹⁾. Autorul prefeței nu întărește cu nimic afir-

mația săcută că „în persoana lui Bălcescu poporul român are un propovăduitor al ideii socialismului utopic în România în sec. XIX” (pag. 16).

Remarcam că limba traducători cărții este bună. Nu înțelegem deci să a omis și nu s'a tradus aproape întreaga pagină 57 din textul român.

Deasemeni, provoacă nedumerire și faptul că titlul cărții a fost tradus cu „Revoluția din 1848 din România și Nicolae Bălcescu”, când se știe că activitatea revoluționară a lui Bălcescu a avut loc în Muntenia și că în 1848 nu exista încă Statul Român.

B. Colcher

*

DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA ROMANIEI ²⁾

DOCUMENTE
PRIVIND ISTORIA ROMANIEI
Veacul XVI. — B. Tara Românească
Vol. I (1501—1525)
Editura Academiei Republicii
Populare Române, 1951

Acest volum cuprinde 205 documente emise în perioada 1501—1525, păstrate în depozitul Academiei R.P.R. și al Arhivelor Statului din București (documente interne); dintre acestea, 180 documente sunt traduse din limba slavă. Volumul cuprinde în anexa 3 documente îndoelnice.

O parte însemnată din aceste documente se publică astăzi pentru prima oară. Documentele retiparile au fost coligaționate cu originalul, copia sau traducerea, îndreptându-se greșelile de lectură sau traducere constatațate în edițiile anterioare.

In partea a doua a volumului, reproducem în fotocopie originalele unor documente din limba slavă.

*

Documentele acestui volum aduc informații noi despre dezvoltarea societății feudale în Tara Românească

1) V. I. Lenin, „Opere”, vol. 21, pag. 127 ed. a IV-a.

2) Publicăm prefețele primelor două volume, apărute în Editura Academiei R.P.R., în anul 1951 din colecția „Documente privind Istoria României”.

în primul sfert al veacului al XVI-lea. Ele ne ajută să lămurim problema dezvoltării schimburilor de mărfuri și a transformărilor suferite în organizația acestor schimburi.

Astfel, documentul nr. 37 din 3 Februarie 1507, în care domnul întărește privilegiile mănăstirii Cozia, arată că se va plăti călugărilor „vâmeșia“ pentru „orice se va vinde pe ocina sau băile sfintei mânăstiri“. Se afirmă așa dar existența unui schimb de mărfuri pe „ocina“ mănăstirii, adică vânzări și cumpărări la care participau cei din satele Coziei (fapt ce nu este amintit anterior în privilegiile azi cunoscute ale acestei mănăstiri).

Totodată se arată în document că egumenul îndeplinește funcția de vamă pe teritoriul și în profitul mănăstirii, căci el este împoternicit să vămuiască și transportul de mărfuri ce are loc pe acest hotar. Domnul spune: „Să tardă, cîrcăte bărci vor merge pe Dunăre, dacă vor ieși pe ocina sfintei mânăstiri“ (N. R. adică pe acea parte a băilor Dunării care au fost confirmate în act drept moșie a Coziei) ele să plătească perperul călugărilor“.

Vămile cele mari, aflate la hotarul țării, erau și ele „dăruite“ proprietariilor feudali. Documentul nr. 8 (din 30 Aprilie 1502) și documentul nr. 53 (din 1 Mai 1510) confirmă stăpânirea mănăstirii Tismana asupra vămii dela Całafat; iar documentul nr. 20 (din 20 Ianuarie 1505) întărește Coziei vama dela Genune.

Aceste documente precizează tariful vamal care trebuia plătit pentru fiecare marfă ce trecea hotarul prin vad. Astfel, la Całafat se plăteau pentru un oal, 6 aspri, pentru un bou, 5 aspri, pentru un sac de grâu, 2 aspri, pentru o bute de vin, 10 aspri, etc. tarif fixat de către Domn, putere centrală, și care, după câte știm, nu apare în privilegiile domnești acordate anterior pentru stăpânirea vămilor dela Genune și dela Całafat.

Felul în care domnia controla, la începutul sec. al XVI-lea, activitatea vămilor aflate în posesiunea unor mănăstiri, ne este arătat în documentul nr. 20, unde domnul poruncește vameșului pus de mănăstirea Cozia: „Tu vameșe, să nu ierți niciun aspru nimănui, căci și vom lua socoteala după catastihul dela vadul Dunării“. (Este vorba de vămuirea mărfurilor)

sit, care treceau din Ardeal în Turcia, de-a lungul Oltului: vama dela Genune era la trecătoarea munților și ea putea fi astfel controlată la celalalt capăt al țării, la vărsarea Oltului în Dunăre).

Sunt măsuri ce oglindesc tendința domniei de a întări unitatea administrativă împotriva fărămitării din lăuntrul Țării Românești.

*

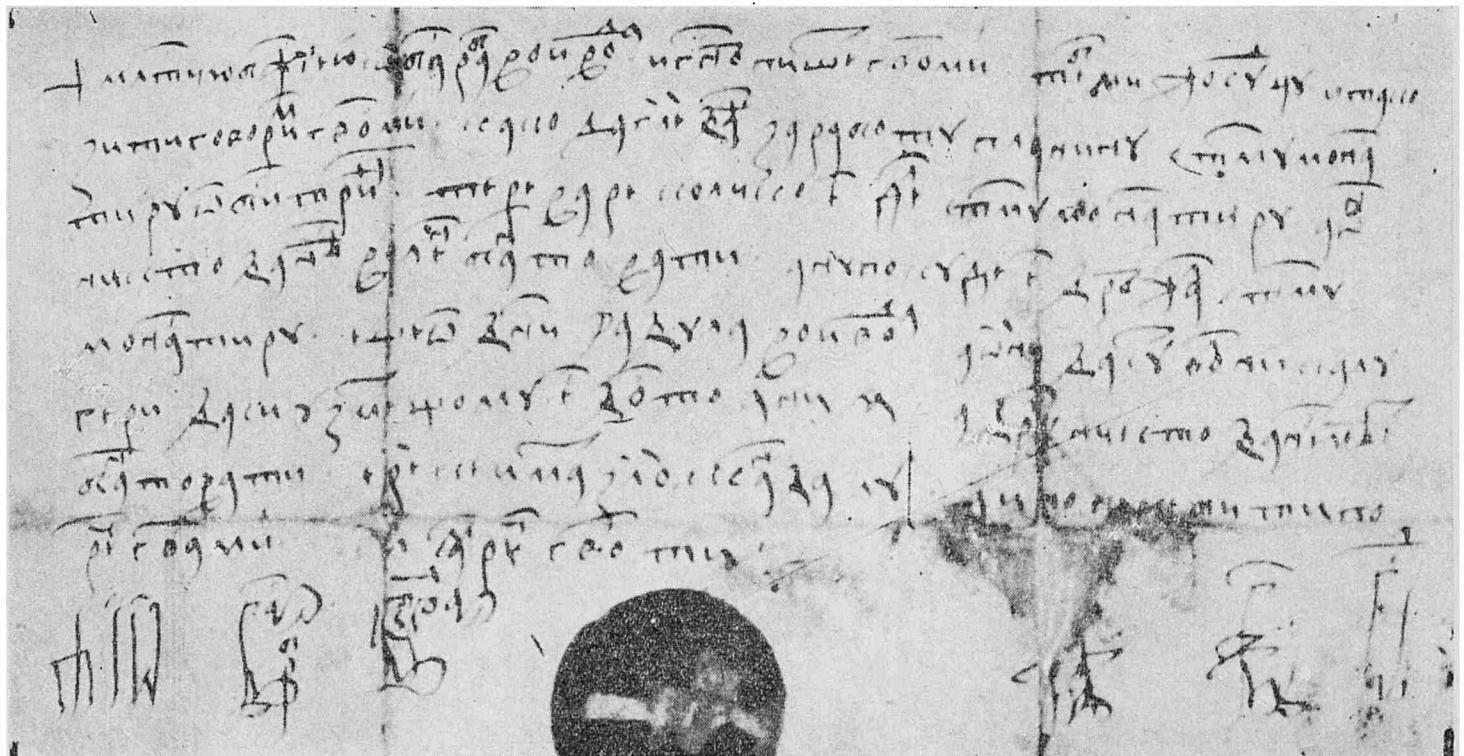
Documentele din acest volum aduc stiri noi despre înăsprirea relațiilor sociale la sate.

Boierii tind să acapareze prin toate mijloacele pământul și brațele încă libere. La 9 Martie 1502 (doc. nr. 7) se întărește moșia fraților Radu și Petru compusă din 30 sate (adunând fracțiunile de o jumătate de sat, o treime de sat, etc.), 12 munci și 47 sălașe de robi. Dar acești boieri stăpâneau înainte vreme (1482) împreună cu alți doi frați, „numai“ 20 sate și 16 sălașe de robi.

Această creștere în întindere a proprietății feudale se realizează prin aservirea forțată a moștenilor și a proprietății lor. Acelaș document (nr. 7) din 1502 arată cum în numeroase cauzuri, cei doi boieri „s-au înfrățit“ cu câte un moșean, pe partea de ocină a aceluia; la data emiterii actului, ocina se întărea însă în deplina proprietate a boierilor Radu și Petru.

Lupta țărănilor se întărea în aceeași măsură în care creștea aservirea țărănimii prin extinderea și intensificarea exploatației feudale. Este caracteristică poruncă pe care Vladislav al III-lea (1523—1525) o adresează satelor mănăstirii Bistrița: „Voi, vecinii voști, să ascultați de egumen și de poslușnicii sfintei mânăstiri. Iar cine nu va asculta dintre voi părintele egumen să aibă voe să-l certe și să-l pedepsească după fapta sa și să-l aducă legat la domnia mea“ (subliniat de redacție).

Reiese intervenția domniei în ajutorul mănăstirii, pentru a suplini prin aparatul său de represiune slăbiciunea mănăstirii în fața nesupunerii țărănilor. Este de subliniat, aici, că acțiul din domnia lui Vladislav al III-lea corespunde în timp cu o răscoală țărănească înfrântă cu armele de ostirea lui Radu dela Afumăți. Inscriptia pie-

Documentul Nr. 88 din „Documente privind Istoria României”, veacul XVI, B. Tara Româneasca, vol. I (1501–1525).
(Editura Academiei R.P.R., 1951), pag. 259.

(Anii 1512–1521). — Neagoe Basarab voevod poruncește sudefului Miha să nu dea voie nimănui să
se apropie de la

meră cele 20 bătălii pe care le-a purtat acest voevod; între luptele sale de la Sîstov și dela Gherghița, este înscrisă a 14-a luptă „cu țărani”, dată sub cetatea Poenarilor. Vladislav însuși arată Brașovenilor, într-o scrisoare din 13 Iulie 1524, că în Tara Românească „s-au făcut mulți răușă cători”.

*

Pentru cunoașterea framântărilor politice din primul sfert al sec. al XVI-lea, documentele din acest volum sunt prețioase.

In 1521 începe ofensiva otomană asupra Europei. Cele peste 15 schimbări de domnie care au avut loc în Tara Românească în numai 4 ani (Sept. 1521 — Sept. 1525) oglindesc lupta de fiecare clipă dusă de popor împotriva Turcilor și împotriva acelor domni sau boieri sprijiniți de Sultan.

Documentele publicate în acest volum aduc precizări cu privire la cronologia luptelor și a schimbărilor de domnie. Astfel, documentele din anul 1525 îl arată pe Radu dela Afumați ca domn, la 10 și 11 Februarie — apoi pe Vladislav al III-lea, la 19 Aprilie și la 30 Mai — apoi pe Radu, la 24 Iulie — apoi iarăși pe Vladislav, la 18 August 1525 și în fine, începând din Septembrie, pe Radu dela Afumați. Pentru toate documentele citate aici, năsă păstrat originalul (fotocopia se găsește în acest volum) și astfel datele nu poate fi pusă la îndoială. Publicarea lor da posibilitatea studierii luptelor din anul 1525, adică din vremea în care domnia lui Radu dela Afumați era socotită de istoriografia burgeză ca deplin stabilizată, grație ajutorului de care el s'ar fi bucurat din partea Turcilor.

Faptul că documentele citate mai sus sunt emise de Vladislav din București și de Radu din Târgoviște pun problema că în 1525, Vladislav (și nu Radu) era cel care căuta sprijin la Turci. Aceste simprejurări trebuie studiate pentru lămurirea rezistenței opuse de popor ofensivelor lui Soliman al II-lea, în ajunul bataliei dela Mohaci.

*

In numeroase alte probleme, ca: organizarea orașelor și proprietatea imobiliară în târguri (documentele nr. 90

139, etc.) sau problema băncii Olteniei (doc. nr. 151, etc.), izvoarele publicate în acest volum aduc materiale pe baza cărora se vor putea analiza și rezolva în mod științific chestiuni importante din istoria medie a poporului nostru.

Pentru a se ajunge la astfel de rezultate vor trebui însă folosite, în întregimea lor, toate izvoarele, printre care cele ce se tipăresc în colecția: „Documente privind Istoria României”

*

DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA ROMANIEI

Veacul XVII. — B. Tara Românească (1601-1610)
Editura Academiei Republicii Populare Române, 1951

In volumul de față sunt publicate 454 de documente. Din aceste documente circa 300 sunt documente inedite, niciiodată până azi publicate. Restul documentelor au fost publicate înainte vreme în fragmente sau se găsesc în reviste azi greu accesibile cercetătorilor. Din totalul documentelor, 290 sunt traduse după originale redactate în limba slavonă, 164 de documente sunt scrise cu litere cirilice și limba română și publicate în transcriere. Pentru întocmirea prezentului volum a fost folosit mai ales fondul de documente al Bibliotecii Academiei R.P.R. și fondul de documente al Arhivelor Statului din București (Documente interne). La sfârșitul acestui volum, am publicat separat un număr de documente a căror autenticitate este îndoelnică. Publicăm conținutul documentelor în rezumat, atât în limba română cât și în limba rusă.

Pentru a face posibil cercetătorilor să controleze felul în care a fost făcută traducerea și transcrierea, am publicat, în a doua parte a volumului, originalele slavone în fotocopii

*

Studierea documentelor prezentate în acest volum va contribui la lămurirea unor probleme până astăzi înca obscure. Fară a intra în analiza amănunțita a documentelor relevăm câteva probleme asupra cărora trebuie să se îndrepte în mod deosebit atenția cercetătorilor.

Documentele ne ajuta să lamurim problema proprietății și formele proprietății din Tara Românească — Valahia la începutul veacului XVII. Sa dăm un exemplu. În documentul nr. 414 (pag. 468) din 18 Mai 1610 se spun următoarele: „...Da domnia mea această poruncă a domniei mele slujii domniei mele, lui Pătru armăș, ca să fie volnic cu această carte a domniei mele sa-și adune Atigani sai, ori unde îi va găsi, fie în țigănia domniei mele, fie în țigănia boiereasca, fie în țigănia călugăreasca“.

Din acest document reiese cu claritate existența la noi a proprietății domnești, boierești, mănăstirești, fapt important cu atât mai mult cu cât caracterul proprietății bisericești a fost în inod deosebit contestat la noi.

In acest sens se poate dovedi cu numeroase documente ca biserică avea relații pamântești atunci când era vorba sa-și mareasca proprietatea asupra nemântului. Fetele bisericești au folosit în trecut diferite mijloace pentru a să cunpere, sa vândă, sa schimbe moșii, sa iobageasca pe țărani, sa-și întreasca proprietatea feudală. De pilda, în documentul nr. 193 (pag. 199) din 15 Noembrie 1605 se spune: „...Și apoi iar a cunpărat însăși sfânta dumnezieciască naii sus zisa mânăstire ocina de-a Rastimpan și dela larciu la Bădenii Mari, partea lui Rastimpan și a lui larciu toată, oricât se va alege, de peste tot hotarul, cu aspri 8.000 găzi, încă din zilele lui Ștefan voevod...“. Documentele nr. 275 (pag. 298) din 5 Martie 1608, nr. 331 (pag. 363) din 3 Februarie 1609, nr. 334 (pag. 366) din 29 Martie 1609, nr. 335 (pag. 371) din 11 Aprilie 1609 sunt pline de amanunte în legatura cu modul cum mânăstirile cumpără moșii și vechi, cum biserică se străduia sa-și înmulțească proprietățile și sub diferite forme să mareasca numarul brațelor de munca de pe aceste proprietăți.

Deasemenea din studierea propriilor mânăstirești fără îndoială ca va reieși rolul marilor prelați și raporturile lor feudale cu calugarii supuși unor condiții de viață asemănătoare cu cele ale țăranișilor aservite.

*

Documentele sunt bogate în exemple cu privire la mijloacele violente folosite de către clasa dominantă pentru a iobagi masa țărănească. Unul din

obișnuitele mijloace prin care domnitorul, boierii și în general proprietarii feudali răpeau libertatea țăranișilor erau datoriile și darile grele.

In documentul nr. 420 (pag. 474) din 25 Mai 1610, se arată clar cum Tudor din Voinești se vinde rumân din cauza datoriilor. De asemenea, în documentele nr. 236 (pag. 251) din 15 Martie 1607, nr. 248 (pag. 263) din 16 Mai 1607 se vede cum țăranișea cade în iobagie pentru că nu putea plati birurile grele, mărite înadins pentru că în acest fel să fie înmulțit numarul rumânilor.

Foametea era de asemenea folosita pentru a rapi țăranișilor mica lor proprietate și libertatea, pentru a-i transforma în iobagi. Astfel, în documentul nr. 161 (pag. 161) din 8 Aprilie 1605 se vede cum Lupuleț din Banulești și-a vândut ocina „de mare nevoie“, când foamele în zilele lui Șerban Voda negustorului Zota. Alii țărani se vând marelui vîstier Nica tct din cauza foamei (doc. nr. 166, pag. 167, din 28 Mai 1605). Documentele nr. 195 (pag. 202) din 1 Decembrie 1605, nr. 319 (pag. 349) din 15 Decembrie 1608 și altele stau marturie de nelăgaduit a mijloacelor care erau folosite la începutul veacului XVII pentru șerbirea țăranișilor.

Iata în aceasta privința un extras semnificativ din Doc. nr. 85 (pag. 72), din 7 Ianuarie 1603.

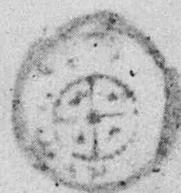
„...Iar apoi, când a fost acum, în zilele domniei mele, mai sus zisul sat Vătașești au ridicat pârâa înaintea domniei mele. Și aşa au părît acei mai sus spuși oameni înaintea domniei mele ca nu s'au vândut ei de buna voia lor, ci s'au vândut țăra voia lor...“.

*

Documentele din volumul de față scot în evidență totodata formele luptei de clasa din acea vreme.

Clasa dominanta falsifica adeseori documentele pentru a-și fundamenta „legal“ dreptul de proprietate. Ura țăranișilor împotriva boierilor se exprima adesea prin arderea sau prin rapirea actelor de proprietate ale boierilor. Astfel, în documentul nr. 236 (pag. 251) din 15 Martie 1607 se spune: „...Apoi, când au venit pandurii au luat și (cartile) cu celelalte scule și haine din satul Balta, ale dregatorului domniei mîle, Stoica mare logofăt...“. Din acest text reiese apoi că Domnul îi reînoiește

fumul de la Bișești și în locuri de cumpăna cu ocaun pînă la mijlocul secolului al XVII-lea. Apărută
 în secolul al XVII-lea, domnia sa nu a supraviețuit multă vreme. În secolul al XVIII-lea,
 în următoarele decenii, el a devenit unul din cei mai puternici domni ai țării. El a
 întemeiat o nouă armată și a organizat o rețea de spioni care să îl informeze pe
 domnitorul lui Mihai Viteazul și pe domnitorul lui Matei Basarab. În secolul al XIX-lea,
 în următoarele decenii, el a devenit unul din cei mai puternici domni ai țării. El a

Documentul Nr. 99 din „Documente privind Istoria României”, veacul XVII, B. Tara Româneasca, vol. I (1601—1610).
 (Editura Academiei Române, București, 1963)

(1603) Mai 15. — Județul și 12 pârgari din Târșor întăresc jupanului Mihai ocina și vii în dealul Făstăcilor, cumpărate de la Pătru cu 1700 asori.

„cărțile“ pentru că „pandurii“ coborîți din munți le-au răpit.

Rezistența și lupta țărănilor împotriva asupririi boierești reiese și din documentul nr. 421 (pag. 475) din 28 Mai 1610.

„... și a fost cursul anilor 7112 (1604) luna Iulie 8 zile, iar cinstițului dregător al domniei mele mai sus spus (e vorba de marele clucer Radu Florescu, N.R.) i s'a întâmplat moarte de niște rai pacatoși și tâlhari, cari au năvalit din munte asupra satului Nămaște și l-au lovit și l-au omor...“

Deasemeni, documentul nr. 92 (pag. 78) din 19 Aprilie 1603 indică o rascoală țărănească în vremea lui Mihai Viteazul: „...iar după aceea, când a fost Mihai vodă domn în Ardeal și când s'a fost rădicat toate satele din țara, să se judeneaască, iar satul Loloști ei încă s'a scu'at și s'a dus la Belgrad la Mihai voda...“

Despre ridicări pentru slobozene din rumanie vorbesc și documentele din 1603 Mai 27 (satul Crăpeni); 1605 Septembrie 3 (satul Groșani); 1608 Mai 19 (satele Fauriști, Novaci și Susani „de s'a cnezit când era Mihai craj la Belgrad“); 1610 August 19 (satul Talpașul) etc., etc.,

*

Documentele dintr'un deceniu nu pot lămuri marile probleme din istoria patriei noastre care rămân încă a fi elucidate. Acestea vor putea fi lămurite prin valorificarea tuturor textelor în curs de publicare în colecția: „Documente privind Istoria României“ (A. Moldova, B. Țara Românească, C. Transilvania). Dar, din puținele exemple înfățișate mai sus, reiese însemnatatea fiecărui volum de documente în parte, pentru cunoașterea framântărilor sociale și politice din țara noastră și a factorului principal: poporul faurilor de istorie.

*

ANALELE ROMANO-SOVIETICE, SERIA ISTORIE-FILOSOFIE

Nr. 6, 7, 8 1951

In ultimele numere ale Analelor Româno-Sovietice, seria Istorie-Filosofie, sunt cuprinse studii prețioase ale oamenilor de știință sovietici. Prin conținutul bogat de fapte și prin modelul

de interpretare marxist-leninista a celor mai diferite probleme, aceste studii ajuta pe oamenii muncii din țara noastră în opera marează de construire a socialismului.

In numărul 6, articolul intitulat: „Lenin și Stalin despre rădacinile de clasă și radacinile gnoseologice ale metafizicei“ — arată marea importanță pe care o are caracterizarea naturii gândirii metafizice în interpretarea marxist-leninista a istoricii filosofiei. Întreaga filosofie burgheză actuală pusa în slujba imperialismului se străduiește să compromita materialismul dialectic, afirmand ca recunoașterea de către materialismul dialectic a existenței materiei, independent de percepțiile sensoriale, independent deci de cunoașterea cunului, ar „depăsi limitele experienței“.

Aceasta „argumentare“ are radacini mult mai vechi. Hegel, de pilda, a afirmat ca materialismul e îndreptat spre lumea materială, extrăoară; că el este speculațiv (adică nu consideră spiritualul, idealul, ca obiect al gândirii) și din această cauză ar fi străin dialecticii. Numai în elementul „divin“ pur al gândirii, numai în gândirea speculațiva, străina de materie este posibilă după Hegel — dialectica: mișcarea, dezvoltarea, contradicția. Tot el a atacat ideia ca lumea organică este supusă desvoltării ca și principiul de automișcare a materiei, considerând că schimbările adevarate sunt posibile numai în sfera spirituală. În felul acesta Hegel a fundamentat interpretarea metafizică a naturii. Cel mai mare dialectician idealist a fundamentat interpretarea metafizică a naturii în interesul claselor exploatatoare. Aceasta dovedește că interpretarea metafizică a naturii nu este o inconsecvență, ci reprezintă punctul central al sistemului hegelian.

Mensemicii ruși — de acord cu Hegel au încercat și ei să dovedească că dialectica a fost elaborată în special de idealiști, iar metafizica de materialiști. Se impunea deci lămurirea deplină a raporturilor existente între materialism și dialectica, idealism și metafizica, lucru ce a fost făcut de Lenin și Stalin. Ei au subliniat legătura gnoseologică dintre idealism și metafizică, precum și aceea dintre materialism și dialectica. Ei au fost aceia care au aratat că aceasta nu trebuie să însemne că metafizica trebuie dedusa din idea-

lism sau idealismul din metafizică, ci se poate numai conchide că ele au aceeași natură de clasă. Cercetând filosofia premarxistă, ajungem la concluzia că numai rareori și într'o formă incompletă clasele exploatatoare au avut o concepție materialistă și cu atât mai rar îmbinată cu dialectica. Concepția lor consecventă a fost idealistă și metafizică, deoarece aceasta oglindea cel mai bine interesele lor. Doar filozofi ca Bielinski, Herțen, Cernisevski, Dobroliubov — în perioada de până la Marx — reflectă aspirațiile maselor largi populare și ca atare, concepția lor se apropie mult de materialismul dialectic.

In epoca noastră, după ce s-au făcut atâtea descoperiri în domeniul științelor metafizicienii nu mai pot să nege dezvoltarea; să schimbă denaturează, negând caracterul ei esențial. E clar că, admisând ideia dezvoltării, burghezia trebuie să admită ideia propriei sale dispariții. Acesta este motivul ce o determină să se țină strâns de pozițiile metafizice, pe care o aplică în special în domeniul sociologiei burghize, unde se vorbește de o „societate în general” și de natura umană imuabilă, considerând că schimbările care au loc în societate nu sunt condiționate de conținutul vieții sociale, ci de o intervenție venită din afară, de calamități naturale sau de greșeile oamenilor de stat. Demascând natura de clasă a concepției metafizice a istoriei, tovarășul Stalin a arătat că între metafizică și idealism există o legătură organică, ale cărei rădăcini de clasă sunt adânc însipite în pozițiile claselor reacționare.

Aceași concluzie se poate trage dacă urmărим ideile ce se desprind din articolul lui I. C. Melvil „Pragmatismul — filosofia reacționii imperialiste”. Ideia de bază a acestui studiu o formează legătura dintre filosofia pragmatistă reprezentată de Schiller, John Dewey, etc. și politica agresivă, expansionistă a imperialiștilor americanii. Pornind dela principiul fundamental al pragmatismului: „interesă nu procedeele, ci numai rezultatele”, Melvil demonstrează cum prin conținutul său, filosofia pragmatistă caută să justifice politica internă și externă bazată pe forță, jaf și minciună a celor mai reacționare cercuri ale imperialismului american.

Trecând la analizarea tezelor filosofice logice și gnoseologice ale pragmatiștilor, Melvil demască conținutul lor reacționar: „pragmatismul se alătură celor mai reacționare orientări filosofice ale epocii imperialismului care fac parte din currențul aşa numitul „filosofia vieții”, mergând pe linia voluntarismului lui Nietzsche, a iraționalismului lui Bergson, al existentialismului lui Heidegger și Sartre”.

Realitatea obiectivă este una din noțiunile cele mai însăpmântătoare pentru pragmatiști, de aceea el au căutat „să demonstreze” că realitatea obiectivă nu există independent de om, că ea nu este decât „o construcție pragmatică”, „o presupunere convenabilă” făcută de dragul comodității și în măsura în care este utilă. Izvorul tuturor retelelor este rațiunea — iată încă o perlă a filosofiei pragmatice. Vreți să nu existe rele, remunțați la logică, — ea n'are ce căuta în mintile oamenilor mai precis în ale muncitorilor, aşa cum Nietzsche, acest inspirator al pragmatiștilor, a recunoscut-o pe față: „muncitorii însuși logica, au început să sburde”. Toate aceste teze nu sunt decât narcoticele pe care filosofia burgheză vrea să le adăministreze clasei muncitoare, pentru a o împiedica să lupte activ și să pună capăt măștvilor imperialismului.

Articolul lui S. Știrbu: „Moștenirea ideologică și revo luționară a decembriștilor” redă în mod amănuntit condițiile istorice care au dus la mișcarea decembriștă, tratează răscoala din 14 Decembrie 1825, pentru a arăta apoi însemnatatea istorică a acestei mișcări și contribuția decembriștilor la înboalătirea culturii ruse.

Este important pentru noi să cunoaștem istoria mișcării decembriști. În 1821, la Tulcin, a luat ființă o nouă organizație decembriștă care a avut legături cu răscoala condusă de Tudor Vladimirescu. Decembriștilor le era cunoscută mișcarea condusă de Tudor prin intermediul lui Ipsiloni, conducătorul Eteriei, care în acel timp locuia la Chișinău, în casa unui decembrișt, Mihail Orlov. Pe baza unei scrisori adresată lui Kisseelef, S. Știrbu afirmă că Pestel, conducătorul decembriștilor, a organizat sprijinirea răscoalei din țara noastră. Aceasta pe două căi, fie asigurând deschiderea frontierelor ruse pentru a da posibilitate răsculaților să se retragă în cazul unei înfrângeri, fie

prin masuri diplomatice, asigurând prin intermediul consulului rus din Moldova, fără știrea țarului, că turci nu vor interveni, întârind astfel încrereea în reușita răscoalei. În afara de aceasta, Tudor Vladimirescu a putut lău cunoștință de ideile decembriștilor datorită numeroasei scrisori legale și ilegale care circulau în acel timp.

După un istoric al răscoalei decembriști, S. Ștefan arată ca desii mișcăreare decembriștă a avut un caracter de clasa marginit, desii răscoala a fost înfrântă, totuși ea este considerată printre manifestările importante ale luptei de clasă în Rusia.

Revista mai conține un interesant studiu al lui H. Sobolev, cu privire la dezvoltarea marxism-leninismului de către tovarășul Stalin, prin apariția ultimelor sale lucrări în legătură cu lingvistica. Deasemeni se mai află un articol al tovarășului N. Petrescu, în legătură cu „Cercetări etnografice în U.R.S.S.”, care cuprinde material important pentru cercetătorii români de specialitate.

*

În numărul 7 al revistei, Acad. M. B. Mitin, sub titlul „Manifestul Partidului Comunist al lui K. Marx și F. Engels — document program al comunismului științific”, face o analiză a ideilor de bază ale manifestului cu privire la pieirea societății capitaliste, a rolului istoric al proletariatului și a dictaturii proletariatului, arătând însemnatatea uriașă pe care au avut-o aceste idei în desfășurarea luptei revoluționare a clasei muncitoare. Este subliniată confimarea practica a acestor idei, actualitatea lor, precum și lupta lui Lenin și Stalin împotriva celor ce au încercat să vulgarizeze sau să denatureze marxismul, apărându-l și îmbogățindu-l cu teze noi — determinante de condiții noi și sarcini noi. M. B. Mitin arată că o nouă și strălucită afirmare a justitei ideilor manifestului partidului comunist este victoria revoluției populare din China. „Niciodată — scrie M. B. Mitin — justitia învățăturii marxiste nu a strălucit atât de puternic ca în timpul nostru”. Burgezia imperialistă, pe cale de dispariție, încercă să-și lungreasca agonie, interzicând partidele comuniste, atentând la viața conducătorilor mișcării muncii-

torești, întărind teroarea fascistă în toate domeniile vieții sociale. Dar eforturile burgheziei nu vor aduce nimic bun imperialismului. În U.R.S.S. se construiește comunismul. În R.P. Chineză se produc mari transformări democratice, în țările de democrație populară se desfășoară rodnic construcția bazelor socialismului, în întreaga lume crește națională lupta claselor muncitoare pentru pâine și socialism. „În toate acestea — arată Mitin — noi vedem realizarea, traducerea în viață a marilor idei ale „Manifestului Partidului Comunist”, trasate de Marx și Engels, desvoltate și îmbogațite de V. I. Lenin și I. V. Stalin”.

Lucrarea lui B. E. Stein, „Analiza politicii de intervenție imperialistă împotriva Rusiei Sovietice în lucrările tovarășului Stalin”, săcui arată autorul, reprezentă o încercare de a trage concluzii din principalele declarații ale tovarășului Stalin privitoare la intervenția armată imperialistă împotriva tânărului stat socialist, imediat după revoluția din Octombrie. În articolele „Miliardele americane”, „Străinii și complotul lui Cornilov”, publicate în 1917 înainte de a începe intervenția față a lumii capitaliste împotriva Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, tovarășul Stalin a formulat clar existența unui început de intervenție ascunsă manifestată fie prin finanțarea coaliției Kerenski-Miliucov-Tereteli de către monopolisii americani, în scopul de a înfrângă revoluția rusă și prin aceasta de a stăvili avantul mișcării revoluționare din celelalte țări apusene — fie prin participarea directă a ambasadelor Statelor Unite și a Marii Britanii la complotul lui Cornilov.

Grupul imperialist austro-german violând armistițiul începe prima intervenție împotriva Rusiei Sovietice. Concomitent, Turcia intervene în Transcaucasia. Celălalt grup imperialist anglo-franco-american acționează și el. La 23 Decembrie 1917 se semnează convenția anglo-franceză cu privire la împărțirea „zonelor de influență” în Rusia. În același timp a început intervenția franco-română în Basarabia, căreia îl urmează debarcarea trupelor Antantei la Murmansk și a trupelor japoaneze la Vladivostok. Toate acestea ilustrează justitia analizei făcută de tovarășul Stalin asupra uneltilor intervenționistilor imperialiști.

Această analiza a tovarășului Stalin n'a avut numai o valoare pur teoretică, ci a permis Guvernului Sovietic să elaboreze o tactică corespunzătoare celor două forme de intervenție, conducând astfel popoarele sovietice la victoria împotriva intervenționiștilor.

După înfrângerea intervenției, a început o perioadă de luptă „pașnică”, în care Rusia Sovietică este recunoscută de imperialiști și începe să fie temută. Tovarășul Stalin arată însă că burghezia va relua lupta de îndată ce se va restabili de pe urma războiului, întrucât ea e conștientă ca numai prin înfrângerea Rusiei Sovietice va putea înfrânge mișcarea proprietarilor ei muncitori. Lupta va căpăta un aspect nou, va fi, cum arată tovarășul Stalin, „o îmbinare a luptei economice cu cea militară, combinarea unui șalt dinăuntru cu un asalt din afară”. Istoria relațiilor dintre Rusia Sovietică și țările capitaliste de după perioada razboiului civil a demonstrat că aceste observații ale tovarășului Stalin au fost perfect valabile și pe baza lor, Statul Sovietic a avut posibilitatea să adopte întotdeauna o politică corespunzătoare față de aceste țări.

Articolul lui G. V. Astafiev: „I. V. Stalin și mișcarea de eliberare națională a poporului chinez” se bazează pe o serie întreagă de lucrări ale tovarășului Stalin despre China, apărute între anii 1926—1927 „Despre perspectivele revoluției din China”, „Problemele revoluției chineze”, „Revoluția din China și sarcinile internaționale comuniste” și altele. Este o expunere clară și precisa a problemelor fundamentale legate de mișcarea de eliberare națională a poporului chinez. G. V. Astafiev tratează într'un mod foarte sistematic patru din aceste probleme de bază:

- a) analiza teoretică a relațiilor sociale economice dominante în China;
- b) stabilirea direcției caracterului și perspectivelor luptei de eliberare națională a poporului chinez;
- c) analiza forțelor motrice ale revoluției chineze, repartitia lor în diferite etape ale revoluției;
- d) condițiile concrete ale căii revoluționare.

Odată cu analiza fiecărui punct este arătată uriașa contribuție a învățăturilor tovarășului Stalin pentru desfășurarea mișcării de eliberare națională a poporului chinez și pentru sfârșitul

oportunismului de dreapta și de stânga. Autorul arată în continuare cum tovarășul Stalin a arătat că forța imperialiștilor în China se bazează în primul rând pe pozițiile economice mai mult decât pe cele militare. Pe baza acestor constatări marele strateg al oamenilor muncii din întreaga lume a arătat direcția și caracterul pe care trebuie să-l capete lupta maselor populare chineze. Masele populare din China, sub conducerea Partidului Comunist Chinez, trebuie să îndrepte loviturile lor împotriva feudalilor, trebuie să capete în mod inevitabil caracterul unei revoluții agrare burghezo-democratice. Dar în aceași timp lupta poporului chinez trebuie să capete un puternic caracter antiimperialist, pentru că feudalismul și imperialismul străin se găseau în China într'o strânsăalianță. Desfășurarea revoluției populare din China a confirmat justețea învățăturii staliniste.

Tovarășul Stalin a definit și caracterul puterii revoluționare ce va fi creată după victoria revoluției burghezo-democrate. Această putere — arată tovarășul Stalin — va fi în linii generale ceva în genul dictaturii democratice a proletariatului și țărănimii, cu deosebire însă că va avea un caracter anti-imperialist prin excelență. Ea va fi un regim de trecere spre orânduirea socialistă.

In încheiere, Astafiev arată că tovarășul Stalin stabilind etapele revoluției chineze, a dat un puternic sprijin pentru desvoltarea mișcării național-coloniale în general. „Tovarășul Stalin — scrie Astafiev — stabilește prima etapă ca o revoluție a frontului unic a înțregiei națiuni, când revoluția își îndreaptă lovitura să mai cu seamă împotriva imperialismului străin, iar burghezia națională susține mișcarea revoluționară; a doua etapă ca o revoluție agrară, când mișcarea agrară se transformă într-o puternică revoluție țărănească, și a treia etapă ca o revoluție sovietică, în care masele largi de oameni ai muncii acționând sub conducerea clasei muncitoare și a partidului sau, ia puterea în propriile lor mâini și creează condițiile politice pentru trecerea dela revoluția burghezo-democrată la revoluția socialistă”.

Comuniștii chinezi conduși de Mao-Tse-Dun, călăuzindu-se după aceste învățături, au obținut cea mai mare și mai durată victorie, reprezentată de lagărul socialist-

mului după victoria Marei Revoluții Socialiste din Octombrie.

Revista mai cuprindе studiul lui V. V. Socolov intitulat: „Filosofia lui Descartes și lupta ideologică din Franța contemporană”, în care sunt analizate condițiile istorico-sociale în care a trăit și a creat Descartes. V. V. Socolov demască falsitatea interpretării făcute de istoricii burghezi ai filosofiei, care încearcă să prezinte pe Descartes ca reprezentant al teologiei și misticismului. Descartes pe lângă aportul sau în domeniul filosofiei, are merite de importanță istorică în domeniul științelor pozitive, în dezvoltarea fizicii, matematicii și fiziologiei, etc. Descartes are meritul de a fi subliniat caracterul practic pe care trebuie să-l aibă filosofia, ceeace constituie un element de deosebită valoare științifică. Toate aceste trăsături pozitive ale filosofului francez se datorează faptului că el a fost reprezentantul ideologic al burgheziei franceze în ascensiune. Bazat pe indicațiile și caracterizările clasincilor marxism-leninismului, V. V. Socolov arată și elementele negative cuprinse în opera lui Descartes, care se concentrează în dualismul lui.

In a doua parte a studiului sau sunt trecute în revistă o serie de lucrări idealiste din ultimele două decenii, lucrări care n-au avut alt scop decât să deformeze și să întunecă adevarata figură a lui Descartes. În încheiere, V. V. Socolov scoate în evidență meritul filosofilor francezi progresiști care combat cu dărzenie toate aceste încercări de falsificare a filosofiei progresiste a lui Descartes.

*

T. A. Stepanian, într'un studiu valoros cuprins în numărul 8 al revistei cu privire la „Desvoltarea problemelor materialismului istoric de către I. V. Stalin în perioada Marelui Război pentru Apărarea Patriei”, arată că tovarășul Stalin a fost în timpul războiului antifascist nu numai genialul conducător de oști și marele organizator al Statului Sovietic, care a sfidat cea mai puternică mașină de război capitalistă, dar în același timp el a „continuat totodată uriașă sa activitate teoretică, elaborând și dezvoltând știința marxist-leninistă”. În felul acesta, cartea „Despre Marele Război ai Uniunii Sovietice

pentru Apărarea Patriei”, care cuprinde cuvântările tovarășului Stalin din timpul războiului, este o nouă contribuție la tezaurul marxism-leninismului.

Tovarășul Stalin a descoperit cauzele adevărate ale războiului, a elaborat teza factorilor permanenți care hotărăsc soarta războiului, a făcut o analiză profundă a orânduirii sovietice și a Statului Sovietic, arătând superioritatea sa față de orânduirea capitalistă. Deasemeni tovarășul Stalin a desvoltat importante teze ale materialismului istoric cu privire la rolul determinant al modului de producție, rolul masei populaře, problema națională, rolul mobilizator și transformator al ideilor înaintate.

Din primele zile ale războiului, desfășurat de fascismul germano-nipon, tovarășul Stalin a arătat că în aceasta încreștează istorică care are un caracter antifascist de eliberare, nu stau față în față două armate, ci împotriva asupriorilor fasciști s'a ridicat *întregul popor sovietic* și în alianță cu el *întregul popor german*. Astfel previzuna stalinistă a înfrângerii inevitabile a fascismului germano-nipon s'a sprijinit pe recunoașterea rolului hotăritor în istorie al maselor populare. În epoca noastră, când datorită activității strălucite a partidelor comuniste, conștiința politică a popoarelor s'a desvoltat în mod deosebit, situația imperialismului războinic american care a luat locul hitlerismului va fi mult mai jalinică în cazul desfășuririi unui al treilea război mondial, deoarece, de data aceasta, risposta oamenilor muncii din întreaga lume nu va matura numai una sau alta din puterile imperialiste, ci întregul sistem capitalist.

Teoreticienii burghezi incapabili de a înțelege legile istoriei, au încercat să justifice desfășurarea și rezultatul războiului antifascist prin zeci de „miracole”. Tovarășul Stajin a formulat în chip strălucit factorii care acționează în timpul războiului hotărind soarta lui și a spulberat în felul acesta teoria antiștiințifică burgheză a „miracolelor”. Teoria tovarășului Stalin despre factorii temporari și permanenți este rezultatul experienței Marelui Război de Apărare a Patriei, rezultatul prelucrării critice a moștenirii științei militare din trecut, rezultatul experienței construcției orânduirii sovietice. Factorii permanenti ai victoriei pot exista în

totalitatea lor și în deplina lor putere numai în cadrul orânduirii socialiste sovietice. Capitalismul poate fi compatibil cu existența numai a unor din acesti factori, cum sunt de exemplu armamentul modern și numărul mare de divizii, dar niciodată nu vor exista în capitalism factori permanenți ca trănicia spatiului frontal și moralul ridicat al armatei. De acest lucru n-au ținut seama militariștii germani și dacă astăzi strategii falimentari ai imperialismului anglo-american nu vor invăța puțină istorie, vor luainevitabil drumul înfrângerii fascismului hitlerist.

Pentru a îndeplini unelelelor lor, imperialiștii, în frunte cu cei americanii, desănțuesc azi o intensă campanie de înșelare a maselor. Un astfel de rol mărsav îl îndeplinește și istoriografia burgheză reacționară. Sub titlul „Istoriografia reacționară contemporană — o armă a ajătașilor la război americanii”, istoricul sovietic M. Alpatov demască antrenarea istoriografiei americane în cursa nebunească a pregătirii ideologice și militare a unei noi agresiuni. El arată cum astăzi, sub preșuna trusturilor, istoriografia este falsificată nu numai în ce privește evenimentele contemporane dar și în ceeace privește trecutul, pentru a servi în toate chipurile planurile imperialiste. Președintele asociației istorice americane, C. Reed, a definit clar într-o cuvântare sarcinile istoriografilor americanii. Pentru C. Reed, istoria se prezintă ca o îngrămădire de fapte din care istoricul de astăzi al societății capitaliste „a ieșe, grupează și subliniază faptele trecutului”, în funcție de interesele politicii imperialiste actuale. Studiul istoriei societății devine, după C. Reed, o justificare și o apărare a imperialismului în general și a celui american în particular. El cere o încadrare hotărâtă a istoricilor în haita săngherosilor imperialiști: „acum — a spus C. Reed — dacă vrem să rămânem în viață, noi trebuie să ocupăm o poziție militantă. Războiul total, rece sau cald, îi mobilizează pe toți și cere ca fiecare să-și îndeplinească rolul”. Această sarcină antipopulară de apărare a capitalismului muribund și de ațâțare războinică împotriva lagărului pacii îl îndeplinește astăzi o serie de pseudo-savantii americanii. Astfel în lucrarea colectivă a profesorilor Universității din Chicago — W. Warner, M. Micker și K. Ells — „Clasele sociale

din America“, se merge până la afirmația ca apartenența la o clasă nu e determinata de raportul față de mijloacele de producție, ci de simpatii personale. Ei sfârșesc prin sfoturi nerușite să „dovedească“ că nu existența claselor și lupta de clasă înversunata caracterizează situația societății americane de astăzi, ci „pacea socialistă generală“.

O altă lucrare colectivă al cărei scop este fățis arătat în chiar titlu ei — „Cum să salvam capitalismul american“ — 25 de pseudo-savantii propun întoarcerea la libera concurență și împrumutarea de la Uniunea Sovietică a planificării economiei, recomandând astfel drept soluție ideală evitarea revoluției printre „cale de mijloc“. În sujzia expansiunii mondiale a imperiaștilor, W. Hessler în carte sa „Operația — supraviețuirea“, cere să se facă asupra lumii constrângeri economice al căror rezultat poate merge până la uciderea în masă a oamenilor din alte țări. Cu cât vor mori mai mulți oameni — scrie W. Hessler — cu atât va fi mai bine pentru Statele Unite, care vor fi ferite de „panică, haos și sguaduri sociale“.

Contradicțiile existente în sănătuia lăgărului imperialist se reflectă clar în istoriografia americană. În „Istoria Angliei“ a lui Goldwin Smith se arată că de când Statele Unite au devenit o mare putere, Anglia n'a putut să facă nici un pas fără ajutorul lor. Smith cere englezilor să renunțe la suveranitate și să se supună Washingtonului. În problema colonială se falsifică fără rușine datele istoriei. Astăzi mai ales, după victoria poporului chinez, se falsifică toate datele intervenției imperialiste ale Statelor Unite în China. În ce privește trecutul, istoricii americanii caută prin toate mijloacele să ascundă marile frânmățări sociale sub un mormant de evenimente mărunte. Un astfel de exemplu îl constituie „Istoria Europei“, scrisa pentru universitați de către Ch. Hayes, M. Baldwin și Ch. Coal, care după ce reduc la minim istoria Europei răsăritene, odiolesc cu staruință marile revoluții sociale. Până și revoluția burgheză franceză (1789) este introdusă într'un chip cât mai sters într'un capitol intitulat: „Răsăturnările liberale și naționale dela Rousseau la Mazzini“.

Pe același drum lipsit de glorie al istoriografiei burgoze americane pă-

sesc și istoricii reacționari englezi și francezi. Teoreticienii laburiști din domeniul istoriei renunță să vadă deosebirea dintre proletariat și burghezie. Societatea este formată, după ei, dintr-o serie de trepte sociale „de treceere”, în care burghezia „se disolvă” într-o clasă unică „a celor ce muncesc”. În istoria oficială a partidului laburist stă scris că patronii nu sunt decât „oameni ai muncii”. Față de Statele Unite este adoptată o rușinoasă atitudine de dependență. Z. Cagnoux în „Istoria națiunii americane” afirma că Statele Unite nu s-au „apropiat” suficient de popoarele Europei datorită unei „deosebite timidități”. Autorul invita Statele Unite să înfrângă „timiditatea” lor.

Nota dominantă a istoriografiei reacționare contemporane o constituie atmosfera de pesimism; viitorul este privit cu nesiguranță de istoriografi burzui, care nu-și ascund teama în ce privește pieirea inevitabilă a capitalismului. De altfel „decăderea unui anumit regim — arată M. Alpatov — a produs întotdeauna o stare de spirit decadentă în clasa dominantă; starea de spirit pesimistă în istoriografia reacționară este expresia condamnării capitalismului contemporan”.

In legătură cu descoperirile de importanță epocală făcute de savantă sovietică O. B. Lepeșinskaiă, sunt reproduce fragmente dintr-un studiu al lui N. V. Pilipenco și A. A. Uîbo intitulat: „Un aport însemnat la dezvoltarea științelor naturii”. Acest studiu își propune să analizeze problemele principale cuprinse în carte „Originea celulelor din substanță vie și rolul substanței vii în organism”, scrisă de savantă O. B. Lepeșinskaiă și care prezintă sintetizarea descoperirilor făcute de ea în ultimii ani.

Aproape un secol, concepțiile idealiste ale lui Virchow asupra celulelor au fost predominante în biologie. Concepțiile sale erau o negare a dezvoltării organismelor dela simplu la complex, pentru că el nega existența materiei vii în afara structurii celulare. Pentru el, substanțele intercelulare sunt pasive, lipsite de viață. Astfel celula pare la Virchow ca o limită în dezvoltarea organismelor vii. F. Engels, referindu-se la lucrarea acestui metafizician „Patologia celulei”, a scris că în această carte: „fraze generale trebuie la urma urmelor să acopere lipsa

tință autorului”. În același timp, Engels a arătat că viață nu începe dela celulă, ci se desvoltă dintr'un complex proteinic, recunoscând astfel existența vieții în perioada precelulară, ceea ce nu admitea teoria dogmatică virchowiană. În „Dialectica naturii”, Engels respingând concepțiile metafizice ale lui Virchow, deosebea în problema originii și dezvoltării celulelor două probleme: formarea proteinei vii din substanțe anorganice și formarea celulelor din proteină. Aceste constatări făcute de Engels și-au găsit justificarea experimentală în știința biologică sovietică. O. B. Lepeșinskaiă, pe baza unor înălțări cercetări pe care le-a început în anul 1933, a ajuns la formularea unor teze materialiste înălțări, dar pe deplin confirmate de practică, după care celulele pot proveni nu numai prin diviziune, ci și ca rezultat al dezvoltării substanței vii lipsită de formă celulară.

In trecut au existat savanți care s-au ocupat de problema originii celulelor din substanță vie, dar ei au fost înăbușiți de dominația tezelor reacționare dogmatice ale lui Virchow. O. B. Lepeșinskaiă a arătat nu numai că substanță vie există în afara celulelor, dar și mai mult: că este posibilă și în prezent apariția și evoluția acesteia. Combătând pe savanți care nu recunosc această posibilitate, ea a arătat în sprijinul afirmației sale, că în primul rând astăzi există toate elementele necesare formării protoplasmelui vii; în al doilea rând, condițiile fizice ale mediului sunt favorabile și, în sfârșit, faptul că nu se observă nicăieri acest proces se datorează studiului limitat al acestei probleme.

Descoperirile savantei sovietice O. B. Lepeșinskaiă, loveste fără cruce teoriile weismanno-morganiste cu privire la ereditate. Este clar că dacă celula se naște și din substanță vie și nu numai din alte celule, teoria plasmelui germinativ sau a genelor este falimentară din punct de vedere științific. Cercetările conduse de O. B. Lepeșinskaiă au deschis că noi înălțări și în alte direcții ale științelor biologice și medicale, în legătură cu procesul de formare a celulelor fiice din celula mamă sau în legătură cu rolul săngelui în cicatrizarea plăgilor.

Lucrarea savantei sovietice constituie o nouă dovadă că singura cale justă în toate științele este calea materialis-

mului dialectic, calea nemicirii teoriilor învechite care au rămas în urmă. În prezent, descoperirile Prof. Acad. O. B. Lepešinskaja sunt introduse în programă școlilor superioare de medicină și biologie, devenind un bun al oamenilor sovietici.

Numărul 8 al Analelor mai cuprinde un articol de consultație al lui A. Slobodcov, care analizează „Bazele teoretice ale Partidului Bolșevic”. De asemenea se mai află un instructiv articol al lui V. Stepanov „Despre studiu individual al cărții lui V. I. Lenin „Materialism și empiriocriticism”, care constituie un îndrumar pentru cei ce vor să studieze lucrările clasnicilor marxism-leninismului.

*

Analele Româno-Sovietice, seria Istorie-Filosofie, prin răspândirea în rândul oamenilor muncii a studiilor făcute de oamenii de știință sovietici, contribue în mod nemijlocit la ridicarea calitativă a muncii științifice din țara noastră în domeniul științelor sociale. Pe lângă studiile importante publicate

în această revistă se găsesc dări de seamă care, în general, sunt bine alcătuite și care oferă cititorului puțină de a urmări rezultatele recente ale științei sovietice, deși în chip inevitabil dăurile de seamă sună foarte restrânse. Ar fi de dorit însă să existe o repartiție mai justă a studiilor publicați. De exemplu este cu totuși insuficient numărul studiilor cu privire la istoria filosofiei ruse și a istoriei filosofiei în general. Deasemeni ar fi util să se publice diferite studii sovietice care analizează probleme ridicate de construirea socialismului în țările de democrație populară. Pentru a ajuta pe oamenii muncii din țara noastră să cunască cât mai bine realizările științei sovietice, revista ar trebui să publice, pe lângă lista periodicelor săsite în țara, și o listă a cărților noi apărate în Uniunea Sovietică din domeniul istoriei și filosofiei.

Îmbunătățind activitatea sa, revista va fi un sprijin tot mai prețios în activitatea oamenilor de știință din patria noastră.

MARIA URSU și S. TAMAȘ.

